

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 6 december.

2 § Meddelande om frågestund

Talmannen meddelade att vid frågestunden *torsdagen den 15 december kl. 14.00* skulle frågor besvaras av statsminister Fredrik Reinfeldt (M).

3 § Anmälan om inkomna protokollsutdrag från utskott

Talmannen anmälde att utdrag ur följande protokoll i ärenden om subsidiaritetsprövning av EU-förslag inkommit:
prot. 2011/12:16 för torsdagen den 8 december från näringsutskottet
prot. 2011/12:17 för torsdagen den 8 december från finansutskottet

4 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen

Talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:
2011/12:FPM43 Förslag till EU:s gemensamma fiskeripolitik
KOM(2011)416, KOM(2011)417, KOM(2011)418, KOM(2011)424
och *KOM(2011)425* till miljö- och jordbruksutskottet

5 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Skrivelser
2011/12:39 till justitieutskottet
2011/12:44 till konstitutionsutskottet

EU-dokument

KOM(2011)650 till trafikutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 1 februari 2012.*

KOM(2011)778 till civilutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 3 februari 2012.*

KOM(2011)827 till trafikutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 1 februari 2012.*

KOM(2011)834 till näringsutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 2 februari 2012.*

KOM(2011)855 till miljö- och jordbruksutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 2 februari 2012.*

Fortsatt svenskt deltagande i den internationella säkerhetsstyrkan i Afghanistan (ISAF)

6 § Fortsatt svenskt deltagande i den internationella säkerhetsstyrkan i Afghanistan (ISAF)

Föredrogs

sammansatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande 2011/12:UFöU2
Fortsatt svenskt deltagande i den internationella säkerhetsstyrkan i Afghanistan (ISAF) (prop. 2011/12:29).

Anf. 1 MIKAEL JANSSON (SD):

Herr talman! Jag vill inledningsvis yrka bifall till reservationerna 2 och 4.

Sverigedemokraterna gick till val med löftet att verka för ett tillbakadragande av den svenska truppen från Afghanistan. Skälen till vårt vallöfte var två. Dels ansåg vi att ISAF:s strategi var tveksam, dels ansåg vi att försvaret av Sverige behövde mer anslag ur försvarsbudgeten.

Efter det amerikanska anfallet och avsättandet av talibanregimen 2001 skapades ISAF på ett FN-mandat för att bygga säkerhet och stabilitet i Afghanistan. All den strategi som ISAF har utvecklat är inte fel. Tvärtom är det mycket som är bra. Västvärlden intervenerar i dag i tredje världen till det bättre för lokalbefolkningarna, vilket står i bjärt kontrast till forn kolonialpolitik.

Det är naturligtvis rätt att stödja utvecklandet av en disciplinär och regeringstrogen nationell armé likaväl som det har varit riktigt att söka utveckla en fungerande nationell polis. För att en regeringstrogen nationell armé och polis ska kunna skydda och gagna fred och demokrati krävs dock att regeringen är folkvald och har ett brett och genuint förtroende i sitt eget land. Här faller ISAF:s strategi. Regeringen Karzai är genomkorrupt och betraktas av många medborgare i Afghanistan rätteligen mer som en samling gamla warlords som nu har amerikanskt stöd.

Trots att Afghanistan fått flera hundra miljarder i bistånd sjunker landet allt djupare ned i misär. Andelen undernärda barn i Afghanistan är hög och växande. Rapporterna är många om hur biståndspengar hamnar i fel händer. Det anses att en stor del av pengarna flygs till Dubai, där de förvaltas utanför det moderna banksystemet och utan västerländsk insyn. Kanske biståndspengarna i slutändan till och med kan tillfalla talibanerna och användas i deras intresse.

Korruptionen suger näringen ur de stora biståndsströmmarna till Afghanistan som egentligen är ämnade för goda ändamål och lär medborgarna att agera på samma sätt som regeringen – kortsiktigt och egensinnigt.

Med en demokratisk regering i Afghanistan som har visioner för allas bästa framtid skulle troligen läget se bättre ut i landet. Kanske skulle ISAF:s insatser ha belönats med framgång. Så länge Karzai sitter och så länge klanvälde styr landet finns dock inget hopp om en ljus framtid.

Alla medborgare i Afghanistan med någon typ av högre befattning har själva ett ansvar för Afghanistans framtid. Det ansvaret tar man inte. Trots talibanväldets mord och förstörelse och trots vetskapen om att Afghanistan snabbt skulle kunna bli rikare om modern demokrati infördes strävar alltför många emot. Det finns paralleller till när USA fick lämna Somalia 1993. Utan stöd från tillräckligt många i ett land är militära hjälpinsatser omöjliga, förutsatt att man inte har oändligt med resurser utan tidsbegränsning.

Den okänslighet som rådde inför tredje världen under kolonialtiden var oerhörd. Många av tredje världens problem i dag kommer av de övergrepp och den likgiltighet som kolonialmakterna då visade. I dag är det förstås mycket bättre. Men fortfarande finns en nonchalans och oförståelse från västvärlden som gör att u-landsprojekt misslyckas. Det tas inte hänsyn till regionala villkor eller etniska gruppers vilja till självbestämmande. Det *ska* gå. Ingen hänsyn tas till den regionala realpolitiken. Vi i västvärlden anser att vår metod gäller.

Detta verkar vara tänket många gånger.

När väst bombar fram ett avgörande och sedan låter en tvivelaktig person ta styret är det lätt att ett lands konfliktfyllda situation cementeras. Vad gäller folken i Afghanistan har de kallhamrats genom årtusenden att uthärda och vänta ut utländsk militär intervention. Robotar och attacker från stridsflyg är effektiva militärt när de slår in i insurgenternas fästen. Men robotar och attacker från stridsflyg och attackhelikoptrar skapar också motstånd i ett land om inte absolut förståelse finns hos den del av civilbefolkningen som man hoppas hjälpa med insatserna. Detta gäller särskilt i ett land där segt motstånd är nedärvt och en del av hela föreställningsvärlden.

Ska väst kunna rädda Afghanistan krävs visioner som delas av de afghanska folken. Men det finns inte mycket av visioner i Afghanistan just nu. I och för sig har amerikanerna haft framgång med Obamas beordrade surge. Målet med denna surge var att slå mot insurgenterna på djupet och med list, utan att ge dem ro. Den amerikanska truppen förstärktes för detta med 30 000 soldater.

Militärt har det lett till talibanernas försvagning. Men har det påverkat deras rekrytering negativt? Är en surge något som uppfattas positivt hos de djupa folklagren? Denna typ av krigföring kan motverka sitt syfte

genom de oskyldiga offren, och den list som används under en surge kan skapa osäkerhet och aversion även hos dem som bara bevittnar operationerna.

Lika besviken som det finns anledning att vara på Karzais korrupta regim, lika mycket hopp går det att känna för Svenska Afghanistankommitténs insatser. Svenska Afghanistankommittén har över 5 000 anställda infödda afghaner. Dessa är ofta väldigt klarsynta när det gäller Afghanistans situation och möjligheter och förvånansvärt moderna i sitt betraktelsesätt. Dessa infödda biståndsarbetare bevisar att Afghanistan skulle kunna resa sig snabbt inifrån bara klanväldet förpassas till historien.

Jag fick tillsammans med sju riksdagskolleger tillfälle att besöka Camp Northern Lights och det dåvarande svenska truppbidraget FS 21 i provinsen PRT MeS. Sällan har jag blivit så imponerad. Trots riskerna för eget liv och regelrätta strider med insurgenter lyste målet, civilbefolknings väl, tydligt för styrkan och soldaternas insatser.

Troligen finns det andra länders PRT-team som funkade lika bra när det gäller relationen utländsk trupp och civilbefolkning som det svenska PRT-teamet i Mazar-e Sharif. Men de enskilda positiva truppbidragen kan inte föra saker åt rätt håll när grundstrategin är fel.

Afghanistan är ett mycket fattigt land sett till bruttonationalprodukten per capita. Däremot är tillgångarna stora. Olje-, gas- och mineraltillgångarna är enorma. Det finns många kända fyndigheter och troligen många okända att upptäcka.

När USA krigar är alltid egenintresset en komponent. För Sverige är det länge sedan det var så, om vi nu inte räknar eget försvar som egenintresse. Detta sker exempelvis i Adenviken genom skydd av vår handelsflotta.

Jag har ingen kunskap om hur USA ser på de afghanska naturtillgångarna. Men jag vet att det är viktigt att de afghanska medborgarna får del av vinsterna till nytta för utbildning, infrastruktur, industriell etablering och senare tillväxt om det blir en fred som är tillräcklig för brytning i stor skala.

Ett annat skäl till att Sverigedemokraterna vill avveckla den svenska insatsen i ISAF snabbare än regeringen är att vi anser att försvaret av Sverige kräver en större andel av försvarsbudgeten.

Sveriges fortsatta existens anser vi vara försvarets första uppgift. Ett existensförsvar kräver högre anslag. Sverigedemokraterna är positivt inställda till att vår försvarsmakt ska bistå när FN kallar till internationella insatser. Men vi anser att Sverige bör ta en paus i de internationella och militära insatserna tills vi har rustat vårt eget försvar.

Herr talman! Det talas om att det svenska försvaret hade en strategisk paus under 90-talet. Denna strategiska paus, som vi försvarsvänner aldrig önskade, bör nu kompenseras med en strategisk paus i de internationella insatserna tills vi åter är proportionellt rustade att möta fiender vid vår egen gräns eller i samarbete inom Nordefco gemensamt för Nordens gränser.

Vårt förslag till riksdagsbeslut, som det ser ut i reservation 2, innebär att taket för deltagande av svenska soldater i ISAF minskar till högst 500. Efter utgången av september månad 2012 ska det svenska truppbidraget vara helt avvecklat.

Herr talman! Nu när det svenska truppbidraget ska avvecklas ska vi inte glömma våra soldater som fortfarande är på plats och deras viktiga och svåra roll i ISAF:s utfasningskede. De svenska soldaterna bidrar till fred och säkerhet med risk för sina liv. Vi hemma bidrar med diskussion och beslut utan soldaternas risker. Vi är stolta när vi tänker på våra soldater i FS 22 på plats i Mazar-e Sharif och på de tidigare svenska truppbidragen.

I detta anförande instämde Julia Kronlid (SD).

Anf. 2 HANS LINDE (V):

Herr talman! För tio år sedan stod slutstriderna vid Tora Boragrottorna i Afghanistan efter den USA-ledda invasionen, som skett i strid med folkrätten. Talibanernas sista starka fäste, Qandahar, hade fallit några dagar tidigare. Om åtta dagar, den 20 december, är det exakt tio år sedan FN:s säkerhetsråd antog resolution 1386 och gav sitt stöd till upprättandet av den internationella säkerhetsstyrkan ISAF.

När riksdagen återsamlas efter jul och årets första partiledardebatt inleds den 18 januari har det gått exakt tio år sedan riksdagen fattade beslut om att skicka de första svenska soldaterna till Afghanistan. I snart ett decennium har Sverige deltagit i den Natoledda ISAF-insatsen i landet.

Tio år, ett decennium, är en lång tid. Vanligtvis brukar vi uppmärksamma den här typen av jubileum, men denna gång är det osedvanligt tyst. Och det kanske inte är så förvånande. Tio år av ISAF-insats i Afghanistan har varit tio år av misslyckanden och bakslag. Det finns få anledningar att korka upp champagne.

Herr talman! I slutet av mars reste jag själv till Afghanistan för att se det land vi så ofta debatterar om, besöka svenska biståndsprojekt men framför allt göra det som vi alltför sällan gör i väst, nämligen lyssna till afghanerna. Till skillnad från Mikael Jansson och de flesta andra svenska riksdagsledamöter som besökt Afghanistan reste jag inte med den svenska Försvarsmakten, utan med Svenska Afghanistankommittén, en civil biståndsorganisation.

Mina intryck är tydliga. Efter tio år av utländsk militär intervention är ISAF:s misslyckanden monumentala. Enligt retoriken från Washington och den här talarstolen är Kabul en befriad stad, men det kändes mycket mer som en belägrad stad. Säkerhetsläget har försämrats. Bara förra året dog 2 777 civila afghaner i kriget – ett nytt dystert rekord. Bara under maj månad i år dödades 369 civila afghaner. Så många civila afghaner har inte dödats under en enda månad under ISAF-interventionens tio år i Afghanistan. I Jalalabad har den sista musikaffären tvingats stänga, och i Kabul börjar de lyxigare matbutikerna se ut alltmer som militärbunkrar. Även det är värdemätare på att regeringen och den internationella insatsen förlorat mark.

Avlägsen är även kvinnornas befrielse. Snart tio år efter talibanernas fall fladdrar fortfarande burkorna i vinden både i Kabul och på de dammiga bygatorna i Samanganprovinsen. På det afghanska flygbolaget Kam Air bär visserligen inte flygvärdinnorna burkor, men kvinnor får inte sitta vid nödutgångarna. I det afghanska parlamentet godkänns lagar som förbjuder kvinnor att lämna sitt hem utan sin mans tillstånd. Om insatsen

i Afghanistan varit en insats för de afghanska kvinnornas skull har den i grunden misslyckats.

Demokratiseringen av Afghanistan är också avlägsen. Situationen beträffande de mänskliga rättigheterna i Afghanistan förblir utomordentligt allvarlig, skriver regeringen i sin proposition, och det är svårt att inte instämma. För många afghaner är utomrättsliga avrättningar och arresteringar, tortyr, censur och andra former av grova och omfattande brott mot de mänskliga rättigheterna en del av vardagen. Presidentvalet 2009 kantades av fusk och slutade med att president Hamid Karzai på nytt kunde utropa sig till president i Afghanistan efter en andra valomgång där han inte haft några motståndare. Parlamentsvalet 2010 omgärdades av valfusk och skandaler vilket i grunden har skadat parlamentets legitimitet. Val till distriktsråd eller regionråd har fortfarande inte kunnat hållas, tio år efter talibanregimens fall.

Visst har det skett framsteg i Afghanistan när det kommer till sjukvård och utbildning. Jag besökte själv vårdcentraler, skolor för unga barnmorskor och skolor för funktionsnedsatta barn som visar att det går att göra skillnad med civilt bistånd. Men efter tio år av ISAF-insats i Afghanistan ligger landet på plats 172 av 187 i FN:s index för mänsklig utveckling. Enligt Världsbanken lever 60 procent av afghanerna i fattigdom, och hungern och undernäringen är utbredd. Enligt Rädda Barnen dör var elfte blivande mamma i samband med en graviditet eller en förlossning. Det är långt farligare att vara gravid än utländsk soldat i dagens Afghanistan.

Från den svenska insatsens försvarare här i Sveriges riksdag har vi gång på gång fått höra att de svenska soldaterna behövs för att skydda det civila biståndet. Men när jag reste runt i Afghanistan med Svenska Afghanistankommittén hade vi inte militär eskort. Vi hade ingen militär personal i närheten av oss någon gång. Jag såg inga soldater, varken afghanska eller svenska, vid de vårdcentraler och skolor jag besökte.

Svenska Afghanistankommittén har formulerat detta själv. År 2009 skrev dess dåvarande generalsekreterare Torbjörn Pettersson: "Vi håller oss så långt från utländsk trupp – amerikansk, polsk, tysk och svensk – som möjligt. I stället för att bidra till vår säkerhet utgör utländsk trupp närvaro direkt livsfara för våra medarbetare. Argumentet att 'vi skyddar civila och biståndsarbetare' blir inte mer sant för att det upprepas ofta. Den offensiva militära strategi som valts i Afghanistan har minskat – inte ökat – förutsättningarna för humanitärt hjälparbete." Det är ord som bekräftades i mitt eget möte med Afghanistan.

På en indisk restaurang i Mazar-e Sharif hörde jag president Karzai hålla tal på tv. Överlämnandet börjar i dag, sade han och räknade upp städer och provinser som skulle överlämnas till den afghanska armén. Men ingen verkar tro på dessa tidtabeller med datum och provinser. För svensk del har detta så kallade överlämnande inneburit att Sverige kraftigt utökade den militära insatsen i Afghanistan under 2011. En avveckling av de utländska trupperna känns minst sagt avlägsen i Afghanistan i dag. Jag ska erkänna att jag under min dryga vecka i Afghanistan inte hörde någon uttrycka något hopp om säkerhetsläget. Misstagen är för många, och utvecklingen har gått åt fel håll alldeles för länge.

Herr talman! Tio år med ISAF i Afghanistan är tio år av misslyckanden, och det är de afghanska kvinnorna och männen, de afghanska bar-

nen och gamlingarna som får betala det högsta priset för det. Det är hög tid för en ny svensk strategi.

Vänsterpartiets utgångspunkt är vår solidaritet med det afghanska folket. Vi vill att Sverige ska vara på plats i Afghanistan för att bidra till fred, demokratisering, jämställdhet och utveckling. Men om Sverige ska göra det krävs en i grunden annan strategi än dagens. Vi behöver växla från en militär strategi till en civil strategi. I stället för att utkämpa ett misslyckat krig behöver vi med civila och politiska medel bidra till att bygga freden. Eller som Shinkai Karokhail, en kvinna som sitter i det afghanska parlamentet, uttryckte det när jag träffade henne i Kabul: ”Om ni vill bekämpa talibanerna, borde ni bekämpa fattigdomen.” Det är svårt att inte hålla med.

Det måste därför vara centralt i en strategi för fred att vi kraftigt ökar det civila biståndet. Det handlar också om stöd till försöken att skapa en freds- och försoningsprocess och om förstärkta insatser för att återintegrera medlemmar av det väpnade motståndet in i det afghanska samhället.

Alla dessa tre punkter kommer att vara nödvändiga i en strategi för fred i Afghanistan. Men jag noterar att i regeringens proposition är Sveriges engagemang på samtliga dessa tre punkter mer eller mindre begränsat.

Herr talman! I den proposition som regeringen har lagt fram för riksdagen föreslås att riksdagen medger att regeringen ställer en väpnad styrka om högst 855 personer till förfogande för deltagande i den internationella säkerhetsstyrkan i Afghanistan till utgången av december månad 2012. Den svenska styrkan beräknas uppgå till 500 personer på plats till 2012 till en kostnad av 1 760 miljoner kronor. Jag konstaterar att regeringens förslag i dag tyvärr har ett brett stöd i riksdagen, inte bara av de fyra borgerliga partierna utan också av Socialdemokraterna och Miljöpartiet.

När vi för ett år sedan, den 15 december förra året, stod här och debatterade hävdade Miljöpartiets företrädare i debatten, Peter Rådberg att ”nu vänder vi blad och börjar i och med dagens beslut reträtten hem för våra stridande trupper”.

I verkligheten skedde det motsatta. Den svenska insatsen i Afghanistan har kraftigt utökats under 2011. Den svenska militära insatsen i Afghanistan har aldrig varit så stor som den är just nu – och detta med stöd av Miljöpartiet och Socialdemokraterna.

Det som nu i propositionen kallas en reducering innebär i verkligheten att man avvecklar den utökning av insatsen som skedde 2011. Även efter den reducering av den svenska militära insatsen som ska ske i slutet av 2012 kommer den fortfarande att vara större än den var 2010 när vi gick till val. Då ingick Socialdemokraterna och Miljöpartiet en uppgörelse med regeringen om Afghanistaninsatsen.

I debatten för ett år sedan påstod man också att nu sattes ett slutdatum för den svenska insatsen i Afghanistan, vilket inte heller detta stämde. I den proposition som vi nu har på riksdagens bord understryks att Sverige även efter 2014 kommer att ha militär personal i Afghanistan och bidra till militära utbildningsinsatser.

Nej, det vi ser i Afghanistan är ingen reträtt, ingen reducering och ingen avveckling. Det vi ser är ett fortsatt svenskt deltagande i USA:s

Prot. 2011/12:46
12 december

Fortsatt svenskt deltagande i den internationella säkerhetsstyrkan i Afghanistan (ISAF)

krig – ett krig som i grunden har misslyckats och ett krig som vi tyvärr inte ser något som helst slut på.

Jag yrkar därför bifall till reservationerna 1 och 3.

Anf. 3 URBAN AHLIN (S):

Herr talman! Låt mig inledningsvis yrka bifall till det sammansatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande och säga att det är glädjande att Sveriges riksdag har en så bred enighet när man fattar beslut av den här arten, det vill säga att sända kvinnor och män ut på farliga uppdrag i världen. Då tycker jag att det är positivt att det finns en bred majoritet i Sveriges riksdag. Det är bara Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet som inte delar de uppfattningar som resten av partierna i Sveriges riksdag har.

Jag skulle vilja säga att det också finns ett folkrättsligt mandat för insatsen. Den tidigare talaren talade om att detta är USA:s krig, att Sverige bidrar till det och att det är tio års misslyckande.

FN:s säkerhetsråd har under många år i rad med röstsiffrorna 15 mot 0 antagit en resolution att uppmana världens länder att delta i den internationella stabiliseringsstyrkan i Afghanistan. Siffrorna är alltså 15–0.

Nu har det beslutats på en konferens i Kabul att afghanerna själva år 2014 ska klara av att ta hand om säkerheten. Det råder ingen tvekan om att det är enorma utmaningar i Afghanistan när det gäller att klara av att 2014 lämna över ansvaret till den afghanska regeringen att själv sköta det hela. Men detta är vad afghanerna själva har kommit fram till. Det är vad president Karzai själv har uttalat vid Kabulkonferensen. Jag tror att det är oerhört väsentligt att omvärlden i praktisk handling visar att vi inte är en ockupationsmakt, utan att vi är här så länge som det afghanska folket och dess legitima företrädare vill att vi ska stanna.

Då måste vi i omvärlden fundera på hur vårt engagemang ska se ut fram till 2014 – till dess att säkerhetsansvaret ska vara överlämnat. Vi som har förhandlat om detta har tre olika alternativ för att nå fram till slutpunkten 2014. Det ena är att ligga kvar på en hög nivå med de 500–550 soldater som vi har på plats i dag och att sommaren 2014 gå ned till ungefär 200. Det andra är att omedelbart gå ned till 200 soldater och ligga kvar på den nivån. Det tredje är det som detta förslag utgår ifrån: att man successivt drar ned.

Vad är då fördelarna med att göra den successiva neddragningen? Om man skulle ligga kvar på den höga nivån tror jag att man först och främst ger en signal till det afghanska folket och den afghanska regeringen: Vi tror inte riktigt att ni klarar detta, så vi kommer att fortsätta ha en hög nivå på den militära närvaron. Då kommer också den afghanska regeringen och krafter där som kanske tycker att det är bra att de utländska trupperna stannar länge att låta bli att vidta de nödvändiga åtgärder som behövs för att den afghanska regeringen ska klara av att ta ansvaret 2014.

Om vi går ned direkt och lägger oss på en låg nivå redan från början är det uppenbart för var och en att situationen kommer att vara mycket besvärlig för den afghanska regeringen och de afghanska myndigheterna när det gäller att klara av att ta över ansvaret.

Detta lämnar oss med det alternativ som stöds i betänkandet, det vill säga att vi successivt ska göra en neddragning så att den afghanska regeringen ser att detta är på allvar: Omvärlden tänker lämna Afghanistan. Ni

har bett oss lämna landet till 2014, och då förbereder vi oss för denna successiva avtrappning.

Det är också en signal till den afghanska regeringen om att den 2014 faktiskt måste klara av att göra jobbet. I takt med att omvärlden successivt drar ned måste den afghanska regeringen på ett mer dugligt sätt än vad som hittills har varit fallet hantera sin polisstyrka och sin militära styrka. Jag tror att det är väsentligt att denna signal ges.

Som jag sade är det oerhört positivt att det finns en sådan bred majoritet i Sveriges riksdag. Det ger en klar signal till de kvinnor och män som är ute och gör denna viktiga insats om att detta stöd finns i ryggen. Det är mycket positivt.

Jag inser att Hans Linde och kanske även Mikael Jansson kommer att begära replik på mig senare. Låt mig därför säga ett par saker om det som Hans Linde sade. Det finns en del i detta som jag inte förstår mig på. Det gäller när man säger att det är fruktansvärt att musikaffären har stängts, att det är fruktansvärt att demokratiseringen inte har gått längre och att det är fruktansvärt att kvinnorna har den situation de har. Samtidigt tror man att allt detta skulle underlättas om de utländska militära trupperna skulle dra sig därifrån.

Vi måste vara medvetna om att det är militära motståndsmän som den afghanska regeringen och de afghanska myndigheterna har att bekämpa. Vi måste ha talat med totalt olika personer. Också jag har varit med Svenska Afghanistankommittén ute på deras vårdcentraler. Också jag har talat med lokalanställda i Svenska Afghanistankommittén, Hans. Det är uppenbart att de vill ha den utländska militära närvaron för att ge ett stöd till den afghanska regeringen att upprätthålla säkerhet. Det är rätt att de inte vill att det ska stå svenska militärer utanför vårdcentralerna och på det sättet skydda biståndsarbetet.

Men även Svenska Afghanistankommittén menar att ett tillbakadragande av de militära styrkorna i Afghanistan skulle leda till inbördeskrig. Det skulle förmodligen också leda till att man stärker dem som använder militära medel mot civilbefolkningen. Det är just talibanerna; det glömde Hans Linde att säga. Vem är det som har åsamkat det stora antalet civila dödsfall som vi nu ser? Det är talibanerna.

Jag har svårt att förstå argumentet när man säger att det vi ser på vissa områden är oerhört negativt och samtidigt drar slutsatsen att vi ska dra oss därifrån och bara ägna oss åt civil verksamhet.

Sanningen är att det krävs både och. Det krävs ett rejält civilt bistånd som bygger bort fattigdomen och ger människorna hopp om en annan framtid. Men samtidigt krävs det ett stöd från den afghanska regeringen när det gäller att hålla militanta motståndsmän borta. Det är just denna ekvation vi måste klara av att lösa. Är det lätt? Nej. Är det svårt? Ja. Det betyder att vi inte ska gå någon annan väg än att försöka se sanningen som den är och försöka hantera den på bästa sätt.

Låt mig slutligen säga att 2014 är ett viktigt år. Det kommer att vara val i Afghanistan igen. Jag tror att det är väsentligt att omvärlden då tydligt har visat det afghanska folket detta: Vi vill att ni ska ta över ansvaret. Ni behöver ta över ansvaret. Vi kommer successivt att dra oss därifrån.

I det här betänkandet finns också ett erbjudande till det afghanska folket och den afghanska regeringen. Det innebär att vi tycker att det är

lämpligt att vi går ned till en nivå på ungefär 200 soldater sommaren 2014 och att vi är beredda att låta dessa stanna kvar om den afghanska regeringen så begär. Varför då? Jo, för att vi menar att det kanske är nödvändigt att utländska soldater även efter 2014 bidrar med enbart utbildning och stödjande verksamhet till de afghanska militära styrkorna för att de ska klara av arbetet. Jag tycker att det är alldeles utmärkt som det är formulerat i betänkandet. Det är ett erbjudande till den afghanska regeringen och det afghanska folket. Om de själva tycker att de behöver hjälp även efter 2014 är Sveriges riksdag också beredd att bistå med ungefär 200 soldater för att genomföra den utbildningen, men det ligger hos det afghanska folket att avgöra om vi ska göra det eller inte.

I detta anförande instämde Clas-Göran Carlsson (S).

Anf. 4 HANS LINDE (V) replik:

Herr talman! Jag vill tacka Urban Ahlin för att han så förtjänstfullt synliggjort skillnaden mellan min och hans position när det gäller synen på den svenska insatsen i Afghanistan, mellan Socialdemokraternas och Vänsterpartiets syn på den här insatsen. Vi ser både uppenbarligen att säkerhetsläget har försämrats i Afghanistan och att allt fler civila dödas, framför allt av talibanerna men tyvärr också av utländska soldater och regeringsarmén, vilket Urban Ahlin glömmer bort.

Urban Ahlin tar det försämrade säkerhetsläget till intäkt för att vi ska göra mer av detsamma och fortsätta på den inslagna linjen trots att den efter tio år har misslyckats. Jag säger att just därför att vi ser att säkerhetsläget har försämrats måste vi vara beredda att ompröva och byta strategi.

Skillnaderna är tydliga mellan mig och Urban Ahlin, men på en punkt har vi faktiskt någonting gemensamt. Både jag och Urban Ahlin är folkvalda riksdagsledamöter. Vi gick ut i valrörelsen 2010 och sökte mandat från våra väljare att få sitta i den här salen och företräda just dem. Det som förenar mig och Urban Ahlin var att när vi gick ut i valrörelsen 2010 sökte vi mandat med ett tydligt besked om att vi ville byta strategi från en militär till en civil. Vi ville sätta ett slutdatum för den svenska militära insatsen. Vi ville avveckla den till det första halvåret 2013. Därför blir det lite komiskt när Urban Ahlin står och dundrar på mot Vänsterpartiets position när Vänsterpartiets position i den här debatten ligger ganska nära den Urban Ahlin själv hade i valrörelsen. Det blir nästan en debatt mellan Urban Ahlin 2011 och Urban Ahlin 2010.

Det som är lite förvånande, Urban Ahlin, är att Socialdemokraterna gick till val på att ni ville avveckla den här insatsen, men det ni har gjort är att säga ja till att skicka fler svenska soldater till Afghanistan. Att ni har brutit era vallöften får ni ta med era egna väljare, men jag vill ändå att du ska förklara för mig vad det är som har hänt sedan september 2010 som har inneburit att du har omprövat din position och svängt 180 grader från att kräva färre svenska soldater i Afghanistan till att kräva fler svenska soldater i Afghanistan.

Anf. 5 URBAN AHLIN (S) replik:

Herr talman! Hans Linde har ett högt tonläge. Dagens beslut innebär att vi sommaren 2014 ska ha kommit ned till en nivå på 200 soldater i

enlighet med Kabulkonferensen. Om den afghanska regeringen så önskar är vi beredda att bistå med ungefär 200 soldater för att utbilda den afghanska militären. Om det vet vi ännu ingenting, utan det är upp till den afghanska regeringen att återkomma med en sådan begäran till oss.

Det höga tonläget till trots var Vänsterpartiet med på en överenskommelse med oss socialdemokrater och Miljöpartiet i valrörelsen 2010 som handlade om att vi sommaren 2013 skulle vara vid den slutpunkten. I förslaget i det här betänkandet är vi vid den slutpunkten 2014. Det är ett års skillnad. Jag klarar av att förklara det för mina väljare. Jag tycker dessutom att det är positivt. Vi har naturligtvis varit tvungna att ge och ta i den förhandling som har skett mellan de borgerliga, Miljöpartiet och Socialdemokraterna. Det skiljer ett år trots det höga tonläget från Hans Linde som har talat om byte av strategi och så vidare.

Låt mig få ställa en fråga till Hans Linde. Han säger att det är tio års misslyckande där kvinnor och barn har fått betala priset. Vad menar du egentligen när du säger det, Hans Linde? Flickor får nu gå i skolan. Barnadödligheten har minskat. Mödravården visar fantastiska resultat. Du har själv varit och sett vårdcentraler och hälsovårdscentraler. Menar du att kvinnorna i dag har en jobbigare situation än de hade under talibanerna? Du uttryckte dig precis så och talade om tio års misslyckande som kvinnor och barn får betala priset för. Är det inte snarare så att de människor som du också har talat med i Afghanistan ändå medger att det har blivit betydligt bättre för just kvinnor och barn under de här tio åren? Men det finns naturligtvis stora utmaningar framöver. Vad menar du när du säger att kvinnor och barn har fått betala priset för att ISAF har varit där? Är det inte så att alternativkostnaden, det vill säga om vi inte hade varit där, hade varit betydligt värre för kvinnor och barn?

Anf. 6 HANS LINDE (V) replik:

Herr talman! Jag noterar att för Urban Ahlin är allting som är bättre än talibanstyret en framgång. Jag ställer högre krav på verkligheten. Jag har större ambitioner för Afghanistans framtid än att nöja mig med att Afghanistan på några punkter är bättre än det var under talibanstyret.

Vi vet att i år kommer troligtvis 20 000 unga afghanska kvinnor att dö i samband med en graviditet. De kommer att dö i samband med ett missfall därför att det inte finns tillgång till läkarvård, de kommer att dö i samband med en illegal abort därför att det inte finns möjlighet att få en legal abort i Afghanistan eller de kommer att dö i samband en förlossning därför att det inte finns en vårdcentral att ta sig till och därför att det saknas läkare och barnmorskor. Jag kan inte stå upp i den här kammaren och kalla det någonting annat än ett misslyckande att 20 000 unga afghanska kvinnor kommer att dö under det här året.

Vi måste göra ett förtydligande här, Urban Ahlin. Vi gick till val på att vi skulle inleda en avveckling av den svenska militära insatsen under det första halvåret 2011. Det var det vi sade till väljarna gemensamt Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Under det första halvåret 2011 skulle vi inleda en avveckling. Vad har nu skett i stället under det första halvåret 2011 med stöd av Socialdemokraterna och Miljöpartiet? Jo, man har ökat antalet svenska soldater i Afghanistan. Det här handlar inte om ett år fram och tillbaka. Det handlar om att vi gått i två

helt olika riktningar. Vi gick till val på en avveckling. Ni har gett ert stöd till en ökning. Försök förklara det för oss här!

Urban Ahlin säger att man får ge och ta i en förhandling. Visst, det är helt sant. Jag har också förhandlat med andra partier. Jag vet att man får ge och ta. Men frågan är: Vad är det Socialdemokraterna har tagit i den här förhandlingen? Vad är det ni har fått igenom? Var i regeringens proposition finns de socialdemokratiska avtrycken som inte hade funnits där om inte Socialdemokraterna hade gett den här propositionen sitt stöd?

Anf. 7 URBAN AHLIN (S) replik:

Herr talman! Det sista tänker jag inte ens svara på. Vi har träffat en överenskommelse mellan partierna här. Jag står upp bakom den överenskommelsen. Det skulle vara mig främmande att gå ut vid sidan av och säga vilka krav som vi socialdemokrater fick igenom eller inte fick igenom. Vi står fullständigt bakom det här betänkandet som är framförhandlat mellan alla politiska partier utom Vänsterpartiet och Sverigedemokraterna.

Låt mig återgå till frågan om barnadödlighet och att kvinnor dör i barnsäng. Jag tycker också att det är fruktansvärt att bortåt 20 000 kvinnor dör på det sätt som du säger, Hans Linde. Men varför kan du inte någon gång nämna hur det såg ut för några år sedan? Det var ju mångdubbelt värre. Jag förstår inte hur det hänger ihop när du säger att det är tio års misslyckande där kvinnorna får betala priset. Jag håller med om att 20 000 är 20 000 för många, men du glömmer att berätta att det är mångdubbelt färre än det var för några år sedan. De saker som du talar om går ju i rätt riktning.

Jag har svårt att få Vänsterpartiets politik att gå ihop. Du säger att det är fruktansvärt att det ser ut som det gör för kvinnor och barn i Afghanistan och att de får betala priset för tio års misslyckande, men det verkar inte som om du förstår vad den alternativa kostnaden skulle ha varit om vi inte hade varit där. Det hade varit mycket värre. Det är uppenbart när det gäller mödradödligheten. Det finns siffror som visar att det var mångdubbelt värre förr i tiden. Jag tror att det är väsentligt att ha det klart för sig.

Jag tycker att det är en bra överenskommelse. Och vet du varför, Hans? Jo, för att den är anpassad efter verkligheten. Det förslag som nu finns är anpassat efter verkligheten. Vi kommer att kunna göra ett bra arbete med våra soldater i vårt område av Afghanistan. Vi kommer att lyssna på vad den afghanska regeringen säger om att de själva vill ta över ansvaret 2014. Därför fasar vi ut så att vi hamnar i en situation där vi kan lämna över ansvaret. Vi meddelar också den afghanska regeringen att om de tycker att det behövs är vi beredda att även i fortsättningen ha ett antal soldater i Afghanistan för utbildning och träning.

Anf. 8 KARIN ENSTRÖM (M):

Herr talman! Det är nionde gången vi samlas i kammaren för att behandla Sveriges deltagande i den internationella säkerhetsstyrkan i Afghanistan. Jag vill inledningsvis understryka vikten av Sveriges omfattande och långsiktiga bidrag till Afghanistan. Vårt bidrag till Afghanistan är det största enskilda åtagande som Sverige gjort för något annat land i

modern tid. Det är ytterst ett uttryck för det engagemang och det stöd som vi vill ge till det hårt prövade afghanska folket.

Herr talman! Jag vill också uttrycka den djupa tacksamhet som jag hoppas att vi alla känner inför de svenska kvinnor och män som tar stora personliga risker för att förverkliga vår politik på plats i Afghanistan. Låt oss aldrig glömma det perspektivet när vi debatterar den svenska insatsen i dag.

I god svensk utrikespolitisk tradition har vi lyckats arbeta fram en bred överenskommelse för en förlängning av insatsen och en bred uppgörelse om ett utökat civilt bidrag till Afghanistan. Det är viktigt, inte minst för att personalen på plats ska känna att de har ett starkt stöd för det svåra arbete de gör.

FN:s säkerhetsråd beslöt senast i resolution 2011 i oktober i år att den internationella militära närvaron i Afghanistan bör fortsätta. Det finns därmed även fortsättningsvis ett tydligt folkrättsligt mandat för insatsen, vilket är en viktig förutsättning för det svenska deltagandet.

Herr talman! Precis som tidigare talare har visat ska och måste vi vara tydliga med att situationen i Afghanistan fortfarande är utomordentligt allvarlig. Det har gjorts betydande framsteg, men det är långt ifrån tillräckligt.

Inför beslutet att förstärka ISAF-insatsen med ca 30 000 amerikanska soldater och knappt 10 000 från övriga partnerländer var vi många som sade att det mycket väl kan bli värre innan det blir bättre eftersom en ökad militär närvaro kan leda till fler stridskontakter. Så har det också blivit. Enligt FN dödades 1 462 civila afghaner under det första halvåret 2011. Det är, precis som Hans Linde sade, den högsta siffran på tio år.

Över 80 procent av dessa dödsfall är resultat av direkta angrepp av talibanerna medan andelen dödsfall som orsakats av afghanska och internationella styrkor har fortsatt att minska.

Att dämpa konflikten och säkra att de extremistiska krafternas inflytande minskar i Afghanistan är den enskilt viktigaste uppgiften för det internationella samfundet och för det svenska engagemanget. Om vi menar allvar med att sätta arbetet för internationell fred och säkerhet allra högst upp på vår utrikespolitiska dagordning måste vi fortsätta verka för fred i Afghanistan. Det gör vi inte genom att avbryta den militära insatsen omedelbart.

Utvecklingen i Afghanistan präglas av andra stora problem vid sidan av det sköra säkerhetsläget. Den begynnande politiska dialogen mellan den afghanska regeringen och de delar av talibanrörelsen som har sagt sig vara villiga att följa den afghanska konstitutionen drabbades av ett kraftigt bakslag i och med mordet på före presidenten Rabbani tidigare i år.

Denna process måste dock fortsätta i en eller annan form. Det måste komma till stånd en politisk lösning av konflikten för att kunna få ökad säkerhet och stabilitet i Afghanistan. Jag välkomnar därför särskilt de initiativ som har tagits genom Kabulkonferensen med ambitiösa reintegrationsprogram för de talibaner som är villiga att lägga ned sina vapnen.

Det är otillfredsställande att regeringen Karzai inte lyckats stävja den omfattande korrupsionen i Afghanistan. Enligt Transparency International är Afghanistan det tredje mest korrumperade landet i världen. Det leder naturligtvis till minskat förtroende för regeringen hos den af-

ghanska befolkningen, och dess förmåga att leda landet försvagas ytterligare.

Från svensk sida förväntar vi oss att regeringen Karzai tar krafttag på detta område, annars kommer regeringen att ha förbrukat en stor del av sin legitimitet både hos det egna folket och hos oss.

Det har gjorts framsteg, bland annat tack vare truppförstärkningen i framför allt de södra delarna av Afghanistan. Stora delar av det talibanska ledarskapet är kraftigt försvagat på grund av det ökade militära trycket från ISAF-styrkorna.

Satsningarna på träning och utbildning av den afghanska armén och polisen har givit resultat. Målet är att till slutet av 2012 expandera armén till 195 000 personer och den nationella polisen till 157 000. Det är en förutsättning för att afghanerna själva ska kunna ta ansvar för sin säkerhet.

Dessa träningsinsatser bidrar också till att höja utbildningsnivån i landet. År 2008 var 14 procent av de nyutbildade soldaterna och poliserna läskunniga. I dag ligger siffran på 85 procent.

Den stora utmaningen blir att säkra finansieringen av de afghanska säkerhetsstyrkorna efter 2014 eftersom de så gott som uteslutande finansieras genom det internationella samfundet.

Även på den civila sidan har det gjorts framsteg. På utbildningsområdet kan framhållas att nästan sju miljoner barn är inskrivna i grundskolan i dag varav ca 40 procent flickor. För tio år sedan gick färre än en miljon barn i skolan och ytterst få flickor.

Under de senaste åren har det svenska biståndet bidragit till att över 1 300 skolor har byggts som når 40 000 elever. Sverige har bidragit till att fem miljoner grundskolebarn har försetts med skolböcker och 115 000 lärare med undervisningsmaterial. Över 20 000 kvinnliga lärare från elva provinser har kunnat delta i utbildning i pedagogik och ledarskap. Sveriges engagemang för en bättre tillvaro gör verklig skillnad.

Hälsoläget har gradvis förbättrats. År 2001 hade mindre än 10 procent tillgång till grundläggande hälso- och sjukvård. År 2010 låg siffran på 80 procent.

Det har också skett en tiodubbling av infrastrukturen för mobiltelefoner i Afghanistan. I dag har över 13 miljoner afghaner mobiltelefon.

Herr talman! Av betänkandet framgår att Sverige ska fortsätta den militära närvaron om ca 500 soldater för att i slutet av 2012 reducera den till ca 400, utöver personal för helikopterenhet och personal för avveckling och hemtransport av utrustning. Taket för insatsen ska även fortsättningsvis ligga på 855 personer för förstärkning och eventuell evakuering. Jag välkomnar att marginalen är fortsatt stor eftersom det inte kan uteslutas att säkerhetsläget försämras.

Nu till kvintessensen i dagens debatt: Kan man dra ned på insatsen när det finns få tecken på att säkerheten på marken ökar? Det handlar i grunden om att vi efter Kabulkonferensen i juli förra året är i ett helt nytt läge. Vid konferensen deklarerade regeringen Karzai att man avsåg att ta hela säkerhetsansvaret i Afghanistan i slutet av 2014. Det kräver en gradvis omställning av den internationella militära närvaron – en omställning från att delta i stridande enheter till att bli stödjande och utbildande.

Samtidigt som den militära närvaron i Afghanistan minskar ökar Sverige sina biståndsinsatser betydligt. Biståndet ska stegvis öka från ca 520 miljoner kronor i år till 620 miljoner kronor år 2014, utöver det stöd vi ger till multilaterala organisationer.

De tre år som återstår innan det internationella stödet till Afghanistan går in i ett nytt skede kommer att bli mycket kritiska. Vi måste förbereda oss på att det även fortsättningsvis kommer att vara ett svårt säkerhetsläge. Till detta kommer behovet av att säkra den regionala stabiliteten. Afghanistans grannländer måste också bidra.

Det är också angeläget att få i gång en freds- och försoningsprocess mellan den folkvalda regeringen och talibanerna.

Herr talman! Ingen kan säga att det kommer att bli enkelt, men alla är överens om att det är nödvändigt. Det är därför som vi är villiga att fortsätta ge utvecklingen i Afghanistan högsta tänkbara prioritet. Vi ska fortsätta stödja utvecklingen i Afghanistan även efter 2014. Det handlar bland annat om att arbeta för ett samarbetsavtal mellan EU och Afghanistan och att fortsätta ge stöd till det civila samhället, inte minst med fokus på mänskliga rättigheter och framför allt kvinnors rättigheter.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 9 HANS LINDE (V) replik:

Herr talman! Både Karin Enström och Urban Ahlin hänvisar till FN-siffror över civila dödsfall i Afghanistan. Det kan vara bra att få fört till protokollet att det är siffror som starkt kritiserats av den oberoende afghanska människorättskommissionen eftersom man bedömer att FN underskattar antalet civila afghaner som dödats i nattliga räder av den amerikanska armén.

Vad man måste vara tydlig med är att detta inte är människor som dödas uteslutande av talibanerna. Merparten gör troligen det. Det skriver jag också under på. Men vi får inte underskatta problemen med att afghaner i dag fortfarande dödas av de utländska soldaterna.

Varje afghan som dödas av utländska soldater är en för mycket. När jag var i Afghanistan hade vi ett sådant exempel. Några pojkar som samlade ved i utkanten av Kabul misstogs av amerikanska soldater för att vara talibaner och sköts ihjäl. Det skapade en enorm upprördhet och demonstrationståg ute på Kabuls gator och en upprördhet över hela landet.

Det handlade om det enskilda fallet, att unga pojkar hade dödats. Men det handlade också om att många afghaner kände sig kränkta. De kände att deras stolthet var trampad på. Häri hittar vi förklaringen till varför talibanerna lyckas rekrytera fler afghaner till sina led.

Ibland kan man undra: Tar de som försvarar insatserna bara för givet att det ska finnas talibaner i Afghanistan, att det finns någon naturlag, någon gen hos afghanska unga män som gör dem till talibaner? Så är det självklart inte.

Skälet till att unga afghanska män blir talibaner är att de är hänvisade till en uppväxt där de har noll eller mycket små möjligheter att få en utbildning, att kunna få en försörjning och att få ett arbete, och de upplever hur deras land blir ockuperat.

Där har vi förklaringen till att talibanerna kan växa sig så starka och har kunnat göra det under de senaste tio åren. När ska man börja se orsaken till konflikten? När ska man börja se anledningen till att afghanska män blir talibaner?

Anf. 10 KARIN ENSTRÖM (M) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att hålla med Hans Linde. Varje oskyldigt civilt offer är ett offer för mycket. Det är för den familjen och den släkten en tragedi. Det är aldrig förlåtligt. Det händer, och vi vet att det händer. Vi vet att det har gjorts väldigt mycket för att förhindra att det som inte ska hända händer.

Vi ska också veta att de flesta civila dödsoffren står afghanska talibaner, andra talibaner och andra kriminella för. Det är också därför som man måste bygga upp en egen säkerhetsorganisation, ANSF. Det är både polis och militärer.

Jag har väldigt svårt att se varför Vänsterpartiets politik skulle göra att det skulle gå bättre för de civila i Afghanistan eller att det skulle bli fler som fick leva i fred och säkerhet. Hela den insats som vi gör är för att Afghanistan ska kunna få någorlunda fred och stabilitet och kunna få tillväxt.

Människor ska kunna få ett jobb, kunna gå i skolan och kunna leva sitt liv. Med den typen av motståndare till att ha ett blomstrande och växande Afghanistan och ett växande välstånd är det väldigt svårt.

Herr talman! Jag vill ställa en fråga. Skulle Vänsterpartiets politik göra att det plötsligt inte skulle finnas några talibaner och att det plötsligt skulle bromsa? Den civila delen är vi överens om. Men det finns ingenting som Hans Linde hittills har kunnat förklara under debatten som gör att Vänsterpartiets strategi att omedelbart dra ned de militära insatserna skulle göra någonting bättre.

Anf. 11 HANS LINDE (V) replik:

Herr talman! Jag kan påminna Karin Enström om att hittills har Sverige avsatt mer än 7 miljarder kronor för de militära insatserna i Afghanistan. Bara under nästa år planerar man att avsätta mer än 1,7 miljarder kronor för de militära insatserna.

Tänk vad vi hade kunnat göra med de pengarna om vi använt dem för civila insatser i stället. Hur många fler skolor hade inte det gett? Hur många av de afghanska unga männen hade kunnat få ett arbete om vi i stället hade satsat dem på att skapa arbetstillfällen och lantbruksutveckling?

Hur många fler hade inte fått framtidshoppet åter om vi valt att lägga det på civilt bistånd? Vi ska komma ihåg att kostnaden för en svensk soldat i Afghanistan under ett år motsvarar kostnaderna för 1 400 afghanska barn i skola under ett helt år. Det är det valet vi har.

Valet står inte mellan att vara i Afghanistan eller att vända Afghanistan ryggen. Det är möjligt att ett annat parti förespråkar det. Men min och Vänsterpartiets linje är att vi ska växla från militär till civil strategi.

I stället för att ha över 500 svenska soldater i Afghanistan ska vi lägga resurserna på att bekämpa orsakerna till att unga afghanska män växer upp med frustration, hopplöshet, bristande framtidstro så att de inte känner några som helst andra alternativ än att gå med i talibanerna. Det

är en verklig strategi för fred att långsiktigt slå sönder förutsättningarna för konflikten.

Jag vill ställa en fråga till Karin Engström. Vi har hört hur man talar om framstegen i Afghanistan. Man lyfter fram demokratiseringen. Vi ska bidra till demokrati och mänskliga rättigheter.

Anser Karin Engström att det har skett demokratiska framsteg i Afghanistan när man har en president som har blivit vald i ett presidentval där det inte fanns några motkandidater, när man har ett parlament som blivit valt i ett val där det var omfattande valfusk och där parlamentet först kunde tillträda efter att de största grupperingarna hade förhandlat med varandra?

Eller är det så att Karin Engström kan acceptera att situationen för de mänskliga rättigheterna är fortsatt utomordentligt allvarlig?

Anf. 12 KARIN ENSTRÖM (M) replik:

Herr talman! För mig är det uppenbart att Hans Linde och Vänsterpartiet nog ändå lever i en drömvärld. Om det vore så att vi med 7 miljarder kronor i ökat bistånd kunnat lösa problemen i Afghanistan – om vi tagit hem militären och satsat 7 miljarder kronor till – hade ingen varit gladare än jag. Men vi vet hur förhållandena ser ut.

Det finns så starka krafter i det här landet som inte vill se en fredlig och demokratisk utveckling i Afghanistan. Det är därför som vi har behövt vara där med militära insatser. Det är inte bara vi, utan vi har varit tillsammans i ISAF, som är en stor internationell insats.

Vi vet att det krävs säkerhet för att det ska kunna bli utveckling. Den kan uppnås på många olika sätt. Men det har varit nödvändigt med en militär komponent. Motståndarna är inte främmande för att använda våld, mycket grovt våld. Staten Afghanistan har inte kunnat klara att hålla ordning och fred i sitt eget land. Det är helt uppenbart.

Nu satsar vi väldigt mycket också på det civila. Vi kommer att ge ännu högre bistånd. Vi vrider nu om och ger bidrag och utbildning så att afghanerna själva ska kunna vara kompetenta nog att ta ansvar för säkerheten i sitt eget land.

När det gäller demokrati är det alltid svårt att mäta. För mig är det bättre att det har genomförts val. Det har genomförts ett antal val. Det var mer än vad som skedde under talibanregimen. Sedan är de inte kompletta, och det finns mycket övrigt att önska. Men det finns en demokratiseringsprocess.

Det finns också på lokal nivå stora insatser där man arbetar och ser: Vad är det för förbättringar som behövs? Det är hela den utvecklingsplanen som finns i Afghanistan. Det handlar om hur landet ska utvecklas och byggs på lokalt deltagande.

Anf. 13 PETER RÅDBERG (MP):

Herr talman! Ingången för ISAF-propositionen är den sexpartiöverenskommelse från november 2010 om Sveriges samlade närvaro i Afghanistan. Där slog vi bland annat fast att vår ambition är att den stridande delen av insatsen ska vara avslutad senast vid utgången av 2014.

I årets proposition står det att vi inte ska ha några stridande soldater kvar efter sommaren 2014.

Prot. 2011/12:46
12 december

*Fortsatt svenskt
deltagande i den
internationella
säkerhetsstyrkan i
Afghanistan (ISAF)*

Naturligtvis är vi i Miljöpartiet mycket glada över att vi äntligen har ett slutdatum att förhålla oss till och att vi kan börja fokusera mer och mer på den humanitära delen i stället för den militära.

Under våren och sommaren 2011 har Miljöpartiet ingått i en arbetsgrupp med regeringen och Socialdemokraterna om det civila biståndet där målsättningen har varit att öka den civila närvaron i Afghanistan.

Biståndsgruppen överlämnade i augusti 2011 en gemensam rapport där man tydligt ville att biståndet ska öka i Afghanistan. Det arbetet har gett avtryck i denna ISAF-proposition.

Vi har i propositionen fått med att den överordnande målsättningen för den svenska insatsen är stöd till demokratisering utveckling och fattigdomsbekämpning och att det svenska engagemanget ges ett ökat civilt fokus när den militära närvaron gradvis minskas.

Stöd till demokratisk utveckling och fattigdomsbekämpning är den överordnande målsättningen för de svenska insatserna, och stöd till förbättrad säkerhet är ett led att uppnå detta.

Vi kommer också för första gången att få en civil ledning för de samlade svenska insatserna under första halvåret av 2012.

Det är av central betydelse att biståndsinsatserna genomförs på ett sådant sätt att det inte bidrar till en sammanblandning med de militära insatserna. Biståndsstrategin som den är tänkt i dag möjliggör en ökning av biståndet till Afghanistan med ca 20 procent jämfört med innevarande år samt ett stärkt fokus, och tydlig inriktning, på biståndet till norra Afghanistan.

Försvarsmakten har under de tio år som vi har varit i Afghanistan gått från stridande trupp till mer av stödjande verksamhet, som har inneburit att de har deltagit i vissa stridande operationer med utgångspunkt i ANSF:s behov av stöd. Detta är något som vi i Miljöpartiet har kritiserat i starka ordalag genom åren.

Svensk militär verksamhet stöder i dag de afghanska säkerhetsstyrkorna med förmågestöd, mentorstöd och utbildningsstöd.

I propositionen finns skrivningar om att Sverige efter sommaren 2014, om den afghanska regeringen efterfrågar det, ska bidra med en ren utbildningsinsats om 200 personer. Om det blir 200 personer får vi komma tillbaka till i propositionen 2013 då vi vet mer om hur läget är. Det kan med andra ord bli färre än de 200 som vi skissar på just nu.

Ordet mentor finns inte med i årets proposition. Försvarsmakten har tidigare tolkat mentorskap som att våra soldater kan delta i stridande verksamhet. Den möjligheten är nu borta.

Miljöpartiet har haft tre utgångspunkter när vi har förhandlat med regeringen om propositionen.

Det ena är att det inte får finnas några svenska stridande trupper kvar i Afghanistan efter 2014.

Det andra har varit att om vi ska vara kvar i Afghanistan ska det endast vara i stödjande och i utbildande syfte.

Det tredje var att det måste ske en kraftig minskning av den svenska truppen redan under nästa år.

Nu när dessa tre utgångspunkter har uppfyllts skickar Sverige en mycket tydlig signal till den afghanska regeringen om att vi menar allvar med att ta hem våra trupper senast sommaren 2014.

Herr talman! Propositionen 2010 var första gången riksdagen beslutade om ett slutdatum för den svenska truppen i Afghanistan sedan vi gick in i kriget 2001, om än med termen ambition. I årets proposition har vi svart på vitt att vi ska lämna Afghanistan.

Vägen hit har inte varit enkel. Det har inte funnits någon majoritet i riksdagen tidigare för en diskussion om slutdatum. Nu har vi en sådan: en diskussion som började förra året genom den proposition vi sex partier kom överens om.

I och med det beslut riksdagen kommer att fatta i morgon börjar också reträtten hem för våra stridande trupper.

När Miljöpartiet efter valet fick möjlighet att vara med och påverka utfallet i förhandlingarna har vi gjort skillnad i de diskussioner som har varit mellan regeringen, Socialdemokraterna och Miljöpartiet. Utan Miljöpartiets medverkan i dessa förhandlingar hade vi inte nått så här långt.

När vi nu för första gången sedan 2001 har ett slutår framför oss har det varit självklart, som sagt, för Miljöpartiet att vara med och påverka resultatet i så positiv riktning som möjligt.

Under valrörelsen gick Miljöpartiet, Socialdemokraterna och Vänsterpartiet till val på en politik där vi skulle ta hem våra trupper 2013, alltså ett år före Kabulkonferensen. Nu har vi ett förslag som ligger relativt nära det rödgröna förslaget. Men den stora skillnaden är att vi kommer att få ett riksdagsbeslut om ett slutdatum för när våra stridande trupper ska vara hemma.

Miljöpartiet är naturligtvis inte nöjd med den skivelse som ligger här på riksdagens bord. Hade vi fått bestämma hade den civila delen ökat ännu mer, och vi hade tagit hem fler soldater än vad som nu blir fallet. Men det viktigaste för oss är att vi har varit med och påverkat utvecklingen i rätt riktning. Det är viktigare än att sitta på sidan om och kritisera utan att ha någon egentlig påverkan.

Freden i Afghanistan kan inte vinnas genom krig. Långsiktig och hållbar säkerhet skapas främst genom att landet får hjälp med att bygga upp och utbilda sin egen armé, polis, åklagare och domare samt ett fungerande rättsväsen. Kvinnors och flickors mänskliga rättigheter måste respekteras. Rättslöshet och korruption urgröper samhället.

Det är ytterst afghanerna själva som ska utveckla sitt land, men det internationella samfundet kan stödja denna utveckling avsevärt bättre än i dag. Vi ska inte diktera vad afghanerna ska göra och inte göra. Vi ska vara en del av uppbyggandet av landet genom humanitära insatser.

Herr talman! Avslutningsvis vill jag upprepa vad vi tycker är det viktigaste i propositionen.

1. Den nuvarande militära verksamheten kommer att vara avslutad sommaren 2014, vilket innebär att det inte kommer att finnas några svenska stridande soldater kvar.
2. Vi kommer att gå ned till ca 400 personer nästa år och ca 300 personer 2013 för att det 2014 inte ska finnas några stridande soldater kvar.
3. Efter sommaren 2014, om så efterfrågas, kommer Sverige endast att bidra med en ren utbildningsinsats om 200 personer.
4. Biståndsinsatserna kommer att genomföras på ett sådant sätt att det inte bidrar till sammanblandning med de militära insatserna.

5. Övergången till civil ledning för de samlade svenska insatserna kommer att ske under första halvåret 2012.

Med dessa ord yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 14 HANS LINDE (V) replik:

Herr talman! För ett år sedan hade vi en debatt om ISAF-propositionen, den 15 december 2010. Då sade Peter Rådberg så här: ”Nu vänder vi blad och börjar i och med dagens beslut reträtten hem för våra stridande trupper.”

Det var inte riktigt så det blev, Peter Rådberg, eller hur? Det blev i stället så att direkt efter det riksdagsbeslut som Miljöpartiet stödde utökades antalet svenska soldater. Man har i år nått den högsta nivån på antalet svenska soldater i Afghanistan sedan den svenska insatsen inleddes för tio år sedan. Man sade i debatten att det skulle ske en reträtt, men vad som i verkligheten skedde var en kraftig utökning av den svenska militära insatsen.

I dag hör vi igen hur Peter Rådberg försöker beskriva sanningen och verkligheten på ett kreativt sätt. Nu säger Peter Rådberg att det sker en kraftig minskning 2012. Ja, även med denna mycket kraftiga minskning som beskrivs från talarstolen kommer det att vara så i slutet av 2012 att vi har fler svenska soldater i Afghanistan än vi hade 2010 när Miljöpartiet ingick sin uppgörelse med den borgerliga regeringen.

Min fråga till Peter Rådberg blir trots allt här i dag: Visste Peter Rådberg vad han sade ja till för ett år sedan, eller var det så att Peter Rådberg tummade på sanningen i talarstolen?

Anf. 15 PETER RÅDBERG (MP) replik:

Herr talman! ”Nu vänder vi blad” – det är ett känt citat.

Det är så, Hans Linde, att 2010 gjorde vi faktiskt det. Det var första gången riksdagen fattade ett beslut om en ambition att ta hem våra svenska soldater 2014. Nu, ett år senare, står det att de ska tas hem, inte den 31 december utan före sommaren. Det tycker jag är att vända blad.

Hela Hans Lindes tal är en historieskrivning. Skillnaden mellan Vänsterpartiet och Miljöpartiet är att ni hela tiden blickar bakåt. Jag kan hålla med om i stort sett allt Hans Linde säger. Miljöpartiet har varit oerhört kritiskt till insatserna i Afghanistan. Vi ville ta hem soldaterna mycket tidigare, och vi vill ha mer civila insatser. Så är det. Skillnaden mellan dig och mig är att du sätter dig på läktaren och tittar på medan jag och Miljöpartiet försöker påverka utvecklingen framåt. Det är den stora skillnaden.

Jag tycker att det är en jätteskillnad mellan att säga att vi står stilla och det jag nu säger. Vi står inte stilla. Vi går framåt. Vi har ett klart slutdatum för när de svenska soldaterna ska vara hemma. Det civila biståndet kommer att öka med 20 procent. I takt med att vi tar hem fler och fler soldater ökar biståndet. Det är någonting som jag tycker är positivt.

Anf. 16 HANS LINDE (V) replik:

Herr talman! Jag tycker att man som riksdagsledamot ska ha ganska stor frihet att beskriva sina visioner, idéer och tankar och hur man känner. Men det finns också något slags gräns för hur långt från sanningen

och verkligheten man kan gå, Peter Rådberg, innan det börjar bli lite tokigt.

Nu har vi hört att det fanns en ambition att ta hem soldaterna redan för ett år sedan. Jag vill påminna Peter Rådberg igen om att han sade så här: ”Nu vänder vi blad och börjar i och med dagens beslut reträtten hem för våra stridande trupper.”

Men så blev det ju inte, Peter Rådberg, utan man skickade fler svenska soldater till Afghanistan. Vi har fler svenska soldater i dag och kommer att ha fler svenska soldater nästa år än vi någonsin har haft i Afghanistans historia. Och det sker med Miljöpartiets stöd.

Man kan stå i talarstolen och prata om hur kritisk man är mot utvecklingen och hur man vill ha mer bistånd och hej och hå. Men när det sedan är dags för votering säger man ja till fler svenska soldater till Afghanistan.

Därför kvarstår frågan: Vet inte Peter Rådberg vad han säger ja till, eller är det så att han tummar på sanningen för att få med sig en riksdagsgrupp där vi vet att det finns kritiker och få med sig sina egna väljare, där vi vet att en majoritet av Miljöpartiets väljare precis som Vänsterpartiet anser att vi behöver växla från militär till civil strategi, behöver sätta ett verkligt slutdatum och behöver avveckla den svenska militära insatsen?

Peter Rådberg säger flera gånger att Miljöpartiet har gjort skillnad, att man har nått så långt tack vare Miljöpartiet, att Miljöpartiet har påverkat. Men när jag tittar på propositionen ser jag att det egentligen bara är en svensk version av Natos strategi för Afghanistan.

Vad Miljöpartiet har kämpat och kämpat för och nu också har uppnått och är stolt över är alltså att Sverige ska genomföra Natos strategi för Afghanistan. Jag gratulerar Miljöpartiet till det!

Anf. 17 PETER RÅDBERG (MP) replik:

Herr talman! Hans Linde säger att vi ska gå från militärt till civilt. Det är precis det vi gör. Det civila ökar med 20 procent. I takt med att det militära minskas undan för undan blir det mer och mer civilt.

Slutdatum? Ja, vi har ett slutdatum nu. Det finns där.

Vad är det i Vänsterpartiets politik som du bidrar med? Skillnaden mellan Vänsterpartiet och Miljöpartiet är att vi i Miljöpartiet faktiskt sitter vid bordet.

Den utredning som Miljöpartiet, regeringen och Socialdemokraterna har varit med om har tagit fram ett förslag på att öka biståndet. Detta finns med i propositionen.

Jag håller med om att jag skulle vilja få mycket mer. Det sade jag också i talarstolen. Om vi i Miljöpartiet själva hade fått bestämma hade det blivit ännu mer civilt, och vi hade kanske tagit hem ännu fler soldater.

Men nu har vi som bekant inte egen majoritet i riksdagen, och då får vi anpassa oss. Men det viktigaste för oss är att vi har varit med och påverkat. Vi har förhandlat, och vi är på väg åt rätt håll. Det är den stora skillnaden.

Jag vill se att vi tar hem våra soldater 2014. Det kommer vi att göra, och vi kommer till och med att ta hem dem ett halvår före det vi sade år

2010, för då var det i slutet av 2014, den 31 december, som gällde. Nu pratar vi om sommaren 2014.

Det tycker jag är en politik som är framåtblickande och som ger resultat i verkligheten.

Anf. 18 ALLAN WIDMAN (FP):

Herr talman! Jag vill inleda med att yrka bifall till det sammansatta utskottets förslag.

Det har sagts mycket under den sistlidna timmen om det svenska engagemanget i Afghanistan. Det är naturligtvis lätt att glömma bort att den sammanlagda operationen i Afghanistan är mycket större än de svenska inslagen. Totalt är det närmare femtiotalet länder som nu bidrar med bland annat militära resurser. I det sammanhanget tror jag, med en snabb huvudräkning, att den svenska truppen, ehuru ganska stor, utgör inte mer än 3–4 promille av ISAF sammanlagt.

Jag säger detta, herr talman, eftersom jag tror att det är viktigt att vi lite grann tittar på den så kallade större bilden.

Ser man på de fem senaste årens utveckling i Afghanistan måste det erkännas att utvecklingen har gått åt fel håll. Trots ett stort internationellt engagemang och trots enorma resurser har dess värre säkerhetsläget fortsatt att försämrats.

Sverige har haft sina offer i Afghanistan. Vi har fem döda svenska soldater: Johan, Gunnar, Kenneth, Jesper och Tomas. Vi har också väldigt många som har skadats allvarligt. Ändå får man, om man jämför våra förluster med dem som har lidits av andra stora länder i den här operationen, säga att Sverige har varit tämligen lyckligt lottat.

Sanningen är att det internationella samfundet i dag är utmattat. Det är operativt utmattat. Det är ekonomiskt utmattat. På det personliga planet är man också utmattad.

Det är denna större utveckling som gör att man ändå kan dra slutsatsen att den sammanlagda operationen i Afghanistan nu lider mot sitt slut. Det är mot bakgrund av den bilden som man också förstår att Sverige inte kan välja en egen väg. Vi måste anpassa oss till de andra i operationen.

Nu kommer beskeden om hemtagningar av trupp var och varannan vecka. Huruvida de beskeden är koordinerade med det förväntade säkerhetsläget på marken år 2014 får var och en bedöma.

Men jag är, herr talman, övertygad om att uppbyggnaden av landets säkerhetsresurser kommer att fortsätta med hög intensitet. Man kan konstatera, efter tio år i Afghanistan, att när det gäller tillgången till skola, till relativ personlig frihet och till sjukvård eller åtminstone primärvård finns det tydliga framgångar att peka på.

Jag vill, herr talman, egentligen bara understryka två strikt försvarspolitiska aspekter i det här skedet.

Den första handlar om betydelsen av att under återstoden av den militära operationen vårda det nordiska samarbete som har byggts upp mellan framför allt Sverige, Finland och Norge. Det pratas mycket om nordiskt samarbete inte minst på försvars- och säkerhetsområdet. Men jag tror inte att det finns tydligare, mer konkreta och mer värdefulla uttryck för detta samarbete än det som har skett i Afghanistan.

Det är viktigt att vi bidrar till att vårda detta samarbete under återstoden av operationen och att vi också vårdar detta samarbete och dess erfarenheter i kommande fredsfrämjande arbete.

Jag beklagar att det viktiga stöd som Sverige har givit Norge när det gäller tillgången till helikoptertekniker dess värre upphör vid årsskiftet. Men det finns mycket annat som vi kan göra för att just värna den nordiska dimensionen.

Vårdas, herr talman, måste också minnet av alla dem som nu har satt sin egen säkerhet på spel för andras i Afghanistan.

För nästan 50 år sedan påbörjades en annan, omfattande markinsats på FN:s mandat, nämligen den i Kongo i samband med Kongokrisen på 60-talet. Även om vi ännu inte har sett slutet på operationerna i Afghanistan tycker jag mig kunna konstatera att det finns många paralleller mellan Sveriges insats i Kongo och den insats som vi nu under tio års tid har gjort i Afghanistan.

Den är omfattande. Den är minst lika svår och farofylld. Den är lika omdiskuterad. Men dess värre glömdes insatsen i Kongo – insatsen totalt och insatsen av de 6 000 återvändande soldaterna – väldigt snabbt bort i det svenska samhället. Landets brist på stöd och tacksamhet till dem som tjänstgjorde i Kongo för ett halvsekel sedan är fortfarande ett öppet sår i det svenska samhället.

Vi behöver minnas Afghanistan, och vi behöver minnas alla dem som på vårt uppdrag bidrog i detta fredsfrämjande arbete. Det finns, herr talman, redan nu anledning att fundera över hur vi konkret ska vårda detta minne för att hedra alla dem som har gjort en insats.

Anf. 19 STAFFAN DANIELSSON (C):

Herr talman! Afghanistan är ett land med mycket gamla rötter, med bland annat starka band, i många sekler, till Persien, nuvarande Iran. På 700-talet erövrades Afghanistan av araberna och blev muslimskt. Afghanistans historia präglas i betydande grad av krig och inbördeskrig.

Under 1900-talet moderniserades Afghanistan en del. Bland annat infördes rösträtt för båda könen 1964. Afghanistans kommunistpartis statskupp 1978 och hårda förtryck därefter ledde till att mujahedin, islams krigare, gjorde uppror. Förödande strider och krig kostade livet för kanske 1,5 miljoner människor, mest civila. Sovjetunionen ockuperade landet men tvingades efter strider dra sig tillbaka, och i inbördeskriget därefter växte den fundamentalistiska talibanrörelsen fram och tog makten.

Det var alltså kommunisternas statskupp som bröt den modernisering som sakta var på gång och som utlöste den brutala extremism som senare kom till makten och som nu terroriserar.

Talibanerna är muslimska fundamentalister. Under deras diktatoriska styre under fem förfärliga år fram till 2001 förbjöds bland annat kvinnor att arbeta eller gå i skolan. De fick heller inte lämna hemmet eller köra bil utan att en manlig förmyndare var med. Bilder och musik förbjöds i stor omfattning. Människor avrättades offentligt på fotbollsarenor. Hårda kroppsstraff utdömdes. Kvinnor gavs inga rättigheter, och varje form av demokrati saknades. Talibanernas samröre med al-Qaida gjorde att många länder skakades av terrordåd och ledde till att FN gav mandat för den ännu pågående ISAF-insatsen, med i dag 49 deltagande länder.

Talibanerna har endast stöd av en liten del av befolkningen men agerar fullständigt hänsynslöst med mord och terror för att med alla medel återta makten och återinföra en religiös diktatur som tidigare. Genom samröre med likasinnade i framför allt Pakistan har man lyckats vidmakthålla ett förödande gerillakrig som framför allt drabbar civilbefolkningen. Detta finansieras i hög grad genom den enorma illegala narkotikahandlingen. Omkring 74 procent av världsproduktionen av opium har sitt ursprung i Afghanistan. De södra delarna av landet, där talibaner och regeringsfientliga grupper förhindrar effektiv kontroll från regeringens sida, står för huvuddelen av denna produktion.

Genom världssamfundets ingripande har Afghanistan nu en konstitution och en lagligt tillsatt regering, trots bristerna i processen och trots enorma problem med fattigdom, svält, terror, korruption och stora flyktingströmmar. Afghanistan är ett av världens fattigaste länder. Enligt FN lever 60 procent av befolkningen på mindre än 1 dollar per dag. Ändå har framsteg gjorts i Afghanistan under det senaste decenniet. Låt mig bara understrika några av de exempel som redan har givits!

Före 2001 hade endast 9 procent av afghanerna tillgång till någon form av sjukvård. I dag uppskattas den siffran till över 50 procent av befolkningen. Spädbarnsdödligheten har minskat från 165 till 111 per 1 000 födselar mellan 2007 och 2010. Nästan sju miljoner barn är inskrivna i grundskolan. Av dessa är 30–40 procent flickor. Före 2001 gick färre än en miljon barn i skolan, och ytterst få flickor kunde få ordinarie undervisning.

Naturligtvis borde världssamfundet och Sverige alltmer inrikta sitt bistånd på civila insatser för att lindra nöden, få i gång ekonomin, bygga upp en fungerande infrastruktur och mycket mer. Den inriktningen är också tydlig. Sveriges bistånd uppgår nu till över en halv miljard kronor årligen, och det växer. Centerpartiet bejakar starkt detta liksom en bred majoritet i Sveriges riksdag. EU:s och EU-ländernas samlade civila biståndsinsatser uppgår till nära 10 miljarder kronor.

Samtidigt kan naturligtvis inte världssamfundet och de 49 länderna i ISAF över nästan en natt dra tillbaka sina över 100 000 fredsbevarande soldater i Afghanistan, som stöder Afghanistans militär och polis i kampen för att stabilisera landet. Det är lätt att notera att två politiska partier i Sveriges riksdag tillsammans tror detta och driver detta, vilket jag beklagar. Det är Vänsterpartiet och Sverigedemokraterna som på var sin kant starkt vill minska Sveriges internationella fredsinsatser. Jag tycker att det är att svika Afghanistan och dess folk att hastigt dra tillbaka de internationella säkerhetsstyrkorna. Det skulle vara en stor risk att landet skulle kastas tillbaka i ett förödande inbördeskrig där en förnyad fundamentalistisk diktatur, med allt vad det innebär, skulle kunna återta makten.

Här är Vänsterpartiet och Sverigedemokraterna svaret skyldiga. Hur skulle detta kunna förbättra förutsättningarna för att återuppbygga landet och ge inte minst dess kvinnor en mer människovärdig situation? Hur, Hans Linde, ska miljoner flickor få skolgång om FN och Sverige brådstörtat drar tillbaka sina fredsstyrkor och endast ger civilt bistånd samtidigt som talibandiktaturen återtar makten? Hur ska fler kvinnor då komma i skolgång och arbete? På den frågan är Hans Linde svaret skyldig.

Desto mer glädjande är det att allianspartierna tillsammans med Socialdemokraterna och Miljöpartiet står bakom en ansvarsfull linje i den inriktning på mer civila biståndsinsatser och ett successivt minskat militärt bidrag som riksdagen snart ska ställa sig bakom. Det svenska försvaret är ett centralt politikområde där det gagnar vårt land att ha en bred samsyn. Detsamma gäller när Sverige skickar fredsbevarande trupp till internationella konfliktområden.

Den här inriktningen följer av den nya fas som har inletts avseende det internationella engagemanget i Afghanistan genom den så kallade Kabulprocessen, med ett successivt ökat afghanskt övertagande av säkerhetsansvaret parallellt med ett långsiktigt och uthålligt internationellt stöd och partnerskap. Målet är att afghanerna vid slutet av år 2014 ska ha övertagit säkerhetsansvaret i hela landet, och detta är redan på gång i Mazar-e Sharif.

En annan viktig förändring är att den svenska insatsen i norra Afghanistan övergår till civil ledning nästa år, vilket jag välkomnar.

Riksdagen kommer nu att besluta att den svenska militära insatsen i slutet av nästa år ska uppgå till 400 personer, en minskning med 100 personer. Utöver detta tillkommer, vilket jag välkomnar, de två svenska sjukvårdshelikoptrarna samt personal för avveckling av camper med mera. Från sommaren 2014 är, som sagt, avsikten att endast utbildningsinsatser ska genomföras.

Jag vill betona att den successiva reduktionen av den svenska militära insatsen kommer att ske med beaktande av hur verkligheten i Afghanistan utvecklar sig. Överlämningen av säkerhetsansvaret måste genomföras på ett ansvarsfullt sätt, och förändringar och reduceringar ska föregås av konsultationer med Nato och övriga parter.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till förslaget i utskottets betänkande och avslag på de reservationer som finns.

Kerstin Lundgren kommer i ett senare inlägg att ytterligare utveckla Centerpartiets syn på utvecklingen i Afghanistan och hur världssamfundet och Sverige bör agera.

Anf. 20 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Herr talman! Jag vill inte debattera den proposition vi senare ska rösta om utan att först rikta ett stort tack till de modiga soldater som under året, sedan vi beslutade om insatserna i december 2010, har varit på plats i Afghanistan.

Det är en sak att besluta här. Det är en helt annan sak att genomföra det som vi beslutat.

Om jag förstår det rätt är i princip alla ur FS 21 nu hemma i Sverige. På fredag är det också medaljutdelning här i Stockholm. Tidigare i år har även FS 20 fullgjort sitt uppdrag. Tack för er insats! Jag säger det från hela den kristdemokratiska riksdagsgruppen.

Nu är FS 22 på plats. Till er, och dem som kommer efter er under året, vill jag rikta vår tillönskan om välgång. Jag vill också passa på att önska er en god jul och ett gott nytt år, som ni firar långt ifrån era familjer. Jag hoppas att ni ändå ska känna den gemenskap och samhörighet vi ofta förknippar med julen. Låt mig också säga ett tack till de anhöriga som släppt iväg er.

Herr talman! En god vän till mig berättade att han har en kvinnlig bekant som heter Isaaf. Det är inte helt ovanligt arabiskt kvinnonamn. Hon har bott i Sverige hela sitt vuxna liv men skämtar fortfarande om att hennes namn betyder ”ambulans”. Hon undrade hur många svenskar som skulle ge sin dotter det namnet.

Egentligen betyder det arabiska kvinnonamnet Isaaf ”undsättning” eller ”hjälp”. Jag får väl erkänna att jag faktiskt gav ett av mina barn ett namn som också betyder ”hjälpare”, nämligen Alexander. Denna bild kommer jag att tänka på när vi ska fatta beslut i dagens ärende: en som hjälper människor i nöd.

Det finns många människor i vår omvärld som är i stort behov av hjälp och undsättning. Min syn på människovärdet är att vi ska bistå dem så långt vi har förmåga och kan ta ett ansvar. Vår ambulans i fråga om Afghanistans befolkning är det sociala, demokratiska och humanitära bistånd vi kan ge. Detta är oerhört viktigt. Det fanns en tid när det var vi i Sverige som mottog bistånd och fick se stora delar av vår befolkning fly undan nöd och svält. Nu är det ett annat land som behöver vår hjälp.

Men denna hjälp och undsättning skulle inte vara möjlig utan vårt andra ben i arbetet för att bygga upp Afghanistan, nämligen ISAF. ISAF finns inte bara där för att rycka ut när en olycka redan har ägt rum, utan det arbetar dessutom för att hindra olyckor från att ske. Det handlar om att stabilisera, demokratisera och bygga upp landet igen. Detta tycker jag är oerhört viktigt. Och inget av det humanitära bistånd vi ger vore möjligt utan ISAF:s närvaro.

Jag hade själv förmånen att få besöka Afghanistan i mars i år. Det var en riktigt spännande upplevelse. Det var mycket intressant att få träffa många afghaner och de svenska soldaterna och att se vilken uppskattad insats de gör där nere. Ett starkt intryck gjorde ett besök som vi gjorde ett stycke utanför Mazar-e Sharif, den svenska basen. Vi besökte en by på en väg – jag kallar det en väg, men det var inte mycket till väg. Vi fick träffa byrådet. De var oerhört glada, för med svenska insatser har man där kunnat bygga en brunn. Man hade tidigare fått vatten med samma ledning som hade använts för bevattning, med många sjukdomar som följd. Nu har man blivit av med de sjukdomarna.

Men det mest bestående intrycket från mina timmar i byn var ändå flickskolan, en skola som inte fanns förut. I deras ögon såg jag det viktigaste, nämligen hoppet om framtiden. Det var den största behållningen av mötet med afghanerna.

Som vi kan läsa i propositionen är regeringen Karzais mål att nationella säkerhetsstyrkor ska kunna planera och leda militära insatser i samtliga provinser vid slutet av 2014. Det är bara tre år fram i tiden.

Afghanistan behöver hjälp att bygga upp de nationella säkerhetsstyrkorna. Möjligheterna vi ser bakom knuten – att afghanerna själva ska kunna garantera säkerhetssituationen – kräver i dag stöd utifrån. Vi vill väl alla se ännu en stabil demokrati växa fram i ännu ett land, men för att detta ska bli verklighet krävs ett fungerande samhälle och säkerhetskydd. Och för att det ska bli verklighet krävs svenska trupper på plats som kan bidra med sitt kunnande.

Sverige har, som förut har sagts, funnits på plats sedan 2002, efter ett FN-beslut om den fredsbevarande styrkan året före. ISAF verkar i Afghanistan på inbjudan av den afghanska regeringen.

Nu ska svenska trupper börja tas hem, så att den svenska insatsen vid slutet av 2012 uppgår till ca 400 personer. Detta är den överenskommelse som gjorts mellan regeringen, Socialdemokraterna och Miljöpartiet. Det är också angeläget att detta sker på ett ansvarsfullt sätt.

Herr talman! Afghanistan är ett land som har härjats av krig i omgångar. Många av oss minns den sovjetiska invasionen 1979, inbördesstriderna som följde på uttåget 1989 och talibanernas maktövertagande 1996, som Staffan så insiktsfullt berättade om. Situationen har inneburit att många av de barn som i dag är i skolåldern har föräldrar som föddes i en turbulent tid. Generationer har påverkats.

Nu står vi mitt uppe i möjligheten att se utveckling i ett land med ca 30 miljoner invånare, som varit utsatta för krig och övergrepp i tre decennier. Vi kristdemokrater är särskilt glada att fokus efter den genomlysning som gjorts under hösten ligger på att avlyfta fattigdom för kvinnor och barn.

Det samlade svenska biståndet till Afghanistan uppgår 2011 till omkring 900 miljoner, varav knappt 180 miljoner i humanitära insatser och ca 200 miljoner genom multilaterala organisationer som FN. Stöd ges också till EU:s polisinsats Eupol. Detta gör Afghanistan till den största mottagaren av svenskt bistånd i Asien. Arbetet ska särskilt inriktas på att stärka kvinnors, barns och ungdomars roll och rättigheter.

Före 2001 hade endast 9 procent av afghanerna tillgång till någon form av sjukvård. I dag uppskattas den siffran till nästan 50 procent av befolkningen. Spädbarnsdödligheten har på tre år minskat från 165 till 111 per 1 000 födselar mellan 2007 och 2010. Fortfarande råder dock stor brist på kvinnlig sjukvårdspersonal, speciellt barnmorskor och gynekologer. Det finns mycket mer att göra.

Nästan sju miljoner barn är inskrivna i grundskolan. Av dessa är ca 30 procent kvinnor. Före 2001 gick färre än en miljon barn i skolan och ytterst få flickor kunde få ordinarie undervisning. Men fortfarande har man lång väg att gå för att få upp kvaliteten på undervisningen.

Herr talman! När vi i dag beslutar om ISAF för ännu ett år är det ett beslut vi kristdemokrater står bakom till 100 procent. Vi tror på möjligheten för det afghanska folket att bygga ett starkt, kunskapsbaserat, humanitärt och framgångsrikt land – ett land som bygger på människovänliga etiska värderingar. Det som oroar mig är inte vår närvaro där, tvärtom.

Med dessa ord vill jag yrka bifall till propositionen i dess helhet.

I detta anförande instämde Robert Halef (KD).

Anf. 21 Utrikesminister CARL BILDT (M):

Herr talman! Efter att ha lyssnat på den diskussion som har varit är det egentligen inte så mycket som återstår för mig att säga. Jag tycker att de motiv som ligger bakom det ställningstagande som riksdagen ska göra i och med voteringen, som äger rum i morgon, har jag förstått, har väl förklarats av utskottets ordförande och vice ordförande och kompletterats av ytterligare ledamöter.

Det finns ingen anledning att skönmåla situationen i Afghanistan och den uppgift som vi även framgent står inför där. Det finns heller ingen

anledning att svartmåla det som vi faktiskt har lyckats uppnå under de år som vi mer aktivt har varit verksamma där.

Det handlar om en mycket svår, om än samlad, men mycket viktig internationell insats i ett av världens allra fattigaste länder som dessutom har varit drabbat av konflikter och krig, allra minst sedan 1979. Staffan Danielsson redogjorde för en del av den historiska, komplicerade bakgrund som vi har att hantera.

Sedan 2001 har vi aktivt på olika sätt försökt att ge de svenska bidrag som är naturliga när FN:s säkerhetsråd fattar beslut om en så pass omfattande operation som det har varit, med civila, med politiska, men också med de militära insatser som står främst i fokus för diskussionen och ställningstagandet här.

Det är klart att en operation som denna successivt utvecklas i olika steg. Det vi nu diskuterar är egentligen det svenska bidraget till den strategi som lades fast vid Kabulkonferensen sommaren 2010. Den strategin hade vi delvis varit med om att utarbeta. Inte minst under ordförandeskapet i Europeiska unionen under andra halvåret 2009 arbetade vi mycket tillsammans med Obamaadministrationen för att få en mer utpräglad politisk strategi för konfliktlösningen.

Vi sade hela tiden att det inte finns någon militär lösning. Vi är där för att bygga fred. Det militära ska stödja fredsarbetet, men fredsarbetet är i grunden politiskt. Det överförande av säkerhetsansvar som vi nu diskuterar svensk medverkan i är en del av denna mer samlade strategi. Den har ju också en rad andra komponenter. Låt mig bara nämna dem i korthet för fullständighetens skull.

Vi arbetar mycket med en regional samarbetsstrategi. Jag tror att det är det alldeles avgörande för Afghanistans stabilitet i framtiden. Landet får inte bli föremål för substitutkrig, eller vad vi ska kalla det, från olika regionala aktörer som spelar ut sina motsättningar internt i den afghanska politiken. Det har vi sett gång på gång genom historien. Konferensen i Istanbul i början av november var ett mycket viktigt steg i riktning mot den fastare regionala samarbetsstruktur som är en nödvändig förutsättning för långsiktig stabilitet i Afghanistan.

Problemen finns självfallet där. Vi ser dem inte minst i relationerna till Pakistan och för all del också i den interna utvecklingen i Pakistan. Men vi ska inte heller glömma bort de indirekta effekterna av relationerna mellan Pakistan och Indien och relationerna mellan den samlade västvärlden och Iran, också en viktig granne och aktör i det långsiktiga historiska afghanska dramat.

Sedan krävs det en intern försoningsstrategi. Den är i allt väsentligt någonting som är Afghanistans eget ansvar. President Karzai har skisserat den vid ett antal olika tillfällen. Det bakslag som mordet på professor Rabbani innebar var mycket stort, men den så kallade loja jirgan gav för några veckor sedan president Karzai och andra fortsatt fullmakt att fortsätta samtal lokalt, regionalt och nationellt för att försöka förmå allt fler att lägga ned vapnen och åstadkomma en politisk lösning. Vi stöder det arbetet, men vi understryker också att detta i allt väsentligt är ett arbete som är afghanernas eget ansvar. Vi diskuterar vad en sådan överenskommelse måste leda fram till. Jag kan återkomma till det.

Därefter har vi säkerhetsöverförandet som nu diskuteras. Vi går på den militära sidan gradvis från stridande till stödjande. Den utvecklingen

är på gång. Vi ska för svenskt vidkommande avsluta det sommaren 2014. Vi är därefter beredda, som Urban Ahlin sade, om det finns behov av detta, till en skolande insats. Från stridande till stödjande till skolande, det är alldeles uppenbart att Afghanistan för sin framtid behöver en fungerande säkerhets- och rättsapparat. Inget samhälle, ingen stat, kan fungera utan det. Och vi kan inte beröva Afghanistan den hjälp som detta hårt sargade land behöver för att klara också den uppgiften. Det ligger ju inom ramen för det arbete som nu dominerar mycket av den internationella dialogen och mer långsiktiga åtaganden från det internationella samfundets sida för Afghanistan.

Vi träffades i Bonn i början av den föregående veckan för att där börja skissera en del av de mer långsiktiga åtagandena efter 2014. Åren 2014 och 2015 blir alldeles avgörande år för Afghanistans framtid. Då ska det väljas en ny president. Då ska det väljas ett nytt parlament. Även om Hans Linde kan klaga på att de här valen inte är fullständigt demokratiska och att de inte riktigt äger rum som i Västmanland – så är förvisso fallet – är de om man jämför med vad som tidigare har varit fallet i Afghanistans historia, om man jämför med hur det är i regionen i övrigt och om man jämför med hur det är i konfliktregioner i världen i övrigt betydande framsteg. Vi vill konsolidera och föra dem framåt, inte minst genom en stark FN-roll i framtiden, efter 2014, i Afghanistan.

Det kommer ändå inte att räcka med detta. En av de saker som vi sade med stor tydlighet på Bonnkonferensen var att Europeiska unionen nu är redo att gå in i förhandlingar om ett långsiktigt samarbets- och partnerskapsavtal med Afghanistan för att hjälpa över hela spektrumet av insatser som behövs för statsbyggande, för samhällsbyggande och ytterst för fredsbyggande. Det är väldigt viktigt. Förhandlingar pågår också som bekant med amerikanerna om ett mer långsiktigt avtal, både civilt och när det gäller de mer säkerhetsinriktade åtgärderna.

Alldeles självklart handlar det om de ekonomiska insatserna. Jag tror att det var Hans Linde som citerade någon som sade: Ska ni bekämpa talibanerna ska ni bekämpa fattigdomen. Det har inte med att bekämpa talibanerna att göra. Det har att göra med att vi vill hjälpa många länder runt om i världen till en rimligare ekonomisk utveckling. Det tar inte nödvändigtvis bort hotet från terrorister. Det har vi sett i många fall. Men det är viktigt för Afghanistans framtid i alla fall. Här kommer att krävas ytterligare insatser.

Även där är det regionala samarbetet och att handeln kan flöda fritt över gränserna av alldeles avgörande betydelse, liksom att vi kan bidra till att bygga en bättre infrastruktur på olika sätt, att vi kan se till att utbildningssystemet i Afghanistan kan tillhandahålla alla dem som måste kunna göra insatser för att detta land ska fungera i framtiden.

Där kommer också de svenska biståndsinsatserna – viktiga, viktiga, viktiga under de år som har gått, men än viktigare i framtiden. Vi har som ett av få länder förpliktat oss både att utöka dem och att respektera att vi ska göra stora delar av detta genom den afghanska statsapparaten. Den är icke fullständig och perfekt, förvisso inte, men skjuter vi den åt sidan och gör allting vid sidan av den har den heller aldrig några möjligheter att bli det som vi vill att den ska bli.

Sedan måste vi göra mer för att ta itu med den viktiga uppgiften att bekämpa drogproduktionen och droghandeln. Det är ingen tvekan om att

detta är den huvudsakliga orsaken till den korruption som vi ser grassera i delar av det afghanska samhället. Har man 90 procent av världens produktion av opium produceras det svarta miljarder som spolrar runt både i det afghanska samhället och i många andra nationer, inklusive vår egen. Här måste det internationella samfundet vara berett att göra mer och effektivare under åren som kommer.

Mycket återstår. Det blir konferenser i Tokyo, i Chicago och i Wien för att tala om finansieringen, för att tala om att göra mer för att bekämpa drogerna.

Det vi vill se från svensk sida är ett brett, starkt och långsiktigt internationellt engagemang för Afghanistan. Det leder fram till den naturliga slutsatsen att vi måste vara med. Vi kan inte predika vad andra ska göra och sedan mäla oss ut. Då är de insatser som också svenska soldater gör kanske små i det historiska sammanhanget, men de visar Sveriges vilja att också göra det vi vill ska göras av andra för detta lands framtid.

Jag tycker att det var viktigt som sades av både Allan Widman och andra om betydelsen av de insatser som har gjorts av svenskar som har varit verksamma där, också de offer som detta har krävt, också den manifestation som det innebär att vi får ett mycket brett politiskt stöd i denna riksdag för denna insats. Det är svensk tradition, både brett stöd och breda internationella engagemang. Men då är det viktigt att vi är med. Jag tackar för det stöd som jag hoppas att denna politik också kommer att få.

Anf. 22 HANS LINDE (V) replik:

Herr talman! Självklart kommer det att ta lång tid att bygga fred i Afghanistan. Inte ens om vi skulle bifalla Vänsterpartiets reservation i morgon kommer vi i övermorgon att kunna se val i Afghanistan som har samma standard som i Västmanland, mödravård med samma standard som den i Närke eller skolor med samma standard som de som finns på Gotland.

Nu har det gått tio år. I snart ett decennium har det funnits svenska soldater i Afghanistan. Då måste man väl ändå på centrala punkter kunna visa att utvecklingen går åt rätt håll. Låt oss då titta på några av de argument vi gång på gång har hört från riksdagens talarstol och utrikesminister Carl Bildt för att motivera insatsen. Vi har fått höra att svenska soldater är i Afghanistan för att skapa säkerhet. I dag har vi till och med fått höra att det är fredsstyrkor i Afghanistan. Men säkerhetsläget har försämrats. För varje år som det har funnits svenska soldater i Afghanistan har antalet civila dödsoffer ökat i Afghanistan. Vi ser hur fler och fler människor kommer också till vårt eget land som flyktingar undan detta krig. Freden har blivit alltmer avlägsen för varje år som har gått med ISAF-insatsen i Afghanistan.

Man har sagt att man är i Afghanistan för att bidra till demokratisering, men regeringen skriver själv i propositionen att MR-situationen är utomordentligt allvarlig. Det behövs inte någon svartmålning från mig som kritiker av den svenska insatsen. Det räcker att läsa regeringens proposition.

Man har sagt att man är i Afghanistan för att bistå med utvecklingsinsatser och ge bistånd. Men ingen kan vara nöjd med den sociala utvecklingen i Afghanistan när efter tio år av utländska internationella insatser

60 procent av afghanerna lever i fattigdom. Många gånger har man i kammaren beskrivit detta krig som ett krig för de afghanska kvinnorna. Men vi kan konstatera att ingenstans på jorden finns så många kvinnor som inte kan läsa eller skriva som just i Afghanistan. På punkt efter punkt har man inte nått målet med insatsen. Man har inte lyckats vända utvecklingen. Varför väljer man från den borgerliga regeringens sida att fortsätta med en insats som inte lyckats på centrala punkter?

Anf. 23 Utrikesminister CARL BILDT (M) replik:

Herr talman! Jag vet inte om Hans Linde har rätt i sina siffror, men låt oss utgå från att han har det och att 60 procent lever i fattigdom. Då vågar jag påståendet att för 10–15 år sedan var det 95 procent. Har vi så väl lyckats att börja lyfta upp ett land i så svåra omständigheter ur fattigdom är det faktiskt ett mycket bra resultat vi har uppnått – om Hans Lindes siffror stämmer. Det vet jag inte om de gör.

Tio år när det gäller utvecklingen för ett land som Afghanistan är en relativt kort tid. Ingen kan förneka att det finns problem eller att vi har uppnått mycket. Men det är inte det frågan handlar om. Det finns en stor internationell insats. Vi vill att den ska vara bredare och bättre. Men det uppnår vi inte genom att bara ge oss i väg. Hans Linde står där i en allians med Sverigedemokraterna och talibanerna. Den är inte formell, men den är de facto. Det är den sidan du står på, inte på den sida där alla vi står som försöker göra det bättre för Afghanistan, som inser svårigheterna och utmaningarna, som vill göra det ännu bättre, men som inte vill svika de människor som faktiskt sätter tilltro och förhoppningar till vad vi försöker åstadkomma. Det skulle bli ett stort svek. Du borde själv tänka efter vilka dina allierade är i denna svekpolitik mot Afghanistan.

Anf. 24 HANS LINDE (V) replik:

Herr talman! Om jag hade sjunkit till samma nivå i debatten som utrikesministern precis har gjort hade jag försökt utmåla och sammanklumpa Carl Bildt, de borgerliga partierna, Socialdemokraterna och Miljöpartiet med den långa raden av krigsherrar som i dag stöder regeringen i Afghanistan. Dessa krigsherrar har så mycket blod på sina händer att de troligtvis bara kan konkurrera med talibanerna själva. Men jag sjunker inte till den nivån. Det här är en seriös debatt och vi ska fatta några av de viktigaste besluten i riksdagen.

Carl Bildt säger att det är ett svek från Vänsterpartiets sida att byta strategi. Jag säger att det är precis tvärtom. Att fortsätta med en strategi som i tio år inte uppnått sina mål, som inte har bidragit till att minska antalet dödade civila och som inte har bidragit till att föra Afghanistan närmare fred, är att svika det afghanska folket, att blunda för misstagen.

Låt oss vara ärliga. Visst har det uppnåtts framgångar. Carl Bildt säger att ”vi” har uppnått mycket i Afghanistan. Vilka är detta ”vi”? Vem är det som har uppnått framgångarna? Det kanske kommer som en nyhet för Carl Bildt, men det är inte soldater som bekämpar fattigdom. Det är inte soldater som utbildar nya barnmorskor i Samangänprovinsen. Det är inte soldater som bygger och driver skolor i Mazar-e-Sharif, som ger utbildning till barn med funktionsnedsättningar. Det är civila biståndsorganisationer som gör detta med en uttrycklig önskan att de militära insatserna ska hållas så långt bort som möjligt från deras verksamhet.

Ta inte åt dig äran av det fantastiska arbete som civila biståndsarbetare i dag gör i Afghanistan. ”Vi” har inte uppnått mycket, Carl Bildt. De civila biståndsorganisationerna har uppnått mycket i Afghanistan, och för det ska de ha vårt tack.

Anf. 25 Utrikesminister CARL BILDT (M) replik:

Herr talman! Om det är så som Hans Linde säger, att vi har minskat fattigdomen så mycket att det är bara 60 procent kvar när vi började med i stort sett 100, är det självklart att det inte bara är med hjälp av soldaterna. Men detta hade aldrig varit möjligt utan den internationella säkerhetsinsatsen. Utan den internationella säkerhetsinsatsen hade detta land fortfarande varit styrt av talibanerna. Så är det. Det är talibanerna som är alternativet, och som var alternativet för tio år sedan, och som vi försöker att trycka tillbaka.

Hans Linde talar om civila offer. Jag har tittat på FN:s statistik och vilka som svarar för de civila offren. Det är huvudsakligen talibanerna som svarar för dem. Då ska vi inte stå passiva. Då ska vi skydda människorna mot det våld som riktas mot skolor, sjukhus och demokratiskt valda politiker. Då ska vi också välja vilka som är våra allierade.

Hans Linde talar om att vi är allierade med krigsherrar. Det sade han i sitt anförande. Han försöker svartmåla detta som Natopolitik, och det är ungefär det hemskaste man kan tänka sig i Hans Lindes värld. Då är det rimligt att vi tittar på vilka som är Hans Lindes faktiska allierade. I denna kammare är Hans Lindes faktiska allierade Sverigedemokraterna. I den afghanska verkligheten är Hans Lindes faktiska allierade talibanerna. Det är inte hedervärt och det är inte trevligt att höra det, men inte desto mindre sant.

Anf. 26 ÅSA LINDESTAM (S):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i utskottets betänkande och avslag på samtliga reservationer.

Nu har vi från talarstolen hört om det folkrättsliga stödet, om FN och säkerhetsrådet, om regeringen Karzai, om korrruptionen och osäkerheten i landet. Vi har också hört om Sveriges långsiktiga roll.

Jag vill säga att jag också har varit i Afghanistan. När jag var där träffade jag barn i skolor. Jag såg också, precis som Mikael Oscarsson beskrev, de fantastiskt lysande ögonen och lusten till kunskapen som fanns i landet. Jag kunde också se flickor som fick gå i skolan och fick möjligheten till utbildning. Jag hade också möjligheten att prata med familjer som hade som högsta mål att deras barn skulle få utbildning. Jag kunde också växla några ord med barnen på engelska, om än knackig engelska eftersom de var i nio- till tioårsåldern. Men de kunde säga några ord på engelska. Visst har det ändå hänt någonting.

Nu står vi inför en transition i landet. Vi ska finnas där, fast lite bakom. Vi ska inte leda, utan vi ska stödja och rådgiva. Afghanistan självt ska klara av detta. De ska öva under vårt överinseende. De ska få rådgivning av oss – vi ska finnas där. OMLT, de styrkor som tidigare stridit tillsammans med afghanerna, sida vid sida, ska ge råd och stöd.

Vi ska alltså finnas där långsiktigt för en civil insats. Men hur skapar man egentligen ett demokratiskt land? Jag tror att den stora idén är skolan. Självklart ska de flesta gå i skolan. Men vi måste också ha ett funge-

rande samhälle runt omkring, en fungerande polis, ett fungerande rättssystem, inte ett samhälle där någon annan ska sitta i fängelse för det som en familjeförsörjare har gjort. Så kan det gå till i Afghanistan; någon annan kan ta straffet i dag.

Det måste vara rättvisa val, där var och en kan välja utifrån vad den har för situation och övertygelse om framtiden i landet.

Vi ska alltså finnas där, och det gör vi. Vi har en stab, en chef och ett förband. De ska nu vakta, eskortera, lämna underrättelser, ge sjukvård och sköta logistik. Under 2011 har vi tillfört en helikopterenhet. Den består av två räddningshelikoptrar för medicinsk evakuering. Vi har länge sagt här i kammaren att de behövs.

Vi har där också två taktiska obemannade flygfarkoster, TUAV, som kan flyga på låg höjd över ytor och rapportera om vad de ser.

OMLT som funnits tillsammans med förbanden har hittills tagit en stor risk. De har funnits med ute på fälten, och de har följt den afghanska armén på nära håll och stött denna.

De här militära rådgivarna i dag, som är svenskar, är våra hjältar. De ska nu byta roll och bli instruktörer i afghanska arméns stabs- och funktionskolor. Det är ett stort steg för dem. Vi är mycket tacksamma för det jobb som de gjort.

Campan delar vi just nu med Finland som har 195 personer på plats. De har ett skyttekompani och förstås också en stab och en ställföreträdande chef, som finns i vårt PRT. Men efter år 2014 är det civila verkligen i fokus.

Jag hoppas att jag får fler möjligheter att åka till Afghanistan och skulle just nu av hela mitt hjärta vilja önska alla där nere lycka till. Jag tänker på alla dem som tidigare varit där nere och på dem som just nu finns där nere.

Voteringen i detta ärende sker på onsdag, inte i morgon. Men, som sagt, lycka till alla ni som finns där nere!

I detta anförande instämde Clas-Göran Carlsson (S).

Anf. 27 BODIL CEBALLOS (MP):

Herr talman! I torsdags och fredags träffade jag Tahira Abdullah, en välkänd freds- och MR-aktivist från Pakistan. Hon var hitbjuden av FN-förbundet och talade bland annat på ett av dem organiserat seminarium på Myntkabinettet i Stockholm.

Tahira var mycket kritisk till den pågående insatsen i Afghanistan som spiller över på Pakistan och ansåg att västs trupper så fort som möjligt bör dras tillbaka. Ni förlorade kriget för länge sedan, är hennes uppfattning. Tahira tycker lika illa om talibanerna, som redan utfärdat fyra fatwor mot henne, som hon tycker om amerikanerna.

Lösningen hade i stället varit stöd till utveckling i landet och möjligheter för människor att försörja sig. Det är kanske inte så konstigt att Tahiras slutsats är denna. Hon bor nära inpå och förstår kulturen på ett annat sätt än vi gör. Hon ser också konsekvenserna av det misslyckade kriget mot talibanerna i både Afghanistan och Pakistan.

Tahira var också oroad över den civilmilitära samverkan som hon menar gör att civila utsätts för fara. Det är för övrigt detsamma som FN-organet för katastrofhjälp, Ocha, i alla sammanhang hävdar. De vill inte

bli eskorterade av militär vare sig i Afghanistan eller till Libyen, som EU försökt få dem att vilja och som militären brukar hävda är nödvändigt för Ochas och biståndsarbetarens säkerhet när de bland oss beslutsfattare försöker sälja in idén om denna eskortverksamhet.

Den slutsats som Tahira kommit till sammanfaller med Miljöpartiets. Vi menar nämligen också att kriget förlorades för länge sedan och att ett fredligt Afghanistan måste byggas inifrån, av afghanerna. Det behövs utbildning, och det behövs ett gott politiskt ledarskap på alla politiska nivåer. Det behövs även ett fungerande rättsväsen och en fungerande polis som kan lagföra dem som begår brott – detta i stället för att vi ska skicka utländska trupper för att jaga kriminella gäng.

Oerhört viktigt är att skapa möjligheter för människor att försörja sig hederligt så att de slipper rekryteras av talibaner, narkotikaligor eller kriminella gäng. Särskilt viktigt är det att stärka kvinnors och flickors möjligheter till utbildning och försörjning.

Sist men inte minst behöver de olika biståndsgivarnas olika projekt samordnas så att de hänger ihop och inte spretar åt alla håll.

Den militära närvaron får inte innebära att civila utsätts för risker. Ingen mottagare av svenska utvecklingsinsatser ska behöva känna rädsla för att ta emot, riskera, repressalier från olika grupper.

I korta drag är det innebörden av de rekommendationer som den överenskommelse om civila insatser som regeringen, Miljöpartiet och Socialdemokraterna gemensamt träffade i augusti. Det gjorde vi efter att först mycket ha ägnat oss åt kunskapsinhämtning och diskuterande under hela våren och sommaren.

När Miljöpartiet förra hösten beslutade sig för att stödja regeringens förslag om en förlängning av den svenska truppens närvaro i Afghanistan var ökat fokus på civila insatser, till förmån för en gradvis nedtrappning av svensk trupp, en av de viktigaste frågorna. Vi ville också ha en civil ledning för de samlade insatserna – för både de civila och de militära insatserna. Samtidigt vill vi ha ett ansvarsfullt tillbakadragande.

När jag under våren besökte trupperna i Mazar-e Sharif upptäckte jag snart att min bild av vad en civil ledning innebär skilde sig mycket från hur militären tolkade uppdraget. Frågan om hur den civila ledningen kommer att utformas har också varit föremål för skilda meningar under året. För att förtydliga vad som ska gälla har utskottet följande text i betänkandet:

”Utskottet välkomnar att den samlade svenska insatsen i norra Afghanistan övergår till civil ledning under första halvåret 2012. Det hit-tillsvarande företrädesvis militära svensk-ledda Provincial Reconstruction Team (PRT) i Mazar-e Sharif avvecklas då och ersätts av en civilt ledd struktur, Transition Support Team (TST). Den övergripande civila ledningen är inte minst en viktig politisk signal till afghanerna om att säkerhetsansvaret nu gradvis övergår till dem och att Sveriges fortsatta närvaro inriktas på att stödja denna övergång med främst civila medel. Utskottet anser i likhet med regeringen att det är av stor vikt att se helheten av det svenska engagemanget i norra Afghanistan, där Sverige för närvarande har både militär trupp och en civil representation, men där biståndet ökar och de civila insatserna får en alltmer framträdande roll i takt med att det svenska militära bidraget minskar. Stöd till demokratisk utveckling och fattigdomsbekämpning är den överordnande målsättning-

en för de svenska insatserna, och stöd till förbättrad säkerhet är ett led i att uppnå detta. En övergång till civil ledning under 2012 av de samlade svenska insatserna i norr förstärker ytterligare denna inriktning. Det är dock av central betydelse att biståndsinsatserna genomförs på ett sätt som inte bidrar till sammanblandning med de militära insatserna.”

Herr talman! Jag vill understryka att stöd till demokratisk utveckling och fattigdomsbekämpning är den överordnade målsättningen för de svenska insatserna. Det måste vara den civila ledningens ledstjärna i arbetet. Bara genom utbildning och fattigdomsbekämpning kan afghanerna nå en för framtiden hållbar fred och få möjlighet att leva i ett demokratiskt samhälle.

Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 28 KERSTIN LUNDGREN (C):

Herr talman! Vi i Sverige har deltagit och deltar i en insats i Afghanistan, inte minst med den afghanska regeringens goda minne – helt enkelt inbjudna, med tydligt stöd av FN.

Ibland, herr talman, låter det i den här debatten nästan som att vi från den svenska riksdagens sida tvingat oss på den afghanska regeringen, men så är det inte. Vi är i Afghanistan för att bygga ökad säkerhet, åtminstone försöka bidra till det men också till en ekonomisk och demokratisk utveckling för människorna i Afghanistan, inte minst i vårt Mazaronråde.

I debatten här låter det också som att tio år är en jättelång tid för att nå resultat. Men precis som tidigare sagts: Det tar tid att nå resultat. Demokrati byggs inte snabbt. Det kommer vi att få se i Nordafrika och på många andra ställen – precis som vi sett i vårt land. Det är klart att det tar tid också i Afghanistan.

Fred är inte heller någonting som snabbt nås. Det finns, herr talman, alltför många exempel på just detta. Afghanistan är självfallet inget undantag.

När Hans Linde talar om tio år av misslyckanden låter det som att historien började för tio år sedan. Så är det ju inte.

Som tidigare sagts är det trist att inte lyfta fram de framgångar som ändå gjorts. När flickorna får utbildning – det är en ökning från 3 procent till 36 procent när det gäller dem som i dag deltar i grundläggande utbildning – är det en del i byggandet av en bättre framtid. Det är ju så vi jobbar med utvecklingsarbete i många andra sammanhang och i så många andra länder.

Jag funderar också på vad alternativet är. Hur ser alternativet ut? Skulle framgång födas och följa av att Sverige, som Hans Linde vill, lämnar 2013? Skulle då demokrati åstadkommas? Skulle fler få utbildning? Och varför skulle bara Sverige lämna? Skulle inte alla omedelbart lämna? Jag funderar också på om det hade varit bättre om talibanerna hade fortsatt de här ytterligare tio åren. Hade då fler flickor fått utbildning? Hade fler flickor och kvinnor fått möjlighet till en bra och säker förlossning? Jag tror inte det.

Jag tog del av Horia Mosadiqs kommentar. Hon är afghansk kvinnorättsaktivist och forskar på Amnesty International. Hon ger en tydlig signal till oss alla: Hon hoppas att det internationella samfundet inte ska göra som Sovjet när de lämnade Afghanistan. Nästan tio år av inbördes-

krig följde på det uttåget, och på det afghanska talibaner. Låt oss inte göra om dessa misstag! Låt oss göra någonting bättre än det som hände när Sovjet lämnade! Låt oss stödja den afghanska regeringen och dess arbete för en ordnad övergång!

Det kommer inte att vara lätt. Det finns massor av chanser att det blir misslyckanden på nytt och att det kommer bakslag. Så är det, och så lär oss historien att utveckling sker. Det får dock inte göra oss så modfällna att vi ger upp. Om den afghanska regeringen vill att vi ska vara med att stötta och hjälpa dem att bygga säkerhet ska vi naturligtvis bidra.

Det innebär inte att vi inte ska stödja civila organisationer. Vi har till exempel redan i år en ökning av Svenska Afghanistankommitténs insatser med 50 miljoner. Det är bra och viktigt. Vi har en ökning som kommer – det har framgått tidigare, inte minst av Staffan Danielssons inlägg – där vi ökar våra biståndsinsatser från 520 miljoner till 620 miljoner 2014. Det är en signal att vi vill göra annorlunda, att vi fortsatt vill vara kvar för att stötta utveckling och demokrati.

Jag delar också det Bodil Ceballos sade tidigare, nämligen vikten av att vi försöker samordna oss så att vi inte är ett problem med vårt bistånd utan faktiskt bidrar till en kraftfull utveckling. Det är naturligtvis inte enkelt när en budget, som Afghanistans, består av 90 procent biståndsmedel. Det är naturligtvis inte bra.

Förutsättningen är alltså att minska beroendet av bistånd och säkra att man får i gång en ekonomisk utveckling – att man får i gång företagande och investeringar så att människor vågar tänka långsiktigt och vågar investera för jobb som skapar nya möjligheter för människorna. Det är möjligheter som under så många årtionden trampats sönder av inbördeskrig och stridigheter.

Självklart är det en politisk lösning som måste till för att få fred i Afghanistan. Självklart måste den finnas och få sin form inne i Afghanistan men också, precis som utrikesministern tidigare nämnde, i den regionala kontexten. Det är nämligen en viktig del av problembilden i området.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag och avslag på reservationerna.

Anf. 29 JULIA KRONLID (SD):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till Sverigedemokraternas reservationer nr 2 och nr 4.

Mikael Jansson har tidigare i dag redogjort för vårt ställningstagande gällande tillbakadragande av väpnad styrka i Afghanistan. Jag tänkte härmed gå närmare in på vår syn gällande biståndsinsatser i Afghanistan, som det också läggs fokus på i regeringens proposition gällande insatser i Afghanistan.

Herr talman! Vår starka förhoppning är att viktiga biståndsinsatser fortfarande kan vara kvar och göra nytta för befolkningen i landet. Till exempel har Svenska Afghanistankommittén verkat i landet i 30 år och klarat av att genomföra insatser innan några trupper fanns i landet. Det är dock viktigt att komma ihåg att framtiden är mycket oviss i Afghanistan, och läget är instabilt. Det är svårt att förutse effekterna av vissa biståndsinsatser.

Samtidigt är Afghanistan ett av världens fattigaste länder, och civilbefolkningen befinner sig i ett mycket utsatt läge. I vår biståndsbudget

föreslår vi ett kraftigt ökat stöd till UNHCR och humanitära insatser bland annat för att vi ser att det vid behov kan behöva ges ett utökat stöd till de flyktingar som finns i Afghanistan och dess närområde.

Vi anser även att organisationer i det civila samhället som har ett gott samarbete med lokalbefolkningen i landet utför ett viktigt arbete i Afghanistan. Under förutsättning att säkerhetsläget är sådant att organisationer i det civila samhället kan verka utan risker anser vi även att långsiktiga insatser riktade till de mest fattiga och utsatta i Afghanistan ska kunna fortsätta verka.

Herr talman! I regeringens proposition gällande ISAF framgår det att det svenska biståndet ska anpassas efter åtaganden i givarsamfundet, att vi senast 2012 ska kanalisera minst 50 procent av biståndet genom den afghanska regeringens system samt att Sverige är på god väg att uppnå detta mål. Vi i Sverigedemokraterna reagerar här och ställer oss kritiska till att kanalisera svenska biståndsmedel via den afghanska regeringens system.

I propositionen framgår det att få framsteg har åstadkommit gällande den afghanska myndighetens kapacitet att hantera ökade resursflöden. Det finns också rapporter om omfattande korruptionsproblem och pengar, däribland biståndsmedel, som forslas ut ur landet med risken att stödja både knarkhandel och terrornätverk.

Trots miljarder av utländskt bistånd till Afghanistan är det tyvärr så att mycket av dessa resurser inte kommer de fattigaste människorna till del. Om biståndspengar ska kanaliseras via den afghanska regeringens system anser vi att kraven mot korruption kraftigt måste skärpas, i stället för att vi blundar för de problem som finns.

I propositionen framgår att Sverige ger bistånd till central nivå och nationella program. Tidigare i augusti, när vi fick rapporten om den nya Afghanistanstrategin från Alliansen, Socialdemokraterna och Miljöpartiet, fick vi besked om att bistånd till de nationella programmen på grund av omfattande problem med korruption inte skulle öka. Frågan vi ställer oss är varför man över huvud taget ska fortsätta ge stora medel till program där det förekommer stora problem med korruption.

Herr talman! Sverigedemokraterna vill se ett bistånd som når fram till de mest fattiga och utsatta i landet. Det tror vi inte uppnås genom att kanalisera biståndet via den afghanska regeringen. Några av de mest utsatta i landet är kvinnor och barn, och vi har tidigare i denna debatt fått höra fruktansvärda rapporter om till exempel den höga mödradödligheten i landet. Insatser inriktade på hälsa och skydd för kvinnor och barn anser vi vara av vikt.

Vi anser dock att regeringen inte ska kanalisera svenska bistånd via den afghanska regeringen utan att man i stället bör prioritera humanitärt bistånd genom UNHCR samt via organisationer i det civila samhället – främst Svenska Afghanistankommittén, som utför ett mycket gott arbete med att till exempel anställa lokalarbetare för olika insatser.

Inom ramen för vår biståndsbudget, som kommer att debatteras senare i dag, föreslår vi ett utökat stöd till organisationer i det civila samhället. Här är vår önskan att rikta en del av dessa anslag även till Svenska Afghanistankommittén och andra organisationer i det civila samhället i Afghanistan.

Jag vill avsluta med att säga att även om vi ifrågasätter möjligheterna till framgång med de militära insatserna i Afghanistan, vilket Mikael Jansson tidigare redogjorde för, ifrågasätter vi inte våra svenska soldaters goda intentioner och goda försök att uppnå en fredlig utveckling i Afghanistan. Jag vill rikta all heder till de svenska soldaternas insatser.

Jag yrkar återigen bifall till Sverigedemokraternas reservationer nr 2 och nr 4.

I detta anförande instämde Mikael Jansson (SD)

Anf. 30 MIKAEL OSCARSSON (KD) replik:

Herr talman! Jag skulle vilja ställa två frågor till Julia Kronlid.

Du talar dig varm för att det behövs mer biståndsinsatser i Afghanistan. Hur går det ihop med att ni samtidigt vill dra bort trupperna? Hur ska det gå till? Är det inte militär närvaro som möjliggör biståndsinsatser?

Den andra frågan, herr talman, blir jag inte riktigt klok på. Julia Kronlid säger å ena sidan att biståndet ska ökas medan ni å andra sidan har föreslagit en kraftig minskning av biståndet. Sverige ger i dag en procent av bnp, men ni har föreslagit en sänkning till 0,7 procent. Hur går det ihop, Julia Kronlid?

Anf. 31 JULIA KRONLID (SD) replik:

Herr talman! Först den första frågan, att militär närvaro möjliggör bistånd. Ja, detta är en stor fråga: Behövs det militär närvaro för att man ska kunna genomföra insatser säkert? Det är ingen lätt fråga. Men jag har själv pratat med representanter från till exempel Svenska Afghanistankommittén som har verkat där i 30 år och som har människor från Afghanistan som arbetar och får löner. De har goda relationer med befolkningen och ser inte att det är avhängigt militära insatser. Jag sade också i mitt anförande att en förutsättning för att de ska kunna fortsätta verka är att säkerhetsläget tillåter det. Men vi har goda förhoppningar att de ska kunna göra det och att det inte är avhängigt militära insatser, för de verkar på ställen där det inte finns militärer.

Fråga två om att vi vill minska biståndet: Ja, men vi ger fortfarande 25–30 miljarder i bistånd varje år. Mikael Oscarsson är välkommen att lyssna på vår debatt senare i dag där jag kommer att redogöra för hur våra prioriteringar inom biståndet kommer att se ut. Till exempel vill vi öka biståndet till svenska organisationer i det civila samhället, för det är många insatser som vi har väldigt gott förtroende för. En av de svenska organisationer som verkar i Afghanistan är ju Svenska Afghanistankommittén.

Anf. 32 MIKAEL OSCARSSON (KD) replik:

Herr talman! Julia Kronlid säger att det här inte är en lätt fråga, och det är det inte. Hon säger också att hon har goda förhoppningar. Men man kan inte leva på goda förhoppningar. Ska man verka i Afghanistan och göra en insats i det läge som är och som har varit historiskt är man naiv om man tror att man å ena sidan kan plussa på biståndet och å andra sidan dra undan möjligheterna att vara där. Det är bra att den här diskussionen kommer fram, för jag tycker att det är en inkonsekvens.

Jag tycker också att det är ledsamt att Sverigedemokraterna inte vill stå bakom enprocentsmålet i vårt bistånd.

Anf. 33 JULIA KRONLID (SD) replik:

Herr talman! Jag uppfattar inte att jag fick så mycket mer av en fråga, men jag ska försöka utveckla detta ytterligare. Som jag sade har biståndsorganisationer verkat i landet och kunnat nå ut med biståndsinsatser utan militära insatser innan militären ens var där. Därför anser vi att biståndsinsatserna kan fortsätta. Ibland kan en inblandning av militären till och med utgöra en ökad säkerhetsrisk för biståndsarbetare. Därför ser vi inte att fortsatta militära insatser i Afghanistan är avhängigt för att biståndsarbetare ska kunna fortsätta verka där.

Om Mikael Oscarsson tycker att det är tråkigt att vi vill sänka biståndet så finns det mycket inom biståndet som vi anser är viktigt för att hjälpa nödlidande människor runt om i världen. Men vi anser också att det finns bistånd som kan ifrågasättas, där man kan ifrågasätta rimligheten.

Vi anser att det är viktigt att ta ett helhetsansvar för vår svenska ekonomi och också ta ansvar för brister som finns i Sverige.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 14 december.)

7 § Fortsatt svenskt deltagande i den internationella Kosovostyrkan (Kfor)

Föredrogs
sammansatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande 2011/12:UFöU3
Fortsatt svenskt deltagande i den internationella Kosovostyrkan (Kfor)
(prop. 2011/12:33).

Anf. 34 MIKAEL JANSSON (SD):

Herr talman! Jag yrkar inledningsvis bifall till reservationen.

Demokrati är möjlig när medborgarna har en gemensam identitet och en självständig stat. Sverige är lyckligt unnat då vi under lång tid haft en gemensam identitet och samma nationsgränser. Vi har levt i fredstillstånd sedan 1814. Det är få länder förunnat. Det vanligaste är att olika folk har bott i ett och samma område över tid, men detta kommer i konflikt när områden åberopas av olika folk. Ett sådant område är Kosovo.

Serberna flyttade in i Kosovo på 600-talet, och från 1100-talet var Serbien en stat med administrativt centrum i Kosovo. Serberna har räknat Kosovo som sitt moderområde. Successivt har serberna genom krig och invandring förlorat Kosovo.

År 1998 bröt en väpnad konflikt ut i Kosovo mellan serbisk armé och albansk gerilla. År 1999 startade Nato ett bombkrig mot serbiska armén i Kosovo. De serbiska styrkorna flydde efter några månader Kosovo, varefter Nato förde in trupp. Den internationella styrkan Kfor har alltsedan dess säkrat freden.

Prot. 2011/12:46
12 december

*Fortsatt svenskt
deltagande i den
internationella
säkerhetsstyrkan i
Afghanistan (ISAF)*

*Fortsatt svenskt
deltagande i den
internationella
Kosovostyrkan (Kfor)*

Kosovo förklarade sig självständigt år 2008, och Sverige har tillsammans med ett antal andra länder erkänt Kosovo som nation. Inom EU är det dock flera länder som inte erkänner Kosovo, däribland Spanien, Grekland, Rumänien och Slovakien.

Under den tid som Kfor har verkat i Kosovo har de flesta serber och 90 000 romer fördrivits ur landet. Sammanlagt har ca 250 000 människor fördrivits ur Kosovo.

Delar av den kosovoalbanska gerillan gick efter kriget direkt in i polisen. Risken är stor att det på det viset följde med kriminella element in i Kosovos poliskår.

Utvecklingen, ekonomiskt och demokratiskt, i Kosovo har varit bristfällig trots bördig jord och stora mineraltillgångar.

Det finns vittnesmål om Kforofficerare som ångrat sitt deltagande efter att de sett utvecklingen. De engagerade sig för de mänskliga rättigheternas skull men har upplevt en stor besvikelse efter kriget. Natos agerande vid Kosovokonflikten bör analyseras så att inte samma misstag görs om.

Det är vår uppfattning i Sverigedemokraterna att Kosovos regering i dag skulle kunna ta över ansvaret för den stat man själv utropat som självständig. Det finns i dag inga yttre eller inre hot som inte Kosovos regering själv borde kunna hantera.

Situationen i det nordligaste Kosovo, som är dominerat av serbiska bosättningar, är fortfarande instabil. Vid kosovoalbanskt våld mot den serbiska minoriteten i nordligaste Kosovo bör allt svenskt bistånd till Kosovo dras in.

Det är Sverigedemokraternas uppfattning att det svenska engagemanget i polis-, tull och rättsinsatsmissionen, Eulex, är tillräckligt i nuvarande situation och att vårt deltagande i Kfor därför successivt kan dras ned.

Herr talman! I vårt förslag till riksdagsbeslut säger vi att den svenska insatsen inom Kfor ska vara helt avvecklad vid utgången av 2012.

Anf. 35 URBAN AHLIN (S):

Herr talman! Låt mig få inleda med att yrka bifall till det sammanstatta utrikes- och försvarsutskottets förslag till beslut om fortsatt svenskt deltagande i den internationella Kosovostyrkan Kfor.

Den tidigare talaren berättade bakgrunden till att det finns en internationell insats i Kosovo. Man har de senaste åren sett att Kosovo mer och mer klarar att ta hand om säkerheten i sitt eget område. Därför beslöt man på ett Natomöte 2009 att successivt fasa ut insatsen.

För Sveriges del har nedtrappningen skett under ett antal år. Nu återstår endast en liten del. Det är 70 soldater som bara kommer att ha beväpning för egen säkerhet. Egentligen kan man väl säga att propositionen kanske inte ens hade behövt gå genom Sveriges riksdag. Riksdagen fattar ju beslut om att sända väpnade soldater utomlands, och när det gäller vårt eget skydd, som det nu handlar om, är det inte helt uppenbart att det skulle behövas ett riksdagsbeslut. Jag tycker emellertid att det är bra att regeringen gått till Sveriges riksdag med detta just för att slå vakt om att det ska finnas ett riksdagsbeslut i grunden när vi sänder våra soldater utomlands. Det är bra att det dessutom finns en så pass bred enighet i Sveriges riksdag som nu finns beträffande detta.

Framtiden för hela Balkan ligger naturligtvis i att länderna i fråga får möjlighet att bli medlemmar av Europeiska unionen. Tyvärr har vi sett en del bakslag på den fronten. De allra flesta partier i Sveriges riksdag står upp för att vi ska ha en öppen dörr så att Serbien, Kosovo och så vidare framöver ska kunna bli medlemmar av Europeiska unionen. Det är på det sättet man slutgiltigt skapar fred, säkerhet och stabilitet i området. Fram till dess kommer det nog att behövas stöd, antingen genom EU-insatsen Eulex, som stöder rättsstaten, eller något slags militärt stöd där Kosovo i slutändan kanske klarar av att själv ta ansvaret. Men till dess krävs det nog internationell närvaro.

Det beslut vi ska fatta i dag går ut på att vi börjar med 70 soldater och minskar sedan antalet successivt, och i slutet av 2013 avslutas den svenska insatsen. Då avslutas också en 14-årig insats. Vi hade tidigare en debatt om ISAF, som hållit på i tio år. Kosovo är en betydligt mindre yta med betydligt färre invånare. Det har funnits mycket soldater i området.

Efter tio år kan vi se att vi trots allt kommit en bra bit på väg. Alla problem är inte lösta. Säkerheten och stabiliteten finns inte till hundra procent. När vi avslutar insatsen har det gått 14 år. Det är därför inte underligt att det tagit lång tid också i Afghanistan.

Anf. 36 KARIN ENSTRÖM (M):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag och avslag på reservationen. Utskottet förordar ett svenskt bidrag bestående av högst 70 personer fram till och med den 1 april 2012; antalet fasas därefter ut till absolut senast den 31 december 2013, allt under förutsättning att den relativt positiva utvecklingen i hela Kosovo består. Denna minskningstakt av insatsen gör det möjligt för Sverige att fortsatt upprätthålla huvuddelen av de uppgifter vi i dag har. Det gäller särskilt det regionala ramansvaret som vi har från de fem samverkans- och observationsteamerna.

Det allmänna säkerhetsläget har, som vi vet, förbättrats i Kosovo under det senaste årtiondet, men de kosovanska säkerhetsstyrkorna behöver fortsatt stöd för att upprätthålla sina egna strukturer. Det är därför den fortsatta internationella militära närvaron är nödvändig.

Framöver står Kosovo inför stora utmaningar på det ekonomiska och det sociala området. Kombinationen av en mycket ung befolkning, med en genomsnittsålder på 25 år, en arbetslöshet på omkring 40 procent och en låg nivå på investeringar samt ett stort handelsunderskott leder till stora påfrestningar för det kosovanska samhället.

Under sommaren och hösten har motsättningarna i norra Kosovo ökat. Det har att göra dels med en mångårig handelsdispyt mellan Serbien och Kosovo, dels med frågan om gränskontroller i de serbiskdominerade delarna av Kosovo och gränsen mot Serbien. Här måste regeringen i Priština göra större ansträngningar för att vinna förtroendet hos befolkningen i norr. Det är en uppgift som inte kan lösas av den internationella närvaron, utan det ansvaret faller på regeringen i Priština.

Det har å andra sidan, herr talman, skett framsteg på den politiska nivån, i dialogen mellan Priština och Belgrad, mellan Kosovo och Serbien; det kallas för dialogen mellan Priština och Belgrad. Inom ramen för den dialogen, som leds av EU:s höga representant Catherine Ashton, har man nått överenskommelser om bland annat formerna för folkbokföring, fas-

tighetsregister, ID-handlingar, examensbevis och tullstämplar. Det kanske framstår som väldigt tekniskt men är i grunden viktiga framsteg för att underlätta förutsättningarna för människor att kunna ha en bra tillvaro i båda länderna.

EU:s största åtagande i Kosovo sker genom rättsstatsinsatsen Eulex. Man är djupt involverad i utvecklingen. Insatsen består av ungefär 2 700 medarbetare, varav ca 80 civila svenskar, och har välkomnats av både Serbien och Kosovo. Insatsen syftar till att stödja polis och rättsväsen samt tullverksamhet. I och med att EU genom Eulex tagit ett allt större ansvar har det skapats förutsättningar för Nato att gradvis reducera styrkenivån.

Den allra största utmaningen för Kosovo är att landet just nu varken har ett stabilitets- och associeringsavtal eller ett officiellt medlemskapsperspektiv i EU. Som Urban Ahlin sade är det vad Kosovo behöver. Det känns bra att vi är många som är överens om det i denna kammare.

Sverige bedriver ett utvecklingsarbete i Kosovo som syftar till att stödja Kosovos närmande till EU. Det arbetet fokuserar på miljö och klimat, utbildning samt demokratisk samhällsstyrning och mänskliga rättigheter. Det är viktiga delar i arbetet med att förbereda Kosovo för ett EU-medlemskap den dag det finns politiska förutsättningar för ett sådant och landet svarar upp mot medlemskapskriterierna.

Herr talman! Jag vill avslutningsvis understryka vikten av att alla svenska soldater som deltar i fredsfrämjande insatser – i detta fall handlar det om 70 personer, och de kommer att bli färre – alltid ska känna att de har ett starkt stöd från denna kammare. Det gäller oavsett var insatsen äger rum eller i vilket skede den genomförs. Alla insatser som görs för att stärka Sveriges bidrag till internationell fred och säkerhet förtjänar det erkännandet.

Anf. 37 PETER RÅDBERG (MP):

Herr talman! Kosovos väg till ett självständigt land har kantats av tuffa förhandlingar och uppslitande tvister med grannländerna samt konflikter mellan olika landsdelar som försöker slita isär landet. Tyvärr fortgår dessa motsättningar än i dag. Kosovos parlament antog en självständighetsförklaring i februari 2008 och lovade att genomföra Martti Ahtisaaris förslag, som inte hade vunnit gehör i FN:s säkerhetsråd året innan.

Tyvärr har motsättningarna under sommaren och hösten ökat i Kosovos norra delar. En flerårig handelstvist mellan Serbien och Kosovo och frågan om gränskontroll har lett till oroligheter och våldsamheter. Här har Kfor och EU:s rättsstatsinsats i Kosovo, Eulex, ett stort ansvar för att upprätthålla ordning och säkerhet i området. Sverige är en del av den säkerheten, och tillsammans med andra länder gör vi där ett bra arbete.

Sedan februari i år pågår en dialog mellan Serbien och Kosovo; den leds av EU:s höga representant Catherine Ashton. Kosovo har svårt att få EU-status eftersom inte alla EU-länder har erkänt landet. Kosovo har heller inget stabilitets- och associeringsavtal med EU, vilket de övriga länderna på Balkan har. Risken är att Kosovo halkar efter de andra länderna på Balkan och övriga EU-länder om det inte får ett brett erkännande av samtliga EU-länder.

Sverige har sedan 1999 bedrivit utvecklingsarbete i Kosovo, och den pågående samarbetsstrategin är inriktad på tre sektioner – miljö och

klimat, utbildning samt demokratisk samhällsstyrning och mänskliga rättigheter.

I dagsläget deltar 30 länder i Kforstyrkan. Den totala styrkan i Kosovo uppgår till ungefär 5 500 personer. Det svenska militära bidraget består i dag av 70 personer och utgörs bland annat av samverkans- och observationsteam, militära rådgivare, stabsofficerare samt erforderliga stödresurser. Efter april 2012 minskas den svenska truppen med tio personer, och därefter avtar numerären successivt fram till utgången av 2013.

Med det, herr talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 38 ALLAN WIDMAN (FP):

Herr talman! Det har varit en lång debatt i dag om det internationella fredsfrämjande arbetet, och vi kan nog erkänna att viss skepsis uppstått i världen över huruvida det är möjligt att med bland annat militära resurser åstadkomma stabilitet och fred. Därför tycker jag att det är viktigt att peka på att insatsen i Kosovo, Kforinsatsen, rimligtvis ser ut att lyckas med det, i likhet med andra insatser på Balkan under 90- och 00-talet.

Herr talman! När man läser den reservation som Sverigedemokraterna har inser man att det kanske inte är så stor saklig skillnad om det ska vara 70 eller 50 soldater i Kosovo nästa år. Enighet synes råda beträffande den utfasning som förestår.

Det är ändå värt att notera att Sverigedemokraternas reservation till ungefär 80 procent handlar om den långa historiska konflikten mellan det kristna Europa å ena sidan och det osmanska riket å andra sidan. Jag vet inte om det är en tillfällighet eller om det finns en djupare tanke bakom. Jag konstaterar att både reservationen och det anförande som nyss hölls här av Sverigedemokraterna i stort sett utelämnar de missgrepp och onda avsikter som har funnits på den serbiska sidan genom åren. USA:s ”bombkrig” mot serberna nämns men inte det förtryck under vilket kosovanerna levde under den jugoslaviska tiden och inte heller de planer på etnisk rensning som de flesta historiker menar ändå fanns när Nato ingrep.

Jag vill med detta yrka bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 39 STAFFAN DANIELSSON (C):

Herr talman! När vi nu glädjande nog kan sätta punkt för en svensk fredsinsats ska jag ge en kort historisk exposé, lite i den anda som Allan Widman tog upp.

Kosovo betyder ungefär Koltrastlandet och har liksom Afghanistan en lång bakgrund av krig och inbördeskrig, även i modern tid. Här har i ett millennium och mer pågått en dragkamp mellan folkslag och religioner, mellan kristna serber och muslimska afghaner. Under de senaste 100 åren har krig och inbördeskrig hårt drabbat det lilla landet med drygt 2 miljoner invånare, varav över 90 procent med albanska rötter.

Efter första världskriget ingick Kosovo i det nybildade kungariket Jugoslavien, och efter andra världskrigets olika maktskiften och förödande strider blev Kosovo en autonom del av den socialistiska republiken Jugoslavien. När denna föll samman under fruktansvärda etniska strider under 1990-talet blev Kosovo en del av Serbien, förtrycket ökade och Nato

ingrep för att stoppa övergrepp och fördrivningar. Därefter tog den internationella Kosovo Force, Kfor, på FN:s mandat över säkerhetsansvaret i Kosovo från 1999.

Situationen är fortfarande spänd i framför allt norra delen där befolkningen har serbiska rötter, men utvecklingen i hela Kosovo har ändå successivt stabiliserats. Kosovo har utropat sin självständighet och FN har uppmanat till dialog mellan Kosovo och Serbien.

Trots att mycket återstår att lösa har stora framsteg gjorts sedan 1990-talets kaos och strider i delar av Balkan och i Kosovo, och behovet av fredsinsatsen Kfor har successivt minskat. Sverige har sedan starten deltagit i Kfor, och svenska soldater har i mer än ett decennium gjort viktiga insatser för fred och säkerhet i regionen.

En mycket bred riksdagsmajoritet står nu bakom dagens utskottsbetänkande, där Sveriges nuvarande styrka på 70 personer successivt minskar för att avvecklas senast i slutet av 2013. Centerpartiet hälsar självfallet detta med stor tillfredsställelse.

Det är glädjande att säkerhetsläget i Kosovo har förbättrats, det är bra att Sverige i ordnade former kan avveckla sitt deltagande i Kfor och det är viktigt att EU fortsätter att stödja Kosovo på olika sätt, bland annat genom sitt stöd till en uppbyggnad av polis- och rättsväsen.

Med detta yrkar jag bifall till förslaget i utskottets betänkande och avslag på den enda reservationen.

Anf. 40 TORBJÖRN BJÖRLUND (V):

Herr talman! Det här betänkandet från det sammansatta utrikes- och försvarsutskottet som behandlar det fortsatta svenska deltagandet i den internationella Kosovostyrkan har på ett relativt kortfattat sätt beskrivit den situation vi står inför i dag i Kosovo. Utskottets förslag är att vi ska vara kvar med högst 70 personer till den 1 april 2012, och därefter ska denna numerär successivt trappas ned.

Kosovo har under det senaste dryga decenniet varit föremål för FN-närvaro för att säkerställa säkerheten efter de oroligheter och den konflikt som utbröt 1998. Beslut om att inrätta en internationell säkerhetsstyrka togs 1999. Sverige har alltså deltagit sedan starten. Vid flera tillfällen har riksdagen tagit beslut om förlängning av operationen. Vi har i dag en situation där det svenska bidraget består av 70 personer. Det är framför allt samverkan och observation, uppbyggnad av säkerhetsstrukturen och andra stödresurser som finns där.

Situationen i Kosovo är relativt lugn och utvecklingen går än så länge åt rätt håll, även om det fortfarande kan vara oroligt i vissa delar av Kosovoområdet. Det innebär att det går att trappa ned styrkorna och överlåta mer åt kosovanerna själva att hantera säkerheten och uppbyggandet av andra funktioner som behövs för att etablera en rättsstat, vilket är syftet med detta.

Vänsterpartiet lägger alltid stor vikt vid att det finns ett FN-uppdrag och ett FN-stöd för alla de operationer som vi ska delta i från Sveriges sida. Det räcker inte alltid för att uppfylla de kriterier vi ställer för ett svenskt deltagande, men när det gäller Kosovo finns inte den farhågan. Här finns det ett FN-stöd. Därför kan vi också ställa upp på ett fortsatt deltagande.

Jag vill uttrycka min glädje över att utskottet i betänkandet lyfter fram vikten av att uppmärksamma FN:s resolutioner 1325 och 1820 som behandlar kvinnornas roll i krig och konflikter. Det borde man göra varje gång det handlar om konflikter. Det är ett område där jag tror att vi från svensk sida kan göra mycket mer. Resolution 1325 handlar om kvinnors roll i krig och konflikter, och 1820 handlar om sexuellt våld i väpnade konflikter. Båda de sakerna är viktiga att uppmärksamma vid konflikter. Vi kan från svensk sida göra mycket mer för att de här frågorna alltid ska vara en del i resonemanget om hur vi löser internationella konflikter. Det kan också påverka hur operationer genomförs.

Mycket har sagts om historien och utvecklingen i Kosovo, och jag ska inte förlänga debatten.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag till beslut.

Anf. 41 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Herr talman! Jag vill rikta ett tack till de soldater som har varit på plats i Kosovo sedan vi senast här i kammaren debatterade beslutet om insatsen. Det var i november 2009. Det är den 20, 21, 22, 23 och 24 Kosovostyrkan; den senare är fortfarande på plats.

Jag välkomnar det lite längre tidsspänn som vi nu har för detta uppdrag, nämligen till slutet av 2013, som är den tid FN har satt för uppdraget. FN:s beslut om den internationella säkerhetsnärvaron i Kosovo sträcker sig tillbaka till 1999. Även denna insats var omfattande. Det är först under senare år som styrkan har reducerats avsevärt när skyttekompaniet kunde avvecklas.

Sedan Kfordeltagandet senast debatterades här i riksdagen har situationen för Kosovo till viss del förändrats. Serbiens regering har anmält Kosovos självständighetsdeklaration till Internationella domstolen i Haag som olaglig. Beslutet från Internationella domstolen kom den 22 juli 2010 och var entydigt: Kosovos självständighetsdeklaration stämmer väl överens med internationell rätt.

Serbiens regering sade då att man aldrig kommer att erkänna Kosovos självständighet, men väljer att bekämpa den med fredliga medel. Ett åttiotal länder har i dag erkänt Kosovo, däribland Sverige och 21 andra EU-länder.

När den svenska insatsen inleddes var syftet med insatsen fred och säkerhet samt att garantera rörelsefrihet för alla medborgare oavsett etnisk tillhörighet. Sedan blev också uppgiften att stödja uppbyggnad av professionella, demokratiska och multietniska säkerhetsstrukturer viktiga.

Den svenska kontingenten består 2011 av personal som tjänstgör vid samverkansenheter – Liason and Monitoring Team, LMT, samt vid dess regionala ledning. Den ena svenska LMT-styrkan har sitt ansvar över området i och runt Pristina, och den andra har ansvar för Gračanica kommun.

Herr talman! Fortfarande finns det behov av att inom Kosovo finnas på plats genom FN-uppdraget.

Med dessa ord yrkar jag bifall till propositionen och avslag på reservationen.

Anf. 42 CLAS-GÖRAN CARLSSON (S):

Herr talman! Låt mig börja med att yrka bifall till förslaget i det sammansatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande 3 och avslag på reservationen.

Låt mig sedan fortsätta på den väg som Torbjörn Björlund nyss påbörjade. För alla oss som var närvarande när Margot Wallströms arbete i FN presenterades här i riksdagen för några veckor sedan är det oerhört glädjande med de tydliga skrivningar som finns både i regeringens proposition och i utskottets betänkande när det gäller FN:s säkerhetsråds resolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet och resolution 1820 om sexuellt våld i väpnade konflikter.

Jag tror inte att någon av dem som då var närvarande kunde vara oberörd av de berättelser som vi fick ta del av i Marika Griehsels och Simon Stanfords film *Wallströms resolution* som visar krigets fasor och inte minst de fruktansvärda upplevelser som mängder av kvinnor världen över tvingas bära med sig resten av livet.

Ingen kan heller tvivla på det engagemang som ÖB Sverker Göranson visade i det efterföljande samtalet om arbetet framåt för att förhindra att övergrepp av detta slag över huvud taget sker.

Därför blir medskicket från mig i denna debatt till Försvarsmakten och till andra som deltar i våra internationella insatser några ord av Marika Griehsel:

”Jag vill att filmen ska ge hopp till dem som ser den. Jag hoppas att man ska känna styrka. Och jag hoppas att många män ser filmen. Jag tycker att det är viktigt att man som man inte känner sig påhoppad när man ser den. Det viktiga är att man tar till sig frågan. Och så skulle jag vilja att de som ger sig ut i någon form av militärt eller fredsbevarande uppdrag eller som jobbar med flykting- och asylfrågor ser filmen. Att de får en bild av det trauma som väldigt många bär med sig som kommer från konfliktområden.”

Just dessa ord av en journalist som har mött verkligheten precis så rå som den i sina värsta stunder kan vara blir mina ord till Försvarsmakten och till de svenska män och kvinnor som vi skickar ut i internationella insatser, inte bara specifikt Kforinsatsen och den tidigare i dag debatterade ISAF-insatsen i Afghanistan utan i allt internationellt arbete som utförs på uppdrag från oss här i denna riksdag.

Internationellt bistånd

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 14 december.)

8 § Internationellt bistånd

Föredrogs
utrikesutskottets betänkande 2011/12:UU2
Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd (prop. 2011/12:1 delvis och skr. 2010/11:167).

Anf. 43 KENNETH G FORSLUND (S):

Herr talman! Bistånd behövs. Jag tycker att det är viktigt att slå fast det. Det finns de i biståndsdebatten som hävdar motsatsen och som till

och med hävdar att bistånd skulle vara direkt skadligt och till och med motverka sitt eget syfte och i själva verket förlänga och försämra lidandet för de fattiga och svältande människor runt om i vår värld som är i behov av en effektiv och ambitiös biståndspolitik.

Jag hävdar att de människor som säger att bistånd är ineffektivt och motverkar sitt eget syfte har fel. Men visst går det att hitta fel i hur bistånd bedrivs och i hur bistånd når fram. Dessa fel ska vi vara uppmärksamma på och göra allt vi kan för att rätta till för att få ett så effektivt och bra bistånd som möjligt.

Bistånd behövs därför att biståndet är vårt sätt att gemensamt ta ansvar för den värld som finns bortom den rika världens gränser. Det är vårt sätt att på ett strukturerat och strategiskt sätt hantera de problem som finns i världen med svält, brist på utbildning och brist på utveckling och när naturkatastrofer och liknande inträffar.

Just det strategiska inslaget att ge bistånd dit det verkligen behövs tycker jag är själva kärnan i vad som är bistånd. Det finns också välgörenhet, och välgörenhet är det inget fel på i sig. Men den viktiga skillnaden mellan välgörenhet och bistånd är att välgörenhet utgår från de egna bedömningarna för stunden, och man skulle till och med kunna säga utifrån godtycke.

Haiti är ett sådant exempel där biståndet behövs och där det inte räcker med välgörenheten och godtycket. Kort efter att jordbävningen hade inträffat för snart två år sedan på Haiti var världens vilja att hjälpa till stor. Donationerna rullade in, likaså hjälparbetarna, och tv-kamerorna filmade och rapporterade ut över hela världen om den fruktansvärda naturkatastrofen och de umbäranden som haitierna var utsatta för. Men som så många gånger förr klingade effekten av. Intresset svalnade, tv-kamerorna flyttade vidare någon annanstans i världen, och därmed började också välgörenhetsströmmen av donationer och gåvor att avta.

Det är då som biståndet behövs, det som är det strategiska och långsiktiga och som ser till hur problemen verkligen ser ut och inte var tv-kamerorna just för stunden finns. Hjälpbrevet på Haiti har inte tagit slut efter den naturkatastrof som inträffade för snart två år sedan. Tvärtom härjar i dag kolera på Haiti. Man anser att det inte fanns någon kolera på Haiti före jordbävningen. I dag har ungefär 5 procent av befolkningen på 10 miljoner människor, alltså nästan 500 000, insjuknat i kolera. Över 6 500 människor har dött av kolera.

Bistånd behövs därför att vi ska finnas länge på ställen där man behöver hjälp, inte bara så länge tv-kamerorna rapporterar därifrån.

Precis som jag sade inledningsvis är det också viktigt att biståndet är effektivt och når fram och att vi kritiskt granskar hur det används. Det finns exempel på när det har gått fel, när det inte har blivit bra eller när det till om med har missanvänts. Det ska vi alltid vara vaksamma på, slå ned på, rätta till och kräva resultat, redovisning och annat. Dessa krav är höga, och de ska vara höga. Men dessa krav måste också gälla alla aktörer, även näringslivets aktörer som nu alltmer engagerar sig i biståndsarbete. Jag välkomnar att näringslivet engagerar sig i biståndsarbete. Men det kan inte vara så att vi har en dagordning för hur stor kontroll och hur stora krav vi ställer på biståndsaktörer som kommer från folkrörelser och kyrkor och en annan betydligt lägre måttstock som gäller för det bistånd som kommer från och genom näringslivets agerande.

Vi har mycket fokus både i biståndsdebatten och i det verkliga biståndsarbetet på att följa upp vad som händer med biståndet. Redovisningskraven har skärpts under åren. Det är mer och mer av uppföljning, och hela debatten kännetecknas just av diskussion om hur man ska följa upp. Det är väldigt fokuserat på hur man ska följa upp hos dem som tar emot biståndet och också hos dem som härifrån vårt land och andra länder förmedlar biståndet. Men det är väldigt lite fokus på att följa upp hur vi själva uppfyller våra åtaganden, de saker vi från Sverige, EU och den rika världen internationellt har lovat att vi ska delta i.

När vi börjar analysera det kan vi se att väldigt många av dessa löften tyvärr aldrig har infriats. Alltför ofta får vi rapporter om att man på givarkonferenser har lovat stora summor, men en tid efteråt kan det konstateras att inte alls lika mycket har betalats in eller satts av till det. Det är det första tecknet, tycker jag, på att löftena inte infrias. Sedan kan vi fortsätta nedåt i hela organisationen och ända till den plats där biståndet ska utföras. Vi kan många gånger se hur vi talar fagert om vad vi vill och ska göra, men vi är dåliga på att uppfylla det.

Vi behöver alltså också vara självkritiska när det gäller hur vårt biståndsarbete fungerar och hur vi uppfyller våra löften och granska också oss själva, inte bara dem som ska ha biståndet och dem som utför biståndet.

I en debatt om biståndspolitik är det lätt att fastna i eländesbeskrivningar om svält, brist på utbildning, brist på vatten, brist på fred och en lång rad andra brister som vi kan se runt om i världen. Därför vill jag ändå avslutningsvis peka på att jag har en positiv inställning till hur världen utvecklas. Det går också att se på en lång rad områden hur världen faktiskt har blivit bättre de senaste 20 åren. Det är viktigt att komma ihåg detta i en biståndsdebatt, där mycket tenderar att bli eländesbeskrivningar.

Herr talman! Avslutningsvis vill jag yrka bifall till den socialdemokratiska reservationen 2 och till reservation 6 från de rödgröna, alltså Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet. Vi socialdemokrater står självfallet bakom samtliga våra reservationer, men för att vinna tid i voteringen om några dagar väljer vi att yrka endast på dessa två.

Anf. 44 VALTER MUTT (MP):

Herr talman! Jag vill inledningsvis yrka bifall till reservationerna 6 och 14.

Sverige, som så länge varit en förebild i utvecklingssamarbetet, bryter i dag mot internationella överenskommelser för vad som får räknas som bistånd. Endast genom en sådan kreativ bokföring där kostnader för flyktingmottagande, ambassadverksamhet och åtskilligt annat bokförs som bistånd lyckas regeringen upprätthålla enprocentsmålet. Hela 9 procent av biståndsramen – 3,2 miljarder kronor – går till att bestrida kostnader på migrationsområdet, vilket är en drygt tre gånger större andel än OECD-genomsnittet.

Siffror har inga ansikten, men det har däremot alla de människor i syd som nu inte får del av dessa miljarder. Regeringen slår här mot våra allra mest utsatta medmänniskor, och jag skulle vilja fråga Kristdemokraterna och Folkpartiet hur länge ni tänker prioritera solidariteten med Moderaterna framför solidariteten med jordens fattiga. När jag växte upp var det

Folkpartiet som stred för enprocentsmålet och faktiskt hade detta som en av sina centrala profilfrågor. Det gav sällan någon större opinionsmässig utdelning, men man framhårdade för att man tyckte att det var rätt.

Miljöpartiet ifrågasätter också att regeringen tar 1 miljard kronor från biståndet för att finansiera klimatsatsningar i utvecklingsländerna. Dessa medel ska enligt internationella överenskommelser vara additionella, alltså ligga utanför biståndsbudgeten, och bör betraktas som en avbetalning på vår klimatskuld till länderna i syd. Anpassningskostnaderna för ett förändrat klimat kommer snart att börja växa brant och riskerar då att äta upp alltmer av biståndet om vi inte är nogga med att hålla isär dessa båda utgiftsposter.

Lån som tagits upp av diktatorer och sällan kommit befolkningen till del skapar illegitima skulder och bör skrivas av utan att detta bokförs som bistånd, menar vi vidare.

Herr talman! Det uppskattas att omkring två tredjedelar av den fattigaste miljarden människor är kvinnor. Miljöpartiet menar därför att den globala fattigdomsbekämpningen måste utgå från ett könsmaktsperspektiv som tydliggör den groteska snedfördelningen av makt, inflytande och livschanser mellan män och kvinnor. Genusanalys borde vara en självklar utgångspunkt för alla utvecklingsprogram. 1 000 kvinnor dör varje dygn runt om i världen på grund av osäkra aborter och bristande mödravård. I Afghanistan dör fler kvinnor i barnsäng än antalet soldater i strid. Systematiska våldtäkter används som medveten krigsstrategi i oroshärdar.

Djupgående förändringar – inte minst på jämställdhetsområdet – rör människors inre identitet och samhällets grundvalar och tar ofta mycket lång tid. Regeringens fokus på snabba resultat riskerar att försvåra en mer långsiktigt syftande biståndspolitik.

Sverige måste i ännu högre grad än i dag aktivt verka för att utvecklingsbanker och andra multilaterala organ ska se främjandet av jämställdhet som en central kärnverksamhet. Miljöpartiet anser vidare att det multilaterala biståndet, som i dag står för hälften av det svenska biståndet, bör utredas med avseende på måluppfyllelse, något som inte skett under de senaste 20 åren.

Herr talman! Vi i Miljöpartiet anser att regeringen duckar i frågan om ökad transparens när det gäller de nya biståndsaktörerna från det privata näringslivet. Det statliga riskkapitalbolaget Swedfund, som investerar biståndspengar i företag som verkar i utvecklingsländer, har under senare år fått kraftigt ökade anslag men utan att kraven på redovisning och transparens ökat. Swedfund har bland annat investerat i företag som utnyttjar skatteparadis och har fått skarp kritik av Riksrevisionen. Detta är naturligtvis inte sagt som ett förnekande av näringslivets viktiga roll i biståndsarbetet.

Apropå transparens skulle det också vara intressant att få veta hur regeringen använt sitt inflytande i Världsbanken och Europeiska investeringsbanken när det gäller att stävja, alternativt stödja, satsningar på fossil energi. Internationella energibyran IEA konstaterar i sin senaste rapport att tvågradersmålet spräcks om nya fossila energianläggningar byggs efter 2017.

Herr talman! Allt hänger ihop med allt. Det var just denna insikt som fick en enig riksdag att 2003 anta politik för global utveckling, PGU, och

dess målsättning att alla politikområden ska bidra till en värld utan fattigdom och förtryck. Miljöpartiet vill att Regeringskansliet upprättar kapacitet för att kontinuerligt följa hur PGU efterlevs i praktiken och vilka synergier och konflikter som uppstår mellan olika politikområden. Vi vill därtill att Sadev, Institutet för utvärdering av internationellt utvecklingssamarbete, får i uppdrag att granska på vilket sätt och i vilken utsträckning PGU får genomslag i den politiska beslutsprocessen.

Herr talman! Det finns naturligtvis åtskilligt mer att dryfta i en sådan här vittfamnande debatt, till exempel vad vi kan göra åt fenomenet kapitalflykt som medför att för varje biståndskrona som går från nord till syd så vandrar – legalt och illegalt – ungefär 10 kronor åt motsatt håll. Om dessa och andra avgörande frågor skulle vi behöva engagerade diskussioner inte bara här i kammaren utan runt om i samhället. Regeringen har tyvärr satt detta livsviktiga offentliga samtal på sparlåga genom att halvera informationsanslaget till folkrörelser och andra biståndsaktörer.

Anf. 45 JULIA KRONLID (SD):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till Sverigedemokraternas reservationer 1 och 15.

I dagens debatt behandlar vi internationellt utvecklingssamarbete som är ett stort och viktigt utgiftsområde. Hur Sveriges bistånd till andra länder ska utformas för att nå bästa möjliga resultat är ett omdiskuterat och svårt ämne. Alla i världen har det inte lika gott ställt. Att dela med sig av kunskap och att hjälpa till att bygga upp svagare samhällen till att bli starka, fria och välmående är för de flesta av oss som har det bättre ställt en självklarhet.

Därför är det viktigt för Sverigedemokraterna att bidra med ett bistånd som inte understiger FN:s rekommenderade nivå. Samtidigt vilar det ett stort ansvar på regeringen att förvalta skattepengar på ett ansvarsfullt sätt, så att biståndet verkligen når fram till dem som mest behöver det. Sverigedemokraterna tror därför på ett ansvarsfullt bistånd där varje satsad krona ska göra så mycket nytta som möjligt. Vi nöjer oss inte med en kvantitativ målsättning utan fäster större fokus vid kvaliteten och ett bistånd som är inriktat på effektivitet och resultat. Det långsiktiga målet med bistånd bör vara att länder utvecklas till den nivå där de inte längre behöver något bistånd.

Herr talman! Det kom tidigare i debatten uttalanden om att vi inte skulle instämna i att bistånd är viktigt och behövs. Det stämmer naturligtvis inte. Vi instämmer i att bistånd är viktigt och behövs. Men vi måste våga diskutera biståndets för- och nackdelar och vilka vägar vi bör ta för att nå resultat. Det får aldrig bli ett självändamål att ge stora summor i bistånd för att rikare länder ska skryta om hur hög procentsats de ger och slå sig själva för bröstet samtidigt som det läggs föga vikt vid rimligheten i vissa biståndsinsatser. Vi måste våga ifrågasätta om det finns bistånd som bidrar till kontraproduktiva ändamål och gör mer skada än nytta.

Det är enligt vår mening också viktigt att i en stadsbudget ha en helhetsblick över vad vi ska prioritera. Det finns de som är kritiska till att ställa olika utgiftsområden mot varandra, men vi kan aldrig komma undan att all politik handlar om prioriteringar. Sverigedemokraterna anser att det är mycket viktigt att bidra till internationellt välstånd, och vi före-

slår år 2012 en biståndsram på 30 miljarder kronor. Vi anser dock att det också är viktigt att slå vakt om ett ansvarsfullt bistånd och ett ansvarsfullt agerande med våra skattepengar.

När regeringen gör kraftiga neddragningar inom till exempel äldreomsorgen och antalet vårdplatser i sjukvården samtidigt som de finansierar biståndsinsatser som handlar om att framställa en folder med propaganda mot Israel, okritiskt uppdra åt RFSU att exportera sin abortpolitik till andra länder, finansiera en utställning om graffitikonst i Gaza och betala bistånd till Kina, som är en av de snabbast växande ekonomierna i världen, anser vi det inte vara ett ansvarsfullt sätt att hantera svenska skattemedel.

Vi menar att vi genom en grundlig översyn av ineffektivt bistånd och en större koncentration av bistånd till de minst utvecklade länderna med störst behov gradvis kommer att kunna minska kostnaderna för utvecklingsbiståndet och år 2013 ha en biståndsram på 0,7 procent, vilket är i enlighet med FN:s rekommendationer, samtidigt som vi vill behålla och även öka biståndet till vissa av de områden vi anser bör prioriteras för att nå ut till de mest utsatta människorna.

Herr talman! För att ta lite mer exempel på områden där vi vill göra besparingar menar vi att biståndsformen generellt budgetstöd är alltför riskabel och svår att kontrollera. Generellt budgetstöd betalas ut direkt till mottagarlandets statskassa och ställer därmed stora krav på mottagarländernas kapacitet. I regeringens och Sidas sätt att styra och kontrollera denna form av bistånd har det visat sig finnas stora brister. Därmed blir risken överhängande att biståndspengar kan bidra till att resurser frigörs till ändamål som budgetstödet inte var avsett för, exempelvis vapen och militär. Därför har vi i vår budget valt att avveckla denna form av bistånd. Vi har i detta betänkande även lämnat ett särskilt yttrande med anledning av att vi riktar kritik mot de stora summor pengar som EU varje år betalar ut i generellt budgetstöd till olika länder trots att flera av dem har problem med korruption.

Vi anser det även vara en viktig princip att om det sker så allvarliga brott mot grundläggande mänskliga rättigheter att det är läge att visa tydligt avståndstagande eller om det visar sig att biståndet möjliggör att resurser frigörs för skadliga och kontraproduktiva ändamål bör det övervägas att avsluta biståndet. Vi ser till exempel särskilt allvarligt på att Sveriges regering riktat insatser till den palestinska myndigheten samtidigt som det framkommit att myndigheten betalar ut löner till terror-dömda i Israel. Vi anser att man i biståndet till Västbanken och Gaza bör ställa högre krav mot antisemitism och terrorism. Innan nödvändiga krav är uppfylla bör biståndet i första hand vara inriktat på humanitära insatser.

Herr talman! Varje år betalar Sverige en hög avgift till EU. Från denna avgift betalas stora summor ut till det europeiska grannskapet för att olika länder ska klara av att uppfylla kraven för att bli medlemmar i Europeiska unionen. Ändå betalar Sveriges regering utöver detta över 1 miljard om året till reformsamarbete i Östeuropa med samma syfte: att länderna ska närma sig Europeiska unionen. Vi ifrågasätter starkt att Sverige bilateralt ska ge bistånd till detta ändamål. Vi föreslår en utfasning och att det ska vara avslutat år 2013.

Herr talman! En mycket stor andel av regeringens biståndsanslag hanteras av Sida. Därigenom vilar ett stort ansvar på Sida att svenska biståndsmedel används på ett effektivt och resultatriktat sätt. Sverigedemokraterna ser allvarligt på de brister Sida har uppvisat i hanteringen av svenskt bistånd. Därför är det positivt att det skett en omorganisering i Sida och en utveckling mot ett mer effektivt och öppet bistånd, men vi anser att organiseringen och fördelningen av biståndet behöver ses över ytterligare för att uppnå målet att varje krona ska satsas där den gör som mest nytta. I takt med att biståndsramen minskar räknar vi också med att göra vissa besparingar på Sidas förvaltningskostnader. Vi avser även att minska på de medel som går till studiecirkel och liknande inom organisationer i Sverige och främst prioritera den informationsverksamhet som Sida självt håller i.

När det gäller Swedfund International AB ser vi naturligtvis också allvarligt på de brister som har funnits i styrningen. Vi välkomnar därför att huvuddelen av Riksrevisionens kritik har åtgärdats. Att satsa på näringsliv och företagande menar vi är en nyckelfaktor för ekonomisk tillväxt och fattigdomsbekämpning i utvecklingsländer och något som vi vill stödja.

Herr talman! I vår budget vill vi däremot satsa extra resurser på humanitärt bistånd. Konflikter, naturkatastrofer och andra humanitära kriser är något som kan skapa en stor förödelse för ett land under lång tid, och de humanitära behoven är något som ökat de senaste åren, vilket vi senast fick bekräftat när vi i utrikesutskottet träffade en representant som jobbar med humanitärt bistånd. Sverigedemokraterna ökar därför anslaget som går till humanitära insatser och konflikthantering genom Sida med 300 miljoner kronor. Vi anser även insatser som kan förebygga och minska förödelsen efter katastrof vara av vikt.

Krig och naturkatastrofer orsakar också oerhörda migrationsströmmar. Ofta flyr människor inom det egna landet eller till direkt närliggande länder. Att bistå dessa utsatta människor på flykt ser Sverigedemokraterna som något viktigt som bör tilldelas mycket mer resurser. Sedan 1980 har Sverige tagit emot drygt 1,3 miljoner invandrare, varav färre än 10 procent varit flyktingar med ett konstaterat skyddsbehov. FN:s flyktingorgan UNHCR, som ansvarar för mer än 43 miljoner människor runt om i världen, tilldelas endast 500–600 miljoner kronor per år från regeringen. I kontrast till detta gör regeringen avräkningar i biståndet på runt 3 miljarder för flyktingmottagning i Sverige till en mycket liten grupp människor sett till det stora antal människor som är på flykt runt om i världen.

För varje satsad krona går det att hjälpa betydligt fler människor i krisområdenas närhet än vad som är möjligt i Sverige. Därför anser vi inte regeringens prioritering vara vare sig human, rättvis eller klok. Genom en ansvarsfull invandringspolitik gör vi mindre avräkningar för flyktingkostnader i biståndet. Vi väljer i stället att satsa 1 miljard mer än regeringen på FN:s flyktingorgan UNHCR.

Herr talman! Vi anser också att svenska organisationer som verkar i det civila samhället utgör en viktig del av biståndet för att nå ut till de mest utsatta människorna i utvecklingsländerna. Svenska organisationer kan också bygga upp en god förankring hos lokala organisationer i motagarlandet och ett förtroende hos det svenska folket, som står för finan-

sieringen av vårt bistånd. På grund av det viktiga arbete som vi anser att de svenska organisationerna gör har vi i vår budget för 2012 föreslagit en ökning på 200 miljoner kronor för detta ändamål.

Vi vill även satsa på klimatåtgärder i tredje världen. I utvecklingsländerna är många människor beroende av naturresurser för sin överlevnad, och samhällena är sårbara för naturkatastrofer. Om utvecklingsländer ska nå en hållbar utveckling är satsningar på miljö och klimat avgörande för att inte få en än mer negativ påverkan på vår miljö. Vi väljer därför att öka anslagen till miljölån i förhållande till regeringens förslag.

Jag vill även lyfta fram att tillgången till rent vatten och grundläggande sanitet är en avgörande faktor för hälsa och utveckling i utvecklingsländer. Varje dag dör 4 000 barn i diarré som orsakas av smutsigt vatten och bristande sanitet. Upprepade diarréer är en av de vanligaste dödsorsakerna bland små barn i fattiga länder. Därför menar vi att satsningar på rent vatten och sanitet tydligare bör lyftas fram som en prioriterad fråga i biståndets satsningar på en hållbar miljö, vilket vi också har en motion om.

Herr talman! I betänkandet behandlar vi också regeringens skrivelse *Biståndets resultat – tema jämställdhet och kvinnors roll för utveckling*. Sverigedemokraterna instämmer i att insatser för att främja kvinnors mänskliga rättigheter och jämställdhet är en viktig fråga i biståndet. Kvinnors situation är i många länder svår. De våldsyttningar och den diskriminering som kvinnor kan utsättas för i andra länder är i många fall ofattbara och ligger långt bortom den kvinnosyn och jämställdhet som råder i Sverige. Våra prioriteringar inom detta område skiljer sig dock något.

Därför har Sverigedemokraterna väckt en följdmotion till denna skrivelse som handlar om ökat fokus på våldsutsatta kvinnor, kritik mot Sveriges onyanserade påtryckningar i abortfrågan och mer förebyggande insatser för att minska oönskade graviditeter och aborter. Det handlar också om att lyfta fram problematiken med könss selektiva aborter, främst flickaborter, samt en kritik mot att bedriva genuspedagogik i andra länder.

Sverigedemokraterna menar att Sveriges påverkansarbete i andra länder för att förändra deras inställning till abort är alltför onyanserat. Exempelvis har regeringen uppdragit åt RFSU att författa hur man på effektivaste sätt ska föra dialog i abortfrågan. Vi menar att abort inte enbart är en kvinnorrättsfråga. Det är också ett etiskt dilemma där det inom EU och i andra länder i världen finns skilda åsikter och inga självklara svar i den svåra frågan om när det ofödda fostret eller barnet ska räknas som ett liv värt att skyddas. Rätten till liv är ju själva grunden för de mänskliga rättigheterna. I arbetet för jämställdhet i andra länder är också problematiken med flickaborter aktuell.

Europarådet har nyligen kommit med en resolution, 1829, om könss selektiva aborter. Där lyfts fram att diskriminering av kvinnor är så utbredd i världen att miljontals kvinnor, självvalt eller påtvingat, inte föder sina döttrar eftersom det skulle innebära en börda för familjen och samhället. Könss selektiva aborter lyfts fram som ett fenomen som har sina rötter i ett klimat av diskriminering av kvinnor som strider mot de värderingar av jämställdhet som råder i Europarådet. Detta skapar också obalans i antalet flickor och pojkar i de länder där det är vanligt förekommande. Euro-

parådet uppmuntrar till olika åtgärder för att minska antalet flickaborter, bland annat genom att verka för ökad status hos kvinnor och inte uppmuntra abort på grund av kön annat än när det påverkar kvinnans hälsa.

Jag anser att det övriga utskottet när man så tydligt vill verka för fria aborter i andra länder helt blundar för denna problematik. Man problematiserar inte kring detta. Vi får inte heller glömma att en abort alltid innebär en risk och en stor påfrestning för kvinnan och att det för många kvinnor inte alltid är den mest önskvärda lösningen. Sverigedemokraterna anser därför att det i arbetet för reproduktiv hälsa och rättigheter bör ligga större fokus på förebyggande arbete. Det kan bland annat ske genom stöd till dem som vill föda sitt barn men som kanske ser att omständigheterna är svåra. Detta kan göras för att minska antalet oönskade graviditeter och antalet aborter.

Jag vill avsluta med att yrka bifall till Sverigedemokraternas reservationer nr 1 och 15.

Anf. 46 HANS LINDE (V):

Herr talman! I morse vaknade en miljard människor runt om på det här jordklotet och var hungriga. De kommer att gå och lägga sig i kväll och fortfarande vara hungriga. Så många har aldrig förr i mänsklighetens historia varit hungriga. 20 000 barn som är under fem år gamla kommer i dag att dö. De kommer att dö på grund av undernäring, orent vatten och sjukdomar som vi skulle kunna bota. De kommer med andra ord att dö alldeles i onödan. Under de kommande 90 sekunderna kommer en kvinna att dö i samband med en graviditet. Hon kommer att förblöda efter ett missfall, efter en infektion som hon fick när hon gjorde en illegal abort eller i samband med en förlossning.

Vår värld är varken rättvis eller jämställd. Det beror inte på att vi saknar resurser. Det beror inte på att vi är för många människor på den här planeten. Det beror inte heller på någon svårdefinierbar form av ondska. Världen ser ut som den gör därför att det finns de som tjänar på orättvisorna. Exemplet är tyvärr alltför många, men låt mig ta ett som kanske är närliggande för många av oss som bor här i Sverige. År 2008 gjorde det svenska klädföretaget Hennes & Mauritz 21 miljarder kronor i vinst. Samma år betalade man 545 kronor i skatt i Bangladesh – det land som är ett av de viktigaste länderna för Hennes & Mauritz produktion av kläder. Är det då så förvånande att 40 procent av barnen i Bangladesh är undernärda när Hennes & Mauritz tidigare vd Stefan Persson har en förmögenhet på 157 miljarder kronor?

Orättvisorna och den bristande jämställdheten har dessutom förstärkts genom klimatförändringarna. 80 procent av koldioxidutsläppen har skett här i de industrialiserade länderna. Men det är jordens fattiga, och i synnerhet jordens fattiga kvinnor, som får betala priset för att jordens höginkomsttagare har levt på ett i grunden ohållbart sätt. Medan en svensk i genomsnitt släpper ut fem ton koldioxid per år ligger utsläppen per capita i en rad afrikanska länder på runt 100 kilo per år. Att nord vägrar betala priset för de klimatförändringar man har skapat och för över kostnaderna på världens fattigaste bidrar till att fördjupa de redan stora klyftorna i världen.

Det är ur detta perspektiv vi måste diskutera svenskt bistånd. Resurserna i dag strömmar från syd till nord. De omfördelas från fattiga till

rika och från kvinnor till män. Genom vårt bistånd kan vi bidra till att betala tillbaka lite av den skuld som vi har gemensamt till världens fattiga, hungriga och förtryckta.

Men låt oss också vara ärliga. Bistånd kommer inte ensamt att kunna bygga en rättvis, jämställd eller ekologiskt hållbar värld. Utveckling och fattigdomsbekämpning kommer att kräva en rad åtgärder på en rad områden: massiva skuldavskrivningar, en klimatpolitik där de rika länderna och de multinationella företagen tar sitt ansvar, ett stärkt regelverk mot vapenhandel och en reformering av IMF – Internationella valutafonden – och av Världsbanken. Det kommer att krävas tydligare globala regler för utländska investeringar och rättvisa handelsregler. I grunden krävs en ny ekonomisk ordning som tydligt omfördelar både makt och resurser från nord till syd, från rika till fattiga och från män till kvinnor.

Herr talman! Vänsterpartiet skäms inte för att vi gillar bistånd. Men vi förespråkar inte ett högt bistånd därför att det ska se vackert ut i olika budgettabeller. Vi gör det därför att vi vill att biståndet ska göra skillnad – för vi vet att bistånd kan göra skillnad.

Vi vill se ett högt bistånd av god kvalitet. Under lång tid har Vänsterpartiet varit pådrivande för att Sverige ska uppnå målet att 1 procent av bni ska avsättas för internationellt utvecklingssamarbete. Målet är i dag formellt nått, mycket tack vare ett omfattande arbete och påtryckningsarbete av svenska frivilligorganisationer.

Nu är det dags att gå vidare. Behovet av bistånd har aldrig förr varit större i världen. Vi vill därför gå vidare nu och göra det så kallade enprocentsmålet till ett enprocentsgolv som utvecklingssamarbetet inte får understiga.

Samtidigt är det såklart avgörande att vi driver på för att övriga länder i nord ska leva upp till sina åtaganden. Den ekonomiska kris som vi just nu ser i Europa, och som vi har sett under de senaste åren, har lett till att en rad av världens givarländer allt mindre lever upp till sina åtaganden då det gäller biståndet. På grund av ekonomiska problem har många minskat sina ambitioner när det gäller biståndsnivåer och biståndseffektivitet. EU-länderna, till exempel, har ensamma valt att ge 15 miljarder euro mindre i bistånd än vad man hade lovat under 2010. Det är orimligt att världens fattiga, hungriga och förtryckta ska betala priset för EMU-samarbetets fiasko.

Ett bistånd av hög kvalitet är också ett bistånd där varje krona går till bistånd och där varje krona bidrar till utveckling, jämställdhet och fattigdomsbekämpning. I dag är det långt ifrån så. År 2012 planerar den borgerliga regeringen ta 5,5 miljarder kronor från biståndsbudgeten – 15 procent av hela biståndsbudgeten – för att finansiera flyktingmottagande i Sverige och studenter vid svenska högskolor men också svenska ambassader runt om i världen – en hel del av dem i utvecklingsländer i nord.

Samtidigt vill den borgerliga regeringen fortsätta pumpa in ännu mer pengar från biståndsbudgeten i Swedfunds hårt kritiserade och skandaliserade verksamhet. Exemplet är många på skandalerna i Swedfunds verksamhet. Låt mig ta ett exempel på hur det statliga riskkapitalbolaget Swedfund har agerat. Man har investerat 90 miljoner kronor i företaget Panafrica Energy som utvinner och säljer fossilgas i Tanzania. Det är ett företag som är registrerat i två skatteparadis, Jersey och Mauritius, med motiveringen att det skulle vara skatteeffektivt. Denna skatteeffektivitet

leder till att Panafrica Energy fört ut över 100 miljoner kronor i obeskattade vinster genom skalbolag till skatteparadis. Hitintills har företaget undgått att betala 65 miljoner kronor i skatt i Tanzania, vilket skulle kunna ha finansierat skolgång för 175 000 tanzaniska barn. Till denna verksamhet väljer den borgerliga regeringen att under nästa år ge ytterligare 400 miljoner.

Herr talman! En annan biståndspolitik är möjlig. Det är ingenting som säger att vi måste finansiera ambassaden i Reykjavik med svenskt bistånd. Det finns inte heller någonting som tvingar oss att pumpa in biståndsmedel i riskkapitalbolag med förkärlek för suspekta skatteparadis.

I Vänsterpartiets budget för 2012 minskar vi avräkningarna, och vi säger nej till ytterligare kapitaltillskott till Swedfund. Det ger oss möjlighet att redan 2012 satsa 2 miljarder mer än regeringen på sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter. Och håll i dig nu Julia Kronlid! Om Vänsterpartiet fick bestämma skulle det innebära att vi redan nästa år skulle införa en storsatsning på sexualupplysning, preventivmedel, mödravård, utbildning av barnmorskor och säkra och legala aborter. Och det behövs!

Varje dag dör 1 000 kvinnor för att de blivit gravida. 99 procent av de här kvinnorna dör i utvecklingsländer. Bland flickor mellan 15 och 19 år är mödradödlighet i dag den vanligaste dödsorsaken. Enligt Staffan Bergström, professor vid Karolinska Institutet här i Stockholm, dör varje år fler kvinnor och spädbarn i samband med graviditeter än i aids, malaria och tuberkulos tillsammans, och då är inte graviditet ens en sjukdom.

Orsaken är uppenbar. Kvinnor har fråntagits makten över sina egna kroppar, och världens maktavare väljer alltför ofta att prioritera helt andra saker än kvinnors liv och att bekämpa mödradödligheten. I dag saknar 200 miljoner kvinnor tillgång till preventivmedel, och i 68 länder är abort förbjudet. Trots det har den borgerliga regeringen mellan 2006 och 2010 minskat biståndet. Ja, ni hörde rätt, man har minskat biståndet till just sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter med 356 miljoner kronor enligt en granskning av RFSU. Det är en utveckling som Vänsterpartiet vill vända.

Vänsterpartiet föreslår vidare en satsning på klimatbistånd på 3 miljarder kronor under de kommande tre åren. Satsningen ligger utöver den föreslagna biståndsramen och ska gå dels till att förebygga klimatförändringar i syd, dels till att motverka klimatförändringarnas konsekvenser. Medlen får inte användas till att finansiera Sveriges egna åtaganden enligt Kyotoprotokollet.

I ljuset av misslyckandet i Durban kommer de här pengarna att behövas än mer. Det är oerhört viktigt att vi i detta läge låter enskilda länder gå före, för vi har inte råd att vänta. Eller rättare sagt: Världens fattiga, och i synnerhet världens fattiga kvinnor, har inte råd att vänta.

Vi vet hur boskapsskötare och bönder i Mali redan nu tvingas flytta från de byar där de bott i generationer därför att regnen har slutat komma och brunnarna har torkat ut. I Mekongflodens delta ser vi redan i dag hur risböndernas fält svämmas över av de stigande havsnivåerna. Längs Andernas sluttningar och längs Kilimanjaros sluttningar ser bönderna sin åkerjord försvinna i störtfloder när glaciärerna smälter. Det här är en ny utmaning som mänskligheten står inför. Därför krävs det också nya re-

surser. Det räcker inte att göra som den borgerliga regeringen gör, nämligen att omfördela pengar inom ramen för den svenska biståndspolitik. Det som den borgerliga regeringen därmed gör är en dubbel bestraffning av världens fattiga. Först drabbas världens fattiga av klimatförändringar som vi har skapat här i nord. Sedan ska världens fattiga betala priset för de klimatförändringar vi har skapat genom att vi omfördelar och tar pengar från avgörande satsningar som vi redan utlovat för att bekämpa mödradödligheten, för att fler barn ska få gå i skolan och för att bekämpa hungern. Det är en politik som Vänsterpartiet aldrig kan ställa upp bakom. Därför föreslår vi också additionella klimatsatsningar utöver enprocentsmålet.

Herr talman! Jag vill därmed yrka bifall till Vänsterpartiets reservationer 6 och 11. Vi står självfallet bakom samtliga våra reservationer, men för att vinna tid väljer jag att bara lyfta upp dessa två.

Anf. 47 JULIA KRONLID (SD) replik:

Herr talman! Nu får vi höra att Hans Linde och Vänsterpartiet vill satsa 2 miljarder på sexuell och reproduktiv hälsa. Jag har naturligtvis ingenting emot att man satsar på preventivmedel och förebyggande arbete. Men jag måste ändå säga att jag ställer mig kritisk till Hans Lindes onyanserade sätt att försöka exportera svensk abortpolitik, vilket jag också framfört.

Hans Linde talar om kvinnans rätt till sin egen kropp, och jag säger ja, kvinnan har rätt till sin egen kropp. Men jag skulle vilja fråga Hans Linde om han menar att abort till hundra procent handlar om kvinnans kropp. Menar Hans Linde att abort ska kunna göras fram till födelseögonblicket? Annars innebär det en inskränkning av kvinnans rätt att bestämma över sin egen kropp. Även i Sverige finns det en gräns för när fostret eller det ofödda barnet ska anses ha skydd. Är det Hans Linde som ska bestämma var den gränsen ska gå i resten av världen?

Anf. 48 HANS LINDE (V) replik:

Herr talman! Tack för denna replik, Julia Kronlid! Det gör att jag kan förtydliga vad Vänsterpartiet anser om svensk abortpolitik och hur aborträtten ska värnas i världen. Jag får ytterligare några minuter att prata om detta ämne som jag själv verkligen brinner för.

Det här handlar inte om att Sverige ska exportera någon abortpolitik. Det handlar om att vi ska understödja kvinnors rättighet till sin egen kropp över hela jordklotet. Rätten till sin egen kropp, rätten till hälsa och rätten till liv är en grundläggande mänsklig rättighet som är universell. Den gäller för samtliga kvinnor på det här jordklotet. Oavsett om man är riksdagsledamot i Sveriges riksdag eller om man är fattig kvinna på landsbygden i Afghanistan har man rätt till sin egen kropp och rätt att bestämma över den. Det är denna rättighet som kvinnor runt om på jordklotet också står upp och kämpar för.

Julia Kronlid får det att låta som om vi försöker påtvinga kvinnor i syd rätten till sin egen kropp. Så är det inte. Jag har knappt besökt något land på det här jordklotet där jag inte också har träffat kvinnor. Jag har varit i Nicaragua, Afghanistan och södra Afrika och träffat kvinnor som själva stått upp och krävt rätten till sin egen kropp. Jag vill att Sverige ska vara en tydlig allierad till dessa kvinnor.

Låt mig förtydliga en annan sak också, Julia Kronlid. Det kan vara bra att påminna om att under det anförande Julia Kronlid hade här i talarstolen dog det sju till åtta kvinnor, möjligtvis något fler, i samband med en graviditet. De dog någonstans på det här jordklotet i samband med ett missfall där de förblödde därför att de inte kunde få läkarvård, de dog i en illegal abort därför att det inte fanns möjlighet att få en legal abort, eller de dog i samband med en förlossning därför att det inte fanns en möjlighet att få läkarvård vid det tillfället. Sju, åtta eller kanske till och med nio kvinnor dog under Julia Kronlids anförande. Jag kan säga vad som inte dödade dem. Ingen av dem dog på grund på av att man infört legala aborter och gett kvinnor makten över sin egen kropp.

Anf. 49 JULIA KRONLID (SD) replik:

Herr talman! Jag säger inte att abortfrågan är enkel och oproblematiske i andra länder. Jag blundar inte för problemen med illegala aborter. Jag inser liksom Hans Linde att det är djupt tragiskt att så många kvinnor dör i illegala aborter. Det är olyckligt att länder totalförbjuder abort. Men jag anser också att det är djupt olyckligt att Hans Linde och övriga i denna kammare totalt blundar för det ofödda barnet och det etiska dilemma som är inblandat i en abort. Man blundar totalt för den påfrestning som även en legal abort kan innebära för kvinnan och för problemen med könsselektiva aborter där flickor sorteras bort eftersom man i utskottets betänkande vill verka för just fria aborter. Det duger alltså inte ens med laglig abort inom vissa restriktioner.

Jag vill fråga Hans Linde om han anser att det är rätt och rimligt att flickor ska sorteras bort från vårt samhälle för att man ser ned på kvinnor. Det grundar sig på en diskriminerande syn på kvinnor. Ställer sig Hans Linde bakom att antalet flickor på jorden ska minskas på grund av diskriminering? Man vill ju öka möjligheten till fria aborter ännu mer och kanske inte möjliggöra restriktioner när det gäller könsselektiva aborter. Europarådet har också, genom en resolution, uppmanat till att vi ska sätta ned foten och göra någonting för att främja kvinnors rättigheter runt om i världen.

Anf. 50 HANS LINDE (V) replik:

Herr talman! Jag vill vara tydlig när det gäller könsselektiva aborter, som vi ser i vissa asiatiska länder, till exempel i Indien. Det synsätt som ligger till grund för de könsselektiva aborterna, den kvinnosyn där man värderar kvinnor lägre än män och flickor lägre än pojkar, är en människosyn som jag starkt tar avstånd ifrån. Som vänsterpartist tycker jag att det är helt avgörande att vi kämpar för att kvinnor och män ska värderas lika i varje enskilt land på hela jordklotet. Det gör vi genom en tydligt feministisk politik som bryter ned den maktordning som sänker kvinnors värde, en feministisk politik där kvinnor värderas lika högt som män.

Jag kan inte på något sätt se att vi höjer kvinnors värde genom att inskränka deras rätt till sin egen kropp. Jag kan inte se att vi ökar jämställdheten i ett land som Indien genom att vi inskränker aborträtten.

Julia Kronlid frågar om detta inte är ett etiskt dilemma. I våras var jag i Afghanistan där mödradödligheten är en av världens högsta. Var elfte kvinna kommer att dö i Afghanistan i samband med graviditet om inget radikalt händer. Det är bara att åka ut i en svensk skolklass och räkna hur

många flickor i klassen som hade dött i samband med en graviditet om de hade varit födda i Afghanistan. Man talar om att sammanlagt 20 000 kvinnor dör varje år i Afghanistan i samband med missfall, illegal abort eller förlossning.

Jag ser inget som helst etiskt dilemma i att göra allt som går för att rädda livet på dessa kvinnor och ge dem makten och verktygen att bestämma över sin kropp och att bestämma om och när de vill bli gravida men också om och när de vill avsluta en graviditet.

Anf. 51 CHRISTIAN HOLM (M):

Herr talman! Liksom tidigare år debatterar vi svensk utvecklingspolitik i den återkommande budgetdebatten om bistånd. Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag.

Mycket som sägs i dag och mycket i den svenska biståndspolitikerna är sig likt från förra året och året dessförinnan, men självklart sker en kontinuerlig utveckling. Situationen i vår omvärld förändras hela tiden, och till det måste politiken anpassa sig. Under det gångna året har förändringarna i vår omvärld varit större än på länge, inte minst om man tar i beaktande allt det som skedde i norra Afrika och Mellanöstern under den arabiska våren.

Det kan konstateras att Sverige fortfarande har en mycket omfattande biståndsbudget på 35,8 miljarder, eller 35 800 miljoner, kronor. Det är en ökning med 640 miljoner kronor jämfört med förra årets budget.

Även för biståndet är det viktigt med stabila statsfinanser och en sund ekonomisk politik på hemmaplan. Har vi ordning och reda i våra statsfinanser kan vi också satsa på biståndet. Här skiljer sig Sverige tydligt från många andra länder i vår omvärld. Med den starka ekonomi vi har i Sverige ökar vi det svenska biståndet när andra länder minskar sitt för att de står på ruinens brant, inte sällan på grund av en på hemmaplan oansvarigt förd politik.

I tider av ekonomisk kris är det kanske som allra viktigast att satsa på en ansvarsfull, effektiv och kraftfull utvecklingspolitik. Det är också angeläget att säkerställa att biståndet ger resultat och att vi fortsätter med fattigdomsbekämpningen och arbetet för att uppnå FN:s millenniemål.

Ja, Valter Mutts, jag är moderat och tycker att fattigdomsbekämpning är bra. Alla allianspartier tycker att fattigdomsbekämpning är viktigt, och därför jobbar vi så bra tillsammans.

I slutet av november deltog jag, som medlem i en svensk delegation, i det stora biståndseffektivitetstoppmötet i Busan i Sydkorea. De för Sverige prioriterade frågorna om transparens, resultat och näringslivets roll i biståndet diskuterades och gavs stort utrymme. Även om slutdokumentet i alla delar inte gick lika långt som Sverige ville fanns många positiva inslag. Ett sådant var att Kina ställde sig bakom principer för hur vi kan göra biståndet mer effektivt, transparent och resultatriktat. Det är tre delar som Kina aldrig tidigare velat fokusera på, så det var glädjande.

Herr talman! Det är också bra att näringslivets roll i utvecklingspolitiken förtydligas och att det diskuteras hur de som aktörer på ett bättre sätt ska kunna involveras i vår utvecklingspolitik. Det är också viktigt att de står bakom och tar ansvar och jobbar för att på ett så transparent sätt som möjligt bedriva sin verksamhet.

Att få i gång fungerande marknader, handel och entreprenörskap är viktigt och att få i gång jobbskapande är avgörande för att få en hållbar utveckling. Målet måste alltid vara att växla över från givare och mottagare i biståndssammanhang till partner i handel på mer lika villkor.

Att såväl regeringar och parlament som näringsliv och civilsamhälle var närvarande i Busan och att näringslivsfrågorna var i fokus var glädjande. Utan ett aktivt entreprenörskap och aktivt näringsliv är det svårt att få en långsiktigt hållbar utveckling.

Bristande ledarskap, konflikter, korruption och brist på demokrati är faktorer som förhindrar ekonomisk och politisk utveckling. Att stödja uppbyggandet av samhällsfunktioner som fungerar och är stabila och att främja demokratiska institutioner, inklusive partisystem, politiska partier och parlamentarism, är därför betydelsefullt.

Här spelar det partinära biståndet en viktig roll. Detta bistånd har i det närmaste fördubblats under den borgerliga regeringen, och i årets budget ökar det med ytterligare 5 miljoner kronor. Det görs också vissa justeringar som innebär förändringar för de partinära stiftelserna då en del överförs i en pott för ökat fokus på partisystemet snarare än på det direkta systerpartistödet. Det är en mindre del av anslaget som ändras.

Satsningen på Öppna biståndet ökar transparensen så att det blir enklare att följa det svenska biståndet. Man ska kunna se vart det går, hur mycket som går i väg och att det är betydelsefulla satsningar. Man ska kunna utvärdera och följa med i hur det används. Oavsett om man är verksam i mottagarlandet eller är svensk skattebetalare eller journalist ska man kunna gå in på Openaid.se och följa biståndet. Det ger ökad möjlighet till granskning och uppföljning och andra möjligheter att ställa krav på förändringar och resultat. Det kan också vara en del i att stävja korruption.

Den särskilda demokratisatsning som görs inom biståndet i årets budget känns aktuell och välmotiverad med tanke på de stora frihetsrevolutioner som pågår runt om i världen. Frihet på nätet är en stor del i demokratisatsningen. Tillgången till internet och mobiltelefoni är kanske ett av de största hjälpmedlen för frihetskämpar runt om i världen och det största hotet mot världens diktatorer. Trots att dessa hjälpmedel också kan användas för att kartlägga och förfölja frihetskämpar är de en mycket positiv kraft.

Värdet av tillgången till denna teknik blev tydligt under den arabiska våren i norra Afrika och Mellanöstern. Givetvis spelar detta en viktig roll i vilken diktatur eller dåligt fungerande demokrati som helst. Vi ser stora demonstrationer efter valet i putinismens Ryssland. Självklart har sociala medier och mobiltelefoner även där en viktig roll att fylla för demokratin.

Försvaret av demokratin och de mänskliga fri- och rättigheterna är en grundläggande del i Alliansens politik. Alla människors lika värde och rättigheter oavsett etnisk bakgrund, religion, sexuell läggning etcetera måste vara en självklarhet för oss alla. Kvinnors rättigheter och möjlighet till deltagande i samhället fortsätter stå i centrum för vår politik. Tyvärr kan vi konstatera att det finns alltför mycket kvar att göra på detta område. Här har vi kanske inte den allra största fajten i Sveriges riksdag, utan här behöver vi som svenskar jobba gemensamt gentemot kolleger i andra länder.

Många kvinnor saknar i dag grundläggande rättigheter. Förtrycket är stort, inte minst i situationer av krig och konflikt. Därför är FN:s resolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet central.

SRHR-frågorna, det vill säga frågorna om sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter, där kvinnor är extra utsatta är ett annat område där Sverige är drivande. Det handlar om att tillföra resurser i form av pengar. Men det handlar också om att arbeta politiskt och diplomatiskt för att förändra regelverk, lagstiftningar och attityder.

Frågan om hiv/aids är ett stort humanitärt problem men får också direkta konsekvenser för den ekonomiska utvecklingen.

Mödra- och barnadödligheten är en annan stor utmaning där en bra mödravård och rätten till fria, säkra och givetvis legala aborter är grundläggande.

Att tillvarata kvinnors rättigheter är inte bara en viktig rättighetsfråga. Vi har helt enkelt inte råd att låta hälften av befolkningen stå utanför samhället. Vi har inte råd vare sig humanitärt eller ekonomiskt att stänga ute kvinnor från samhället, politiken och näringslivet och förvägra dem deras rättigheter.

Kvinnor gör redan i dag en stor del av arbetet i utvecklingsländerna men ofta obetalt. Vi vet att när de ges möjligheten att tjäna pengar använder de dem i mycket större utsträckning än männen för att återinvestera i verksamheten och inte minst för att satsa på sitt hem, sin familj och sina barns skolgång.

Sverige har en viktig uppgift i att fortsätta arbetet och driva SRHR-frågorna och frågor om kvinnors rättigheter. Min kollega Elisabeth Björnsdotter Rahm kommer lite senare att gå in närmare på specifikt SRHR-frågorna och gräva lite djupare i dem.

Humanitärt bistånd till människor som lider nöd är kanske ett av de mest handgripliga och verkningsfulla medel vi har för att lindra mänskliga skador till följd av bland annat naturkatastrofer, väpnade konflikter och andra katastrofliknande situationer.

Avslutningsvis, herr talman, konstaterar jag att Sverige internationellt är starkt inom biståndet, och vi gör avtryck. Vad Sverige gör och säger gör skillnad för fattiga människor runt om i vår värld. Det gör att det vi står här och talar om i dag förändrar världen mer positivt.

Jag vet att jag stod här för ett år sedan. Jag tror att det i morgon är exakt ett år sedan vi hade biståndsdebatt förra gången. Det brukar vara vid den här tiden på året. Jag refererade till att jag hade haft ett samtal med Storbritanniens biståndsminister några dagar innan och diskuterade hur de nu formar sin biståndspolitik utefter Sveriges och med Sverige som en förebild.

Det som är glädjande är att det finns utveckling även här. Om vi kollar hur det ser ut nu är det inte bara Storbritannien utan en ganska lång rad av länder som blickar åt Sverige, ser vad vi gjort med vår utvecklingspolitik och försöker utveckla på liknande sätt. Det tycker jag är bra.

Vår ambition måste alltid vara att vårt bistånd till varje enskild biståndskrona ska göra största möjliga nytta för dem som lever i utvecklingsländerna. Det är ett ansvar vi har gentemot dem som är beroende av vårt bistånd och alla dem som lever i utvecklingsländer. Men det är också ett ansvar gentemot våra svenska skattebetalare. De ska se att de pengar som de sliter, arbetar och kämpar ihop och som vi tar in i skatt och läm-

nar till bistånd gör verklig nytta. De ska på lång sikt skapa hållbar ekonomisk utveckling och en bättre livssituation för de människor som vi alla värnar om.

Anf. 52 JULIA KRONLID (SD) replik:

Herr talman! Varje krona ska satsas där den gör mest möjliga nytta. Det kan jag hålla med om. Det har jag också sagt i mitt anförande.

Flyktingorganet UNHCR ansvarar för mer än 43 miljoner människor på flykt runt om i världen. Vi kan till exempel nämna ett flyktingläger i Kenya som ansvarar för 400 000 människor. Jag skulle vilja ställa en fråga till Moderaterna och Christian Holm, och även som representant för Alliansen.

Anser han verkligen att det är rättvis fördelning av pengar att göra avräkningar på ungefär 3 miljarder i biståndsramen för flyktingmottagning i Sverige samtidigt som man ger flyktingorganet UNHCR bara 500–600 miljoner kronor som ansvarar för så många människor i nöd?

Anf. 53 CHRISTIAN HOLM (M) replik:

Herr talman! Jag tror att det krävs att vi gör insatser för att hjälpa personer på plats i sina hemländer så att de förhoppningsvis aldrig behöver bli flyktingar. Det är grundregel nummer ett. I det läge vi har möjlighet kan vi genom UNHCR och andra hjälpa personer i flyktingläger i deras närhet.

Det finns en anledning till att människor flyr. I vissa lägen är det så att personer måste fly. Dessutom är det inte hållbart att de bor i ett flyktingläger i kanske ett grannland under hur lång tid som helst.

Oftast är det så att de grannländer som de flyr till inte heller är några utvecklade industriländer. Det finns en brist på förmåga att kunna absorbera och ta emot även i de länderna.

Det viktiga är att vi försöker att satsa på bistånd och utveckling i olika former så att vi får en stabil och trygg situation i dessa länder. Där haltar Julia Kronlids och Sverigedemokraternas argumentation. Det är väldigt mycket snack om att vi ska dra ned bistånd och satsa på plats i stället. Men man gör inte det heller.

Paradfrågan är att vi ska minska flyktingmottagningen. Vi ska dra ned flyktingmottagandet och i stället hjälpa människor på plats. Det är inte så att vi inte vill hjälpa människor på plats, men det är att det inte går.

Dessutom säger ni: Vi vill hjälpa människor mer på plats, men vi ska minska biståndet kraftigt. Hur går det ihop, Julia Kronlid?

Anf. 54 JULIA KRONLID (SD) replik:

Herr talman! Självklart finns det fall där människor inte kan stanna kvar i sina hemländer. Vi vill även med vår politik hjälpa människor som enligt till exempel Genèvekonventionen behöver få ett skydd och där UNHCR förflyttar ett antal kvotflyktingar som inte kan vara kvar på plats. Det är självklart att man ska hjälpa till. Men avräkningen från biståndet går även till människor vilkas asylsökans avslås och som ska resa tillbaka. Kostnaderna där anser jag är mycket större än för dem som verkligen måste ha ett skydd i Sverige.

Vi säger att vi vill hjälpa människor på plats. Det vill vi. Vi satsar också 1 miljard extra till UNHCR i vårt förslag. Vi satsar på viktiga insatser i biståndet. Men vi menar att det finns många insatser som är orimliga och oansvariga, och dem vill vi skära ned på. Vi vill ta ansvar för till exempel äldreården och vårdplatser i Sverige som också kan handla om att rädda liv.

Jag ska ta ett exempel på bistånd som vi anser är oansvarigt. Jag vill ställa en fråga till Christian Holm hur han ser på att Sverige betalar bistånd till den palestinska myndigheten samtidigt som den betalar ut löner till terrorister. Är det att hjälpa fattiga, svältande människor, eller är det att bidra till någonting som är kontraproduktivt och negativt?

Anf. 55 CHRISTIAN HOLM (M) replik:

Herr talman! Det handlar om att göra många olika delar samtidigt. Vi har haft en debatt här tidigare i dag som handlade om Afghanistan och därefter en debatt om Kosovo. Där har vi varit under många år, och i Kosovo ännu längre än i Afghanistan.

I dag är det väldigt få personer som flyr från Kosovo till Sverige eller för den delen till andra länder. Det är något fler från Afghanistan. Om vi inte hade varit på plats med fredsbevarande styrkor och inte hade varit på plats och skapat fred i Kosovo, eller inte senare jobbat med utveckling, hade sannolikt strömmen av flyktingar från Kosovo till Sverige och andra länder varit större än i dag. Det är på samma sätt i Afghanistan. Där är vi på plats med militär för att se till att människornas situation och trygghet i hemlandet blir bättre.

Vi jobbar parallellt med utvecklingspolitiken för att se till att livssituationen i övrigt blir bättre och man får en utveckling. Då minskar givetvis människors behov av att fly och söka skydd. Det innebär i sin tur att man möjligtvis behöver lägga mindre resurser på flyktingmottagande i landet.

Men i de situationer vi måste göra det är det rimligt att vi lever upp till internationell standard och försäkrar människor i nöd en säker framtid. Dessutom ger vi ett rejält stöd till FN:s olika organ, katastroffonden men också UNHCR.

Anf. 56 HANS LINDE (V) replik:

Herr talman! Christian Holm inledde med att prata om regeringens ansvarsfulla ekonomiska politik, men jag ifrågasätter om den här regeringen har en ansvarsfull biståndspolitik.

Man kan fråga sig: Är det verkligen ansvarsfullt att ta 5,5 miljarder ur biståndsbudgeten, i ett läge där vi aldrig haft så många hungriga på jordklotet som just nu, och använda de pengarna till att finansiera flyktingmottagande i Sverige, studenter vid svenska universitet och cocktailpartyn på den svenska ambassaden i Reykjavik?

Är det ansvarsfull biståndspolitik att minska stödet till sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter i ett läge när en kvinna dör var 90:e sekund i samband med graviditet?

Är det ansvarsfull biståndspolitik att pumpa in ytterligare 400 miljoner i Swedfund, trots att Swedfund tydligt kritiserats av Riksrevisionen för att man inte haft ett utvecklingsperspektiv på sin verksamhet, att

Swedfund gång på gång har visat sig placera pengar i företag som bidrar till skatteplanering och har kanaliserat pengar genom skatteparadis?

Är detta en ansvarsfull biståndspolitik? Jag tror att svaret på den frågan är ganska uppenbart för de allra flesta: Det är det självklart inte.

I detta läge när vi ser den ekonomiska krisen runt om i världen skulle vi verkligen behöva en ansvarsfull biståndspolitik. Vi ser ju att det inte är vi i Sverige som drabbas värst av den ekonomiska krisen, utan det är världens absolut fattigaste. Den här krisen är skapad genom att demokratin har pressats tillbaka, av att vinstintressena har fått styra en allt större del av ekonomin i stället för allmänintressena, att en allt större del av världsekonomin dragits in i spekulation och kortsiktiga vinstintressen. I det läget borde en ansvarsfull ekonomisk politik vara att arbeta för att stänga skatteparadisen och minska kapitalflykten.

Därför har Vänsterpartiet tydligt krävt ett förbud mot att Sverige ger ekonomiskt stöd, lån och exportkrediter till företag som bedriver just skatteplanering och placerar sina medel i skatteparadis, som har skett bland annat i Swedfund. Det säger Moderaterna nej till, och jag frågar varför.

Anf. 57 CHRISTIAN HOLM (M) replik:

Herr talman! Hans Linde ställde en rad frågor till mig, och han lyckades själv besvara de flesta. Inte helt överraskande är mina svar möjligtvis något annorlunda.

Jag tycker att vi har en ansvarsfull biståndspolitik, där vi tillför nya medel. Vi har en rekordhög biståndsbudget. Vi har många andra delar där vi går igenom hur vi jobbar för att få ett effektivt bistånd, ett öppet bistånd, där det är transparent och man kan se vart pengarna går och där vi har tydliga regelverk.

Det finns många områden där det är svårigheter och problematik, så det kommer alltid att finnas en viss risk för att det blir fel någonstans. Men vi ska ha regelverk, och vi ska kunna följa upp och utvärdera. I det läget där någon begår felaktigheter ska man givetvis kunna ställa företag eller personer till svars.

När det gäller Swedfund lyder de under företagsregelverken, och de ska följa dem. Vi ska så långt som möjligt jobba för att det ska bli så transparent som möjligt. Jag vet att man på Swedfund jobbar för att komma ännu längre. Vissa delar kommer att vara företagshemligheter. Men det är viktigt att det går att utvärdera och följa upp och att vi kan ta del av vad som sker.

Det som är intressant är att Hans Linde bland Swedfunds ganska omfattande verksamhet letar upp några exempel där allt inte har gått bra. Det är tydligt att det har varit så. Men han nämner aldrig något av alla de företag som har gjort investeringar och som har skapat tusentals jobb runt om i världen till fattiga människor som tidigare inte hade vare sig jobb eller försörjning. Anledningen till att vi lägger mer pengar på Swedfund är att vi ser att det ger utveckling, långsiktighet och tillväxt.

Anf. 58 HANS LINDE (V) replik:

Herr talman! Nu är det inte så att Vänsterpartiet behöver gräva speciellt djupt för att hitta skandaler i Swedfund. På radion är det närmast

dagligen rapporter om hur Swedfund har placerat pengar i företag som driver avancerad skatteplanering.

Det bidrar till, som jag tog exempel på i talarstolen, att man undandrar resurser från fattiga länders regeringar som inte längre kan ge barn möjlighet att gå i skolan.

Det har varit skandaler med att man har investerat i företag som har varit oseriösa, bland annat i Makedonien, där det resulterade i att en lång rad bönder förlorade sin inkomst.

Det finns goda exempel på hur man har kanaliserat pengar genom skatteparadis och understött den typ av verksamhet som har varit en del i att skapa den ekonomiska krisen.

Vi fick i förra veckan ytterligare ett exempel på att Swedfund missbrukar de resurser man har fått av Sveriges riksdag. Det visade sig att en person uppmärksammade att det fanns korruption i företag som statliga Swedfund hade placerat pengar i. I stället för att ta krafttag mot denna korruption valde Swedfund att hänga ut den person som hade uppmärksammat korruptionen. Man hängde ut denne whistleblower för hans arbetsgivare.

Christian Holm säger att felaktigheter ska rättas till och att de ansvariga ska ställas till svars. Jag undrar: När ska den borgerliga regeringen ta krafttag för att röja upp i Swedfund i stället för att pumpa in mer pengar år ut och år in? Det måste någon gång få konsekvenser att detta statliga riskkapitalbolag, som det trots allt är, gång på gång bryter mot riksdagens direktiv och medskick till denna organisation.

Jag vill avslutningsvis bara ställa en fråga till Christian Holm.

Christian Holm pratar om transparensen, öppenheten. Han sade till och med i talarstolen: Gå in på Open aid så kan ni se vad de svenska biståndspengarna används till. Problemet är att 5,5 miljarder av den svenska biståndsbudgeten aldrig redovisas på Open aid. Det är de pengar som används till avräkningar. Varför redovisar ni inte de här pengarna på Open aid?

Anf. 59 CHRISTIAN HOLM (M) replik:

Herr talman! Jag kan börja någonstans där Hans Linde började, kring Swedfund och att det inte är bra. Jag tycker att Swedfund och liknande verksamheter generellt sett är bra.

Sedan finns det felaktigheter. Du tog upp exemplet med en whistleblower som presenterades i medierna förra veckan. Jag kan inte försvara det på något sätt, utan där har det begåtts felaktigheter. Det första är då att se till att man inte gör om det, men sedan måste vi se vad vi kan göra för att minska riskerna för dem som möjligen har utsatts för risker. Dessutom måste man ha en öppenhet och en strategi framöver för att kunna välkomna whistleblowers i stället för att hänga ut dem. Där pågår det ett arbete för att göra det möjligt att komma med kritik och ha ett skydd även hos Swedfund.

Oseriösa företag finns det alltid. Det är riskkapitalföretag. Du tog upp Swedfund i Makedonien, och där begicks det kriminella handlingar som ligger under åtal. Det sker en polisutredning och en rättslig process kring hela den affären. Oavsett vem som investerar i ett företag kanske det inte är Swedfunds stora fel om någon stjälar pengarna, utan det kan vara den som har begått gärningen.

När det gäller skatteplanering har vi ganska tydligt här i Sverige, jag vet inte hur många gånger, haft voteringar om avtal mellan skatteparadis och Sverige där vi undanröjer möjligheterna att bedriva legal skatteplanering. Det är trots allt i många lägen skatteplanering som är i gråzonen på grund av att företag har placerat pengar i skatteparadis i olika länder. Vi ska försöka hitta avtal som bygger bort skatteparadisen och se till att alla som tjänar pengar betalar skatt och är med och bidrar, så kan vi hålla nere skatterna. Där har vi olika syn, för jag vill hålla nere skatterna.

Den nuvarande budgeten är på 35,8 miljarder kronor, och drar du bort alla avräkningar från de 35,8 miljarderna är det fortfarande mer pengar till bistånd och fattigdomsbekämpning än någon rödgrön regering som Hans Lindes parti har stöttat någonsin har lagt.

Anf. 60 KENNETH G FORSLUND (S) replik:

Herr talman! Jag har två frågor till Christian Holm.

Den första är: Är enprocentsmålet ett problem eller en möjlighet?

Den andra frågan är: Vad är det viktigaste som den borgerliga regeringen har åstadkommit inom biståndspolitiken under de fem år som ni nu har haft regeringsmakten?

Anf. 61 CHRISTIAN HOLM (M) replik:

Herr talman! Det var ju en ledande fråga om enprocentsmålet som Kenneth G Forslund ställde till mig. Det är ganska vida känt att jag aldrig har gjort vågen över enprocentsmålet, men inte på grund av att jag tycker att 1 procent nödvändigtvis är alldeles för mycket i bistånd utan utifrån att det blir fokus på beloppet snarare än på vad vi vill göra. Däremot vet jag att det finns en bred överenskommelse både inom Alliansen och i Sveriges riksdag om 1 procent.

Till skillnad mot tidigare regeringar har den här regeringen nästan gjort mer än vad den har lovat. Andra regeringar, som Kenneth G Forslunds partis tidigare regeringar, har haft ett enprocentsmål men i stort sett aldrig, med undantag av något år, nått upp till det. Den här regeringen har levererat detta, även om vi moderater inte har drivit frågan om enprocentsmålet hela tiden.

Viktigare är att lägga fokus på frågan vad vi vill göra. Vi vill ha ett mer effektivt och öppet bistånd, och vi vill ha mer resultat. Det tror jag egentligen att alla skriver under på. Jag skulle vilja höra den som går upp och säger rakt emot.

Men det handlar om vad man gör för att få möjlighet att utvinna resultat, kunna följa ett ärende och kunna öppna upp biståndet så att man kan följa det. Där har det gjorts ganska mycket.

Sedan tycker jag att fokuseringen på demokrati och mänskliga rättigheter, på kvinnors roll och rättigheter i samhället och deras delaktighet och även på klimat och miljö – de tre prioriteringarna – kanske är något av det viktigare som vi har gjort.

Anf. 62 KENNETH G FORSLUND (S) replik:

Herr talman! Christian Holm erkänner utan omsvep att han inte har gjort vågen över enprocentsmålet. Jag tolkar det svaret så att han ser enprocentsmålet mer som ett problem än som en möjlighet. Jag fick inget tydligt svar på frågan, men det är den tolkning jag gör.

Är det, Christian Holm, möjligen förklaringen till att den här regeringen, som du ytterst stöder som riksdagsledamot, har gjort det närmast till en konststart att hitta på avräkningar i biståndet? Det är ju inte bara biståndsnivån som sådan som når rekordnivåer, utan det gör även avräkningarna. Såvitt vi kan se håller de sig inom de så kallade Dacreglerna. Men måste man verkligen utnyttja varje liten krona och varje liten millimeter av reglerna? Är det skäligt att göra så här stora avräkningar, Christian Holm?

Anf. 63 CHRISTIAN HOLM (M) replik:

Herr talman! Exakt vad som är skäligt är kanske svårt att säga. Men klart är att det finns regelverk för vad som får räknas som bistånd och inte, och på samma sätt som den socialdemokratiska regeringen gjorde i tolv år innan räknar också den här regeringen av.

Men det är en skillnad. Om du tar de 35,8 miljarder som vi nu lägger på bistånd och tar bort de drygt 5 miljarder som är avräkningar, då är de återstående pengarna mer än vad en socialdemokratisk regering har lagt i bistånd någon enskild gång – inklusive alla era avräkningar. Så visst prioriterar vi biståndet.

När det gäller enprocentsmålet: Jag har stått i kammaren och argumenterat mot det, så jag tycker att jag har varit ganska tydlig. Det har jag gjort eftersom jag har sett problematiken. Men samtidigt vet jag att det finns en överenskommelse, och då jobbar vi för den och ser framför allt till att lägga fokus på resultat och verksamhet.

När det gäller enprocentsmålet såg vi, när vi stod här för ett par år sedan, i finanskrisens värsta skede när bnp gick tillbaka, att biståndet minskade. Då blir det en ryckighet som blir lite problematisk. Därför har jag efterlyst en mer långsiktig strategi, så att man inte får sådana svängningar, eftersom det kan bli lite problematiskt med alla stora svängningar i biståndet.

Det är anledningen till att jag emellanåt ser enprocentsmålet som en utmaning – inte på grund av själva beloppet och att vi borde satsa mindre på utvecklingspolitik.

Anf. 64 VALTER MUTT (MP) replik:

Herr talman! Jag har en fråga om additionaliteten. Vi har skrivit på Kyotoprotokollet. Där är det rätt tydligt att de klimatsatsningar som vi gör i syd inte ska räknas in i det traditionella biståndet. Väl är väl det, för tyvärr tyder det allra mesta på att det kommer att krävas mycket stora satsningar på både anpassning till redan inträffade klimatförändringar och fortsatt förebyggande arbete.

Börjar man räkna in det, vilket regeringen gör i sin budget, ser jag en stor risk att en stor andel av det traditionella biståndet – som naturligtvis kommer att behövas framöver, vilket vi väl är helt eniga om – kommer att ätas upp ganska snabbt.

Därför vill vi i Miljöpartiet under resten av mandatperioden satsa nästan 5 miljarder på extra klimatbistånd, medan regeringen räknar av det från det traditionella biståndet.

Jag skulle vilja höra hur Christian Holm tänker framöver på den punkten.

Anf. 65 CHRISTIAN HOLM (M) replik:

Herr talman! Vi har väl en ganska tydlig miljö- och klimatprofil i biståndet. Det är pengar som ingår i biståndsbudgeten som avräknas och kallas klimatbistånd. Utöver det – vilket kanske är ännu viktigare – arbetar man i alla former av relationer med biståndspolitikerna med att ha ett klimattänk i bakgrunden.

De saker som vi i våra länder kanske under många år har gjort under utveckling eller på ett sätt som har varit mycket mer miljöförstörande, det kan vi i utvecklingsländerna redan från början göra mycket mer rätt, så att de inte behöver upprepa misstag som har gjorts tidigare. Det kan gå att göra i vissa lägen.

Utifrån de resurser som vi har har vi valt att räkna in det i biståndet. Samtidigt förekommer givetvis stora diskussioner, som Durbanmötet i Sydafrika, där man kommer överens om stora internationella åtaganden utöver bistånd och så vidare och avtal vad gäller miljö och klimat. Men där är vi inte i alla lägen än.

Anf. 66 VALTER MUTT (MP) replik:

Herr talman! Det var intressanta saker du tog upp i ditt inlägg, till exempel detta med leapfrogging, grodhoppning, som du var inne på, att man kan använda smart teknik direkt, vilket det finns en del spännande exempel på.

Men det var inte riktigt svar på min fråga, utan min fråga gällde ganska konkret att väldigt mycket tyder på att det snabbt kommer att krävas – Sternrapporten nämnde det häromåret och andra rapporter har nämnt det därefter – stora satsningar på både adaptation och mitigation, både anpassning och fortsatt förebyggande arbete i syd.

Vi vet att vi har olika syn på detta i den budget som var och det gröna budgetförslaget. Men om du tittar framåt, ser du inte en risk att en väldigt stor del av det traditionella biståndet kommer att ätas upp av det så kallade klimatbiståndet? Det var vilken riskbedömning du gör av detta som frågan gällde.

Anf. 67 CHRISTIAN HOLM (M) replik:

Herr talman! Då ska jag försöka förtydliga mig.

Klimatutmaningen och de miljöproblem som vi har är enorma utmaningar. Det är klart att det inte bara är biståndet som ska finnas som grund där.

Men när vi pratar biståndspolitik tycker vi ändå att det är viktigt att vi har en tydlig klimatdel i biståndet och att vi satsar på miljö och klimat i de delarna.

Sedan får diskussionen fortgå. Om Sverige ensamt ska göra detta kommer det att äta upp biståndet direkt. Det vi måste jobba på är att hitta stora, globala lösningar och överenskommelser. Jag välkomnar att Miljöpartiet nu är för det.

EU-samarbetet är oerhört viktigt, och jag brukar i många lägen kalla EU en av de mest effektiva miljöorganisationer vi har, för där kommer vi överens om gemensamma lösningar. Givetvis kan det utvidgas, så att vi ser till att gemensamt ta ansvar för att, i den del det kan göras och behövs, återställa det som har gjorts men framför allt se till att vi inte i onödan gör mer saker som bidrar till att försämra utvecklingen.

Anf. 68 CHRISTER WINBÄCK (FP):

Herr talman! Sverige har en stolt tradition av bistånd, ett bistånd vars mål är att skapa förutsättningar för människor att förbättra sina levnads- och livsvillkor – det må vara att förbättra för dem som lever i fattigdom eller förbättra för dem som lever ofria i diktaturer.

Liksom för liberaler i alla tider är internationalismen en central värdering för Folkpartiet i dag. Ett generöst bistånd är ett konkret uttryck för denna värdering, som markerar solidaritet med människor i andra länder och ansvarstagande för vår omvärld. Dessa tankar tar sin utgångspunkt i varje människas egen inneboende förmåga och tanken att vi har ett ansvar för vår omvärld.

Att lindra nöd från hunger är i vissa fall den viktigaste prioriteringen. Att lindra nöd från människor instängda i diktaturer är i andra fall inget motsatsförhållande i våra prioriteringar av vart bistånd ska gå.

Demokrati och frihet är ett av de viktigaste verktygen för att bekämpa fattigdom och skapa utveckling.

Demokrati skapar också stabilitet och säkerhet. Som liberaler kan vi aldrig acceptera ofrihet, förtryck, diskriminering och lidande. I många länder sker dagligen kränkningar av de mänskliga fri- och rättigheterna. De mest ofria länderna är också ofta de fattigaste. I länder där man inte får rösta eller uttrycka sig fritt är människor också ofta förhindrade att äga, handla, arva, belåna och teckna kontrakt fritt. Dessa restriktioner kväver individens inneboende kraft och förhindrar ekonomisk utveckling. Det gäller i synnerhet för kvinnor. Det är angeläget att säkerställa kvinnors deltagande i beslutsfattande. Att främja jämställdhet och kvinnors roll i utveckling måste vara en central fråga i vårt bistånd.

Herr talman! I många länder förföljs, trakasseras och diskrimineras människor på grund av sin sexuella läggning eller sin könsidentitet. Det är diskriminering som leder till fängelse, tortyr och mord.

Att få leva i enlighet med sin sexuella läggning eller könsidentitet är en grundläggande mänsklig rättighet. I vissa länder går det åt rätt håll, men vi har också på senare tid sett länder där motsatsen visats. I länder där vi har biståndsåtaganden måste rätten att få leva i enlighet med sin sexuella läggning eller könsidentitet vara ett grundläggande krav om bistånd ska kunna ges. Det kan ta tid i vissa länder, men inriktningen och strävan måste vara tydligt utpekade av mottagande lands regering.

Tyvär finns det också faktorer som begränsar vår biståndsinsats och gör värdet av den mindre. En av de större begränsande faktorerna är spridningen av vapen. Att vi i Sverige engagerar oss för fred, nedrustning och konfliktförebyggande är självklart. Men vi måste också se den påverkan som den okontrollerade spridningen av små och lätta vapen har på utveckling och uppbyggnad av ett land. De biståndssatsningar vi gör skulle kunna göra många gånger större nytta med en effektivare kontroll och förhindrandet av spridning av dessa vapen. Detta blev särskilt tydligt för världssamfundet för en del år sedan i och med den stora katastrofen efter orkanen Mitch 1998.

Att röja upp efter härjningarna, där två miljoner blev hemlösa, var ett svårt jobb. Sjukdomar som denguefeber och kolera drabbade många. Men värst av allt var den massiva användningen av vapen som florerade i området, som ökade och orsakade mycket lidande. Biståndsinsatser i

mångmiljardklassen för att bemästra efterdyningarna av orkanen försvårades och förhindrades i vissa fall av vapenanvändningen.

Små och lätta vapen har med rätta kommit att kallas för massförstörelsevapen. Varje dag dödas uppskattningsvis 1 000 personer i världen till följd av användandet av dessa. Som utskottets ledamöter är väl medvetna om är kvinnor särskilt utsatta i dessa konflikter. Lätta vapen används för att underlätta våldtäkter i konfliktområden och bidrar därför till stor osäkerhet för kvinnor. Runt om i världen görs stora insatser för att komma till rätta med detta problem. På FN-nivå jobbar man med Programme of Action för att komma till rätta med den okontrollerade spridningen av dessa vapen, och på regional nivå finns utvecklade handlingsplaner i många delar av världen. För att kunna ge ett långsiktigt och säkert bistånd måste vi vara tydliga i arbetet med att begränsa detta.

Herr talman! I budgetpropositionen föreslås att biståndsramen för internationellt utvecklingsamarbete ska fastställas till 1 procent av beräknad bni för 2012, motsvarande drygt 35 miljarder kronor. Den nivån bör även fortsättningsvis vara en miniminivå, både för att FN:s millennieutvecklingsmål ska kunna nås och för att de internationella biståndsåtaganden som gjorts ska kunna förverkligas.

Anf. 69 HANS LINDE (V) replik:

Herr talman! I de biståndsdebatter vi har brukar nästan alla talare från nästan alla partier, med ett markant undantag, prata om problemen med den enorma mödradödligheten och om kvinnors rätt till sin egen kropp runt om i världen. Folkpartiet brukar också vara ett sådant parti. Så var det i alla fall på den tid då deras biståndspolitiska talesperson hette Birgitta Ohlsson.

Men det finns något som är lite talande. Trots att vi i debatt efter debatt, år efter år, i ganska stor enighet i den här kammaren pratar om vikten av att bekämpa mödradödligheten, om att Sverige ska gå före, om att man ska satsa på preventivmedel, om tillgången till sexualupplysning, till säkra och legala aborter och så vidare ser vi att regeringens satsningar på just detta område minskar.

Vi kan se på regeringens satsningar inom biståndspolitiken på just sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter. De har sedan 2006 och fram till 2010 minskat med 356 miljoner kronor. Det här går igen på område efter område.

På området reproduktiv hälsa har biståndet minskat med 32 miljoner sedan den borgerliga regeringen tillträdde. När det gäller sexuellt överförbara sjukdomar, hiv och aids har satsningarna minskat med 160 miljoner kronor sedan 2006. När det gäller sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter inom hälso- och sjukvårdssektorn har stödet minskat med 62 miljoner under den borgerliga regeringens tid vid makten. Man kan titta på stödet till Globala fonden, som är en nyckelaktör när det gäller att bekämpa hiv/aids. Biståndet från den borgerliga regeringen har minskat med 56 miljoner sedan man tillträdde 2006.

Sammantaget är det en minskning med 356 miljoner kronor. Det är oerhört mycket pengar, i synnerhet om vi i sammanhanget betänker att en säker förlossning i Afghanistan kostar drygt 35 kronor.

Frågan till Christer Winbäck är: Varför minskar stödet från den borgerliga regeringen till sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter, trots att vi gång på gång hör från riksdagens talarstol hur viktigt detta stöd är?

Prot. 2011/12:46
12 december

Internationellt bistånd

Anf. 70 CHRISTER WINBÄCK (FP) replik:

Herr talman! Det är viktigt att se att de satsningar som görs i bistånd inom biståndsramen kan förändras över år beroende på vad man tror ger bäst effekt för pengarna. Hela tiden handlar det om att se att vi har ett stort bistånd som vi långsiktigt kan använda för olika satsningar.

Jag nämnde i mitt anförande vikten av demokrati, som en del för att man i demokratiska länder lättare ska kunna bygga upp ett välstånd och en fungerande stat med alla dess behov av välfärd och annat. Här ingår också det som Hans Linde efterfrågar.

Man kan satsa pengar på sexuell och reproduktiv hälsa direkt, som en budgetpost, eller satsa dem i ett land för att bygga upp möjligheten till hjälp till självhjälp. Man kan se det på olika sätt. Det viktiga är att konstatera att det här är ett område som är utpekade i regeringens satsningar. Jag tycker att det är viktigare att se nivån som helhet än enskilda budgetposter.

Det här är ett område som är av stor vikt. Men många gånger kan man kanske lösa det bättre genom att också se till att landet får starka institutioner, demokrati och möjligheter att arbeta med problemet på ett sätt som passar landet självt bättre.

Anf. 71 HANS LINDE (V) replik:

Herr talman! Ska vi stärka kvinnors rätt till sin egen kropp behöver vi självklart ge ett kraftigt stöd till både demokrati och mänskliga rättigheter och förena det med ett arbete där vi stöder och stärker kvinnorörelser runt om i världen och deras kamp för sina rättigheter. Men vi kan inte bekämpa mödradödligheten bara genom att bygga institutioner och stärka det civila samhället. Det krävs också konkreta satsningar.

Det krävs att vi utbildar barnmorskor. Det krävs att vi ser till att flera av de 200 miljoner kvinnor som i dag saknar tillgång till preventivmedel får ett preventivmedel i sin egen hand som de kan använda. Det krävs att människor blir utbildade, så att de kan bedriva sexualupplysning. Det kommer också att krävas.

Med all respekt, Christer Winbäck: Retorik räddar inga liv. Det krävs konkreta satsningar.

Det stämmer, som Christer Winbäck säger, att vi har hört från biståndsministern och de flesta borgerliga företrädare i biståndspolitiska debatter att man tycker att de här frågorna är viktiga. Men någon gång måste retoriken omsättas i handling. Det går inte att i biståndsdebatt efter biståndsdebatt stå i talarstolen och prata om vikten av sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter och sedan gå tillbaka till Finansdepartementet och skära ned på just stöd till detta område.

Det går inte ihop, Christer Winbäck. Då måste man åtminstone vara ärlig och tydlig gentemot riksdagen men också gentemot det svenska folket och säga: Nej, vi i den borgerliga regeringen tycker inte att vi får bäst effekt för pengarna, som Christer Winbäck uttryckte det, om vi satsar på sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter. Därför väljer vi att satsa på andra områden.

Anf. 72 CHRISTER WINBÄCK (FP) replik:

Herr talman! Jag tror att Hans Linde missuppfattade mig lite grann. Det jag sade var att syftet var att förbättra för, i det här fallet, kvinnor. Det nämnde jag både i mitt anförande och i repliken. Men det kan kanske hända att de projekt inom området sexuell och reproduktiv hälsa som man har satsat på har gett ganska liten effekt jämfört med att bygga ett långsiktigt och stabilt stöd.

Hans Linde nämner själv möjligheten att stärka kvinnors rätt och talar om sjukhus, utbildning med mera som en del av det hela. Jag tycker att detta är jätteviktiga saker som man ska satsa på. Det är viktigt att man ser helheten i detta och inte enstaka små poster som i sin tur kan förändras över år. Man måste se slutmålet: Vad är det vi vill, och hur bygger vi det? Vi kan ha lite olika vägar för att komma fram.

Fortfarande är det ett uttalat mål att stärka kvinnors möjlighet vad gäller mödradödlighet, preventivmedel och rätten till sin kropp. Vi kan ha många olika sätt att stödja detta mål på, men det innebär inte att vi har en annan syn på att man ska stärka kvinnors möjligheter och rättigheter utan att vi kanske ser andra vägar att nå målet på.

Det är viktigt att Hans Linde ser skillnaden här. Jag tror att han missuppfattade det jag sade förut. Vi står fast vid att detta är viktiga mål, men vi satsar kanske pengarna på ett annat sätt för att nå målet långsiktigt och stabilt.

Anf. 73 KERSTIN LUNGGREN (C):

Herr talman! Alla människors lika rätt och värde är utgångspunkten för Centerpartiet oavsett om vi pratar biståndsfrågor eller andra områden. Det är värden och rättigheter som inte känner nationsgränser och inte känner könsgränser eller andra gränser.

Vi har ett gemensamt jordklot. Vi har ett gemensamt ansvar för det jordklotet, för våra barns och barnbarns möjligheter att verka som vi. Människors drömmar, människors möjligheter och människors drivkrafter ska inte stängas inne utan främjas. Frihet från förtryck, från krig och konflikter och från miljöförstöring är en del av grunderna för en positiv utveckling.

Det budgetområde vi diskuterar i dag är en del i att göra detta möjligt och förverkliga denna dröm. Biståndet ska, som namnet säger, bistå till utveckling.

Jag är glad över att vi i dag diskuterar en budget där vi från regeringens sida för sjätte året i rad presenterar en nivå på biståndet som överstiger i stort sett alla andra länder i världen: 1 procent av bruttonationalinkomsten. Det är viktigt, för det är en signal om att vi tar vår del av ansvaret. Vi kliver inte tillbaka, som andra gör när ekonomin kärvar ute i världen, utan visar att vi står fast vid att biståndet är ett viktigt smörjmedel och en viktig del i blodomloppet för att göra det möjligt för människor att förverkliga drömmar, nå frihet och förbättra också för kommande generationer.

Budgeten handlar om lite olika delar. Jag vill lyfta fram förnyelse, nämligen att man effektiviserar men också att man öppnar upp och gör det hela mer transparent, för det är viktigt att också andra länder ska se att vi är tydliga. Det är inte bara den här kammaren och svenska medborgare som ska kunna gå in och granska.

Hur svårt är det inte för oss när vi diskuterar Kina och funderar på hur Kinas bistånd ser ut. Jag var nyligen i Saudiarabien och diskuterade hur deras bistånd ser ut. Sådant är inte lätt att lista ut, och därför är det viktigt att vara tydlig också här.

Förnyelse handlar också om att fokusera. Vi fick under många år kritik för att vi inte fokuserade, också i Dacs granskning av vårt bistånd. Vi har fokuserat och fortsätter med det. Vi gör det i den här budgeten tydligt på Afrika, och det är vi glada för. Afrika är en kontinent som är i stor förändring. Där finns massor med möjligheter och mycket stora förutsättningar för förändring, men vi ska med biståndet vara med och stötta en sådan utveckling, för det finns naturligtvis också väldigt stora utmaningar att möta på den kontinenten. Afrika är den kontinent som har en av de största fattigdomsutmaningarna. Därför är det viktigt att vi är där.

Vi fokuserar på MDG, alltså millenniemålen. År 2015 vill vi att vi ska ha bidragit till att de ska vara uppfyllda eller att vi ska ha nått så nära dem som möjligt.

Vi fokuserar på fattigdomsbekämpning. Vi fokuserar på mänskliga rättigheter, på demokrati, på kvinnor och på jämställdhet.

I lördags stod jag och knådade en och annan deg, så där som man kan göra före jul. Det var fantastiskt att samtidigt få höra kvinnorna tala från Oslo. Det var kvinnor som hade gjort skillnad som talade till andra kvinnor och sade: Nu måste ni höja era röster och göra skillnad! Tårarna kommer när man hör dessa kvinnor som visar vilken kraft det fanns i att sätta på sig en vit T-shirt och gå ut och göra skillnad för att nå fred i ett land som härjats av krig och elände under så lång tid, för barn, kvinnor och alla människor i området.

De visade verkligen på vikten av detta och på vilka möjligheter som kvinnor har att åstadkomma förändring. Men de visade också på betydelsen av att kvinnor finns med i processen för att hitta lösningar. Där är inte minst resolution 1325, som vi alltid lyfter fram, ett viktigt redskap.

Det handlar om förnyelse, fokusering och förebyggande. Förebyggande handlar naturligtvis om att bygga kunskap, att satsa på utbildning, att fler unga ska få chansen att få en grundskoleutbildning – inte bara få gå i skolan utan att faktiskt också slutföra en utbildning. Det är bra att den delen stärks i våra samarbetsländer.

Det är också viktigt att jobba med krig och konfliktområden för att försöka åstadkomma förutsättningar för fred, försoning och utveckling. Det är viktigt att också förebygga på klimatområdet.

35,8 miljarder är 2012 års nivå. Det är naturligtvis en nivå som är möjlig hos oss för att vi har en ekonomisk utveckling som ser bättre ut än i andra länder. Hur mycket 1 procent av bni är beror naturligtvis på vad bni blir. Det är naturligtvis ett bekymmer. Men grundbulten som vi har kommit överens om i världen är att vi ska ha en procentsats av bruttonationalinkomsten.

Då är det viktigt att vi har en bra ekonomisk utveckling och att vi som har en bra ekonomisk utveckling också ligger fast med en hög biståndsnivå.

I budgeten kan man se att de humanitära insatserna växer. Det är ett tecken på att världen blöder. Att de humanitära insatserna växer visar att vi inte har klarat det förebyggande arbetet. Det är viktigt att vi jobbar multilateralt i det sammanhanget och gör det på ett sätt så att vi inte båd-

dar för nya problem. Här finns det en hel del kvar att göra, även om vi från svensk sida är tydliga i den multilaterala miljön. En central del i det multilaterala arbetet är FN och FN-systemet.

Från svensk sida fokuserar vi på MDG-målen, som jag nämnde. Det handlar särskilt om MDG-mål 4, 5 och 7.

Det handlar om att minska barnadödligheten, som har nämnts tidigare. Med vår insats kan vi bland annat säkra att 200 miljoner fler barn får vaccination. Det handlar om att förbättra mödrahälsan. Det handlar om SRHR, som tidigare har berörts av flera talare, och om tillgång till preventivmedel, mödrahälsovård och säkra legala aborter. Det är en viktig del därför att det är en av de orsaker som gör att mödrar dör. Där behöver vi göra skillnad.

Sverige är en av de få nationer som gör skillnad på det här området. Tyvärr måste jag säga att intresset för att komma till rätta med mördadödligheten inte alltid finns där ute. Det är rätt mycket jobb som krävs för att nå fram och kunna utnyttja pengar, resurser och möjligheter på ett sätt som blir bra.

Det handlar, som jag också har berört, om mål 7, att säkerställa en miljömässigt hållbar utveckling. Här har vi från Centerpartiets sida aktivt arbetat för en ambitionshöjning, att till exempel bidra till smarta lösningar när det gäller vattenområden. Mellanöstern och Nordafrika är två delar där det är tydligt att brist på vatten, både kvalitativt och kvantitativt, är ett av de stora utvecklingshindren. Satsningar bör göras på Globala miljöfonden.

Durban, som nyss nämndes, är ett exempel på att vi måste få ihop helheten. Rio 2012 kommer att handla om grön ekonomi men också om ett internationellt ramverk för hållbar utveckling med sikte på att kunna fatta beslut också inför 2015. År 2015 ska millenniemålen ha uppnåtts, och någonting följer på det. Vi har en helhet där ute som måste hållas samman. Det är viktigt att vi lyckas med det, att vi fokuserar framåt för att bekämpa både fattigdom och klimatutmaningar till 2015.

Slutligen, herr talman, helt kort några kommentarer om vad som tidigare har sagts. Bland annat måste jag få beröra det som har nämnts om påstått svenskt bistånd till den palestinska myndigheten. Det finns inte något underlag, som jag har sett, som visar på att det som har sagts här tidigare av Julia Kronlid har fog för sig. Svenskt direktstöd går till löner och pensioner för palestinska tjänstemän, till personer som finns upptagna på en särskild lista som är granskad så att inte några stöd går till personer med anknytning till terroristbrott. Det blir inte bättre av att den typen av påståenden upprepas från den här talarstolen.

Sedan måste jag kommentera den socialdemokratiska reservationen, nr 2, om EU-biståndet som ska fokuseras på fattigdomsbekämpning. Vem är emot? Unionens jordbruks- och handelspolitik ska reformeras. Vem är emot? Till sist: Sverige ska vara pådrivande för att EU:s medlemsländer ska höja sina biståndsnivåer. Är det inte just det som Sverige gör? Jag förstår inte riktigt, herr talman, den reservationen.

Bifall till utskottets förslag och avslag på reservationen!

Anf. 74 VALTER MUTT (MP) replik:

Herr talman! Jag läste nyligen en rapport av den belgiske professorn Olivier De Schutter som är FN:s specialrapportör för Rätten till mat. Jag

tyckte att det var en väldigt intressant rapport. Han lyfter fram potentialen i det ekologiska jordbruket där man då kretsloppar näringsämnen i stället för att tillföra konstgödsel och annat utifrån.

Han menar att det skulle kunna ha en väldig potential för att nå milleniemålen. Det skulle kunna ha potential för kvinnornas roll – han utgår mycket från Afrika – men också att produktiviteten över tid i den här formen av jordbruk, ekologiskt jordbruk, är högre över tid och per hektar än det storskaliga industrijordbruket. Det skulle vara intressant att höra Kerstin Lundgrens kommentar till rapporten.

Anf. 75 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Herr talman! Jag vet inte om jag ska kommentera en rapport som jag inte har läst. Det är inte direkt en biståndsdebatt här och nu. Däremot är det naturligtvis viktigt att vi säkerställer att vi får ett hållbart och långsiktigt jordbruk, inte minst i Afrika. Det är stora markarealer där det finns mycket mer att göra.

Jag uppfattar ändå att den stora problematiken egentligen är att få ordning på marknaden och att få en lokal produktion för lokala behov så att man får marknader som fungerar och får ordning på prisbildning och annat så att det verkligen stimulerar matproduktion. I det ligger också en del ägarskapsfrågor som måste tas itu med. Det är naturligtvis centralt för att få fart på en jordbruksproduktion som säkrar livsmedelspriser som människor har råd att betala.

Ekologiskt kan vara en väg i det här sammanhanget, men jag tror inte att det är den enda lösningen. Jag tror att det finns många möjligheter att utveckla ett hållbart jordbruk med lite olika metoder utifrån de specifika förutsättningar som finns i olika länder. Men jag vill som sagt inte kommentera den enskilda rapporten. I Sverige jobbar vi ju med att stärka det ekologiska jordbruket, men Afrika måste finna sina former.

Anf. 76 VALTER MUTT (MP) replik:

Herr talman! Min tanke var, jag glömde kanske att säga det, att vi kan använda en del av biståndet till exempelvis utbildning inom ekologiskt jordbruk som lyfts fram i den här rapporten. Jag har all respekt för att Kerstin Lundgren inte har läst just den rapporten. Jag tyckte ändå att det var intressant att höra om Kerstin Lundgren och Centerpartiet ser det som angeläget att man kan använda svenskt biståndsmedel för att till exempel utbilda människor i den här formen av jordbruk. Det finns en stor efterfrågan på den typen av kunskapsspridning.

Det som Kerstin Lundgren tar upp om fungerande marknader instämmer jag givetvis i. Då tycker jag att en väldigt viktig del är att man kommer åt spekulatören i livsmedel som har blivit ett stort problem. Man har på börserna börjat spekulera med naturresurser, inklusive livsmedel. Det ser jag som ett mycket stort problem.

Anf. 77 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Herr talman! Frågan var hur det svenska biståndet för att stärka livsmedelssituationen ska användas. Jag vill inte ge mig in på att diskutera utbildning i ekologiskt jordbruk. Det viktiga är att vi använder biståndet och gör våra insatser genom att bland annat ta vara på ägarskapsfrågorna. Det är någonting som vi har förbundit oss till.

Vi ska lyssna och vara överens om vad som ska göras. Det kan ibland vara ett problem, kan vi tycka utifrån våra åsikter och synpunkter, men vi måste naturligtvis respektera det och försöka hitta en samsyn. Då är det viktigaste att säkerställa att vi får fart på ett fungerande jordbruk. Det finns en stor potential som är dåligt utnyttjad, inte minst i Afrika. Där finns det massor att göra, och vi har rätt många förslag från Centerpartiets sida på det området.

Anf. 78 DÉsirÉE PETHRUS (KD):

Herr talman! När man kommer upp så här sent i debatten känns det som om väldigt mycket redan är sagt, men det är ändå viktigt att vi från alla partier säger vad vi tycker är prioriterat inom biståndet.

Herr talman! Dagens debatt om biståndet är ju en väldigt viktig debatt. Det handlar om en biståndsram som motsvarar nästan 36 miljarder kronor och som vi här i riksdagen ska fatta beslut om. För oss kristdemokrater är det viktigt att vi har ett högt bistånd med enprocentsmålet och 1 procent av BNI, men det är också viktigt att pengarna kommer fram och att de gör mesta möjliga nytta. Skattebetalarna måste veta att deras bidrag gör skillnad.

Katastrofbiståndet, som gör akuta insatser är en del, men det mer långsiktiga biståndet ska bidra till en hållbar utveckling i det aktuella landet. Det ska vara hållbart på många olika sätt. Vi har nu prioriteringar i det svenska biståndet och i utrikespolitiken som handlar om demokrati och mänskliga rättigheter, jämställdhet och kvinnors situation, men också klimat och miljö, som vi ser som viktiga grunder för att biståndet ska bli effektivt och för att vi som sagt ska ha en hållbar utveckling.

Sverige har i riksdagen fattat beslut om den så kallade PGU:n, politik för global utveckling. Det innebär att Sveriges utvecklingspolitik ska bidra till att man uppnår FN:s millenniemål och en samstämmighet och samverkan mellan olika politikområden. Politiken för global utveckling ska präglas av två perspektiv som ska vägleda regeringens arbete, som det står i betänkandet. Det är fattiga människors perspektiv och ett rättighetsperspektiv. I det arbetet har Sida en viktig roll.

Sida som myndighet har haft några tuffa år, men nu gör man framsteg och börjar få en ekonomi i balans. Det arbetas även med organisatoriska förändringar vad gäller den interna styrningen. Det är viktigt att Sida har en effektiv verksamhet. Statskontorets rapport som kom under året och syftar till att granska styrningen av svensk biståndspolitik visar på behov av en förändring. Styrningen ansågs vara otydlig med många olika policydokument och så vidare. Hur Sida och andra arbetar effektivt med biståndet är något vi behöver fortsätta att granska och följa upp.

I biståndsramen ligger, som tidigare har nämnts, kostnader även för asylsökande från utvecklingsländer, ungefär 3 miljarder, bidrag till EU:s biståndsbudget, 1,8 miljarder, och till utrikesförvaltningen på ca 460 miljoner kronor.

För oss kristdemokrater är det viktigt att merparten går till fattigdomsbekämpning. Här är det viktigt att vi ständigt har just fattigdomsbekämpningen i fokus. Vi får inte tappa fokus, även om vi följer de regler som finns inom OECD/Dac som sätter upp det internationella regelverket för biståndet. Som det står i betänkandet är målet med utgiftsområde 7 att fortsätta att bidra till att skapa förutsättningar för fattiga människor att

förbättra sina levnadsvillkor. I reella tal har trots allt biståndet – det måste vi påpeka – de facto fördubblats de senaste åren i kronor räknat. Det innebär att vi har mer pengar till fattigdomsbekämpning, vilket är bra.

FN har en viktig roll. Sverige ger stora summor till FN:s olika organisationer, exempelvis Unicef, UNDP, Unrwa, UNFPA. Det är viktigt att FN också reformeras och förbättrar effektiviteten i sitt bistånd. Eftersom vi ger så stor andel av vårt bistånd via FN behöver vi även här få ökad insyn, transparens och kunskap om hur medlen används. Millenniemålen ger FN och oss tydliga mål att arbeta mot. Där har vi mer att göra för att nå uppsatta mål.

Herr talman! I helgen avslutades FN:s klimatmöte i Durban. Det inger hopp att nu även de stora länderna inser att de på något sätt måste bidra i kampen mot miljöförstöring och i målet att få en övergripande klimatöverenskommelse. Samtidigt gav inte konferensen det resultat vi hade hoppats på. Mer åtaganden krävs, framför allt från de stora länderna. Mer resurser måste tillföras den klimatfond som ska bidra till att få ned koldioxidutsläppen via olika typer av klimatbistånd.

EU-kommissionen har under året kommit med ett meddelande om EU:s biståndspolitik och med förslag på inriktning framåt i biståndet. Tveksamheten om budgetstöd till utvecklingsländerna ifrågasätts alltmer. Men man vill också fokusera på två prioriterade områden i biståndet, nämligen mänskliga rättigheter och demokrati samt demokratisk samhällsstyrning och hållbar tillväxt för mänsklig utveckling. Det ser vi i Sverige positivt på, men vi vill också få mer genomlysning av vad det konkret kommer att innebära.

I september överlämnade regeringen en skrivelse om biståndets resultat när det gäller jämställdhet och kvinnors roll för utveckling. Vi ser resultat, även om det är svårt att exakt mäta hur man uppnår jämställdhet i biståndet. Det innebär inte att vi inte måste fortsätta att fokusera på hur vi ska hitta olika index för att jämföra och mäta jämställdheten.

Vi ska också fortsätta med de fyra områden som anges i betänkandet, nämligen för det första kvinnors politiska deltagande, för det andra kvinnors ekonomiska aktörskap och arbetsvillkor, för det tredje sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter och för det fjärde kvinnors säkerhet, inklusive bekämpning av alla former av könsrelaterat våld och människohandel. Vi vet att satsningar på kvinnor ger resultat i biståndet, och vi ska fortsätta att ha detta för ögonen, även i kontakter i kölvattnet av den arabiska våren.

När det gäller hur vi på bästa sätt ska stödja befolkningen i Tunisien, Egypten och Libyen beslöt regeringen redan under hösten 2010 om en regional strategi för Sveriges utvecklingssamarbete med Mellanöstern och Nordafrika ända fram till 2015, den så kallade MENA-strategin.

När den arabiska våren nu har förändrat regionen fullständigt har regeringen tillfört 850 miljoner kronor för hela perioden. Under 2011 och 2012 finns ytterligare 100 miljoner kronor för att stärka mänskliga rättigheter och demokrati. Det särskilda stödet via de svenska partianknutna organisationerna, det så kallade PAO-stödet, ökas härmed och ger uttryck för regeringens ambition för demokratiseringens aktörer. Tanken är att bidra till att stötta i byggandet av partier, ge stöd till det civila samhället

och ge stöd till informations- och kommunikationsteknik som stöder mänskliga rättigheter. Det är mycket bra.

I det svenska biståndsarbetet har man sett vikten av att använda det civila samhället. Det har en unik möjlighet att bidra med kompetens och kontinuitet. Många organisationer i Sverige har haft långvariga kontakter i olika utvecklingsländer och kan aktivt bidra med att ge signaler om hur det svenska biståndet når fram och om det når fram på ett effektivt sätt. Många är de kyrkor som har haft samarbetspartner i länder runt om i världen och som har bidragit till att många har fått gå i skolan och fått sjukvård.

Det är viktigt att betona att vi behöver de svenska organisationerna för att göra biståndet effektivt och för att de ska hjälpa oss att följa upp användningen av biståndsmedlen i mottagande länder. I dag finns det många små organisationer som anser att vi ställer för höga krav på dem, medan vi låter biståndsmedel på annat håll släppas igenom utan vidare granskning. Den kritiken anser jag att vi bör ta till oss.

Herr talman! Häromdagen kom det uppgifter i Sveriges Radio om det statliga bolaget Swedfunds investeringar i fonder i tredjeland med tvivelaktig verksamhet. Hur har man hanterat personer som har anmält oegentligheter i fonder som Swedfund har investerat i? Här är det viktigt att vi står upp för mänskliga rättigheter och för korruptionsbekämpning även i fråga om de medel som förmedlas via Swedfund.

Jag tror att Swedfund har en viktig roll att fylla. Därför bidrar vi nu med mer resurser, nämligen 400 miljoner per år i tre år. Det innebär inte att vi kan ge fria tyglar till detta bolag, lika lite som vi kan göra det med våra mindre biståndsorganisationer. Jag tror att vi måste ha än mer transparens och öppenhet kring de medel som går via olika exportorgan. Det måste finnas rutiner för hur de kontrollerar sina investeringar och för hur vi som beslutsfattare kan se om de medel vi skickar in ger resultat och verkar i etisk riktning. Vi talar i det nya Open Aid för ökad transparens. Det ska gälla alla organisationer och bolag som får del av skattemedel och som används till bistånd. Det ska finnas styrning, kontroll och öppenhet i biståndet. Nu har Riksrevisionen sagt att Swedfund har förbättrat sitt uppföljningsarbete. Det är bra. Vi har också från riksdagens och regeringens sida sagt att de inte får göra nya fondinvesteringar i tredjeland i avvaktan på en översyn i Regeringskansliet.

Frågan om fonder och skatteparadis kommer också ofta upp i samtal med biståndsorganisationer. Det är en fråga som vi måste bevaka mer, så att inte biståndsmedlen går in i utvecklingsländerna och sedan ut igen därför att företagen där skickar dem till skatteparadis. Det undergräver skattebasen för utvecklingsländerna, som de så väl behöver. I Regeringskansliet ska ett arbete pågå just nu för att ta fram förslag på hur man kan skärpa tillsynen och lagstiftningen vad avser kapitalflykt. Som jag har förstått det har Norge redan infört ett system som kan stå som förebild. Här hoppas jag att regeringen återkommer inom en snar framtid.

Herr talman! En annan fråga som regeringen har fått riksdagens uppdrag att utföra gäller att upprätta demokratikriterier i fråga om vapenhandel. Vi vet att krig och konflikter hindrar utvecklingen av samhällen. Sverige ska ha en etisk hållning och arbeta för att vi inte exporterar vapen till länder där de kan användas för att göra länder och regioner mer instabila. Fred och säkerhet samt ett ledarskap som satsar på utbildning

och sjukvård ska premieras hellre än att vi bidrar med vapen. Det betyder inte att vapen inte kan behövas ibland för att hjälpa människor, såsom i Libyen, men vi behöver definitivt minska vapenarsenalen i världen om vi ska öka stabiliteten i vår omvärld. Den bästa stabiliteten byggs med utveckling, inte med vapen.

Sverige bidrar i dag med en anseelig summa biståndsmedel för att hjälpa den fattiga befolkningen i Afghanistan. Det är ett land som härjas av krigsherrar och kriminella ligor som bedriver en omfattande droghandel. Frågan är om vi ställer tillräckliga krav på ledarskapet i Kabul. Bonnkonferensen i veckan om situationen i Afghanistan bojkottades av Pakistan. Det är ett land som är djupt involverat i kriget i Afghanistan. Vilka krav ställer vi på deras ledare? Det är ett land som knappt tar in skatter och som inte satsar någonting på skolor och sjukvård.

Fru talman! Sveriges bistånd får positiva vitsord.

Avslutningsvis: Trots alla utmaningar som kvarstår i det svenska biståndet bör vi också se att vi gör mycket bra saker för våra medel. Vi i Sverige får ofta goda vitsord för vårt bistånd, särskilt till kvinnor och barn.

Som noteras i betänkandet har tankesmedjan Center for Global Development i år rankat Sverige högst bland världens 22 rikaste länder vad gäller stöd och policy som hjälper fattiga människor.

Vi har också anledning att vara stolta över en nivå på vårt bistånd per capita som inte så många länder slår. I index som lyfter fram det svenska biståndet har man mätt sju policyområden som har stor betydelse för utvecklingsländer: bistånd, handel, investeringar, migration, miljö, säkerhet och teknik.

Vi bör aktivt arbeta för att fler länder åtminstone når upp till det internationella målet om 0,7 procent av bni och att biståndslöften som ges i internationella sammanhang följs upp.

Exempelvis har flera länder i EU sagt att de ska minska biståndet. Under krisen i Sverige på 1990-talet bidrog vi kristdemokrater till att den borgerliga regeringen satsade på biståndet och uppnådde enprocentsmålet. Det går att visa solidaritet även i svåra tider.

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 79 KENNETH G FORSLUND (S) replik:

Fru talman! Désirée Pethrus tog upp det jag tänkte fråga om, nämligen Swedfund. I betänkandet konstateras att man tycker sig ha fått tillräcklig information om Swedfunds verksamhet. Det står så här i betänkandet:

”Utskottet välkomnar att regeringen i budgetpropositionerna för 2010, 2011 och 2012 redogjort för sin syn på Swedfund och de åtgärder som motiverats av Riksrevisionens granskning och Regeringskansliets översynsarbete som syftar till att säkerställa att styrningen av Swedfund utformas så ändamålsenligt och tydligt som möjligt.”

Vi socialdemokrater har ställt oss tveksamma till kapitaltillskottet om 400 miljoner kronor för år 2012 och även avvisat det just mot bakgrund av att vi inte tycker att redovisningen varit tillräcklig. Vi är inte övertygade om att man åtgärdat allt det som det pekats på bland annat från Riksrevisionen.

Till detta kommer det som de senaste dagarna uppdagats genom *Ekots* rapportering. Även Désirée Pethrus har själv varit med där och kommenterat saken. Du har sagt det som du säger i ditt anförande här – att det behövs mer öppenhet och transparens.

Men, Désirée Pethrus, är det mot bakgrund av det vi nu vet och har sett, och som dessutom tycks vara fallet utifrån de uppgifter vi de senaste dagarna fått, verkligen rimligt att bevilja detta kapitaltillskott? Vore det inte bättre och klokare att säga att vi först reder upp den här verksamheten och får saker och ting klara och tydliga för att sedan jobba vidare och då bevilja kapitaltillskott?

Anf. 80 DÉSIRÉE PETHRUS (KD) replik:

Fru talman! Jag tackar Kenneth G Forslund för hans frågor. Det är viktigt att även Swedfunds arbete diskuteras. Som jag sett detta är det viktigt att vi jobbar med utveckling även när det gäller företagande och att vi gör investeringar i utvecklingsländer för att se till att deras ekonomiska förutsättningar för självförsörjning ökar. Därför tycker jag att Swedfunds arbete är viktigt.

Jag vet att Swedfund gör många olika typer av investeringar. Det finns säkert områden där de kan förbättra sig. Det som nu varit uppe till debatt här är en gammal sak. Man har gått in i ett avtal. Som jag förstår det, och detta står även i betänkandet, finns det ett momentum i fråga om att Regeringskansliet ska återkomma med ytterligare saker just när det gäller investeringar i fonder i tredjeland. Det skulle jag verkligen vilja se att regeringen tar till sig.

Jag har noterat att biståndsminister Gunilla Carlsson själv häromdagen var ute i debatten. Hon såg allvarligt på frågan. Hade hon inte varit ute i frågan hade det kanske funnits fog för Kenneth G Forslunds frågeställningar.

Jag tror att vi med de nya regler som finns uppsatta för Swedfund kan kräva den transparens och insyn som vi nu vill ha, vill se. Jag hoppas och förutsätter att det som biståndsministern sagt i radion gäller och att vi inte igen får se någonting liknande det vi förra veckan i radion hörde talas om.

Anf. 81 KENNETH G FORSLUND (S) replik:

Fru talman! Också jag hoppas naturligtvis att vi inte får se fler exempel på tillkortakommanden liknande vad vi tog del av förra veckan. En del av det handlade tyvärr om hur Swedfund självt agerat här i Stockholm, alltså inte bara om dem som pengar investeras hos – i och för sig var också det ifrågasatt.

Mot bakgrund av Désirée Pethrus svar måste jag säga att vi socialdemokrater tycker att tanken med Swedfund är bra, vilket också Désirée Pethrus ger uttryck för. Men det måste vara ordning och reda även i den här verksamheten. Hela biståndsdebatten i dag präglas av just rop på ordning och reda – på redovisning, transparens, tydlighet och sådant.

Här ser vi en egen organisation som har åtskilliga tillkortakommanden bakom sig och som nu tycks lägga åtminstone ytterligare ett par tillkortakommanden till arkivet.

Fortfarande undrar jag: Är det verkligen rimligt att under nuvarande förutsättningar bevilja nämnda kapitaltillskott? Borde vi inte vänta med

detta, och borde vi inte se till att det först blir ordning och reda för att sedan jobba vidare med en verksamhet som både du, Désirée Pethrus, och jag tycker i grunden är klok och riktig?

Prot. 2011/12:46
12 december

Internationellt bistånd

Anf. 82 DÉSIRÉE PETHRUS (KD) replik:

Fru talman! Vi kristdemokrater har försökt hålla nere ökningen till Swedfund. Det hade kunnat bli fråga om ännu mer pengar – om jag nu ska vara riktigt öppen här.

Swedfunds agerande är *en* sak. Det finns mycket mer att önska när det gäller hanteringen framför allt av den whistle-blower som diskuterats i medierna. Det ska vara ordning och reda, och det gäller naturligtvis alla biståndsmedel som vi nu skickar in.

Av de 34 miljarderna går inte merparten till Swedfund. Det här innebär naturligtvis inte att vi inte ska fortsätta att granska hur Swedfunds medel går in. Men nu kan jag inte säga att det finns grund för att stoppa det biståndstillskott som man får nästa år.

Vi har medieuppgifterna. Jag känner att det är väldigt svårt att här uttala en dom över Swedfund och dess agerande, över om man agerat på rätt eller fel sätt. Utan att vi fått ytterligare information vore det lite övermaga av mig att uttala mig om det.

Som jag tidigare sagt förutsätter jag att biståndsministern tar detta på allvar och följer upp dessa frågor samt att både riksdagen och utrikesutskottet får ytterligare redovisningar. Jag förutsätter också att man vid regeringens översyn kommer fram till att man ser allvarligt på dessa frågor och inte mer vill ha den här typen av diskussion.

Swedfund har ofta hamnat i blåsväder när det gällt just olika typer av investeringar och fonder, något som ibland resulterat i kapitalflykt. Sådan här måste vi stävja.

Jag kan bara, Kenneth G Forslund, säga att vi kristdemokrater mycket noga kommer att följa detta med Swedfund. Men i dag är vi inte beredda att stoppa det budgettillskott som det ska beslutas om för nästa år.

Anf. 83 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M):

Fru talman! I helgen var det prisceremoni för årets tre fredspristagare, för liberianerna Ellen Johnson Sirleaf och Leymah Gbowee samt för Tawakkul Karman från Jemen.

Fredspriset är en oerhörd uppmuntran och ett erkännande för kvinnor som jobbar för fred och säkerhet. Det är också ett erkännande för kvinnors roll i återuppbyggandet av samhällen efter konflikter samt kvinnors roll i fredsarbete.

Utöver det gedigna arbete och den kraft som dessa tre kvinnor uppmärksammats för är de och deras handlingar en påminnelse om och en viktig reflexion över hur det ser ut för kvinnor och flickor runt om i vår värld.

Jämställdhet, rättigheter och trygghet är på många platser och för alltför många inte det som livet är präglat av – tvärtom.

Jämställdhet är både ett mål i sig och en förutsättning för en varaktig och långsiktig demokratisk utveckling. Jämställdhet främjas bland annat genom att stärka och skydda kvinnor och flickor, till exempel genom att öka deras möjligheter att forma sina egna livsval och genom att förstärka deras rättigheter gällande hälsa, familjeplanering och sexualitet. Däri

ligger att utöka kunskapen hos både män och kvinnor om vilka rättigheter kvinnor bör och ska åtnjuta. Rättssäkerheten och staters ansvar att skydda och stärka kvinnors och flickors möjligheter att ta till vara sina lagliga rättigheter är grundläggande. Sverige ska därför verka för att lagar som upprätthåller kvinnors rättigheter efterlevs.

Fru talman! Rätten att bestämma över sin egen kropp, sexualitet och reproduktion är grundläggande för alla människor. En utgångspunkt för arbetet med SRHR är främst internationella åtaganden som omfattas av deklARATIONERNA och handlingsprogrammen från FN:s konferenser om befolkning och utveckling i Kairo 1994, liksom i Peking 1995. Trots att bristen på SRHR fortsätter att vara en av de vanligaste orsakerna till sjukdom och död bland fattiga kvinnor förblir dock frågor som rätten till preventivmedel och abort kontroversiella. Det gäller också frågor som rör homo- och bisexuellas samt transpersoners rättigheter. Därför antog regeringen i juli 2010 en policy för kvinnors rättigheter och roll i utvecklingssamarbetet. Den fokuserar på fyra områden varav SRHR är ett.

Sverige är ett av de länder som är ledande i det internationella arbetet för att lyfta fram dessa frågor. Det är därför mycket positivt att regeringen fortsätter att vara tydlig och göra kraftfulla ansträngningar för att främja kvinnors rätt i både nationell och internationell politikutformning.

Utgångspunkten för arbetet inom SRHR är att stärka kvinnors och flickors fysiska integritet och rätt att bestämma över sin egen kropp, sexualitet och reproduktiva hälsa. Vi måste även uppmärksamma jämställdhetsaspekterna av den höga mödradödligheten och kvinnors bristande tillgång till adekvat mödravård – även i konflikt- och krisituationer. Abortfrågan är också central, och här måste arbetet fortsätta med att säkerställa tillgången till säkra och lagliga aborter. Likaväl är det förebyggande arbetet med familjeplanering mycket viktig, och här spelar männen en viktig roll. Genom att stärka mäns roll som pappor och öka deras kunskap kring kvinnors sexuella och reproduktiva rättigheter kan vi säkerställa en långsiktig förändring och förbättring.

Biståndet inom SRHR finansieras inte enbart genom stöd till hälsosektorn utan exempelvis genom jämställdhetsinsatser, stödet till demokrati och mänskliga rättigheter, bekämpning av könsrelaterat våld – inklusive sexuellt våld och övergrepp i konflikt och postkonflikt – samt humanitära insatser och insatser för att bekämpa människohandel. Sverige är i dag en av de största givarna till FN:s befolkningsfond UNFPA, där bland annat jämställdhet och SRHR inklusive mödravård är huvudsakliga verksamhetsområden. Sveriges bidrag uppgick till 445,5 miljoner kronor 2011.

Fru talman! Ett annat av regeringens fokusområden är kvinnors säkerhet och bekämpning av alla former av könsrelaterat våld och människohandel, en sedan länge högt prioriterad fråga. Människohandel beskrivs ofta, med all rätt, som vår tids slaveri. Människohandel, eller traficking, anses utgöra en av de mest vinstbringande formerna av organiserad brottslighet. Enligt FN är människohandel den snabbast växande formen av organiserad brottslighet. Människohandel med sexuella ändamål är den vanligaste formen, där framför allt unga kvinnor och flickor är brottsutsatta.

Syftet med människohandel för sexuella ändamål är våldtäkt, sexuellt tvång och utnyttjande i prostitution eller pornografi. Den gränsöverskri-

dande människohandeln transporterar kvinnor från ett ursprungsland till ett destinationsland genom ett eller flera genomfartsländer. Därmed är det omöjligt för ett land att på egen hand motarbeta människohandeln. Inom ramen för EU, Europarådet och FN har flera konventioner och rättsakter antagits.

Regeringen har som mål att minska den organiserade brottsligheten och människohandeln genom förebyggande och brottsbekämpande insatser i ursprungs-, transit- och destinationsländer. Utöver åtaganden inom ramen för samarbetet mellan EU, Europarådet och FN har även en nationell handlingsplan tagits fram för att motverka prostitution och människohandel för sexuella ändamål.

Fru talman! Det svenska biståndet toppar i internationella jämförelser, både i storlek och hur det genomförs. För alla, både för Sverige som biståndsgivare och för dem som är mottagare, är det viktigt att biståndets olika led är öppna, transparenta och ger resultat. Openaid.se är en viktig del av Sveriges öppna biståndprocess, och att den dessutom är tillgänglig för alla gör den unik i sitt slag.

I Sverige har vi länge haft en tradition av öppenhet kring vårt bistånd. Som ledande givare av bistånd vill vi att det ska finnas en tydlig koppling till demokratiutveckling. Vi vill kunna visa vilka projekt som finns och hur pengarna används. Biståndet i sig skapar inte demokrati utan är till för att stärka de krafter som finns. Det är det lokala arbetet som görs på plats som är den mest avgörande delen för att få ett jämställt samhälle som bygger på demokratiska principer.

Arbetet för att stärka kvinnors och flickors rättigheter är ett prioriterat område för regeringen, och biståndet är en del i det arbetet. Regeringen fortsätter att vara tydlig och göra kraftfulla ansträngningar för att främja kvinnors rätt i både nationell och internationell politikutformning.

Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 14 december.)

9 § Socialförsäkringsområdet

Föredrogs
socialförsäkringsutskottets betänkande 2011/12:SfU1
Utgiftsområdena 10, 11 och 12 inom socialförsäkringsområdet (prop. 2011/12:1 delvis).

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Anf. 84 TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Jag ska börja denna debatt med att yrka bifall till reservationerna 1, 3, 8 och 14, så har jag det gjort. Det är socialdemokratiska ställningstaganden, i några fall också gemensamt med andra partier, där vi inte håller med majoriteten.

I det betänkande vi ska debattera i dag finns dock också tillfällen då vi är en del av majoriteten och tillsammans med andra partier bildar en

majoritet i utskottet och förhoppningsvis också i riksdagen. Det är bra; så är det när det inte finns en majoritetsregering. Så är det när vi i riksdagen sätter ned foten och kan bestämma och diskutera.

Jag välkomnar också statsrådet till debatten.

För en dryg vecka sedan redovisade Svenska kommunalarbetsförbundet en rapport som heter *Kedjan som brast*. Den uppmärksammades en hel del i medierna, för det är en berättelse om Kommunals medlemmar. Det handlar om de i huvudsak kvinnor som har drabbats under de år rehabiliteringskedjan har fungerat. Slutsatsen från Kommunal är den som väldigt många andra också drar, det vill säga att det inte fungerar alls. Det är inte så att vi har ett väl fungerande skydd om man skulle råka drabbas av sjukdom i arbetet.

Tvärtom är det så att väldigt många när de drabbas av sjukdom inte bara får stora inkomstförluster; det finns i dag inte några fungerande insatser med stöd för rehabilitering, återgång i arbete, arbetsträning och anpassning av arbetsplatser. I stället har vi fått en utveckling där det i huvudsak är utsortering som sker. I rapporten *Kedjan som brast* redovisas hur medlemmar förtvivlat försöker få kontakt med Försäkringskassan för att få stöd och hjälp, hur man försöker få sjukvården eller för den delen arbetsgivaren att engagera sig och hur man ställs helt utan stöd och utan rehabiliteringsinsatser.

Det kanske mest anmärkningsvärda – och det vill jag rikta såväl statsrådets som de borgerliga ledamöternas och Sverigedemokraternas ledamots uppmärksamhet mot – är att utförsäkringarnas ekonomiska konsekvenser för de enskilda är brutala. I rapporten redovisas att 36 procent av de utförsäkrade som var med i undersökningen hade gjort en inkomstförlust på över 5 000 kronor i månaden. Vi ska komma ihåg att det är 5 000 kronor i månaden från den inkomst som en normal kommunalarbetsare har. Det är inga höginkomsttagare vi talar om; det är en väsentlig del av hela den inkomst man haft. 27 procent – kanske ytterligare en tredjedel – har gjort en inkomstförlust på över 2 500 kronor.

Det innebär att två tredjedelar har gjort inkomstförluster på en mycket stor del av sin inkomst. De hänvisas till försörjningsstöd, alltså socialbidrag, eller till – och det är ganska vanligt i just denna grupp – att familjen, vänner och släktingar får försörja dem. En kvinna i 58-årsåldern jag pratade med sade att hon inte ville gå till socialen trots att hon kanske hade varit berättigad till försörjningsstöd. Hon tyckte att det var förödmjukande efter ett långt arbetsliv, där hon hade kämpat, slitit och betalat in en del av sin lön till den försäkring som hon trodde att hon hade. Hon blev utförsäkrad, och hon vägrade att förödmjuka sig, sade hon. Hon levde i stället på lånade pengar av sina barn, vilket knappast är det som man drömmer om när man har arbetat och slitit ett helt liv.

Hade det här bara varit *en* rapport, en unik rapport, hade det kunnat vara en sak, men denna sällar sig ju till raden av många utredningar och rapporter som visar på uppenbara brister i vår sjukförsäkring och särskilt i rehabiliteringskedjan.

Rehabiliteringsrådet, regeringens eget organ, ger också en ganska brutal bild av hur illa rehabiliteringen fungerar. TCO, LO och naturligtvis många enskilda vittnar regelbundet om de brister som finns i rehabiliteringskedjan.

Slutsatsen är enkel, fru talman. Det här är en reform med tydliga systemfel. 50 000 är hittills utförsäkrade. Tiotusentals till kommer att utförsäkras de kommande åren. Jag tror att knappast någon kan vara nöjd med detta. Möjligtvis undrar jag om inte Anders Borg, landets finansminister, ändå ibland lutar sig lite välbelåtet tillbaka, för det har onekligen lett till kraftigt minskade utgifter för statens del. Men kommunernas socialbidragskostnader har ökat och utslagningen från arbetsmarknaden har ökat. Effekterna av detta, både kort- och långsiktigt, blir samhällsekonomiskt bedrövliga. Det enkla skälet är att vi nu ser att långtidsarbetslösheten ökar, att utanförskapet är större än vad det var 2006, att effekten av systemskiftet är att en stor grupp kommer allt längre bort från arbetsmarknaden. Då räcker det inte att man har pressat ned statsutgifterna på utgiftsområde 10 för att finansiera skattesänkningar för den som har ett arbete eller för den som är frisk. Det är inte så vi håller ihop ett samhälle. Det är inte så vi får en bättre fungerande arbetsmarknad.

Jag har funderat mycket på det här. I grunden är det ett systemskifte som inte bara har enskilda felaktigheter och systemfel, utan egentligen också är en övergång från den välfärdsmodell vi tidigare kände i Sverige med standardförsäkringar till en välfärdsmodell som kanske är mer europeisk eller amerikansk – en grundförsäkring där man som medborgare i större utsträckning känner att man måste ta en kompletterande försäkring för att kunna skydda sin inkomst om man drabbas av ohälsa.

Vi har tagit fram en rapport som heter *Den produktiva välfärden*, som gör en ordentlig forskningsgenomgång av vad som händer i samhällen där man byter till den här typen av system eller samhällsmodell. Ja, det är knappast tillväxt drivande. Det främjar inte sysselsättningen. Tvärtom blir det stora grupper som i ökad utsträckning ställs allt längre bort från arbetsmarknaden. Och inte ens långtgående subventioner av en låglönearbetsmarknad förmår att sätta dessa grupper tillbaka på arbetsmarknaden.

Dessutom innebär det att den stora gruppen som har ett jobb, de som har råd och som är försäkringsbara, måste komplettera sitt grundskydd med privata eller avtalsvisa försäkringar. Här krävs hälsoprövning – det är så det heter – och riskdifferentiering, som det kallas med försäkringsmässiga termer. När vi ska ta en försäkring privat eller avtalsvis måste man pröva: Har du hälsa nog för att vara lönsam på försäkringsmarknaden? Fetma, allergier, tidigare sjukdomar, dåliga arbetsmiljöer, funktionshinder – ja, listan är lång på de där diagnoserna som gör att man sorterar bort, förändrar premier eller till och med stänger ute människor från möjligheten att ta en försäkring.

När taken sänktes för 1,7 miljoner löntagare 2006, vilket var bland det första den borgerliga regeringen gjorde när den tillträdde, blev det uppenbart för lärare, poliser, civilingenjörer och många andra att det inkomstskydd man får när man blir sjuk inte är tillräckligt. Man tvingas därför i ökad utsträckning ta kompletterande försäkringsskydd. Därigenom hotas legitimiteten i de försäkringar vi har.

Det är därför som det är så viktigt för oss socialdemokrater att inte bara peka på systemfelen och felen med utförsäkringarna utan också tala om vikten av höjda tak i sjukförsäkringen och se till att vi undviker en utveckling där man hänvisas till Carema försäkrings AB eller någonting annat i den händelse man blir sjuk. Vi vill inte ha en sådan utveckling när

det gäller vårt trygghetssystem. Vi vill ha en utveckling med en allmän obligatorisk social försäkring.

Vi behöver en standardförsäkring värd namnet. Vi behöver en försäkring som skyddar vår inkomst och vår standard i händelse av ohälsa. Vi behöver en försäkring som har bra insatser för rehabilitering, tydliga tidsgränser när arbetsgivaren ska göra insatser, tydliga tidsgränser när sjukvårdshuvudmännen ska erbjuda stöd, tydliga tidsgränser för Försäkringskassan, det vill säga inte den ensidiga fokusering på att den enskilde ska anpassa sig efter de administrativa tidsgränser som finns. I dag har vi tidsgränser som i stället lägger hela skulden och ansvaret på den enskilde när den är som mest utsatt.

Vi har sagt att vi hellre vill ta bort den här stupstocken. Vi vill ha en utveckling mot en individuell prövning i stället för utförsäkring och där man inte möts av en frustrerad jobbcoach som med få insatser har möjlighet att hjälpa en, utan att man i stället tidigt får både stöd och hjälp till rehabilitering och omställning i arbetslivet och framför allt sjukvårdsinsatser.

Detta var utgångspunkten för det initiativ vi tog i våras där vi förde en debatt i utskottet om vad vi kan göra för att ta bort de systemfel som finns i försäkringen. Vi hade tre punkter.

Den första handlade om att stoppa utförsäkringarna, att avskaffa stupstocken, att inse att 50 000 hittills utförsäkrade och tiotusentals de kommande åren knappast är något som främjar arbetslinjen och förutsättningarna att möta den demografiska utmaningen.

Vi föreslog också att de nollklassade, de som hade en tidsbegränsad sjukersättning men som kastades ut och ställdes helt utan ersättning – svårt funktionshindrade eller svårt sjuka människor – skulle få ett bättre ekonomiskt stöd som motsvarade det som de hade tidigare. Detta var i ett läge när regeringens förslag var att de skulle ha en mycket låg ekonomisk ersättning som motsvarade ett halvt socialbidrag, tror jag att någon formulerade det som. Det krävde i vart fall kompletterande socialbidrag för att man skulle kunna klara sig på den.

Vi föreslog också i vårt initiativ att arbetsmarknadsprövningen efter 180 dagar skulle förändras så att man skulle ha en annan arbetsmarknadsprövning än den fiktiva som vi har i dag. Detta var eftersom vi alla såg ett läge på arbetsmarknaden där personer som genomgick cellgiftsbehandling eller annat tvingades att säga upp sig i stället för att få rätten till rehabilitering.

De här punkterna debatterade vi i somras. När det gällde utförsäkringarna gjorde allianspartierna upp med Sverigedemokraterna. Det innebar att vi inte fick stöd för att stoppa utförsäkringarna. Den debatten har vi även här i dag. Jag frågar de borgerliga partiernas företrädare och Sverigedemokraternas företrädare varför ni är så angelägna om att det ska ske fortsatta utförsäkringar genom den stupstock vi har.

När det gäller nollklassade lyckades vi med vårt initiativ pressa regeringen till att förändra sitt förslag så att det i budgetpropositionen blev en väsentligt bättre ekonomisk ersättning för de nollklassade. Men när det gäller 180-dagarsregeln och arbetsmarknadsprövningen konstaterar vi att regeringen obstruerar riksdagsbeslutet genom att vilja utreda frågan vidare.

Vi har sagt i det betänkande där vi bildar majoritet i dag att vi inte accepterar detta och att regeringen ska återkomma till riksdagen med lagförslag senast den 1 mars 2012, så att vi slipper den fiktiva prövningen på arbetsmarknaden och personer som genomgår rehabilitering i stället får en möjlighet att faktiskt vara kvar. Vi stoppar alltså den antiarbetslinje som just nu tillämpas inom sjukförsäkringen.

Jag noterar i övrigt när det gäller betänkandet att det finns några punkter där vi faktiskt har hittat varandra, där vi fört konstruktiva samtal, och det är väl den goda effekten av att det är en minoritetsregering och inte en majoritetsregering. Här har vi kunnat komma överens om att egenföretagares sjukförsäkring ska förändras så att man kan välja färre än sju karensdagar. Det är ett krav som vi har haft under lång tid. Framför allt tycker vi att det är viktigt att vi nu hittar ett snabbt genomslag för sådana förändringar. Jag noterar att även borgerliga partiets företrädare nu tycker att de här rödgröna förslagen är bra.

Vi har varit angelägna om att hitta en lösning på momsfrågan för samordningsförbunden. Jag förutsätter att de diskussioner som vi har haft i utskottet resulterar i att statsrådet levererar ett förslag så att vi klarar ut de finansiella samordningsförbundens ekonomi framöver, för det är viktiga insatser de gör. Det understryker inte minst det stora, breda stöd som finns bakom den socialdemokratiska motionen Sf288, som ska förhindra att människor hamnar mellan stolarna.

Låt oss arbeta tillsammans för att förhindra en utveckling där människor kläms mellan två myndigheter och inte får stöd och hjälp. Värna det som Bo Könberg tyckte var en lysande idé, finansiell samordning! Värna tanken på att vi lokalt och regionalt hittar en bättre samverkan kring individen i stället för stuprörstänkande mellan myndigheter och organisationer!

Låt mig också säga att vi fick gemensamma texter om Försäkringskassans servicekontor. Jag förutsätter även här att det inte sker någon nedläggning utan att Försäkringskassan framöver ska vara lokalt representerad med möjlighet till personliga möten och ökad samverkan mellan de myndigheter och organisationer som finns representerade.

Återigen: Vår utgångspunkt när vi talar om sociala försäkringar är inte stuprören, systemen, myndigheterna utan den enskildes behov av stöd och hjälp, förutsättningar att kunna klara sin standard, rätten att kunna komma tillbaka till arbetsmarknaden. Det är den riktiga arbetslinjen, den som inte exkluderar eller utförsäkrar, den som ger människor rätten att få vara med och bidra utifrån deras förutsättningar, även om de har begränsad hälsa.

Det börjar närma sig jul och jag tänkte avsluta mitt anförande med att rikta en särskild julhälsning till alla och be er läsa en rapport. Den heter *Den produktiva välfärden* och är sammanställd av Christer Persson. Jag tror att ni allesammans kommer att tycka att det är fascinerande läsning. Det är en ordentlig genomgång av vad svensk och internationell forskning säger om sociala försäkringar.

Forskningen visar tydligt det som vi ofta påtalar, att bortom de dogmer och föreställningar som finns om hur människor skulle styras av olika ekonomiska incitament och hur försämrade ersättningsnivåer skulle leda till att fler kom tillbaka på arbetsmarknaden är sociala försäkringar av den modell som vi haft i de nordiska länderna faktiskt produktiva och

leder till ökad tillväxt och omställningsförmåga på arbetsmarknaden. Det är någonting gott och genuint. I en omvärld som alltmer kräver omställningsförmåga borde detta vara något av en svensk paradgren. En stark omställningsförmåga och ökad flexibilitet på arbetsmarknaden får man genom trygga standardförsäkringar som ger möjlighet för personer att komma tillbaka på arbetsmarknaden.

Detta debatterar vi i Socialförsäkringsutredningen, och det kommer vi att göra under lång tid också i svensk politik. Men vi viker inte en tum från kravet att de fel som i dag finns i sjukförsäkringen ska rättas till. Jag ser gärna att vi hittar långsiktiga, stabila och bra överenskommelser om principerna för socialförsäkringar, men låt mig vara mycket tydlig och säga att vi inte accepterar de utförsäkringar som sker i dag. Vi accepterar inte att nollklassade ställs utanför. Vi accepterar inte den arbetsförmågeprövning som görs vid 180 dagar. Det är en antiarbetslinje, och vi kommer att argumentera för att rätta till de tydliga felen i sjukförsäkringen så länge det behövs för att sedan kunna föra ordentliga ideologiska och principiella diskussioner om den framtida socialförsäkringen.

Fru talman! Ha en god jul, och låt oss framför allt se till att vi får en mänsklig sjukförsäkring och stoppar de utförsäkringar som i dag pågår!
(Applåder)

I detta anförande instämde Shadiye Heydari, Eva-Lena Jansson, Annelie Karlsson, Kurt Kvarnström, Tomas Nilsson och Jasenko Omanovic (alla S).

Anf. 85 FINN BENGTTSSON (M):

Fru talman! Låt mig inledningsvis yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet utom i den delen där Alliansen har en gemensam reservation, nr 6, som jag yrkar bifall till.

Mitt anförande om alliansregeringens politik för ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp väljer jag att inleda med en betraktelse över Sveriges i dag unika möjligheter i en svår finansiell tid med överskuld-satta länder i vår omvärld. Det handlar om att faktiskt kunna genomföra viktiga trygghetsreformer men är också en betraktelse över hur den nuvarande, djupt splittrade, oppositionen har tappat allt sitt ansvarskännande genom att låta svenska folket få en falsk känsla med bristande tilltro och legitimitet för några av de allra mest centrala av våra gemensamt finansierade och viktiga trygghetssystem.

Enligt Europakommissionens senaste prognos är Sverige enda landet i EU med överskott i statsbudgeten 2012. Sverige omnämns i samma prognos också som det enda landet i EU som under finanskrisen faktiskt minskat sin bruttoskuld. Det gör att Sverige är det enda land i EU som nu kan genomföra reformer med utgifter för statskassan, som i det aktuella fallet gäller en lång rad förbättringar i våra viktiga socialförsäkringssystem.

Fru talman! Medan ett flertal länder i vår omvärld på grund av ett ansvarslöst förhållningssätt med osunda statsfinanser, orsakade av att de lättvindigt och populistiskt för skattebetalarnas pengar haft spenderbyxorna på, nu tvingas försämma samhällsservicen, avskeda folk och sänka lönerna för offentligt anställda samt dramatiskt höja skatterna för alla kan Sverige i stället genomföra förbättringar i mångmiljardklassen inom

bland annat sjukförsäkringssystemet, vilket mycket av debatten denna sena eftermiddagstimme kommer att handla om.

I stället för att korrekt beskriva detta sakförhållande i en svår tid vad gäller många av länderna i vår närhet i Europa väljer Tomas Eneroth att skrämja upp den svenska befolkningen som om vi inte längre hade några trygghetssystem kvar. Inget kan vara mer felaktigt, fru talman. Vad värre är – eftersom det i grunden både är fel och ett svartmålande av verkligheten – Eneroth och Socialdemokraterna riskerar att sätta utsatta grupper av svenska folket i en upplevd vanmakt som inte har någonting med sanningen att göra, detta för att försöka vinna billiga politiska poäng för egen del.

Fru talman! Jag kan förstå den desperation som säkert många tidigare seriösa socialdemokrater i dag känner när trovärdigheten och tilltron till deras politik på allt fler områden i svenska väljare ögon och öron påtagligt sviktar efter det ena besynnerliga uttalandet efter det andra från partiledningen om hur våra gemensamma skattemedel bäst ska förvaltas för att garantera välfärden. Men nu gäller det för ett ekonomiskt starkt men samtidigt litet och exportberoende land som Sverige att i en orolig ekonomisk omvärld fokusera på välfärdsreformer som kommer de sämst ställda bäst till del. Det är trots allt ett begränsat budgetutrymme, som vi enat oss om i denna kammare för nästkommande år. Då är det tid för ansvar, inte för populistiska politiska utspel. Det gäller särskilt det aktuella utgiftsområdet för att kunna värna den långsiktiga ekonomiska tryggheten för vår befolkning vid sjukdom och handikapp.

Låt mig fortsätta med att konstatera att av det överenskomna budgetutrymme för reformer på ca 15 miljarder kronor i statsbudgeten anvisar alliansregeringen hela 98 procent av dessa till reformer för dem som har de längsta inkomsterna. Det kan göras utan att behöva höja skatten på deras inkomster, tvärtom. Genom sunda skattesänkningar med adress framför allt till dem som under bättre tider befinner sig i de lägre inkomstskikten har låginkomsttagarna också ett viktigt personligt ingångsvärde med en extra månadslön varje år. Det, Tomas Eneroth, är att stärka egenmakten för de ekonomiskt svagare i samhället, en egenmakt som jag vet att du tidigare värnat för medborgarna, åtminstone i dina yngre år som politiker.

Låt mig få sätta sjukförsäkringssystemets utveckling i ett något längre perspektiv för att se på Socialdemokraternas och den övriga oppositionens ansvars-kännande inför denna viktiga uppgift. Jag börjar med år 2002. Socialdemokraterna inledde sin sista regeringsperiod med en sjukförsäkring som inte bara hade havererat utan höll på att försätta Sverige i statsbankrutt om inget gjordes – trots att det då var betydligt bättre ekonomiska tider i vår omvärld än i dag.

Närmare 15 procent av arbetskraften var sjukfrånvarande, en siffra mer än dubbelt så hög som i jämförbara länder. Vi hade 220 000 heltids-sjukskrivna och 550 000 förtidspensionärer. Än värre var att varje dag året runt flyttades 140 människor i arbetsför ålder från passiv långtids-sjukskrivning till en än mer passiviserande och definitiv förtidspension, fram till den ordinarie pensionen.

Det skedde i en befolkning på endast nio miljoner människor. Av befolkningen i arbetsför ålder snittade sjukfrånvaron för alla på 40 dagar per år. Sverige hade världens mest sjukfrånvarande befolkning samtidigt

Prot. 2011/12:46
12 december

*Socialförsäkrings-
området*

Utgiftsområde 10

som hälsoläget i andra observationer angav att vi hade en av världens friskaste befolkningar!

Det var, fru talman, ohållbart. Dåvarande statsminister Göran Persson såg att problemet låg i sjukförsäkringen. Därför skrev han i budgetpropositionen 2002/03 in visionen att ”frånvaron från arbetslivet på grund av sjukskrivning skall i förhållande till 2002 halveras fram till 2008”. Det var en djärv vision, kan tyckas, men ett utslag av ett tydligt ansvarskännande för grundproblemets natur.

Anna Hedborg, tidigare socialdemokratisk socialförsäkringsminister och sedermera generaldirektör för Försäkringskassan, gavs uppdraget att komma med förslag för att reformera sjukförsäkringen. I uppdraget från den socialdemokratiska regeringen ställdes frågorna om det fanns en glidning i sjukdomsbegreppet, varför det i den svenska sjukförsäkringen saknades en borte gräns, som fanns i andra länder, och om det inte fanns en skyldighet för den som möjligen främst är passivt långtidssjukskriven att söka ta vara på eller utveckla sin arbetsförmåga även om detta skulle innebära att byta yrke eller arbeta på annan ort.

Anna Hedborg levererade sin utrednings resultat under 2006 och konstaterade bland annat att sjukförsäkringen har tillåtits bli en parkeringsplats för problem den inte är avsedd för. I andra länder är sjukförsäkringen begränsad i tid, vilket gör att alla vet att det är viktigt att åtgärder sätts in snabbt, men den svenska sjukförsäkringen präglas av motsatsen, säger hon. Hon avslutar med att säga: Alla tycks vänta på alla utan att något sker. Den bästa sammanfattningen av en utredning av vem som har rätt till sjukpenning i Sverige i dag är att det har den som vill.

Ansvarskännande politiker från Socialdemokraterna och bland annat LO applåderade vid den tiden Hedborgs analys och förslag till förändringar i sjukvårdsförsäkringen. Valet förlorades av Socialdemokraterna och den tillträdande alliansregeringen byggde under förra mandatperioden mycket av sin sjukförsäkringsreform på Anna Hedborgs omsorgsfulla och noggranna utredningsresultat. Den genomfördes under 2008 med synliga effekter från 2009 och framåt.

De sammanfattande resultaten av sjukförsäkringsreformen kan sägas vara att antalet i utanförskap på grund av sjukfrånvaro nu har minskat med drygt 200 000 personer jämfört med 2008. Hälften så många är nu sjukskrivna hälften så länge. Sjukskrivningarna är nere på jämförbara nivåer med jämförbara länder, och den tidigare bisarra geografiska skillnaden i ohälsotal inom landet är nu i princip utjämnade.

När dessa i stort sett goda resultat granskades på individuell nivå upplevde alliansregeringen att alltför många människor ändå hamnar mellan stolarna i ett omfattande och nödvändigt reformarbete. Detta gjorde att man efter valet 2010 i Regeringskansliet omedelbart påbörjade ett förbättringsarbete av den sjukförsäkringsreform som i grunden skulle hyllas och vårdas. Detta gjorde man för att så få personer som möjligt ska lida av de försummelser som den tidigare passiviteten när det gäller att värna sjukförsäkringen försatt dem i. Det är grunden för de många förändringsförslag som alliansregeringen nu har lagt fram i sin proposition för utgiftsområdet efter ett grundligt beredningsarbete och en omfattande remissrunda till berörda myndigheter och intresseorganisationer som vi i dag har att debattera och sedan ta ställning till i denna kammare.

Förbättringsförslagen är många och ekonomiskt omfattande. Låt mig därför för tids vinnande fokusera på några av de viktigaste.

De som tidigare haft tidsbegränsad förtidspension men saknat försäkrad inkomst och behöver återvända till sjukförsäkringen ges en sådan grundtrygghet i en ny ersättning som också kopplas till ett särskilt boendetillägg som är behovsprövat utifrån försörjningsansvar. Det är en viktig del av förbättringen. Det gällde egentligen även den tidigare sjukförsäkringen men det prövades aldrig på grund av att det var en ganska passiv verksamhet där man inte stannade upp och funderade över om arbetsförmågan skulle utredas eller inte.

Vid den bortre gränsen i sjukförsäkringen, två och ett halvt år, införs en ökad möjlighet till en individuell bedömning. Man kan undantas från detta om det anses oskäligt att den försäkrade då ska lämna sjukförsäkringen om man inte bedöms kunna tillgodogöra sig ens en individanpassad arbetslivsintroduktion på arbetsförmedlingen.

Statens medel till rehabiliteringsinsatser utökas kraftigt. Min partikollega Saila Quicklund kommer att berätta mer om det i ett senare anförande.

Det finns även en satsning på funktionshindrade, 4 400 platser, som är avsatta för arbete inom kulturfären. Det ligger inom arbetsmarknadsbudgeten, men det visar hur alliansregeringen på olika sätt samarbetar med olika ansvarsområden för att stödja de mest utsatta.

Tomas Eneroth nämnde att det är viktigt med samarbete mellan myndigheterna Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen och med landsting och kommun, det som vi populärt kallar för Finsam. Här ges också stora resurser. Det kommer min kollega Gunilla Nordgren att tala om i ett senare inlägg.

För gemensamma servicekontor där medborgarna kan få personliga möten med myndighetstjänstemän avsätter regeringen extra resurser till Försäkringskassan, samtidigt som Statskontoret givits ett uppdrag att undersöka hur denna viktiga service bör se ut på lång sikt. Under tiden har Försäkringskassan ombetts av regeringen att garantera personlig service på ett rimligt sätt genom att inte i oträngt mål avveckla servicekontor.

För att förbättra rättssäkerheten och legitimiteten i sjukskrivningsprocessen satsar regeringen på stöd till sjukskrivningsprocessen med bland annat en miljard avsedd för att hjälpa landstingen med att förbättra kvaliteten i de medicinska underlagen för beslut av Försäkringskassan och utökat stöd till de så kallade försäkringsmedicinska rådgivarna i deras roll att komplettera sjukvården och sjukförsäkringsmyndigheten i sin dialog. Detta är något som Vänsterpartiet av outgrundlig anledning opponerar sig kraftigt emot.

På grund av bland annat riksdagens önskemål om en annan ordalydelse för hur arbetsförmåga ska bedömas efter ett halvårs sjukskrivning i förhållande till två arbetsmarknadsbegrepp har regeringen låtit Socialdepartementet utreda frågan. Bedömningar har gjorts av bland annat Försäkringskassan och den oberoende myndigheten Inspektionen för socialförsäkringen. Försäkringskassan har fått i uppdrag att vidare utreda denna viktiga fråga med avrapportering senast den 5 mars 2012.

Den senare frågan handlar om huruvida jobben ska kallas normalt förekommande eller reguljära. Den gamla lagstiftningen lutade sig mot det

förra begreppet. Med tanke på alla problem som det sjukförsäkringssystemet drogs med jämfört med den nya reformerade sjukförsäkringen som utnyttjar det senare begreppet, kräver denna fråga en noggrann beredning och remissrunda för rättssäkerhetsaspekten när det gäller hur enskilda människor sedan blir bedömda när individuella ärenden handläggs på Försäkringskassan.

Detta vill inte den samlade oppositionen höra talas om, utan kräver helt enkelt att dessa rättssäkrande principer enligt god svensk lagstiftningstradition inte ska tillåtas gälla. Nu ska det rappt stiftas lag i frågan. Vårt svar på en sådan befängd propå blir naturligtvis: Var så goda. Ni har makten att stifta denna lag inom oppositionen. Men ni har då också att ikläda er något som kanske är mindre lustigt, nämligen att ta ansvar för att denna raskt genomdrivna lagändring, utan tillräcklig förberedelse, faller ut på sådant sätt att ingen hamnar mellan stolarna.

Det kanske kan verka kul och populistiskt att vilja knäppa en ansvarsfull regering på näsan med en tillfällig bräcklig majoritetsställning. Men med mindre än att ni löper hela linan ut kan detta definitivt inte betraktas som ansvarsfullt.

De övriga oppositionspartiernas inlägg kommer efter mitt. Utskottet delar bedömningen att mycket av oppositionens långtgående önskemål om förändringar väl hanteras inom ramen för den parlamentariska socialförsäkringsutredningens arbete. Jag avslutar därför med att yrka bifall till förslaget i betänkandet, med stöd för alliansreservationen nr 6.

(Applåder)

I detta anförande instämde Eva Lohman, Gunilla Nordgren, Saila Quicklund och Lars-Arne Staxäng (alla M), Ulf Nilsson (FP), Solveig Zander (C) samt Lars Gustafsson (KD).

Anf. 86 TOMAS ENEROTH (S) replik:

Fru talman! Det var intressant att höra Finn Bengtsson referera till rättssäkerhet. Jag kan påminna om att den lagstiftning som han just försvarade drog den borgerliga utskottsmajoriteten igenom i riksdagen på två och en halv dag. Man beredde lagförslaget över en helg. Då var det inte tal om rättssäkerhet och utredningar. När det gällde att göra försämringar i sjukförsäkringen var det uppenbarligen väldigt bråttom.

Jag beklagar att Anna Hedborg inte är här och kan försvara sig. Jag vet inte hur många gånger hon har blivit feltolkad – ibland medvetet, ibland säkert omedvetet. Hon skrev en utredning som heter *Mera försäkring och mera arbete*. Vi kan konstatera att det med den här regeringen har blivit både mindre försäkring och mycket mindre arbete eftersom långtidsarbetslösheten biter sig fast. Under perioden 2003–2006 fick vi en kraftigt minskad sjukfrånvaro, utan utförsäkringar och utan sänkta ersättningar.

Det är möjligt att Finn Bengtsson minns historien fel. Han sällar sig då till raden av moderata företrädare däribland Sofia Arkelsten som minns fel både när det gäller kampen mot apartheid och rösträttens införande.

Nu har vi en ökad ohälsa. Sjukskrivningarna ökar. Det är fler unga förtidspensionärer. Det är inte egenmakt som många känner utan van-

makt. De känner vanmakt över att det alltid är den som är mest utsatt som ska vara ansvarig när det är finansiell oro. Det är det man hänvisar till i stället för att ta ansvar.

Jag har två grundläggande frågor till Finn Bengtsson. Han hänvisar till oskälighetsprövningen, det vill säga att om det inte anses oskäligt ska man kunna göra undantag från de regler som den borgerliga majoriteten har röstat igenom i riksdagen. Hur många bedömer Finn Bengtsson kommer att omfattas av oskälighetsrekvisitet? Den andra frågan ställer jag med anledning av det som jag inledde mitt anförande med.

Kommunal visar att en tredjedel av deras medlemmar förlorade 5 000 kronor i månaden när de blev utförsäkrade. Tycker Finn Bengtsson att det är rimligt?

Anf. 87 FINN BENGTSSON (M) replik:

Fru talman! Jag kan inleda med att kommentera lite grann kring 180-dagarsprövningarna eftersom det var en central punkt i det som Tomas Eneroth tog upp i sitt anförande. Det är lite intressant att fundera på den beskrivning som Tomas Eneroth gör av verkligheten. Det låter alltid som om det är förfärligt många personer som drabbas. När regeringen skulle komma fram till hur man skulle fortsätta att utreda och komma med ett rättssäkert lagförslag gjorde man inom ramen för den departementsskrivelse som kom i somras en analys av de människor som nådde 180-dagarsgränsen. Det var ca 55 000 individer. Av dem bedömdes 83 procent sakna förmåga i relation till den reguljära arbetsmarknaden och fortsätter alltså inom ramen för sjukförsäkringen. 17 procent har en möjlighet att kanske prövas mot den reguljära arbetsmarknaden. Av dem omfattas 14 procent av just undantagsskäl, bland annat oskälighet, som nämndes av Tomas Eneroth. Det innebär att det var 3 procent som fick sin sjukpenning indragen. Det är 1 650 personer. Många av dem går ändå tillbaka till sina arbeten. Det finns alltså möjlighet att de har en arbetsförmåga som gör att de kommer tillbaka till sitt reguljära arbete.

Jag kan tänka mig att det oskälighetsrekvisit som sedan nämns av Tomas Eneroth handlar om den sista tiden, alltså de 550 dagarna. Detta kommer naturligtvis nu att prövas efter att man har fattat beslut om det. Det är svårt att sia om det. Men givet möjligheten att det fanns sådana rekvisit redan under 180-dagarsprövningen som utnyttjades förväntar jag mig att detta kommer att göra att en större individuell prövning kommer att ske.

Nu hann jag inte svara på Tomas Eneroths andra fråga, men det får jag göra i min nästa replik.

Anf. 88 TOMAS ENEROTH (S) replik:

Fru talman! Jag undrar om det inte kan vara på sin plats att påpeka att riksdagen faktiskt extrainkallades i somras. Jag tror inte att någon undgick att vi extrainkallades och att det var en debatt under hela våren som handlade om arbetsförmågeprövningen och att riksdagens majoritet också ogillade det som regeringen lade fram som förslag. Att det skulle vara en överraskning och att det nu skulle anses förhastat att ta ett sådant beslut är helt orimligt. Min fråga är: Vad har regeringspartierna sysslat med under hela sommaren? De har haft gott om tid på sig att utreda detta och lägga fram förslag. Jag är förvånad över att man inte i budgetpropo-

sitionen fullföljer riksdagens beslut. Det är därför som vi nu så tydligt markerar att det behöver läggas ett lagförslag på riksdagens bord, och det behöver läggas fram senast den 1 mars 2012.

Jag noterar också att det inte kom något svar på frågan om hur många som kommer att omfattas av frågan om oskälighet. Vi ska komma ihåg att det var en eller två individer som kom att omfattas av det förra oskälighetsrekvisitet.

När Försäkringskassans generaldirektör var i utskottet och berättade om denna nya lagstiftning var han noga med att betona att han bedömde att det rör sig om enstaka fall. Så är det. Det är enstaka fall som möjligtvis kan undantas i ett läge där flera borgerliga debattörer ibland hävdar att detta minsann ska göra försäkringen lite mjukare. Så är det inte. Det verkar vara så att det överordnade besparingsbetinget är viktigare än att få en försäkring som individuellt vågar möta människors behov av stöd och hjälp när de är som mest utsatta.

Min sista fråga inväntar jag med spänning svar på från Finn Bengtsson. Jag gissar att det kan vara svårt för personer som har varit vana vid andra inkomster än de som Kommunals medlemmar har att föreställa sig vad det innebär att förlora 5 000 kronor i månaden. Men det är väldigt mycket pengar, och det är en mycket stor andel av lönen. Är det ett tillräckligt ekonomiskt incitament för att man ska komma tillbaka i arbete? Det är så det brukar heta på ekonomspråk. För min del tycker jag att det är helt orimligt att man har betalt in en försäkring under hela sitt liv och sedan inte omfattas av den utan blir utförsäkrad. Vad tycker Finn Bengtsson om de 5 000 kronorna? Är det rimligt?

Anf. 89 FINN BENGTTSSON (M) replik:

Fru talman! Jag kan börja med att ta upp det som nu kallas för ett fåtal undantag. Det nya oskälighetsbegreppet som syftar på den bortre parentesen av försäkringen måste naturligtvis få testas på sedvanligt sätt då myndigheten får möjlighet att göra bedömningar. Då kan vi ta ställning till om detta ändå har gett den individuella flexibilitet som vi till viss del värnar. Men samtidigt måste vi också av rättssäkerhetsskäl ha en ganska strikt ordning så att det blir lika bedömningar.

Just detta med få individer tycker jag kan speglas i ett annat intressant uttalande av Tomas Eneroth som har farit land och rike runt under de senaste veckorna inför denna debatt och talat om att cancersjuka utförsäkras.

Vi roade oss då med att fråga Försäkringskassan på den punkten hur det var med dem som hade tumörsjukdom och inte hade beviljats någon förlängning vid 180 dagar, från och med den 1 januari 2010 till och med den 30 juni 2011. Det visade sig vara elva fall där det pågick cellgiftsbehandling i bara ett enda fall, och i detta enda fall var personen i fråga över 65 år, vilket innebär att man inte har försäkringsskydd av de skäl som också Socialdemokraterna har skrivit under på. I de andra tio fallen hade man godtagit och var införstådd med besluten och har inte överklagat dem. Det visade sig också att denna tumörsjukdom, som inte ens behöver vara en cancersjukdom, faktiskt var en tumörsjukdom som inte var primär diagnos när man utredde möjligheten till arbetsförmåga.

Jag vill påstå att om dessa uppgifter stämmer som kommer direkt från Försäkringskassan har Tomas Eneroth varit ute och gjort många männi-

skor osäkra, människor som har rätt att bli bedömda utifrån en tumör-sjukdom. Jag tycker inte att det är riktigt så som man kan hantera en ansvarsfull ställning, allra minst om man är vice ordförande i utskottet.

Anf. 90 GUNVOR G ERICSON (MP):

Fru talman! Golv i sjukförsäkringen och slopat sjuklöneansvar är två viktiga förändringar i Miljöpartiets alternativa budget som vi tyvärr inte har fått majoritet för.

Under sin tid vid makten har den borgerliga regeringen genomfört omfattande förändringar i trygghetssystemen som förändrat villkoren för många människor. När regeringen ändrade sjukreglerna 2008 försvann möjligheten till sjukersättning för sjuka som inte har haft något jobb, det vill säga att det inte ens har kommit in med en fot på arbetsmarknaden men likväl blivit sjuka innan de ens fått ett fast jobb.

Sedan de nya reglerna trädde i kraft vid årsskiftet har drygt 47 000 personer kastats ut ur sjukförsäkringen. Ekonomisk och social trygghet är i folkhälsoforskningen välkända faktorer för att främja människors hälsa och välbefinnande. Det blir inte lättare att tillfriskna om man samtidigt ska oroa sig över sin ekonomi. Vi har fått en socialförsäkring vid vägs ände.

Att vara människa innebär att ha drömmar om framtiden. Att vara människa innebär att vilja delta i samhällslivet och att känna sig behövd. Men att vara människa innebär också att vara sårbar. Alla människor kan drabbas av sjukdom eller bli arbetslösa. Det finns tider i livet då vi av olika skäl inte kan arbeta. Så är det, och så måste det kunna få vara. Men hela livet ska vi som människor och medborgare kunna utvecklas genom att våga pröva nya saker och anta nya utmaningar. För att vi ska lyckas med det behöver vi konstruktiva förutsättningar och stödjande strukturer. De så kallade tidsgränserna är inte det inte samtidigt erbjuds verklig hjälp tillbaka. De allra flesta människor vill arbeta och bidra till samhällets utveckling. Alla vill vara delaktiga och känna att de befinner sig i ett sammanhang, inte utanför. I dag har vi inte ett socialförsäkringssystem som i stora delar harmonierar med dessa tankar och med människors behov. Vi har ett socialförsäkringssystem som inte fungerar inkluderande och dynamiskt utan snarare stigmatiserar, exkluderar och passiviserar. Man måste till exempel ha varit sjukskriven på heltid i minst ett år för att kunna få en lönebidragsanställning. Men den som har jobbat deltid och har varit halvt sjukskriven straffas och kan inte få något lönebidrag.

Vi i Miljöpartiet menar att samhällets regelverk måste anpassas till de situationer som verkliga människor befinner sig i.

I dag bygger ersättningen vid arbetslöshet och sjukdom enbart på lönearbete som är någorlunda stabilt. Ersättningen är helt och hållet kopplad till antalet timmar man har jobbat samt den lön man har fått för det. Den som inte kommit in på arbetsmarknaden får ingen ersättning, utan blir fortsatt nollklassad även med de regeländringar som föreslås i dagens betänkande.

Det behövs ett nytänk i socialförsäkringarna som gör att systemen kan bidra till en känsla av sammanhang och att man kan få komma in på arbetsmarknaden. Vi måste sätta det friska i fokus för att se möjligheterna hos varje individ i stället för att stämpla människor som utförsäkrade.

Prot. 2011/12:46
12 december

*Socialförsäkrings-
området*

Utgiftsområde 10

De marginella förändringar som regeringen gör, att införa ett nytt oskälighetsbegrepp, kommer inte att innebära att fler får stanna kvar i sjukförsäkringen vid maxtiden, den så kallade stupstocken. Det har Försäkringskassan varit mycket noga med att tydligt påpeka. Den åtgärden är bara ett plåster på ett i grunden sjukt system.

Vi behöver en arbetslivstrygghet, en försäkring för alla.

Miljöpartiet vill införa ett helt nytt trygghetssystem som är enkelt, överskådligt, inkluderande och jämlikt. Vi vill se en försäkring som gäller vid både arbetslöshet och sjukdom. Människor ska inte behöva bollas runt mellan Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen. Vi vill se en väg in i trygghetssystemen och många vägar ut. Med trygghet föds kreativitet. Vi måste våga tänka nytt.

Vi vill, som sagt, införa ett system där arbetslöshetsförsäkring, sjukförsäkring och försörjningsstöd slås ihop och där det finns en garantinivå. Arbete ska löna sig men även räknas bredare än i dag, så att även studenter, egenföretagare och familjehem kan omfattas av en vettig försäkring. Den som inte har möjlighet eller förmåga att arbeta ska aldrig någonsin få degraderas till en andra klassens medborgare. Att de som står utanför a-kassa och sjukförsäkring hänvisas till kommunernas socialkontor för att få försörjningsstöd är bekymmersamt, inte bara för den enskilde utan också för kommunerna som får svårt att få ekonomin att gå ihop, vilket i slutändan innebär omedelbara nedskärningar i välfärden – i skolan, i vården och i omsorgen.

De olika reglerna i de här systemen sätter i dag krokben för individer och handläggare. Arbetsförmedlingen har sitt stuprör, a-kassorna sitt, Försäkringskassan sitt och socialtjänsten sitt.

Även om Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen nu ska jobba mer tillsammans – det är bra, som ett enigt utskott har påpekat i betänkandet – är det fortfarande två olika regelverk. Människor får ersättningen antingen från a-kassan, som räknas på ett sätt, eller från sjukförsäkringen, som räknas på ett annat sätt. Eller också får den enskilda individen ingen ersättning alls, och då uteblir ofta insatserna från Försäkringskassan.

Miljöpartiet driver förslag här i riksdagen om en samlad arbetslivstrygghet just för att man också ska kunna få hjälp och stöd att komma tillbaka.

Ja men, säger ni, nu införs ju en ersättning för nollklassade. Nja, det är inte helt sant. Det gäller dem som har varit inne i systemet tidigare, alltså bara vissa. Under galgen tvingas regeringen införa det eftersom det var ett av de riksdagsbeslut som togs i somras.

Vårt förslag om ett golv i sjukpenningen berör 15 000 personer, det vill säga alla nollklassade, inte bara de 3 000 som tidigare haft ersättning. Med införandet av ett golv skulle ingen behöva bli nollklassad. Med en lägsta ersättning kan människor koncentrera sig och fokusera på sin rehabilitering i stället för att oroa sig om de kan betala hyran nästa vecka.

Tidigare i dag hade några av oss förmånen att vara i den parlamentariska socialförsäkringsutredningen, där en forskare redovisade olika effekter. Det finns en hel del intressant forskning när det gäller vad incitament är. Trygga försäkringar leder faktiskt till att man vågar mer.

I dag saknas helt en lägsta ersättning i sjukförsäkringen. En grundnivå finns i föräldrapenningen, arbetslöshetsförsäkringen och garanti-

pensionen, men inte längre i sjukförsäkringen – bara om du får en så kallad permanent sjukförsäkring. Den lägsta nivån eller golvet i arbetslöshetsersättningen är 320 kronor per dag under förutsättning att man har uppnått arbetsvillkoret. Man skulle kunna införa motsvarande i sjukförsäkringen.

Det finns individer som inte har en upparbetad sjukpenninggrundande inkomst och som därför, med det regelverk vi har i dag, inte får varken sjukpenning eller rehabiliteringspenning om de skulle drabbas av sjukdom. Likväl kan det vara så att de var precis på väg in på arbetsmarknaden och just skulle börja på ett jobb men hann aldrig. Dessa individer tvingas söka sin försörjning från annat håll. Många av dem tvingas leva på försörjningsstöd eller möjligtvis på maka eller make. Ett golv i en sjuk- eller rehabiliteringspenning skulle innebära att även dessa personer kan få hjälp och stöd att komma tillbaka.

Det andra förslaget som jag nämnde i min inledning är ett slopat sjuklöneansvar för småföretagare med upp till tio anställda.

En stor majoritet av Sveriges företag är relativt små. Företag med tio anställda eller färre utgör mer än 96 procent av det totala antalet företag. Många av dessa företag upplever att just kostnaderna för sjuklön är betungande. Hälften pekar dessutom ut småföretagarnas sjuklöneansvar som särskilt orättvist. En undersökning visar att åtta av tio småföretagare känner oro inför att någon anställd ska bli sjuk och att de ska stå med tunga kostnader för både sjuklön och ersättare.

Syftet med förslaget är att öka småföretagens möjligheter att växa och anställa. Fler anställda leder till sänkt arbetslöshet och bättre offentliga finanser. Förslaget gynnar även den grupp som står längst ifrån arbetsmarknaden: arbetssökande med en lång sjukdomshistoria. Ett slopat sjuklöneansvar kan bidra till att man upplever det mindre riskabelt att anställa före detta långtidssjukskrivna.

I de förslag som vi har att ta ställning till i dag finns två förslag till tillkännagivande till regeringen, alltså uppdrag till regeringen. Det ena är ett uppdrag angående den så kallade 180-dagarsregeln, hur man ska bedöma arbetsförmågan. Trots riksdagens beslut i somras har regeringen ändå inte gjort det riksdagen sade, och därför kommer utskottet nu med en förnyad begäran. Det är snudd på nonchalans. Vi har tidigare i debatten hört av Tomas Eneroth om de många turerna kring detta.

Det andra är ett förbättrat samarbete mellan Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen. Här omveckan lanserades att Arbetsförmedlingen ska komma in redan vid 90 dagars sjukskrivning, och det är bra. Men det är viktigt att regeringen säkerställer att samarbetet sker inom ramen för ordinarie arbete, inte bara i projektform, som det hittills har varit. Där finns det förhoppningsvis ändå möjligheter under det kommande året att Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan jobbar mer effektivt tillsammans. Till syvende och sist handlar det om människor, som inte ska behöva bollas runt mellan systemen.

I den gröna budgeten, Miljöpartiets förslag till budget, föreslår vi en kraftigt förbättrad sjukförsäkring där vi lägger mer pengar så att ingen ska behöva bli nollklassad, där vi lägger mer pengar så att man inte ska behöva bli utförsäkrad. Vi tar också de första stegen för att avskaffa en av de värsta skamfläckarna i samhället, den växande gruppen barn som

lever i fattiga familjer. Även de som är sjukskrivna kan ha barn. Vi kan välja mycket i livet, men inte vilken familj vi föds i.

För Miljöpartiet är budgetöverskott och varsamhet med statens finanser inte målet med politiken, men de är ett verktyg för att skapa ett hållbart samhälle med mindre klyftor och en god miljö – ett samhälle som vi med gott samvete kan lämna över till kommande generationer. Vi vet att ett samhälle med små klyftor genererar mindre ohälsa. Det borde vara inriktningen för socialförsäkringspolitiken, inte att ge enskilda människor piskor för att de ska söka jobb som inte finns.

Självklart står jag bakom samtliga reservationer, men för tids vinande yrkar jag bifall endast till reservation 2 om allmänna principer för sjukförsäkringen och reservation 3 om trygghetssystem för studenter och unga.

Anf. 91 FINN BENGTSSON (M) replik:

Herr talman! Jag tycker att Gunvor G Ericson företräder många intressanta aspekter på förändringar på sjukförsäkringsområdet. Men som jag sade i mitt huvudanförande tror jag att man för många av dem faktiskt har behov av se på den parlamentariska socialförsäkringsutredningens bollande av frågan för att man ska kunna landa rätt.

Men det var inte därför jag gick upp i replik utan det var när Gunvor G Ericson – som i övrigt hade ett väl avvägt anförande – började nämna detta med regeringens nonchalans som jag blev lite upprörd.

Jag tycker det är lite förvånande att man kan beskriva det som nonchalans när man får ett uppdrag från riksdagen, tar det på största allvar, bearbetar det i en departementsskrivelse, tillfrågar myndigheter som är inblandade och har kunskap på området, dessutom frågar många fler personer och kommer fram till att detta är en komplex materia även juridiskt att reda ut och att det tidigare arbetsmarknadsbegreppet, som man prövades mot, enligt regeringens bedömning inte är lättvindigt eller ett säkrare system för att få en bättre sjukförsäkring än det som gäller i dag.

Att man i det läget ber riksdagen att avvakta till den 5 mars för att få en utredning av den myndighet som är allra mest skickad, Försäkringskassan, och för att sedan också få en remissrunda på detta kan jag inte förstå hur man kan betrakta som nonchalant.

Jag har frågat er som har skrivit under detta tillkännagivande som en bräcklig majoritet varför ni inte själva tar ansvaret för att också stifta denna lag, när det nu verkar vara så enkelt att göra det ganska snabbt och rappt. Det är väl i så fall nonchalans, framför allt om man inte är beredd att ta ansvar för vad en sådan lagstiftning så småningom kan visa sig leda till.

Som jag beskrev var den tidigare lagstiftningen, som hade detta begrepp, hela orsaken till att såväl Göran Persson som statsminister som socialförsäkringsministern, som då var generaldirektör och utredare och som alliansregeringen sedan agerade för, gjorde den nödvändiga och viktiga reformeringen av sjukförsäkringen.

Anf. 92 GUNVOR G ERICSON (MP) replik:

Herr talman! Det är väldigt märkligt att Finn Bengtsson lyfter upp frågan på det sättet. När Tomas Eneroth tidigare frågade gång på gång om det kommer att bli så att fler får ersättning, med detta oskälighets-

begrepp, uppfattade jag inte att Finn Bengtsson hade ett tydligt svar på frågan.

I det här fallet, om 180-dagarsregeln, gör regeringen uppenbarligen bedömningen att man inte ska lyssna på riksdagen. Det är min tolkning, eftersom det beslut som fattades i kammaren den 1 juli, i somras, var att regeringen skulle återkomma i budgeten med ett förslag. Så skedde inte. I stället gavs ett annat uppdrag, som skulle redovisas den 5 mars.

Vi tycker inte att det uppdraget har varit tillräckligt, utan vi tycker att det behöver fattas tydliga beslut här. Då måste man göra det senast den 1 mars, för att man ska kunna ändra begreppet före sommaren. Ska man återigen ha en remissrunda kan vi lika gärna lägga frågan i Socialförsäkringsutredningen. Men det kanske är det som är ert syfte egentligen.

Så till frågan om att stifta lag här i riksdagen, som Finn Bengtsson pratade om. Det är väldigt ovanligt. Under den tid som jag har varit i utskottet – jag är inne på min andra mandatperiod – har det ägt rum bara en gång. Det var när ni över en helg tog fram underlag för att göra en ny lagstiftning, då vi i princip fick helgen på oss, för att vi skulle justera på tisdagen.

Anf. 93 FINN BENGTSSON (M) replik:

Herr talman! Att stifta lag i riksdagen är ovanligt. När vi gjorde det förra gången var det för att ge större möjligheter till undantag som vi redan från början kände att man behövde ha. Det tror jag inte att oppositionen hade särskilt mycket emot.

Man kan naturligtvis alltid konstatera vad som är vanligt och ovanligt här i riksdagen. Det är faktiskt så att tillkännagivanden från utskott i parti och minut också är väldigt ovanligt, i alla fall om man lyssnar på konstitutionsutskottet. Den typen av frågeställningar i någon seriös agenda har samtliga partier i konstitutionsutskottet sagt ska användas med restriktivitet och när det verkligen finns en anledning att låta påskynda något som annars är å färde.

I det här läget kan man väl säga att regeringens förhållningssätt är att vara just så ansvarskännande så att en lagstiftningsförändring löper den principiellt viktiga gången via både en utredning, om än det blir ett snabbspår fram från Försäkringskassan, och sedan en remissrunda, så att vi får stämma av de två lagrummen mot varandra. Allt annat vore väldigt konstigt, måste jag tycka.

Det var därför som jag frågade varför den här punkten nu har blivit så viktig för den på denna punkt men inte i övrigt samlade oppositionen att lyfta fram till regeringen, när man till exempel från de rödgröna lyfte fram att vi minsann inte skulle ha tidsgränser.

När jag nu tittar på förslagen från bland annat Miljöpartiet, som jag till viss del uppskattar, och även från både Socialdemokraterna och Vänsterpartiet, ser jag att de innebär just att stanna upp och se om tidigare rehabiliteringsåtgärder kan sättas in.

Det är just därför man måste ha de här tidsgränserna. Det verkar skönt att vi har släppt den frågan, som är betydligt mycket viktigare och där ni envist och hårdnackat stod emot en möjlighet att göra tidig intervention och vid olika tidpunkter belysa hur individer bättre ska hjälpas tillbaka till en arbetsmarknad.

Prot. 2011/12:46
12 december

Socialförsäkrings-
området

Utgiftsområde 10

Frågan kvarstår varför man har fastnat i att använda begreppet ”non-chalans” när regeringen seriöst ser på frågeställningen i ett tillkännagivande medan frågan inte behandlas seriöst av oppositionen.

Anf. 94 GUNVOR G ERICSON (MP) replik:

Herr talman! Finn Bengtsson redovisar att syftet med beslutet om att stifta lag i riksdagen var att skaffa större möjligheter till undantag. Det var vi överens om i utskottet. Det var bra att man försökte göra det. Problemet var att tanken var så men att det inte blev så.

I dag har vi att ta ställning till ytterligare en förändring. Nu ska vi ha in en formulering om oskäligt. Det är bra att vi gör förändringar. Men grundproblematiken är fortfarande, som jag försökte beskriva i mitt inledningsanförande, att vi lappar och lagar. Vi sätter plåster efter plåster på olika delar av systemet, som i grunden är helt sjukt.

Vi har inte längre en arbetsmarknad som ser ut som på 30- och 40-talen, när de här systemen konstruerades. Vi har en helt annan verklighet. Att då förvänta sig att arbetsförmågeprövning efter 180 dagar skulle kunna lösas upp, ja, man skulle kunna göra det tydligare genom att gå tillbaka, och det var det vi faktiskt beslutade i juli. Men det ville inte regeringen, och det är det jag tycker är lite förvånande – att man från majoritetens sida inte vill gå med på det som riksdagen faktiskt beslutade.

Det är egentligen inte så att vi har släppt kritiken på tidsgränser, Finn Bengtsson. Så är det inte. Men vi ser ju att systemet inte fungerar i grunden.

Jag träffade förra veckan två företagare som jobbade med rehabiliteringsinsatser för enskilda individer. De var allvarligt bekymrade för att tidsgränserna snarare sätter upp hinder än hjälper människor att komma tillbaka. Vi behöver ett helt nytt socialförsäkringssystem.

Anf. 95 ULF NILSSON (FP):

Herr talman! Låt oss för några sekunder gå tillbaka till mitten av 2000-talet, före valet 2006. Då kan man säga att debatten om sjukförsäkringen handlade om två stora huvudfrågor.

Den första frågan var: Hur ska vi kunna hjälpa tillbaka fler människor från dessa långa, passiva sjukskrivningar? Hur ska vi minska antalet som blir förtidspensionerade på löpande band?

För varje månad som gick utan stöd och åtgärder fick människor allt svårare att komma tillbaka till arbetet.

En annan fråga som började debatteras då var frågan om felaktiga utbetalningar och fusk, som man tidigare inte hade uppmärksammat.

Den reform som sedan kom och genomfördes 2008 under alliansregeringen har utan tvivel gett ett positivt resultat. Det är helt uppenbart att fler människor nu har hittat en snabbare väg tillbaka till ett aktivt liv och att sjukskrivningstiden har förkortats rejält.

Det beror framför allt på att rehabilitering, arbetsträning och andra aktiva åtgärder sätts in mycket tidigare än förut. Skillnaderna mellan länen i Sverige har minskat, och kopplingen till hög eller låg arbetslöshet har också minskat.

Det finns tidsgränser, som är ett nyckelord som vi hör mycket. Och det är inte någon vantolkning av en LO-rapport eller av Anna Hedborgs

utredning när vi säger att införandet av tidsgränser var någonting som många debattörer talade om vid den tiden, 2006 och 2007. Sverige hade tidsgränser även i det gamla systemet – jag tror att det var sju eller nio stycken. Men de användes inte, och ingen människa tänkte på dem.

Bland annat Riksrevisionen har i en rapport kommit fram till att just tidsgränserna har lett till en aktivare sjukskrivningsprocess. Därför säger jag än en gång till Tomas Eneroth och till övriga oppositionen: Glöm inte alla dessa människor som snabbt fördes över till ett passivt liv utanför arbete och social gemenskap! Glöm inte alla dem som inte fick någon rehabilitering på månader eller år! Och glöm inte att 140 människor om dagen förtidspensionerades när det var som värst!

När allt detta är sagt ska jag säga att alla reformer behöver justeras. Särskilt i stora reformer upptäcker man förr eller senare vissa brister.

Sedan den stora sjukförsäkringsreformen genomfördes har det kommit uppgifter om att en del människor har kommit i kläm. Det har inte handlat om många, men det räcker för att vi inte ska kunna blunda för det. Vi från Folkpartiets sida blev tidigt övertygade om att det behövdes några små men viktiga förändringar som är nödvändiga för att sjukförsäkringen ska få en rimlig balans mellan aktiv rehabilitering och trygghet.

Regeringen gjorde också mycket riktigt en översyn av sjukförsäkringsreglerna under året, och i budgetpropositionen finns nu en del förslag till förändringar som ska gälla från och med årsskiftet.

För mig är kanske tre förändringar de allra viktigaste.

Det första är att det blir möjlighet till mer individuell prövning när en person provas mot arbetsmarknaden, särskilt efter två och ett halvt år, vid den gränsen. Det ska inte vara några fall där personer som inte alls har någon glädje av sin arbetsträning ändå skickas dit. Det blir tydligare sagt nu.

Det andra som för mig har känts väldigt viktigt är att de som tidigare hade så kallad tillfällig sjukersättning, de nollklassade, som alltså inte hade någon sjukpenninggrundande inkomst, inte heller i det gamla systemet, om de lämnade sjukersättningen nu får en ersättning inklusive boendetillägg som är i ungefär samma nivå som deras tidigare sjukersättning.

Det tredje, som också är mycket viktigt, handlar om att vi går vidare och samarbetar med Arbetsförmedlingen. Det handlar om ett samarbete mellan Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan och inte minst om att man får möjlighet till arbetsintroduktion och så vidare tidigare under sjukskrivningsprocessen och även under den tid man är sjukförsäkrad och har sjukpenning.

Det är tre viktiga förändringar. Sedan finns det en del annat.

Det här är förändringar som vi från Folkpartiet välkomnar, och vi gör det med insikten om att det är komplicerade frågor när det handlar om sjukskrivning. Ingen ska tro att vi någonsin kan hitta regler där det aldrig uppstår några konflikter. Det blir så. I den mediala bilden väljer man ofta att skarpt visa någonting som engagerar, och det är viktigt. Vi behöver det för att kunna svara på frågor. Men samtidigt ska vi vara medvetna om att all lagutövning naturligtvis alltid är en brytning mellan vad en myndighet eller ett lagstiftande organ anser och vad den enskilde anser.

Men vi hörde här om statistiken vad gäller prövningar efter 180 dagar. 55 000 människor hade varit sjukförsäkrade i 180 dagar. Man undersökte dem under förra året. Det visade sig att det var 3 procent som helt enkelt ansågs vara så friska att de kunde prövas mot arbetsmarknaden. Men det är ingen större mängd.

Det är också bra att regeringen nu lyfter fram behovet av att Försäkringskassan ska ge bra service, tydlig information och bra och personligt bemötande. Jag och Folkpartiet och många andra var mycket bekymrade över hotet om att lägga ned servicekontoren. De fungerar bra. Det personliga mötet är viktigt. Nu ser vi i budgeten att regeringen avsätter 190 miljoner kronor extra och ger ett tydligt uppdrag till Försäkringskassan att behålla personlig service och möjlighet till personliga möten och att inte genomföra den planerade nedläggningen av servicekontor. Vi vet också att Försäkringskassan nu arbetar, både ledning och kassan som helhet, mycket aktivt med att förstärka förtroendet, inte minst gentemot kunderna, om man uttrycker sig så. Det handlar om fler personliga möten, bättre information och så vidare.

Jag är, som sagt, övertygad, herr talman, om att de förändringar vi har gjort tidigare och även de förändringar vi gör vid årsskiftet leder till en bättre balans i sjukförsäkringen. Vi kommer från mitt partis sida alltid att följa utvecklingen noggrant och alltid att vara beredda att föreslå ytterligare förändringar om så krävs. Vi vill ha en sjukförsäkring man kan lita på.

Som vi har hört arbetar en parlamentarisk utredning med framtidens socialförsäkringar. Förhoppningsvis kan vi där nå en bred samsyn, så att människor får en långsiktig trygghet och vet vad de kan förvänta sig av sjukförsäkringen. Förhoppningsvis blir det en bredare enighet, ungefär som vi i dag har när det gäller pensionssystemet.

Folkpartiet har vissa utgångspunkter i den. Vi tycker att socialförsäkringar är oerhört viktiga i välfärdsbygget. Vi tycker att det är viktigt att socialförsäkringar jämnar ut risker, skyddar mot inkomstbortfall och omfattar alla.

Man kan säga att skillnaden mot en privat försäkring är att alla får samma rätt till skydd. Likheten bör enligt oss vara att det finns ett samband mellan vad du betalar in och vad du kan få tillbaka. Det är också väsentligt att de allra flesta inkomsttagare som betalar in försäkringsavgifter får ett inkomstskydd när de blir sjuka eller arbetslösa. Därför vill vi på sikt i den här parlamentariska gruppen ha en seriös diskussion om att höja taken i sjukförsäkringen. Vi tycker också att det är angeläget, även om det inte tillhör vårt utskott, att införa en obligatorisk arbetslöshetsförsäkring.

Herr talman! Den reform som sjösattes under förra mandatperioden var, som sagt, i grunden rätt. Att nu börja tala om att ta bort tidsgränserna och så vidare, som Socialdemokraterna och övriga oppositionen gör, är en väg tillbaka till de här långa passiva sjukskrivningarna. Vi får inte glömma – jag säger det en gång till – att fler människor i dag får hjälp snabbare och att alla inblandade aktörer är aktivare än tidigare.

Vi ska fortsätta att bygga broar som för människor tillbaka från sjukskrivning till aktivt liv. Därför yrkar jag avslag på de reservationer som finns och bifall till förslaget i betänkandet.

(Applåder)

I detta anförande instämde Gunilla Nordgren och Lars-Arne Staxäng (båda M) samt Solveig Zander (C).

Anf. 96 TOMAS ENEROTH (S) replik:

Herr talman! Jag har två frågor till Ulf Nilsson.

Jag noterade att Ulf Nilsson argumenterade för att man ska vara skyddad mot inkomstbortfall och att det är viktigt för legitimiteten i försäkringen. Folkpartiet har under lång tid, förr i tiden i alla fall, värnat standardförsäkringar. Men det gör man inte längre. Snart gör man det inte ens i ord, och man gör det definitivt inte i handling.

Det första man gjorde när man kom i regeringsställning 2006 var att man sänkte taken för 1,7 miljoner löntagare, vilket gör att lärare, civilingenjörer, sjuksköterskor och många andra får kraftigt sänkt sjukförsäkring och hänvisas till att ta privata eller avtalsvisa försäkringar.

Nu säger Ulf Nilsson att det här är någonting som de pratar om inom alliansgruppen. Ni kan prata hur mycket ni vill, men min fråga är: Är det över huvud taget troligt att vi kommer att få se förslag om höjda tak från allianspartierna och den här regeringen under denna mandatperiod?

Sedan noteras det att vi hade en diskussion om oskälighetsbegreppet, det som drevs igenom förra gången Ulf Nilsson satt i utskottet, under två tre dagar. Då kom det undantaget att omfatta några få personer.

I Blekinge Läns Tidning den 30 augusti i år säger Ulf Nilsson: Dessutom ska ingen sjuk skickas till Arbetsförmedlingen om personen i fråga fortfarande är sjuk eller om det på annat sätt förefaller oskäligt.

Min fråga är om detta är rätt återgivet i Blekinge Läns Tidning och om Ulf Nilsson mot bakgrund av det ställningstagandet har någon uppfattning om hur många som kommer att omfattas av de nya oskälighetsregler som ni tycker är så angelägna och som kommer att omfatta så många?

Kan jag få ett förslag på hur många det skulle kunna vara? Är det fem, tio, tjugo eller några hundra?

Anf. 97 ULF NILSSON (FP) replik:

Herr talman! Jag tänker inte ge mig in på att spekulera om hur många människor det kan röra sig om. Jag är varken läkare eller statistiker, och jag tror att Tomas Eneroth också förstår att jag inte kan stå här och säga en siffra. Det viktiga är att vi får ett förtydligande av att människor inte ska föras över till arbetsträning och arbetslivsintroduktion om det är uppenbart oskäligt och om man bedömer att människorna inte kan ha någon glädje av och tillgodogöra sig den här verksamheten. Det är en tydligare precisering, helt enkelt.

Det finns ingen anledning att spekulera i hur många det kan röra sig om. Jag tror inte att det är så många, för jag tror inte heller att det är så många som nu heller har fått lämna sjukförsäkringen felaktigt. Det är ju rätt länge sedan vi såg någon debatt.

Det var rätt mycket skrämskott när det började, för då visste man inte vad arbetslivsintroduktion var, och det utnyttjade förstas oppositionen. Man trodde att det var någonting tufft, att man skulle sitta och arbetsträna flera timmar om dagen.

Sedan visade det sig att många människor var tacksamma för det här initiativet. Jag har mött många som har sagt: Äntligen frågar någon mig vad jag vill göra för att komma tillbaka till arbetet! Då lade sig en del av debatten.

Det är omöjligt att svara på hur många undantag det är. Om jag är rätt citerad i Blekinge Läns Tidning kan jag inte säga när Tomas Eneroth bara läser upp ett citat. Jag kommer inte ihåg detta. Det var i alla fall inte jag som hade skrivit det. Detta lämnar jag därhän.

Vår principiella uppfattning när det gäller taken är först och främst att en stor del av befolkningen ska ha ungefär – inte exakt men ungefär – 80 procent av sin inkomst försäkrad. Det blir helt enkelt förslag som vi kommer att spela in i den parlamentariska utredningen. Det är där det kommer att ske, så jag kan inte utlova några förslag från Alliansen under mandatperioden.

Anf. 98 TOMAS ENEROTH (S) replik:

Herr talman! Det sistnämnda var intressant. Jag har hittills inte sett några förslag om höjda tak från Folkpartiet. Om målsättningen är 80 procent blir det ordentligt höjda tak. Jag kan inte siffrorna helt och hållet för sjukförsäkringen, men för a-kassan tror jag att det är 5–6 procent av de arbetslösa som har 80 procent i ersättning. Av de arbetslösa är det väl bara 25–30 procent som över huvud taget är berättigade till a-kassa numera. Inom sjukförsäkringen har inkomstbortfallsprincipen urholkats å det bestämdaste under den här tiden.

Folkpartiet har hittills vikt ned sig ordentligt i den frågan och snarare sänkt taken i sjukförsäkringen, gjort stora grupper på arbetsmarknaden mer beroende av privata eller kompletterande försäkringar och ökat osäkerheten på arbetsmarknaden. Det man säger och det man gör går stick i stäv. Att man viker sig för det stora borgerliga partiet, Moderaterna, kan säkert vara förståeligt en gång i en förhandling, men att man gör det i varje förhandling i fem års tid – det måste bli ganska arbetsamt!

Låt mig komma tillbaka till citatet. Så här står det i Blekinge Läns Tidning: ”Dessutom ska ingen sjuk skickas till AF om personen i fråga fortfarande är sjuk eller ’om det på annat sätt förefaller oskäligt’”. Nu fick Ulf Nilsson höra det en andra gång.

Jag frågade om detta för att jag tycker att man retoriskt försöker använda oskälighetsförändringen som ett sätt att tala om för folk man möter på möten att man har lyssnat och förstått. Men erfarenheten av den förra förändringen är att det bara var två tre individer som omfattades. När företrädare för Försäkringskassan har gästutskottet har de sagt att det handlar om ett fåtal individer.

Ni skrämmer inte människor, men ni invagar dem möjligtvis i falsk trygghet om ni vill förespegla dem att försäkringen nu kommer att bli mjukare. Tvärtom är det fortsatta utförsäkringar som kommer att ske med den sjukförsäkring som Folkpartiet har ställt sig bakom, och det beklagar jag.

Anf. 99 ULF NILSSON (FP) replik:

Herr talman! Det är inte så många människor som Tomas Eneroth vill låta påskina som oskäligt har skickats vidare till arbetslivsintroduktion och så vidare. Det har förekommit, men det handlar inte om den mängd

man försöker måla upp. Därför är det också omöjligt att spekulera i hur många som kommer att ha glädje av det här undantaget. Innebörden av att det språkligt står så i lagtexten kan jag inte säga, men innebörden i det jag sade är precis det vi har beslutat om. Hur många det blir återstår att se.

Tomas Eneroth säger att Folkpartiet har vikit sig för att vi inte har genomfört höjda tak. Vår grundinställning är att en stor del av befolkningen ska ha en stor del av sin inkomst försäkrad. Vi har för övrigt ett landsmötesbeslut om att höja taken i arbetslöshetsförsäkringen i samband med att vi också diskuterade en förändring av reglerna i LAS. Detta är något vi arbetar med på lång sikt.

Det var inga problem för oss att göra reformerna i sjukförsäkringen. Det var ju så oerhört mycket av bland annat det jag nämnde i mitt anförande: långtidssjukskrivningar, förtidspensioneringar och människor som gick i månader och år och inte fick någon behandling eller hjälp. Det var väldigt mycket som var viktigt att åtgärda. Det tycker jag verkligen att alliansregeringen har gjort.

Sedan kan man inte få igenom allting. Det är inte alla partier i riksdagen vare sig till höger eller vänster som tycker att man ska ha högre tak. Detta är väl en typisk fråga där man får diskutera i vilken utsträckning sjukförsäkringen ska vara en inkomstbortfallsförsäkring. Det ser jag fram emot att få höra era diskussioner om i den parlamentariska utredningen.

Folkpartiet har den grundinställningen. Det är det ingen tvekan om. Sedan får vi mötas i breda kompromisser så småningom.

Anf. 100 GUNVOR G ERICSON (MP) replik:

Herr talman! Ulf Nilsson får chansen att svara på frågor från mig också.

Folkpartiet, som en gång var ett socialliberalt parti, var står ni nu när det gäller alla de tiotusentals som fortfarande kommer att bli nollklassade? Det gäller inte bara dem som varit inne i systemet tidigare.

När Ulf Nilsson i sitt anförande talade om de nollklassade som nu kommer att bli hjälpta handlade det om ungefär 3 000 individer. Men vi har fortfarande 15 000 som i alla fall inte kommer att kunna få den här ersättningen eftersom de inte hade fått in foten innan förändringarna gjordes.

Nu finns det ingen lägsta ersättning i sjukförsäkringen när den tidsbegränsade sjukersättningen har tagits bort. Därför är min första fråga: Hur ser Ulf Nilsson på att det fortfarande kommer att vara ungefär 15 000 personer som inte kommer att kunna få någon ersättning utan fortfarande kommer att vara nollklassade?

Min andra fråga handlar om småföretagares sjuklöneansvar. För MP är detta en jätteviktig fråga, vilket ni hörde i mitt anförande. Men hur ser Folkpartiet på småföretagares möjligheter att anställa och kunna behålla anställda som delvis har arbetsförmåga och som man har uppmuntrat och stöttat till att kanske jobba deltid men som i det här systemet inte kan få en lönebidragsanställning?

Min tredje fråga är: Vilka delar i sjukförsäkringen är det Folkpartiet driver i regeringen? Nu ser vi tidsgränser, och vi ser att de som bollades runt i Arbetsförmedlingen och i arbetslivsintroduktion kommer tillbaka till sjukförsäkringen, och sjukskrivningarna ökar igen. Jag har inte hört

några förslag från Folkpartiet om vad ni ska göra åt att sjukskrivningarna faktiskt ökar igen.

Anf. 101 ULF NILSSON (FP) replik:

Herr talman! Det är inte så konstigt att sjukskrivningarna nu ökar. Nu har man gjort en första prövning, och många människor har fått försöka och se om det går att komma tillbaka. Statistiken ser lite olika ut i olika län, men man brukar tala om att ungefär hälften av de långtidssjukskrivna kommer tillbaka till sjukförsäkringen, och ungefär hälften blir kvar i aktivitet – arbete, utbildning eller arbetsträning.

Det är ju tråkigt att så många som hälften kommer tillbaka, men det är samtidigt hemskt att föreställa sig att den andra hälften, de som kommer in i aktivt arbetsliv, tidigare aldrig fick den chansen.

Jag tycker alltså inte att det är så konstigt att sjukskrivningarna ökar något nu. Det är absolut inget som tyder på att vi skulle vara på väg tillbaka till de enorma nivåer som vi hade för sju åtta år sedan.

Gunvor G Ericson talar om 15 0000 som står utan grundersättning. Grundprincipen i Sverige har ju hittills varit att vi har skydd mot inkomstbortfall. Hur stort det sedan ska vara och så vidare kan man diskutera. Det är klart att det känns lite konstigt att enkelt och självklart säga att människor som inte har någon inkomst ska få en peng när de är förkylda i tre dagar, fast de i övrigt lever utan den inkomsten.

Sedan kan man naturligtvis diskutera, det är väl sådant som den här utredningen också får ta upp, om man ska hitta någon form av system för till exempel ungdomar som blir långtidssjuka. Vi laborerade i en folkpartirapport med ett system där man kanske kunde ha en viss grundpeng efter en lång karenstid. Det går att diskutera, men det är ingen försäkring som är genomförd på grund av Alliansen. Grundprincipen har hittills varit att har man en inkomst har man ett skydd för bortfall från den inkomsten. Har man ingen inkomst har man inget att skydda. Men det är en diskussion som får föras vidare.

Småföretagare får jag säga något om i nästa inlägg.

Anf. 102 GUNVOR G ERICSON (MP) replik:

Herr talman! Det är faktiskt så att på grund av en förändring som Alliansen har gjort blir människor nu nollklassade som tidigare hade kunnat få en tidsbegränsad sjukersättning. Det är en förändring som ni reellt har infört.

Det innebär att personer som inte hade hunnit få in en fot på arbetsmarknaden, som kanske var studerande på högskolan och såg fram emot ett fullt arbetsliv men råkade bli sjuka innan de fick sitt första jobb nu står helt utan ersättning. Jag håller med om att vi ska ha en inkomstbortfallsprincip, men vi måste också se till att de som är på väg in på arbetsmarknaden får ett fullgott skydd. Vi måste se till att de som är studerande också ska kunna få en möjlighet till ersättning.

Jag beklagar att Folkpartiet inte vill ta några steg i den riktningen. Trots allt är det ganska lång tid innan Socialförsäkringsutredningen kommer att kunna lägga fram sina förslag. Vissa delar skulle vi kunna införa i sjukförsäkringen redan nu, till exempel se till att studerande får en vettig ersättning.

Man prövas och får hjälp från Arbetsförmedlingen om man går över till arbetslivsintroduktion. För oss i Miljöpartiet är det inget konstigt att arbetsförmedling och försäkringskassa hjälps åt. Vi vill ju se det här tillsammans. Problemet är att samtidigt som man i ert system bollas runt mellan de olika regelverken fluktuerar också ersättningarna. Man vet inte om man kommer att få en ersättning från den ena dagen till den andra eller möjligtvis om man kommer att få lägsta ersättning. Det är ingen som kan tala om vilken ersättning man ska ha när man går över till Arbetsförmedlingen eller vilken ersättning per dag man ska ha i a-kassa om man nu har rätt till det. Trots allt är det inte alla som ens har rätt till det, utan man får i bästa fall sin lägsta ersättning på 223 kronor om dagen.

Är verkligen Folkpartiet nöjt med att det är många fler kvinnor än män som faktiskt också blir fortsatt sjukskrivna?

Anf. 103 ULF NILSSON (FP) replik:

Herr talman! När det gäller samarbetet mellan Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan är det just det samarbete vi har byggt upp. Vi har initierat nya metoder för samarbete. Det är en positiv nyhet i den sjukförsäkringsreform som genomfördes 2008. Där går vi vidare. Det tillhör de tre punkter jag nämnde i mitt anförande, att nu blir det möjligt att samarbeta och göra insatser tillsammans med Arbetsförmedlingen medan man är sjukskriven. Det blir fler människor som inte behöver oroa sig över ersättningen om de går in i åtgärder redan under sjukpenningperioden.

Frågan om företagen uppfattade jag inte riktigt. Det var väl fråga om sjuklöneansvar och så vidare. Det tycker jag är en intressant fråga som är värd att diskutera. Vi har inte tagit ställning till det så det får jag återkomma till. Det finns många frågor.

Däremot är frågan om karensdagar för småföretagare väldigt viktig. Det finns uppenbarligen ett önskemål hos en hel del att man bara ska ha någon karensdag, inte så många som man måste ha nu. Där har regeringen en tidsplan för ett arbete och ska komma tillbaka med det. Vi tänker på småföretagarna, men just sjuklöneansvaret tål att diskuteras.

Aktivitetsersättningen var en ersättning som tyvärr missbrukades väldigt kraftigt utan att det var en aktiv sjukskrivning. Det var något slags mellanting mellan förtidspension och sjukförsäkring. Där får vi säkert fortsätta att titta efter olika former. Meningen är att vi inte ska ha människor som i praktiken har tre fyra fem år med upprepade tillfälliga sjukersättningar, som vi hade då.

Det finns alltid mycket att diskutera, men att utmåla reformen som någonting negativt för de allra flesta när tvärtom fler människor är friska, på benen och i arbetslivet tycker jag är djupt orättvist.

Anf. 104 SOLVEIG ZANDER (C):

Herr talman! Jag börjar med att yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på nästan samtliga reservationer. Jag yrkar avslag på samtliga reservationer utom en och det är reservation 6, Kriterier för prövning av arbetsförmågan.

Vårt sjuksystem krackelerar. Människor känner sig inte trygga. De får ingen ersättning. Är de sjuka tvingas de till Arbetsförmedlingen eller också till socialförvaltningen för försörjningsstöd.

Så har det låtit, skrivits och agiterats från oppositionen. Och Tomas Eneroth från Socialdemokraterna fortsätter i den andan. Jag beklagar verkligen alla de människor som har hamnat i utsatta situationer samtidigt som jag och många med mig har fått höra fler och fler säga att det är bra att försäkringen förändrades och att man nu får en chans att komma tillbaka till arbetsmarknaden.

Under de drygt tre år som har gått sedan vi fick den nya sjukförsäkringsreformen har jag, Centerpartiet och Alliansen arbetat för att rätta till det som blev fel. Vi har lyssnat på människor som har kommit i kläm. Vi har pratat med handläggare om hur det skulle kunna bli bättre, och nu har vi förslag som rättar till och gör det bättre för de personer som hamnar i sjukförsäkringen.

Jag kan verkligen konstatera, herr talman, att vi har kommit ett gott stycke på väg, inte minst när vi tittar på den sjukpenninggrundande inkomsten och att man nu ska få ett särskilt stöd för dem som inte har haft en sjukpenning, en särskild ersättning kopplad till ett bostadsstöd för att ge dem möjlighet att få en ersättning när de blir sjuka igen. Det är en jätteviktig förändring för de människor som hamnar i den situationen, för den ekonomiska tryggheten är någonting som alla vill känna.

Den bortre gränsen i sjukförsäkringen brukar man kalla det när man efter två och ett halvt år ska provas och överföras till arbetslivsintroduktionen, när man ska få ett viktigt avslut. Är det arbetsinriktning eller är det sjukersättning? Nu har det tydliggjorts att det ska finnas individuella skäl till att förlänga tiden till den bortre gränsen. Alla de människor, alla de individer som vi ser framför oss har ju inte samma sjukdomsbild, därför är det viktigt att vi nu tydliggör att den bortre gränsen ska vara individuellt prövad.

Dessutom poängterar vi i förslaget att samverkan mellan Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och hälso- och sjukvården är viktig, inte minst med betoning på en tidigare rehabiliteringsinsats och att Försäkringskassan har samordningsansvar för att medverka till att personer får rehabilitering vid rätt tid. För mig som centerpartist är rehabilitering otroligt viktig. Jag vill verkligen poängtera att rehabiliteringen har en betydelse utöver allt annat. Här måste vi bli bättre. Här kan vi göra mycket mer. Jag tänkte uppehålla mig en del vid vad vi skulle kunna göra.

I betänkandet framhåller vi att man har lämnat bidrag från regeringen till Kultur i vården och Natur i vården. Det är viktigt för rehabiliteringen. Men det behövs mer. Det behövs fler paletter i vår karta. Förrehabilitering, som folkhögskolorna har presenterat en modell för, är en viktig pusselbit i att medverka till att långtidssjukskrivna ska få en chans att vilja komma tillbaka och tro sig själva om att få tillbaka arbetsförmågan. Det här är inte minst viktigt med tanke på att vi tidigare har diskuterat personer med aktivitetsstöd. Det är viktigt för dem. Det är en metod för personer som står långt ifrån arbetsmarknaden och som har varit länge borta från arbetsmarknaden eller aldrig har varit där.

Den utvärdering som folkhögskolorna har presenterat har visat på oerhört bra resultat. Det är verkligen någonting vi måste ta till oss av.

Företagshälsovården ska också i vår nya sjukförsäkringsreform få ökad betydelse och ett ökat ansvar. Det har inte riktigt blivit som förväntningarna var. Företagshälsovården har själv beklagat detta och vill

verkligen göra något för att uppfylla förväntningarna. Det är viktigt för den enskilda personen naturligtvis och för företagen, inte minst för våra gemensamma skattepengar. Om företagshälsovården kan göra en insats på ett tidigt stadium besparar vi individen, företaget och samhället en mängd pengar – och den enskilda människan lidande.

Jag vill också framhålla Rehabiliteringsrådets förslag om att inrätta ett rehabiliteringsregister. Det är viktigt. Jag hoppas att regeringen snart kommer med ett förslag på den punkten. Det skulle också hjälpa rehabiliteringsarbetet.

Försäkringskassan har ett samordningsansvar, och jag vill än en gång poängtera den stora uppgiften. Att dra ut på handläggningen är inte tillåtet. Det är viktigt för människor att få besked snabbt. Den utredning som regeringen har tillsatt har lämnat förslag på kompletteringstillägg, och jag förväntar mig att regeringen återkommer med förslag till hur människor som har fått vänta länge på ett ekonomiskt besked ska kompenseras.

En annan viktig del, herr talman, är beslutsunderlaget som Försäkringskassan använder. Det gäller att göra rätt bedömningar när man fattar sina beslut. Vi har fått ta del av vad ISF, Inspektionen för socialförsäkringen, konstaterar, nämligen att av 400 kontrollerade ärenden var det endast 13 procent som uppfyllde tillräckliga garantier för beslutsunderlag. Det är inte acceptabelt. Jag vet att Försäkringskassan jobbar med frågan, och vi ska verkligen syna att det blir ett resultat.

Herr talman! Jag har två punkter till som jag vill ta upp. Den ena gäller arbetsskadebedömningar, som också har tagits upp tidigare. Syftet med ändringen i lagen om arbetsskadebedömningar var att det skulle bli en bättre könsfördelning. Så har inte fallet blivit, har vi fått presenterat för oss. Jag vet att det är Parlamentariska socialförsäkringsutredningen som har fått på sin lott att medverka till att arbetsskadebedömningar blir bättre. Men det är med oro jag hör här, inte minst från Gunvor G Ericson, att utredningen tar tid på sig. Jag skulle verkligen vilja att man prioriterar detta område. Vi behöver inte vänta i flera år på att få ett nytt förslag till arbetsskadebedömningen.

Den andra punkten är något som mitt hjärta brinner för, nämligen alla de personer som får aktivitetsstöd. Vi måste hitta nya sätt för att medverka till att dessa personer får en chans på arbetsmarknaden. Alla behövs, oavsett om vi har ett handikapp, en funktionsnedsättning, eller inte. Här måste vi medverka till att företagen inte känner sig bundna vid personer som inte har en fullödlig arbetsförmåga. Bemanningsföretag skulle kunna ta en del av den ekonomiska bördan. Det är viktigt. Lönebidragen kan säkert göras annorlunda. Här har vi verkligen ett gemensamt ansvar. Det är vi skyldiga de personer som i dag har aktivitetsstöd och som efter fyllda 30 år blir föremål för omprövning och inte får ersättningen längre.

Jag avslutar med en cliffhanger, herr talman. Centern håller på att jobba med att ta fram ett förslag till ett solidariskt grundtrygghetssystem. Det får jag anledning att återkomma till senare!
(Applåder)

I detta anförande instämde Eva Lohman, Gunilla Nordgren och Lars-Arne Staxäng (alla M) samt Ulf Nilsson (FP) och Lars Gustafsson (KD).

Anf. 105 ERIK ALMQVIST (SD):

Herr talman! Välfärdsstaten tas för given av de flesta i dag. Åtminstone rent retoriskt har nu under 2000-talet även den svenska högern anammat konceptet med begrepp som Nya moderaterna och Alliansen. Men det finns ett starkt historiskt motstånd mot välfärdsstaten från liberaler. Vi kan se hur den svenska högern under 1900-talet konsekvent har varit emot välfärdsreformer.

Det finns också en viss kritik från den ideologiska Vänstern eftersom den moderna välfärdsstaten har riskerat att urholka förutsättningarna för klasskamp. Välfärdsstaten skapar välstånd, minskar därför klassmotsättningar och minskar mobiliseringsgrunden för klasskamp.

Vi som inte vill se ett samhälle präglad av motsättningar och splittringar i vare sig liberalismens eller socialismens namn, vi som vill ha ett enat samhälle, värnar välfärdsstaten. Det är därför som mitt partis ideologiska föregångare lade grunderna för den moderna välfärdsstaten. Juholt må tala om en social demokrati, men det är den sociala konservatismen som skapade just välfärdsstaten. Redan på 1800-talet infördes till exempel av en socialkonservativ tysk regering allmänna system som sjukförsäkring, olycksfalls- och invaliditetsförsäkring och en allmän ålderspension. Modellen är helt enkelt överlägsen, och med tiden har både liberaler och socialister förlorat striden mot den socialkonservativa tanken om en balanserad välfärdsstat i ett i övrigt kapitalistiskt system.

Herr talman! Vad har då den korta historiska tillbakablicken med dagens debatt att göra? Jo, de ideologiska utgångspunkterna gör sig gällande även i dag. Även om vi fortfarande har en enstaka socialt sinnad högerman inom Alliansens partigrupper är det den liberala skolan som är vägledande. Alltför mycket fokus har för regeringen legat på att spara in pengar på sjukförsäkringen, inte lika mycket på hur det ska gå till, till exempel de nollklassades ersättning. En skälig ersättning kunde införas först efter det att regeringen hade fått på pumpen av Sverigedemokraterna tillsammans med de rödgröna.

Min huvudsakliga kritik mot regeringen är framför allt systemförändringar. De omfattande systemförändringar av sjukförsäkringen som genomdrevs i början av förra mandatperioden skedde alltför snabbt. Det nya systemet var inte färdigt. Även storleken på ersättningarna inom systemet har minskat. Därför vill Sverigedemokraterna återställa sjukpenningen. Vi börjar redan i den här budgeten med att höja taket. Vi har också efterfrågat en bättre samordning, inte bara mellan stat, landsting och kommuner, utan också mellan myndigheter, framför allt Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen. Därför har vi gjort gemensam sak med Socialdemokraterna om en förbättrad finansiell samordning.

Sverigedemokraterna går ännu längre. Vi föreslår också en allmän arbetslöshetsförsäkring som administreras av Försäkringskassan, det vill säga samma myndighet som också administrerar sjukförsäkringen. Därmed skulle vi få ett system som uppmanar till ansvar, där den ena myndigheten inte kan skicka vidare människor till den andra utan adekvata skäl och känsla för ansvar. De som kommer in till Försäkringskassan på grund av sjukdom blir då myndighetens ansvar hela vägen tillbaka till arbete alternativt förtidspension.

Ett annat problem har varit att när väl bristerna i det nya systemet under snart en och en halv mandatperiod har blivit uppenbara har regering-

en varit alltför långsam med att åtgärda dem. Människor har hamnat mellan myndighetsstolar. Varför tar det sådan tid att förändra, förbättra och åtgärda problemen? Arbetsförmågeprövningen har uppenbarligen varit orimlig i vissa fall, när folk bedöms arbetsföra trots att det i praktiken inte finns några jobb som den sjuke skulle klara av att utföra.

Det är därför vi tillsammans med de rödgröna kräver förändringar genom en konkret systemförändring, vilket vi har krävt redan sedan början av sommaren. Vi fattade också ett gemensamt beslut för ett år sedan om att låta egenföretagare välja antal karensdagar, egenfinansierat. Det är först nu på senare tid, efter påtryckningar, som regeringen börjar ge besked om att man tittar närmare på beslutet och när och hur det ska kunna implementeras. När det blir verklighet vet vi dock inte.

Med detta sagt vill jag ändå inte plocka några billiga poänger. Även om Sverigedemokraterna har varit med och drivit igenom en del förbättringar tänker jag inte påstå eller låtsas att alla problem med prövningen mot arbetsmarknaden skulle vara lösta med den nya prövningsgrund vi är på väg att genomföra. Jag vill ge en del kritik till de rödgröna, som i många fall hänger sig åt viss populism och i andra fall är direkt oansvariga – till exempel när man föreslår avskaffandet av den regelbundna arbetsförmågeprövningen. Det vore ett stort steg tillbaka mot det gamla systemet, som bevisligen satte människor i utanförskap.

Som jag var inne på i början måste vi akta oss för att röra oss från en välfärdsstat som bygger på ansvar och rättigheter till att bara bejaka rättigheter. Men i vissa avseenden måste välfärden få kosta mer, och sjukförsäkringen är ett sådant. Det får dock aldrig bli en målsättning i sig. Det behövs en regelbunden uppföljning med vilken arbetsförmågan kan prövas och där man också kan se till behov av rehabilitering. Det förtjänar inte minst den enskilde som är i systemen.

Systemen måste tillåtas vara såväl generella som individuella – generella genom att det finns en tydlighet i systemet, en regelbunden uppföljning så att inte människor glöms bort. Därför behövs det tidsgränser, men mot dessa ska självklart individuella prövningar göras så att den som är för sjuk för att arbeta inte blir utförsäkrad. Återigen: Problemet är inte, som de rödgröna försöker framhäva, att vi har en modell där man försäkrar att alla får sin förmåga att komma igen i livet och i arbetet prövad. Det är inte problemet. Problemet ligger i att prövningen som sådan har varit undermålig.

Det finns som sagt skäl att kritisera regeringen för en ofärdig reform samt för en viss tröghet i att rätta till problem i efterhand. Som oppositionspartier ska vi dock akta oss för billig populism och vara ärliga med var problemet ligger. Det ligger inte i systemets design utan i dess tillämpning.

Processen att lokalisera bristerna och rätta till dem har varit för trög. Det är här vi som oppositionspartier kan fylla en roll, och det har vi också gjort i flera fall: servicekontoren som vi har kunnat rädda mot regeringens initiala vilja, prövningen mot arbetsmarknaden som nu kan komma att förbättras, en skälig ersättning för de nollklassade, karensdagar för företagare som kan vara färre än sju i antal och så vidare.

Tyvärr upplever jag ofta, vilket jag också har varit tydlig med i tidigare debatter under året, att regeringen inte heller tar sitt ansvar för att kommunicera med oppositionen så att vi skulle kunna få en snabbare

process till exempel för att förbättra sjukförsäkringen. Det är oansvarigt inte bara ur ett demokratiskt perspektiv utan också mot de människor som i dag får lida av brister i systemet. Regeringen vågar inte samtala med vågmästaren, vilket är ett problem, men räddas ofta av en rödgrön opposition som heller inte vågar. Det är lite farsartat, kan man faktiskt tycka.

Med detta sagt, herr talman, skulle jag vilja yrka bifall till reservation nr 14.

Anf. 106 FINN BENGTSSON (M) replik:

Herr talman! Erik Almqvists inlägg illustrerade precis det jag nämnde i mitt anförande, nämligen en djupt splittrad opposition som plötsligt kan gå samman i ett tillkännagivande.

När Erik Almqvist i sitt inlägg säger att regeringen vägrar eller inte vågar samtala med oppositionen är det en sanning med mycket stor modifiering. Statsrådet har faktiskt varit i utskottet, där Sverigedemokraterna representeras av Erik Almqvist, och föredragit bevekelsegrunderna för regeringen att utifrån ett särskilt rättssäkerhetsperspektiv titta väldigt noga på arbetsförmågebedömningens grunder och om detta ska gälla mot normalt förekommande arbete eller den reguljära arbetsmarknaden.

Det är också intressant att titta på vad Sverigedemokraterna föreslår för utvidgning av omkostnader i detta utgiftsområde i förhållande till regeringen. Man sätter av 300 miljoner mer för att höja taket i sjukförsäkringen, och man sätter av 200 miljoner mer för att bland annat göra Försäkringskassans bedömning rättssäkrare. Detta är säkert lovvärda insatser sett ur Sverigedemokraternas perspektiv. Men regeringen har gång efter annan framfört – det kan inte vara annat än en tondöv som inte har hört detta från Sverigedemokraterna – bevekelsegrunderna för att man vill ha en noggrann genomgång av vilket lagrum som bäst betjänar möjligheten att bedöma arbetsförmågan vid 180 dagar.

Det är faktiskt både så att det bedömningsinstrument man har tagit fram bygger på den nuvarande lagstiftningen och att det finns en möjlig budgetpåverkande process som gör att man måste pröva detta inför nästa budgetproposition. Det är den möjlighet man har att på ett rättssäkert sätt ta fram och bedöma vilken av dessa grunder för arbetsfrågebedömning som ska gälla.

Min fråga till Almqvist är: Hur kan det komma sig att ni har missat dessa viktiga saker från Sverigedemokraterna?

Anf. 107 ERIK ALMQVIST (SD) replik:

Herr talman! Till att börja med delar jag inte Finn Bengtssons uppfattning vad gäller prövning av arbetsförmåga. Majoriteten av riksdagen är av uppfattningen att det egentligen inte finns några konstigheter i den gamla typen av prövning. Bevisligen är den prövning som sker i dag inte fullt ut fungerande; vissa personer bedöms mot en arbetsmarknad där de inte i praktiken kan jobba med den typ av jobb som förväntas. Därför vill vi föreslå att man prövar mot en grund som liknar den tidigare.

Som tidigare har nämnts här var regeringen väldigt snabb att ställa om till den nuvarande prövningen. Jag ser inga större problem med att vi nu, med ändå ganska god framförhållning, har kunnat gå till någonting som liknar den vi hade förut. Jag tycker också att det på något sätt är

regeringens ansvar att den när den får ett riksdagsbeslut med sig åtminstone bör kommunicera vad den avser att göra – inte låta månad efter månad gå och sedan deklarerar att den inte kommer att följa det uppdrag den har fått. Det är inte en ansvarsfull väg, framför allt inte om man vill ha stöd för sin politik och om man vill agera ansvarsfullt och långsiktigt.

När det sedan gäller hur man överlägger förklarar Finn Bengtsson att socialförsäkringsministern har varit i utskottet. Visst är det så; regeringsföreträdare har i utskottet, här och på andra ställen deklarerat vad regeringen avser att göra och vad regeringen har för politik. Det är dock inte riktigt så man överlägger partier emellan. Jag skulle rekommendera en grundkurs i överläggning, för vi har vid ett flertal tillfällen sökt kontakt, initialt på gruppledarnivå, med andra partier i frågor där vi anser att det finns ett behov av någon form av överenskommelse.

Det är frågor som har varit öppna och där det har varit osäkert vad det har funnits för stöd och majoritet. Vi har varit villiga att lyssna in vad andra partier säger och kanske kompromissa för att få en helhet där vi gemensamt kan ta ansvar. Det har dock bara varit döva öron till svars, tyvärr.

Anf. 108 FINN BENGTTSSON (M) replik:

Herr talman! Överläggningar är en sak, Erik Almqvist, och initiativrätten är en helt annan. Det är så att regeringen har större möjligheter än riksdagen att på ett rättssäkert sätt ta fram precis en sådan process jag föreställer mig att Sverigedemokraterna vill ha i den individuella hanteringen ute i Försäkringskassan.

Då kvarstår min fråga, Erik Almqvist. Om det nu finns ett gammalt lagrum och man går ihop med de rödgröna för att som jag upplever det knäppa regeringen på näsan, varför tar man då inte och skriver denna lag själv, tillsammans med de rödgröna? Den kraften och makten har man ju. Ta det ansvaret och skriv tillsammans med de rödgröna den lag som redan en gång har skrivits, om det är så väldigt enkelt att just detta arbetsförmågebegrepp redan är det som enligt Erik Almqvist och Sverigedemokraterna är rättssäkert!

Regeringen har i sin initiativrätt funderat över om det inte är mer problematiskt än så. Det påverkar nuvarande arbetsförmågebedömningsinstrument som man också har gett Försäkringskassan i uppgift att hantera för att kunna göra en rättssäkrare bedömning i individuella fall.

Det är också budgetpåverkande, för man vet inte om det ena eller det andra begreppet kommer att kosta mer eller mindre. Man vet inte heller vilket som är det mest rättssäkra. I den här frågan gör man likalydande bedömning från Försäkringskassan och Inspektionen för socialförsäkringen.

Om Sverigedemokraterna tycker att detta är en ganska banal fråga att lösa och att göra det i närtid tycker jag att de med sin väldigt skickliga överläggningsförmåga kan sätta sig ned med de rödgröna, skriva denna lag och lägga den på riksdagens bord. Ni har ju majoritet, så varsågod att rösta igenom den, och ta sedan ansvar för konsekvenserna!

Anf. 109 ERIK ALMQVIST (SD) replik:

Herr talman! Detta är ett märkligt sätt att betrakta den egna regeringsmakten: Vi har initiativrätt, ni har initiativrätt. Kör över oss när ni

vill, och vi kör över när vi kan. Sedan får vi se var vi landar. Jag har svårt att se någon långsiktighet i den hållningen.

Det känns nästan som att det är jag som står och talar som regeringsföreträdare nu när jag uppmanar till långsiktighet i regeringens sätt att handha sitt mandat, att man talar med oppositionspartier, att man försöker nå överenskommelser som man vet kommer att hålla hela vägen och över tid och att man får en politik som hänger ihop. Det är märkligt när regeringsföreträdare som svar står och hetsar till att bli överkörda av oppositionen. Jag har svårt att förstå det, men tyvärr är det väl kanske där som vi till slut kommer att landa allt oftare. Det är ingen önskvärd väg att gå. Så skulle i alla fall jag resonera ifall jag var del av regeringsunderlaget.

Anf. 110 TOMAS ENEROTH (S) replik:

Herr talman! I mitt anförande berättade jag om Kommunals undersökning som visar att en tredjedel av de utförsäkrade kommunalarna har förlorat 5 000 kronor i månaden och att ytterligare en tredjedel har förlorat 2 500 kronor i månaden. En grundläggande orsak till detta är det regelverk som finns som inte sätter tidsgränser för när arbetsgivaren, Försäkringskassan eller sjukvården ska göra saker utan ensidigt riktar tidsgränserna mot den enskilde. När man är som mest utsatt och som mest skör förväntas man bli frisk inom en speciell administrativ tidsgräns.

Detta har varit hårt kritiserat. Det är ett av skälen till att vi från de rödgröna partierna i vårt initiativ i våras föreslog inte bara ändrad prövning av arbetsförmåga efter 180 dagar, inte bara att de nollklassade ska ha en förbättrad ersättning, utan också att stupstocken tas bort som leder till att just de personer som jag nämnde tappar 5 000 kronor i månaden.

Sverigedemokraterna stödde den borgerliga majoriteten när det gällde att behålla den paragraf som har lett till att 50 000 personer hittills utförsäkrats och att tiotusentals till kommer att göra det de kommande åren.

Varför är det så viktigt för Sverigedemokraterna att garantera fortsatta utförsäkringar? Varför är stupstocken så viktig för Sverigedemokraterna?

Anf. 111 ERIK ALMQVIST (SD) replik:

Herr talman! Alldeles oavsett när man gör prövningen leder prövningen, om den fungerar, till att den som är sjuk fortsätter att vara sjukskrivna och att den som är arbetsför hamnar i arbetslivet, antingen genom något slags insatser på vägen dit eller att man direkt återgår till arbetslivet.

Jag vet inte riktigt vad Tomas och de rödgröna är ute efter när de låtsas som att med deras modell skulle alla de som i dag blir utskrivna inte bli det. Är det så att ni fullt ut förespråkar den gamla modellen där det i praktiken inte prövades ifall de som var sjukskrivna hade någon förmåga att komma tillbaka till arbetslivet igen efter rehabilitering och andra insatser? Det är i så fall väldigt oroväckande. Det var ett system som var passiviserande.

Jag anser så klart att det är viktigt att man löpande följer upp dem som är i systemet och ser vad det finns för behov, om det finns något behov av fortsatt sjukskrivning, om det finns något behov av rehabilite-

ring eller om det redan nu finns en förmåga att återgå i arbete. Har man den ambitionen bör det också finnas inbyggt i systemet att något slags prövning görs.

Återigen: Fungerar inte prövningen hamnar folk fel, men fungerar prövningen är den inte på något sätt ett hinder eller ett hot mot den enskilde.

Anf. 112 TOMAS ENEROTH (S) replik:

Herr talman! Jag noterar att Erik Almqvist låter som den bästa alliansmedarbetare, det vill säga att det låter som om den prövning som nu sker inte för några bekymmer med sig. Faktum är att det inte bara är en prövning utan en tidsgräns som säger att även om du är sjuk blir du av med din ersättning. Det är det som är utfallet.

Resultatet av det ser vi, att väldigt många människor utförsäkras, som jag refererade till i rapporten. En tredjedel av de undersökta förlorar 5 000 kronor i månaden och ytterligare en tredjedel förlorar 2 500 kronor i månaden. Här hade det gått att göra tusen andra saker i form av rehabilitering, förändringar på arbetsplatsen, anpassning så att man inte måste ha hundra procents arbetsförmåga. Men en administrativ tidsgräns längst bort finns kvar i riksdagen tack vare att Sverigedemokraterna stöder Alliansen i sin iver att begränsa statens utgifter.

Grundfrågan ställs tillbaka till Erik Almqvist och Sverigedemokraterna: Varför tycker ni att det är så viktigt att till syvende och sist stänga av människor från sjukförsäkringen fast de är sjuka?

Anf. 113 ERIK ALMQVIST (SD) replik:

Herr talman! Till att börja med ska jag kanske förklara att som systemet är konstruerat blir man inte utförsäkrad om man är sjuk. Det som händer är att om det efter två och ett halvt år inte finns någon väg tillbaka till arbetslivet kan man få sjukersättning. Systemet stipulerar inte att den som är sjuk ska bli utförsäkrad. Däremot händer så ibland, och det är som en konsekvens av att prövningen inte fungerar som den ska. Det är också därför som vi i vissa fall har kört över regeringen för att förändra just den prövningen.

Det är lite oroande, och det har jag inte fått svar på vare sig i det här replikskiftet eller i tidigare replikskiften mellan Tomas Eneroth och regeringsföreträdare, att de rödgröna återigen talar för en återgång till ett system där det inte sker någon som helst prövning. Det vi får höra hela tiden är att utgångspunkten för de rödgröna är att om vi tar bort tidsgränserna kommer ingen längre att bli utförsäkrad. Det måste i praktiken innebära att ingen prövning görs, för görs det en prövning är det ju sannolikt att i alla fall en del är friska nog för att kunna skrivas ut ur systemet.

Anf. 114 WIWI-ANNE JOHANSSON (V):

Herr talman! Ett år har gått. Det är ett år sedan vi senast debatterade anslag och pengar till sjuka. Ett år har gått och ytterligare tusentals sjuka har utförsäkrats eller arbetslivsintroducerats. Många har blivit återvändare och många har blivit fattiga. Några har faktiskt fått arbete. Men väldigt många blir försörjda av en man eller en sambo, för fortfarande sparkas ju sjuka ut ur försäkringssystemet till en arbetsmarknad där fullt

friska har svårt att få jobb i ett Sverige med massarbetslöshet som snart når skyhöga 8 procent.

Till en sådan arbetsmarknad, som för de sjuka bara finns i fantasin hos en regering som inte klarar av att bekämpa arbetslösheten utan i stället bekämpar både sjuka och arbetslösa, kastas sjuka ut ur sjukförsäkringen. På den så kallade reguljära arbetsmarknaden ska sjuka som kanske bara kan lyfta ena handen stå på sig och skaffa jobb. Sunt förnuft säger att det är orimligt.

En majoritet i riksdagen beslutade vid ett extrainsatt möte i somras att ändra reglerna så att man efter 180 dagar ska prövas mot det som var regel tidigare, normalt förekommande arbeten, arbeten som fanns på riktigt, som inte konstrueras i teorin. Men regeringen lyssnar inte på riksdagen utan lägger frågan i en utredning fyra månader efter beslutet. Det är arrogant mot riksdagen och mot dem som tvingas söka jobb som inte finns, som tvingas söka jobb fast de har ytterst begränsad arbetsförmåga och fast det jobb de skulle kunna utföra inte finns.

Herr talman! Kedjan som brast är en berättelse om Kommunals utförsäkrade medlemmar, som har nämnts tidigare här. Det är berättelsen om kvinnorna som blir sjuka av stressiga och tunga jobb på underbemannade arbetsplatser som Kommunal nyligen presenterade.

Kommunals rapport är berättelsen om kvinnor, för det är flest kvinnor, som har tidsbestämda och oklara anställningsförhållanden: korta vikariat, timanställningar, allmän visstidsanställning.

Kedjan som brast är också berättelsen om oftast obefintligt stöd från arbetsgivaren, för varför anpassa arbetsuppgifter till någon som ändå snart måste sluta? Varför anpassa arbetsuppgifter när det finns nya, ännu friska, som knackar på och också behöver jobbet?

Kommunals rapport visar att endast 5 procent av dem som hade visstidsanställning fick den hjälpen av arbetsgivaren. Det var inte mycket bättre för dem som hade tillsvidareanställning. Bara 15 procent av dem fick arbetsuppgifter som anpassades till förutsättningarna för den som varit sjuk. Så varför anpassa till någon när reglerna är så generösa att det faktiskt går att byta sjuk mot frisk? Det kostar inget att anstränga sig om man är arbetsgivare i dag. Därför vill Vänsterpartiet införa kännbara sanktionsavgifter för den arbetsgivare som inte sköter sig. Det ska kosta att inte ta sitt ansvar.

Herr talman! 70 procent av de intervjuade, de flesta kvinnor, var positiva till arbetslivsintroduktion, men ökade det deras chanser att kunna jobba? Svaret är nej, det gjorde det inte för de allra flesta. Mer än 60 procent av dem får i dag sjukpenning, sjukersättning eller aktivitetsersättning. Ungefär så ser det ut för alla som kastas ut från sjukförsäkringssystemet, några blir friska och får jobb, andra har helt fallit utanför våra system och försörjs av någon annan. Någon annan är, som sagt, i det här fallet oftast en man eller en sambo. Sjuk, fattig och beroende av någon annan för sin försörjning – så ser den bistra verkligheten ut för stora grupper sjuka i dagens alliansstyrda Sverige.

Fortfarande, om än inte lika ofta när mediernas dramaturgi visar att de tröttnat på de sjuka och utförsäkrade, kan vi läsa om svårt sjuka människor, nyligen om Magnus Samuelsson i Expressen. Vi kunde läsa att Magnus är totalförslamad från bröstskorgen och nedåt och har mycket svåra spasmer. Han nekas sjukersättning eftersom han kan spela lite

piano. Magnus fick rätt i sin överklagan av förvaltningsdomstolen, men Försäkringskassan nöjer sig inte utan tänker begära överprövning.

Vi läser om barn till långtidssjukskrivna och om utförsäkrade mammor som lever i fattigdom. De fallen är inte unika i det nya Sverige. En rapport från LO visar att det är betydligt vanligare att den som utförsäkras från sjukförsäkringen före långtidssjukskrivningen jobbat inom hotell och restaurang, i städbranschen, i handeln eller som kommunalanställd. Framför allt är det kvinnor och låginkomsttagare med tunga jobb som drabbas. I klartext innebär regeringens politik en utslagning av arbetarklassens kvinnor samtidigt som man sänkt skatterna mest för dem som tjänar mest i samhället.

Herr talman! Marie Larsson är diakon i Visby domkyrkoförsamling och en av dem som stod bakom upproret mot Alliansens politik för de sjuka och arbetslösa. Hon fick nyligen frågan om hon ser någon förbättring för dem som har det svårt. Marie Larsson svarar i en artikel i tidningen Dagen att hon inte sett några förbättringar. Hon berättar att det man nu söker bistånd för är mat på bordet, vinterkläder till barnen, räkningar, mediciner och julklappar, precis som förra året. Marie Larsson skriver: Hos mig kan jag inte se någon förbättring av situationen. Hit vänder sig fortfarande människor som är utförsäkrade för första gången och de som är på väg in i andra omgången, liksom pensionärer, arbetslösa och fas 3:are. Faktum är väl att de flesta som behöver ekonomiskt bistånd av oss finns inom dessa grupper. Så skriver alltså Marie Larsson, diakon i Visby. Det finns förstås ingen anledning att tro att det inte skulle se likadant ut i resten av Sverige.

Herr talman! Vi har ett sjukförsäkringssystem som behöver rehabiliteras och det snabbt. Tidsgränser med press på sjukvården, rehabiliteringen, företagshälsovården, arbetsgivarna och Försäkringskassan måste skapas. Byråkratiska tidsgränser som pressar den sjuke till utförsäkring måste bort. Den skälighetsprövning som regeringen föreslår är helt otillräcklig och rättar inte till grundproblemet, att fyrkantiga tidsgränser anses viktigare än om individen har blivit tillräckligt frisk för att arbeta. Utförsäkringarna måste stoppas och sjukskrivningarnas bortre tidsgräns, den så kallade stupstocken, avskaffas. Det avgörande ska självklart vara om man är sjuk eller tillräckligt frisk för att arbeta. Allt annat är helt absurt.

Herr talman! Hur kunde det då bli möjligt att utförsäkra sjuka? Talet om fusk och överutnyttjande av systemet började höras på 90-talet när kvinnor slets ut och ekonomin skulle saneras. Allt färre skulle göra alltmer. Till slut blev det en inte kontrollerad sanning att svenskarna blivit ett fuskande folk. Hårda tag och koll på fuskandet är väl det minsta man kan begära, hördes allt oftare. Allt tal om fusk har skapat rubriker och krav på intyg från skola och förskola för dem som vabbar. Människor misstänkliggörs. Genom den undertexten blev det möjligt att sätta åt sjuka och sätta en gräns för hur länge en sjuk är sjuk.

Enligt Riksrevisionens hyggligt färska rapport är fusket långt mindre än vad regeringen utgår från. På s. 21 kan man läsa att den granskning som Riksrevisionen gjort visar att det som regeringen utgår från i styrningen av sitt arbete mot bidragsbrott är anmärkningsvärt långt från den andel av våra bidragsutbetalande myndigheters återkravsbelopp som beror på misstanke om bidragsbrott. Ja, ni förstår. Det man beskriver i sin

Prot. 2011/12:46
12 december

*Socialförsäkrings-
området*

Utgiftsområde 10

iver att misstänkliggöra den som är sjuk ligger alltså anmärkningsvärt långt från verkligheten. Vi accepterar förstås inga brott, men det är bra att veta vad vi talar om när sjuka och arbetslösa jagas med arbetslinjen i högsta hugg.

För att arbetslinjen ska fungera måste det finnas arbete att söka, och som jag sade tidigare har vi i dag massarbetslöshet, en massarbetslöshet som dessutom väntas stiga till 8 procent nästa år. Receptet för att få bukt med massarbetslösheten är sänkt restaurangmoms. Ja, det är obegripligt fattigt av regeringen. Även i fortsättningen rabatteras McDonalds och andra arbetsgivare som redan i dag anställer unga. Det handlar om bidrag till företagen men piska för sjuka och arbetslösa.

Varken män eller kvinnor som är långvarigt sjuka har något gott att vänta av den nuvarande regeringen. Det har redan visat sig. Fler kommer att tvingas söka pengar till mat, hyra och andra räkningar av kyrkor och övriga frivilligorganisationer när vår gemensamma portmonnä blir allt tunnare.

Herr talman! De fattiga försvinner inte för att de jagas. De sjuka blir inte friska för att de jagas. Rehabiliteringskedjan är kedjan som brast, och en av dess svagaste länkar är tidsgränserna som utförsäkrar sjuka och sätter press på den enskilde, inte på det som den borde sätta press på, nämligen på att sjukvården gör sitt, att rehabiliteringen fungerar samt att arbetsgivaren gör sitt och anpassar arbetsplatsen så att den som har möjlighet kan återgå till sitt arbete.

Herr talman! Vänsterpartiet vill inte tillbaka till 1900-talets början då sjuka och fattiga fick stå med mössan i hand och bocka för en allmosa. Jag yrkar därför bifall till reservationerna 7, 9 och 12.

Anf. 115 ULF NILSSON (FP) replik:

Herr talman! Inledningsvis vill jag ta upp en sak som jag glömde i mitt anförande, nämligen att yrka bifall till reservation 6 som jag varit med om att författa. Det är så vanligt att vi får brett stöd för Alliansens politik i kammaren, och därför glömde jag att yrka bifall till reservationen.

Wiwi-Anne Johansson gör, liksom flera andra, en ganska stor sak av tillkännagivandet, att ändra formuleringen att arbetsförmågan ska prövas mot den reguljära arbetsmarknaden till normalt förekommande arbeten. Jag undrar om Wiwi-Anne Johansson kan förklara för oss som sitter här och för dem som lyssnar vad det skulle bli för skillnad för en människa vars arbetsförmåga prövas.

Anf. 116 WIWI-ANNE JOHANSSON (V) replik:

Herr talman! Alliansen vill oftast säga att det här är en strid om påvens skägg, att det är en strid om formulering utan innehåll. Jag inser att det inte är helt lätt om man står och säger att vi vill förändra så att begreppet inte längre handlar om att komma ut på den reguljära arbetsmarknaden utan på normalt förekommande arbeten. Där finns en skillnad.

Det finns också domslut som visar på detta. Redan tidigare ville man sätta gränser. Det har man också gjort.

Det är inte säkert att det här är den ultimata förändringen. Men vi kan inte låta människor utförsäkras eller prövas mot en arbetsmarknad som

inte finns. Den reguljära arbetsmarknaden innebär att man säger till sådana som Magnus Samuelsson som möjligen kan röra sina händer: Det finns nog ett arbete för dig. Du skulle nog kunna söka ett arbete mellan dina spasmer.

Ulf Nilsson vet, precis som jag, att det är en hårdare styrning när det handlar om den reguljära arbetsmarknaden. Ni vill att man ska konstruera ett arbete. Kan jag röra pekfingeret så kan jag skriva på ett tangentbord, till exempel.

Det handlar om en rimligare bedömning av den som är sjuk och ska återgå till arbetsmarknaden om man prövas mot normalt förekommande arbeten. Det finns det domar på. Det tror jag att Ulf Nilsson känner till.

Anf. 117 ULF NILSSON (FP) replik:

Herr talman! Enligt både Inspektionen för socialförsäkringarna och Försäkringskassan är det svårt, för att inte säga omöjligt, att säga vilken skillnad detta skulle innebära. De myndigheterna, som väl får betraktas som expertmyndigheter i sammanhanget, säger att det är omöjligt att avgöra utan närmare beredning.

Regeringen har tagit tillkännagivandet på allvar och gett Försäkringskassan i uppdrag att utreda vilka konsekvenserna av en sådan förändring skulle bli. Det var inget i Wiwi-Anne Johanssons svar som gav mer än vad Försäkringskassan har sagt, nämligen att det inte går att svara på vad förändringen skulle innebära.

Det är helt naturligt att regeringen väljer att bereda ärendet längre innan man återkommer till riksdagen. Riksdagen har inte, vilket har sagts i debatten, fattat beslut om att införa ett nytt system. Riksdagen har fattat beslut om att be regeringen arbeta med frågan. Riksdagen fattar bara formella beslut när man stiftar lag, beslutar om budget eller skatter eller när man yrkar på förtroendeomröstning om statsministern.

Regeringen tar det här på allvar. Man har ju ansvar för propositionen och den lag som eventuellt kommer. Då bör man naturligtvis veta vad man ska föreslå.

Det hade varit fullt möjligt för Wiwi-Anne Johansson och de andra partierna att stifta en egen lag. Jag har varit med om att göra det tillsammans med Miljöpartiet och de borgerliga partierna när det handlade om regler för startande av förskola. Det är praktiskt fullt möjligt. Om ni vill bestämma hur det ska se ut, råder jag er att göra det.

Anf. 118 WIWI-ANNE JOHANSSON (V) replik:

Herr talman! Det är ju lämpligt av Alliansen att säga att riksdagen, som inte har samma apparat till sin hjälp som en regering, får stifta lagar.

Vi såg hur illa det här blev och hur illa man gjorde bedömningar utifrån den reguljära arbetsmarknaden. Det har funnits normalt förekommande arbeten där det finns domar på var gränserna går. Vi menade inte att det var det ultimata. Vi sade inte att det här är jättebra och att det ska vi alltid ha. Men vi visste att det var bättre eftersom vi visste vad det var. Vi har samtidigt sagt att vi ska låta Socialförsäkringsutredningen få utreda vilka mått som ska gälla på längre sikt när man ska prövas mot en arbetsmarknad när man har varit långvarigt sjuk. Det tycker jag inte är konstigt.

Det är däremot konstigt att regeringen tar flera månader på sig innan man över huvud taget gör något i ärendet. I riksdagsbeslutet låg att regeringen skulle återkomma i samband med höstbudgeten. Där fanns inte ett ord om detta. I stället lade man, efter drygt fyra månader, ett tilläggsuppdrag till Försäkringskassan att utreda detta till den 5 mars. Det är ingen höstbudget den 5 mars; då närmar man sig vårbudgeten.

Anf. 119 FINN BENGTSSON (M) replik:

Herr talman! Wiwi-Anne Johansson säger sig inte vilja tillbaka till 1900-talets början. Det kan jag försäkra att jag inte heller vill. Jag vill inte heller tillbaka till 2002, vilket uppenbarligen är något som Wiwi-Anne Johansson och Vänsterpartiet strävar efter. För att komma dit då vi hade massjukskrivningar och gigantiska förtidspensioneringar utan kontroll slantar Vänsterpartiet upp 3 ½ miljard ur fickorna på svenska skattebetalare. Man har handen djupt nere i nästan alla budgetområden för att leverera en helt ansvarslös finansiell politik.

Min fråga till Wiwi-Anne Johansson handlar om hur det egentligen ser ut. Jag påstår att man vilseför svenska folket när man talar om en sjukförsäkring som efter reformering inte fungerar. De senaste siffrorna från Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen som publicerades den 28 oktober i år visar att det är strax under 60 000 personer som har nått till den så kallade maximala tiden då man sist och slutligen gör en avstämning av vad som ska gälla. Av dem stannar en fjärdedel kvar i sjukförsäkringen på grund av fungerande undantagsregler; tre fjärdedelar provar arbetslivsintroduktion. Av dem har 53 procent ännu inte återvänt till sjukförsäkringen. Fram till den 31 augusti 2011 – så långt som vi har statistik – är det 5 338 personer eller 14 procent som arbetar, 3 369 eller 8 procent är arbetssökande, 8 681 eller 22 procent deltar i program på Arbetsförmedlingen och 2 335 eller 6 procent har lämnat Arbetsförmedlingen.

Min fråga till Wiwi-Anne Johansson och Vänsterpartiet är: Vad säger ni till de här människorna, som ni med säkerhet hade skickat över i förtidspensionering?

Anf. 120 WIWI-ANNE JOHANSSON (V) replik:

Herr talman! Jag kan försäkra att vi inte hade skickat ut de här människorna i förtidspensionering om inte deras tillstånd gjorde att de skulle förtidspensioneras. Som det är nu är det nästan omöjligt för människor som är mycket svårt sjuka att bli förtidspensionerade. Vi har de högsta kraven i hela OECD, förutom Mexiko.

Du pratade om sjukskrivningsexplosionen. Mellan 2003 och 2006 sjönk antalet sjukskrivna utan att regeringen med rödpenna hade fixat en stupstock som gjorde att folk skulle falla även om de fortfarande var sjuka. Det skulle jag aldrig medverka till. Vänsterpartiet skulle aldrig säga: Om du inte är frisk nu när det har gått så här många dagar får du inga pengar.

Däremot vill jag inte tillbaka till, om det nu var så, att man lämnade sjuka åt sitt öde utan att ge dem rehabilitering. Sjukvården måste få resurser och kravet på sig att uppfylla sina villkor. Rehabilitering måste ske. Arbetsgivaren måste också göra sitt. Vi vill inte lämna de sjuka människorna åt sitt öde och förtidspensionera dem eller pytsa ut pengar

till dem. Vi ska naturligtvis se till att vi har ett väl fungerande system som hjälper människor till bättre hälsa och förhoppningsvis tillbaka till ett arbete så småningom.

Finn Bengtsson säger att vi grävde fram 3 ½ miljarder ur olika påsar. Socialförsäkringen går med ett stort överskott. Det vet Finn Bengtsson. Det är en riktig vinstmaskin för regeringen.

Anf. 121 FINN BENGTSSON (M) replik:

Herr talman! Jag fick inget svar på frågan var de drygt 20 000 individer som har kunnat lämna sjukförsäkring och förtidspension skulle få i stället av Vänsterpartiet. Det finns inget svar till dem. I stället målar Wiwi-Anne Johansson upp en helt felaktig bild. År 2002 började antalet sjukskrivna minska. Det var till priset av att folk blev förtidspensionärer. De flyttades över i förtidspensionering. Det är först efter alliansregeringens reformering av sjukförsäkringen, som bygger på en utredning av socialdemokraten Anna Hedborg, som även förtidspensioneringarna har minskat. Det är det som leder till ett bättre hälsoläge och en arbetslinje. Jag håller inte alls med Wiwi-Anne Johansson om att Vänsterpartiet som backade upp en icke fungerande sjukförsäkringsreform under den förra socialdemokratiska regeringsperioden på något sätt låter människor gå från ett utanförskap i sjukskrivning och förtidspension. Det är snarast ett passivt överflyttande från en sjukskrivning till en förtidspension på grund av att man inte har tidsgränser där man stannar upp och tittar på vilka rehabiliteringsåtgärder som man sedan kan vidta.

Sedan är det mycket förvånande för mig att man i ett parti som säger sig värna rättssäkra processer i många sammanhang plötsligt visar sig vara helt ointresserad av rättssäkerhet när man inte sympatiserar med alliansregeringens sjukskrivningsmiljard för att förbättra kvaliteten på sjukintygen. Undersökning efter undersökning visar att de är mycket undermåliga medicinskt för att man också ska kunna se till att rätt beslutsunderlag finns hos de handläggare som har att hantera individuella ärenden på Försäkringskassan.

Min fråga till Wiwi-Anne Johansson är: Vill Vänsterpartiet inte att kvaliteten på de medicinska underlagen ska möta det regelverk som sjukförsäkringen innebär? Eller ska vi använda oss av dåliga intyg medicinskt genom att inte tillföra pengar?

Om det nu fanns ett stort överskott i sjukförsäkringen vill vi investera i bättre kvalitet på intygen. Är det fel?

Anf. 122 WIWI-ANNE JOHANSSON (V) replik:

Herr talman! Det låter lite grann på Finn Bengtsson som att om inte denna regering hade kommit och gjort denna historiska förändring av sjukförsäkringen hade ingen annan heller gjort någonting utan alla hade bara suttit ned och varit nöjda med att folk förtidspensionerades om rehabiliteringsinsatserna inte fungerade och om sjukvården inte fungerade. Självklart är det inte så. Det går bra att titta i våra motioner. Vi har ett annat sätt att se på saken.

Finn Bengtsson talar om att 20 000 skulle ha fått gå i förtidspension om inte den nuvarande regeringen hade sett till att få dem i arbete. Jag säger gång på gång att vi självklart ska ha tidsgränser och att vi ska ställa krav. Men kraven ska ställas på det system som ska hjälpa den som är

sjuk att återfå sin hälsa och i allra bästa fall också kunna återfå tillräckligt god arbetsförmåga för att kunna återgå i arbete. Det är inte så att vi skulle sitta ned i lugn och ro och inte jobba med dessa frågor. Självklart vill vi göra det. Alla som blir friska är naturligtvis en bonus. Men för den skull behöver man inte ha en sådan utsorteringskedja. Inte behöver man ha en stupstock för att folk ska bli friska. Det måste ändå vara en sanning även för Finn Bengtsson.

Även om Finn Bengtsson är doktor och säger till någon att hon eller han nu ska bli frisk igen är det klart att man inte blir det förrän jag verkligen blir det. Men jag blir fortare frisk om jag får bättre insatser. Det är också till bättre insatser som vi vill använda den så kallade sjukskrivningsmiljarden. Vi använder dessa pengar på ett sätt som vi tycker bör fungera bättre för den enskilde.

Anf. 123 LARS GUSTAFSSON (KD):

Herr talman! När vi har kommit lite drygt halvvägs i debatten gör man vissa reflexioner och vissa reminiscenser från saker och ting som har varit tidigare kommer, och man känner igen sig rätt väl från den förra mandatperioden i detta utskott.

Det som jag tänker mest på är en bild som jag vill förmedla, och nu tänker jag sätta en geografisk plats på kartan här i kammaren som aldrig har nämnts av någon riksdagsledamot, nämligen Laxön. Vad är Laxön? Jo, det är en mindre ö mitt ute i Nissan som ligger mitt emellan idrottsplatsen och fotbollsarenan Örjansvall och Folkets park. Det var tidigare en nykterhetsloge där man sommartid anordnade dans. Denna ö har nu restaurerats för att kunna användas igen.

Men det mest glädjande i detta var när jag i somras tillsammans med flera representanter från Hallandsbänken besökte ön. Vi träffade där en projektledare från IOGT-NTO:s länsavdelning i Halland som hade 20 personer som arbetade på denna ö. Vad gjorde dessa 20 personer? De hade flera olika kompetenser: elektriker, ljudexperter och så vidare. Alla dessa personer hade kommit till fas 3 i arbetslöshetsförsäkringen, och vissa hade kommit till ön via arbetslivsintroduktionen.

Vad sysslar man med där? Jo, man sysslar med att skapa en barnteater för Halmstads barn under sommaren och hade ett stort antal föreställningar. Av dessa 20 personer hade två fått arbete efter några månader, fyra studerade och resten gick fortfarande kvar och försökte uppgradera sig för att komma in i ett normalt liv. Vissa var så angelägna om att vara på arbetsplatsen att man fick säga till dem att gå hem för att de hade varit där för många timmar.

Detta är för mig en bild av hur man hjälper människor tillbaka utifrån deras olika situationer. Det är det som är syftet och bör vara syftet med alla försäkringar, om man vill nå ett mål där människor ska bli delaktiga och inte lämnas utanför.

Det är också det som var syftet med att göra vissa förändringar, ibland stora och ibland mindre, inom sjukförsäkringen och även inom arbetslöshetsförsäkringen, så att människor ska kunna försörja sig så gott som möjligt efter sin förmåga.

Herr talman! Under den förra mandatperioden gjorde vi flera förändringar inom socialförsäkringsområdet. Flera tidigare utredningar påvisade att försäkringsmässigheten inte fungerade i viktiga delar i socialför-

säkringen utan att detta bidrog till att många människor ofrivilligt hamnade i utanförskap, många gånger på grund av systemfel och bristande rehabiliteringsinsatser. Det var just på grund av detta som denna socialförsäkringsutredning som leddes av Anna Hedborg tillsattes av en klok Göran Persson. Det var inte så att han var oklok när han insåg vilka problem som fanns.

De nödvändiga förändringarna i sjukförsäkringen utgjorde en del av detta. Vid alla stora förändringar av komplexa system uppstår det ofrånkomligt gränsdragningsproblem och juridiska uttolkningar som är svåra att förutse. I annat fall hade aldrig några revisioner av en enda lagstiftning behövt göras. Det är också därför som några justeringar och förtydliganden har gjorts efter hand i sjukförsäkringen. Det innebär dock inte att ett ohållbart försäkringssystem ska kunna fortsätta år efter år och lämna många människor i en inlåst situation.

Som framgått av tidigare replikväxlingar här finns det frågor som bör påtalas. Men samtidigt måste jag säga att det är många debattörer i oppositionen som slirar på begreppet försäkring och inkomstgaranti. En inkomstgaranti innebär att man får en ersättning oavsett om man gör något eller ej. Men en försäkring har en försäkringsmässighet som innebär att man måste se till att försäkringsprinciperna uppfylls. Det måste även ett samhälle ha. Sedan finns det sociala skyddsnät som givetvis måste finnas om någon likväl skulle hamna utanför. Det är därför som vi har ett visst socialbidragssystem.

När det gäller karensdagar för företagare är det bra att man nu ser över det inom Regeringskansliet för att få fram fler och utökade möjligheter för företagen att själva välja karensdagar i större omfattning än vad som i dag är fallet. Det har också påtalats från företagarorganisationerna.

En annan fråga som har tagits upp här och förtjänar att nämnas för att sätta frågeställningen i sitt perspektiv gäller den prematura ändringen av begreppet prövning av arbetsförmåga som trots att det pågår en utvärdering och trots att det under den korta remisstiden fanns varningstecken från de berörda myndigheterna – Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen – om att man inte vet om en ändring kan medföra det som förslaget innebär eller till och med kan få motsatt verkan. Det finns till och med risk för att bedömningen i det enskilda fallet kan bli stramare och därmed få motsatt verkan. Då är oppositionens samlade förslag enbart semantik och kan faktiskt innebära en så kallad pyrrhusseger för de försäkrade.

Att dessutom driva igenom ett förslag som är under utvärdering och där resultatet av myndigheternas arbete kommer att redovisas inom en nära framtid tyder för mig på ren opportunistik. Därutöver kan man fråga sig hur oppositionen kommer att agera om det visar sig att nuvarande prövning av arbetsförmågan är att föredra. Ska man då ändra lagen igen? Nej, det är en oviss politik att kortsiktigt fatta ovissa beslut med osäker utgång samtidigt som en utvärdering av frågan pågår. Om detta exempel skulle överföras till andra politiska beslut och områden kan man lätt föreställa sig hur det skulle bli.

Herr talman! Jag vill lyfta fram några glädjande framsteg som nu har blivit mediala och där vi kristdemokrater har sett ett behov av förändringar inom sjukförsäkringen. Efter valet 2010 tillsatte Kristdemokraterna en arbetsgrupp för att utvärdera en del problemställningar som finns

inom försäkringen och som framkommit efter försäkringens genomförande. Arbetsgruppen bestod av vår ledamot i detta utskott, Emma Henriksson, och mig samt en sakkunnig på området. Vi träffade en lång rad myndigheter, bland annat Försäkringskassan. Vad som var entydigt från Försäkringskassan var att man tyckte att det var mycket bättre och mer rättssäkert med nuvarande tydliga tidsgränser för att veta när saker och ting ska göras. Man hade mycket större problem med detta tidigare.

Jag vill också framhålla en utvärdering som gjordes av de så kallade samrådsmöten som tidigare skulle ske mellan Försäkringskassan, arbetsgivare och den försäkrade. I Riksrevisionens utvärdering visade det sig att 8 procent av mötena genomfördes. 92 procent gjordes aldrig. Vi pratar om tydliga regler, och detta visar hur viktigt det är om man ska upprätthålla försäkringsmässighet.

Vår utvärdering visade dock att vissa justeringar borde göras medan andra frågor handlade om delar som kunde lösas på myndighetsnivå. Regeringen har nu också lämnat flera förslag med inriktning enligt de tankegångar vi hade om ersättningsfrågor, övergångslösningar etcetera.

Jag vill också passa på att lyfta fram det nya arbetssätt som nu genomförs av Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen. Det kunde vi läsa om i Dagens Nyheter för någon vecka sedan. Man ska i ett tidigt skede samverka djupt kring den sjukskrivne för att med en bättre indidorientering ge stöd till den enskilde, där olika insatser gör att den enskilde inte ska fastna i ett ingenmansland under tiden. Det innebär, kort uttryckt, att man i ett tidigare skede ska klargöra personens arbetsförmåga, om han kan gå tillbaka till det gamla arbetet eller om han över huvud taget inte har någon arbetsförmåga, för att man inte efter två och ett halvt år äntligen ska behöva göra en prövning. Solveig Zander och andra har också talat om att man kan göra detta i ett tidigare skede.

Här vill jag påtala något mycket märkligt när man pratar om Finsam. Det var ju den socialdemokratiska regeringen som 2002 lade ned hela verksamheten för oss i Laholm. Tack för att ni nu äntligen har vaknat! Då fick vi inte göra det. Vi var en enig kommun, och samtliga partier tyckte att det var ett väldigt bra arbete där flera personer kom i åtgärder gemensamt. Men problemet var att Arbetsförmedlingen inte fick vara med med sina resurser. Kom inte och tala med mig om hur man hantlade frågan om Finsamsamordningen!

Jag är dock glad att man på Regeringskansliet nu tittar över hur man kan utvidga möjligheterna att samverka kring den enskilde. För mig och för Kristdemokraterna är den enskilde det viktiga, inte systemet eller vad politiker tycker.

Det kan också sägas att det som nu pågår är exempel på hur man på ett annat sätt försöker lösa arbetsförmågebedömningen och prövningen. Det innebär att man kan slippa kortsiktiga hugskott som är populistiska och kan ge anklag i medierna.

Herr talman! Ett viktigt beslut under förra mandatperioden var också inrättandet av den parlamentariska Socialförsäkringsutredningen, som har nämnts här. Den är nu i arbete och ska staka ut viktiga förslag inom socialförsäkringen. Jag vill påpeka, precis som när det gäller pensionsöverenskommelsen, att vi behöver en bred parlamentarisk uppslutning kring viktiga sociala försäkringar som inte ändras vart fjärde år eller efter skiftande majoriteter. Sverige behöver fungerande socialförsäkringar som

är försäkringsmässiga och fungerar till stöd för dem som behöver dem utan att ge inläsningseffekter, som alltför ofta har varit och tyvärr fortfarande är fallet.

Herr talman! Det finns ganska mycket mer att anföra, men jag vill inte förlänga detta anförande. Jag väljer därför att yrka bifall till förslaget i betänkandet utom i den del som gäller prövning av arbetsförmåga där jag yrkar bifall till reservation 6.
(Applåder)

I detta anförande instämde Finn Bengtsson, Gunilla Nordgren och Lars-Arne Staxäng (alla M), Ulf Nilsson (FP) och Solveig Zander (C).

Anf. 124 TOMAS ENEROTH (S) replik:

Herr talman! Jag noterade att Lars Gustafsson hade svårt att bestämma sig för vilken argumentation han skulle ha när det gäller frågan om arbetsförmågeprövning under 80 dagar. När vi hade den här debatten tidigare, när riksdagen extrainkallades den 1 juli, hävdades det från det som då blev minoriteten, från de borgerliga partiernas sida, att en sådan förändring skulle kosta 2,3 miljarder kronor. Det var det underlag ni plockade fram och skickade in till finansutskottet och begärde att man skulle finansiera.

Nu säger Lars Gustafsson att det inte är någon skillnad. Jag är lite nyfiken på hur det från 2,3 miljarder helt plötsligt inte kan bli någon skillnad.

Sanningen för den som inte följer debatten dagligdags är att efter 180 dagar ska man provas på den reguljära arbetsmarknaden, och har man inte hundra procentig arbetsförmåga kan man hamna i ett läge där man tvingas säga upp sig så att man inte får ersättning från Försäkringskassan. Det händer väldigt många. Det blir effekten. De personer som genomgår rehabilitering och är svårt sjuka men kanske i ett förbättringsläge och kanske snart kommer tillbaka tvingas säga upp sig.

Detta larmar Neurologiskt handikappades riksförbund om. Det larmar ms-sjuka och många andra om. Men vi konstaterar att Kristdemokraterna och Lars Gustafsson inte lyssnar på detta, trots att diakoner, socialarbetare och många andra säger: Ändra denna regel! Se till att göra en rimligare prövning så att man inte får en anti-arbetslinje, utan ge dessa människor möjlighet att vara kvar på arbetsmarknaden. Alla kan inte bli hundra procentigt friska på 180 dagar, utan man måste ha möjlighet att fullfölja sin rehabilitering och därmed vara kvar på arbetsmarknaden.

Min grundfråga till Lars Gustafsson är: Varför är det så angeläget att ha en gräns där man tvingas säga upp sig efter 180 dagar? Är det rimligt i ett läge där man fullföljer rehabilitering?

Anf. 125 LARS GUSTAFSSON (KD) replik:

Herr talman! Man har olika tidsgränser där man vet att det går att någorlunda bedöma huruvida en person kommer att vara långtidssjuk, eftersom de flesta sjukfall brukar vara helt återställda inom 80–90 dagar. Det finns de som är längre pågående, och då måste man göra en prövning när det gäller arbetsförmågan. Många gånger har man försökt rehabilitera en person tillbaka till en arbetsplats där han aldrig någonsin mer kan göra ett arbete. Det vore ganska missvisande att ägna så mycket tid åt att för-

söka rehabilitera en person till ett jobb som han aldrig kan ta, och då är det rimligt att göra en utvärdering.

Den definitiva gräns som Tomas Eneroth pratar om handlar egentligen om 365 dagar, där man mer övergår i en långsiktig sjukskrivning om man har de problemen.

De 2,3 miljarderna: Det beror på vad man kalkylerar, om det innebär att man ska ändra hela tidsgränsen eller göra vissa justeringar. Problemet med att justera arbetsförmågebegreppet är en helt annan sak. Det jag pratar om är att det är semantik, genom att man inte utvärderar vad det är fråga om.

Det finns en fråga som jag länge har velat ställa till Tomas Eneroth. Det Tomas Eneroth förespeglar åhörarna är att det inte finns någon gräns för hur länge man kan vara sjukskriven. Någonstans måste man veta om en person är oförmögen att arbeta eller kan återgå till arbetet. Då krävs det att man gör en utvärdering av arbetsförmågan, och någonstans måste gränsen sättas. Jag har svårt att förstå varför man enträget försöker tuta i befolkningen att vi kommer att göra allting och att det är du själv som bestämmer när du ska ha sjukersättning, sjukpenning eller vad som helst.

I ett rättssäkert system måste det likväl vara så att någon gör en bedömning, och den bedömningen är det som ligger till grund för beslutet. Sedan äger man rätt att överklaga.

Jag tycker att det flummiga resonemanget om någon sorts inkomstgaranti som den enskilde själv bestämmer inte hör hemma i en socialförsäkringsdebatt för ett parti som säger sig vara regeringsdugligt.

Anf. 126 TOMAS ENEROTH (S) replik:

Herr talman! Det ankommer inte på vare sig Lars Gustafsson, mig eller någon annan i riksdagen att tala om när en människa blir frisk. Det finns möjligtvis någon där uppe som har den makten och möjligheten, men det finns ingen här i kammaren.

Försäkringens omfattning: Jag tycker att det är rimligt att så länge man är sjuk kan man omfattas av ett inkomstbortfallsskydd i ett läge där man har betalat in en väsentlig del av sin lön för att finansiera en sådan försäkring.

Lars Gustafsson smiter ifrån själva frågeställningen. Det var inte ett borttagande av 180-dagarsregeln som man yttrade sig över, utan det var det förslag vi hade i initiativet som handlade om att hitta en annan formulering och återgå till den som var tidigare, där det finns en utarbetad praxis. Jag vill minnas att det då sades 2,3 miljarder kronor.

Då infinner sig ändå frågan: Hur kan 2,3 miljarder kronor helt plötsligt nu i Lars Gustafssons anförande inte bli någon skillnad alls? Det kanske till och med är hårdare regler, tror jag att han uttryckte det. Det återstår att bevisa: Är det Finansdepartementet som har fel, eller är det Lars Gustafsson som har fel? Det får ni kanske reda ut mellan er. Men för riksdagens vidkommande kan det vara ganska bra att få reda på vilken bedömning Lars Gustafsson gör. Tror ni att det kommer att bli någon förändring eller inte?

I det sammanhanget ska jag passa på att ställa en sista fråga till Lars Gustafsson, samma som jag har ställt till övriga borgerliga ledamöter. Oskäligt – hur många kommer att omfattas av det oskälighetsrekvisit ni nu för fram? Tidigare har ni ju klarat er undan kritik från väldigt många

genom att hävda att ni har lyssnat in debatten och ser till att göra ett undantag om det anses oskäligt. Vi vet att erfarenheten av tidigare oskälighetsprövning är att det har varit en, två eller tre, några få individer, som har omfattats. Vilken bedömning gör Lars Gustafsson: Hur många kommer att omfattas av den oskälighetsprövning som ni nu vill införa i sjukförsäkringen?

Anf. 127 LARS GUSTAFSSON (KD) replik:

Herr talman! När det gäller de 2,3 miljarderna hänvisar jag Tomas Eneroth till att tala med Finansdepartementet, för jag har inte suttit med och hinner inte jobba överallt.

Ni säger att ni skulle ha försäkring för alla som ska kunna få sjukskrivning igen. Hur kunde det då vara så att bara 557 000 personer fick 64 procent av sin inkomst, om det vore skäligt? Ni pratar om att de ska få 80 procent hur länge som helst. Men så var det inte ens på er tid, så det är lite vilseledande.

Det andra som Tomas Eneroth håller på och tar upp med varje ledamot är ren taktik från Tomas Eneroths sida, och det vill jag gärna avslöja. Det är en ganska fullt sätt att prata om hur många vi vet som skulle kunna omfattas av en viss juridisk bedömning. Det är likadant som att införa en regel för vilka juridiska prövningar som helst att vi ska tala om hur många som kommer att omfattas av dem. Det vet vi helt enkelt inte, och det skulle vara helt felaktigt att ange någon siffra.

Jag hoppas att så få som möjligt behöver omfattas av detta, men alla som ska omfattas av det ska också omfattas av det. Det är mitt svar.

Anf. 128 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Den svenska välfärden bygger på arbete, och den svenska välfärdspolitiken bygger på arbetslinjen.

Det är inga oväsentliga iakttagelser utan bygger på den urgamla insikten att det är arbete som bygger vår möjlighet att hjälpa människor som inte kan arbeta. Det är också en insikt som innebär att ju fler som är en del av ett försäkringssystem som man får genom arbete och egen inkomst, desto fler kommer vi att kunna hjälpa när förmågan att försörja sig själv brister.

Detta är fundamentalt. Ibland svänger vi oss med begreppet som något slags allmän vilja att folk ska arbeta i stället för att göra andra saker. Men det är en fundamental del av svensk välfärdspolitik. Ser man inget annat värde i att betala skatt ska man göra det för att omfattas av den svenska välfärdsmodellen.

Den har tjänat oss väl under mycket lång tid i Sverige. Den har byggts upp under mycket lång tid. Den har då och då utmanats, inte minst för tio år sedan, när kostnaderna och omoralen i att människor inte förväntades arbeta blev så stora att legitimiteten i systemen ifrågasattes.

Dit vill vi inte komma tillbaka igen. Vi vill inte återvända till en situation som inte tog vara på människors vilja att genom arbete bidra till andra människors förmåga att försörja sig själva. Detta är viktigt.

Svensk välfärd har också byggt mycket på ett slags dubbel lösning, där inkomstbortfallsförsäkringen, inkomstförsäkringen, har varit den ena pelaren. Den inkomst som du har tjänat in ska du vara försäkrad för, för

att uppmuntra till omställningsvilja, risktagande och dynamik i det svenska samhället. Det har sannolikt också tjänat Sverige väldigt väl.

Men inget samhälle är fullkomligt. Inget samhälle kommer att klara sig utan ett stöd också för människor som inte kan arbeta, som inte har kunnat arbeta. Därför har vi permanenta och temporära system för att hjälpa människor som inte har en försäkrad inkomst.

Jag är den förste att hålla med om att det är ett bekymmer när många människor söker socialbidrag enbart för att de är arbetslösa eller sjuka och aldrig har haft någon försäkrad inkomst och därför inte har kunnat få sjukpenning. Det är inget nytt påfund. Det antyds ibland att det är sjukförsäkringsreformen som har skapat detta, vilket är helt felaktigt.

Men jag håller med om att detta är ett bekymmer. Jag tycker det är intressant att vi då och då för diskussioner om vi skulle kunna rigga den svenska välfärdsmodellen helt annorlunda. Som ett akademiskt seminarium är det jätteintressant. Men som underlag för ett ställningstagande om att riva upp en välfungerande svensk modell skulle jag vara lite mer varsam.

Dessa diskussioner har också sin plats. Men man ska veta att det är det man laborerar med när man ifrågasätter varje person som behöver söka socialbidrag därför att de aldrig har haft en försäkrad inkomst. Det är inget misslyckande varje gång någon behöver söka socialbidrag. Det kan vara precis det som socialbidraget är till för, att hjälpa just den personen.

Det tredje man bör nämna är att det alltid har varit så att det är nedsatt arbetsförmåga till följd av sjukdom som kan berättiga till sjukpenning. Det är inte så att sjukdom i allmänhet har givit rätt till sjukpenning. Det är inte så att varje nedsatt arbetsförmåga ger rätt till sjukpenning, utan det handlar om nedsatt arbetsförmåga till följd av sjukdom när du är försäkrad.

Så har det också alltid varit, även om det i debatten ibland görs gällande att detta är ett nytt och mycket tufft påfund mot människor som just nu inte kan arbeta.

Men därmed har man faktiskt också sagt att det är en viktig sak att utvärdera i vilken mån man har nedsatt arbetsförmåga och i vilken mån man är sjuk. Det är inte lätta saker, men det är viktiga saker.

Därför har vi läkarintyg och ställer krav på läkare att formulera sig på ett sådant sätt att det går att utvärdera vari funktionsnedsättningen och aktivitetsbegränsningen består och jämföra det med det arbete man har.

Detta är självklart och trivialt om man talar om en funktionsnedsättning där det är enkelt att säga: Byt arbete! Vore jag pilot skulle jag tvingas byta arbete när min syn inte längre är tillräckligt för pilotens. Ingen skulle komma på idén att göra mig till förtidspensionerad pilot.

Exakt samma sak är mycket svårare när vi talar om mer komplexa problem, där det är osäkert vad man kan och där det är mycket man inte kan. Det är ännu svårare där graden av motivation kan variera människor emellan. Hur mycket vill jag försöka?

Jag har träffat mer än en läkare som har understrukt för mig värdet av personlig motivation i att gå från ett tufft läge till ett annat tufft men bättre läge, där den enes objektiva sjukdomstillstånd kan vara mycket värre än den andres men hans förmåga att komma tillbaka desto större, eftersom motivationen är så mycket starkare.

Det är stora och svåra saker vi talar om här. De ska inte trivialiseras, inte ritas demonbilder av. Det krävs duktiga människor, professionella människor som på våra reglers i bästa fall kloka grund kan fatta riktigt kvalificerade beslut för den sortens uppgifter.

Låt mig peka på fem saker i all korthet, efter en ganska lång tids debatt.

Det första är att det var viktigt och nödvändigt att göra en sjukförsäkringsreform. Jag vet att vi är väldigt många som inser detta. Låt oss inte riskera en situation där vi går tillbaka till något som vi alla vet fungerade dåligt! Låt oss vara öppna om att det fanns behov av att förändra, förbättra och justera! Vi är nu i färd med att göra detta.

Låt oss tydligt säga: Vi vill inte tillbaka till det gamla, dåliga systemet! Jag tycker att ni säger det med så svag röst ibland, så jag undrar om jag hör rätt.

För det andra: Många framgångar är viktiga i sjukförsäkringsreformens spår. Den allra viktigaste pratar vi väldigt lite om. Det är den dramatiska förkortningen av de långa sjukfallen. Vi har gått från 135 000 sjukfall längre än ett år för mindre än åtta år sedan till 30 000 sjukfall längre än ett år i dag. Det är de som leder fram till väsentligt mycket färre förtidspensioner, för det var de långa sjukfallen som nästan med obevaklig precision ledde till förtidspension.

Detta är en monumental framgång. Den är inte alltid enkel för den enskilde. Den är inte enkel för beslutsfattare. Men den är totalt sett en stor, mänsklig framgång för människor som inte längre är evigt sjuk-skrivna.

För det tredje: Låt mig nämna det faktum att detta är svåra saker också för professionen. Om vi tycker att det är svårt att veta att vi fattar rätt beslut, att vi förvaltar de gemensamma tillgångarna, Sveriges riksdags gemensamma klokskap, på ett bra sätt ska vi veta att det är lika svårt för dem av våra medmänniskor som har att fatta beslut i dagsoperativ verksamhet.

Jag träffar så imponerande människor i Försäkringskassan som utför ett av Sveriges allra svåraste men viktigaste arbeten och som så sällan får tack för det jobbet tillbaka. Jag är fylld av beundran inför människor som vet att fast de ibland har att leverera svåra budskap gör de det för att människor ska få en bättre situation på längre sikt. Det är värt respekt.

För det fjärde: Vi har en lång förtroende- och legitimitetsresa framför oss. Det är många saker som måste fungera samtidigt. Det ska vara respekterade och kloka regler. Det ska vara respekterande och klokt bemötande. Det ska vara korrekta beslut. Det ska finnas former för att klaga och inte minst rättssäkra former för att överklaga. Här kan man tala om att varje del i kedjan måste hålla.

Vi har i dag brister på alla de delarna. Det är vår uppgift att skapa förutsättningar och fatta sådana beslut som gör att helheten blir trovärdig, korrekt, god och riktig.

För det femte och sista vill jag säga, med risk för att få helt fel om bara en kort stund, att jag tycker att vi har fått en seriösare och bättre sjukförsäkrings- och välfärdsdebatt det senaste året. Det vill jag säga till människor som tycker som jag och till människor som tycker annorlunda än jag.

Det här är viktiga frågor som är värda att vi har ett seriöst förhållningssätt till varandra. Det är viktiga frågor som tål att tas på allvar. Det handlar om att inte måla demonbilder av varandras avsikter, att stå upp för att vi tycker olika och att inte skämmas för det. Men det handlar inte om att skrämman människor med att det är avgrunder mellan våra ståndpunkter.

Jag tycker att det är värt att ta fasta på detta. Jag träffar många människor i olika professioner, nu senast läkare. Jag träffar människor i Svenska kyrkan. Jag träffar människor som är aktiva i kommuner. Det är många människor som bryr sig mycket om vad vi här inne lyckas åstadkomma, för de är beroende av våra kloka beslut när de utför sitt viktiga arbete. Låt oss visa dem att vi tar vår uppgift på riktigt stort allvar!
(Applåder)

I detta anförande instämde Mikael Cederbratt, Eva Lohman, Gunilla Nordgren och Lars-Arne Staxäng (alla M) samt Ulf Nilsson (FP), Solveig Zander (C) och Lars Gustafsson (KD).

Anf. 129 GUNVOR G ERICSON (MP) replik:

Herr talman! Socialförsäkringsministern sade i sitt anförande: Så har det alltid varit. Ja, socialförsäkringsincitamenten kanske alltid har varit så, men samhället i dag ser inte ut som det gjorde när socialförsäkringarna infördes.

Jo, det har funnits en lägstanivå i ersättningen i den tidsbegränsade sjukersättningen, som förändrades. Men lyssna gärna igen! Jag tyckte att jag var väldigt tydlig i mitt anförande när jag sade att Miljöpartiet vill ha ett helt nytt sjukförsäkringssystem. För Miljöpartiets del handlar det inte om att gå tillbaka, utan för oss handlar det om att skapa ett modernt trygghetssystem som människor kan känna tillit till, så att man vågar pröva nya saker.

Jag har tre specifika frågor till ministern. Den första handlar om deltidssjukskrivnas situation och de regler som i dag inte stimulerar till jobb. Ett konkret exempel är att den som är halvtidssjukskriven inte kan få ett lönebidragsarbete förrän man minst har haft en heltidssjukskrivning på ett år. Det är ett sådant regelverk som stoppar helt.

Min andra fråga handlar om genusaspekter i sjukförsäkringen. Rehabkedjan har inte hjälpt kvinnor att komma tillbaka till arbete på riktigt. Nu ser vi att det är dubbelt så många kvinnor som män som har återvänt till sjukförsäkringen. Vad anser ministern behöver göras i den frågan?

Jag återkommer till min tredje fråga.

Anf. 130 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Först vill jag säga något bara för att verkligen betona det jag menar. Jag uppfattar absolut att du och Miljöpartiet hellre ser en helt annan sjukförsäkring. Jag var slarvig med att antyda att du i första hand var en av dem som jag ibland får känslan av vill gå tillbaka. Det var en felaktig beskrivning.

Jag tycker att resonemangen är intressanta. Jag tycker bara att man ska ha respekt för att vi pratar om väldigt stora saker. Vi pratar inte om någonting relativt enkelt här. Det handlar om att riva upp rätt stora grunder i den svenska välfärdsmodellen. Jag är inte alls lika säker som du på

att den sortens resonemang som du för skulle vara bättre än den traditionella svenska välfärdsmodellen – det gäller även i vårt samhälle.

Sedan har du en poäng när du pratar om yrkessammansättningar och att det är mycket som har förändrats rejält. Vi ser också i dag vilka problem vi brottas med. Det är glädjande att vi har mycket mindre av traditionella somatiska sjukdomar som leder till mycket långa sjukskrivningar. Vi har blivit bättre på att både bota och förebygga många somatiska, fysiska, funktionsnedsättningar. Vi har i stället fått en dramatisk ökning av dem med psykisk ohälsa, vilket ställer oss inför helt andra utmaningar. Det är också en bra poäng.

Dessutom tror jag att man kan säga att män och kvinnor i dag står inför lite olika situation i sjukförsäkringen. Jag har oroat mig mycket över att kvinnors ökningsandel var dramatiskt mycket större än mäns när det gick upp mest. Sedan var det ganska länge så att kvinnors minskning i sjukfrånvaro var tydligare och snabbare än mäns. I dag är det en mer splittrad bild.

När det gäller inte minst psykiska funktionsnedsättningar som drabbar människor på jobben i dag tror jag att kvinnor är mycket mer utsatta än män. Jag tycker att Kommunals rapport om offentliga välfärdsjobb var mycket intressant ur den aspekten. Men det finns åtskilliga saker att göra.

Anf. 131 GUNVOR G ERICSON (MP) replik:

Herr talman! Ja, och då måste man också ha med sig genusaspekterna när man utformar regelverket. Där kanske vi inte har varit tillräckligt bra fram till i dag. Det måste vi ha med oss när vi diskuterar i Parlamentariska socialförsäkringsutredningen. Vilka incitament och vilka styrmekanismer har man för att kunna främja en sjukförsäkring som också är hälsofrämjande för både kvinnor och män?

En liten detalj kan tyckas vara karensdagen. En deltidsarbetande kvinna som jobbar natt, som alltså har långa arbetspass men jobbar få pass, har ett betydligt högre kvotavdrag än en man som jobbar inom industrin, som har jämnt fördelad arbetstid. Den här kvinnan får i regel tre karensdagar medan mannen i industrin får en dag. Det är ett konkret exempel på något som faktiskt sker i dag.

Min tredje fråga handlar om hälsofrämjande. Borde inte det vara en ledstjärna för hur socialförsäkringssystemet utformas? Även om nu sjukskrivningarna har gått ned innebär det inte med automatik att människor har återfått hälsan i samma grad som sjukskrivningarna har minskat.

Forskning, den lilla som finns, pekar på att trygghet föder kreativitet och att generösa försäkringar skulle kunna leda till en större flexibilitet på arbetsmarknaden. Det handlar om att man vågar pröva en helt annan bransch och inte klamrar sig fast vid det jobb som kanske inte fungerar så bra, som man faktiskt mår psykiskt dåligt av och som förstärker en psykisk ohälsa.

Hur ser ministern på att man skulle kunna ha hälsofrämjande som ett incitament och en ledstjärna för ett framtida socialförsäkringssystem?

Anf. 132 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Jag delar helt analysen att mäns och kvinnors olika sjukfrånvaromönster är en underskattad fråga. Jag tycker att det är mycket intressant att se att män och kvinnor tenderar att ha ungefär lika mycket

sjukfrånvaro fram till första barnet. Därefter förändras det ganska dramatiskt.

När det gäller de allra yngsta är det män som dominerar. Sedan ökar dominansen av kvinnor ganska tidigt. Det här är relativt utforskade ämnesområden som jag tror är underskattade.

Jag tror dessutom att karensdagsfrågan ligger helt rätt i er förträffliga utredning. Där tittar man på om det finns skäl att göra den sortens förändringar som man flera gånger har pekat på för att utjämna orättvisor när det gäller olika yrkens faktiska påverkan av karensdagarna.

Hälsan i relation till arbetsåtergången är en intressant fråga. Normalinsikten har varit nästan den omvända, om jag inte missförstod dig. Mäniskor tenderar att bli rätt mycket bättre, må bättre och ha bättre hälsa efter rätt omfattande insatser. Men det svåra har varit att gå från bättre hälsa tillbaka till arbete. Jag tror – men det är min gissning utan vetenskapliga anspråk – att fler skulle må bättre av att komma till en annan arbetsplats, även om det intuitivt kan låta naturligt att komma tillbaka till samma arbetsgemenskap. Det handlar om att pröva ett annat arbete än det man har blivit sjuk i och av tidigare. Här tror jag att vi borde uppmuntra fler människor att pröva lite nytt och pröva lite mer.

Anf. 133 WIWI-ANNE JOHANSSON (V) replik:

Herr talman! I sitt anförande sade socialförsäkringsministern att vår välfärd bygger på arbete. Jag är den första att skriva under på det. Då är det ett jättebekymmer att vi har en sådan massarbetslöshet som vi har i dag och att den ser ut att gå mot 8 procent nästa år. Det enda förslag man har för att komma till rätta med detta är att man vill sänka restaurangmomsen. Det är klart att vi har ett gemensamt bekymmer på det sättet.

Jag har en fråga, men innan jag ställer den vill jag ta upp en annan sak.

Den som inte får det här kan få försörjningsstöd, sade Ulf Kristersson. Det är klart att det är den sista skyddsmekanism som vi har. Men det kan väl ändå inte vara så att den som är sjuk ska bli utförsäkrad och sedan få försörjningsstöd? Det kan inte vara det som är själva tanken, hoppas jag, bakom regeringens nya socialförsäkring och sjukförsäkring. Ska man få försörjningsstöd måste man ju göra sig av med precis allt som man har.

Fler och fler tvingas ha bostadsrätter i dag eftersom hyresrätter numera är en raritet. Då måste man alltså sälja sitt boende för att kunna få försörjningsstöd. Vi kan ju inte ha en sjukförsäkring som ska leda fram till detta.

Innan jag går vidare ska jag säga att jag inte vill tillbaka. Jag tycker inte att det var bättre förr, eller åtminstone var inte allting bättre förr.

Min konkreta fråga är: Vad är fiffigheten med att det finns en stupstock i denna historiska sjukförsäkring? Varför måste den finnas? Jag förstår inte det.

Vi måste göra rehabiliteringsinsatser, se till att folk får hälsa, blir friska och kommer i arbete. Det är vårt gemensamma mål. Men varför ska vi ha en stupstock? Det är många med mig som inte förstår detta.

Anf. 134 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Vi kan börja med hela frågan om socialbidrag, försörjningsstöd och ekonomiskt bistånd och relationen till socialförsäkringen. Det är en intressant och viktig fråga på två sätt.

Jag tillhör dem som tycker att vi ibland överdriver och överskattar problematiken med kortvariga försörjningsstöd. Jag tror inte att det är ett allvarligt samhällsbekymmer. Det antyder andra tråkiga saker, förvisso: att man har ont om pengar och kanske ett svagt nätverk och ont om vänner som kan hjälpa en tillfälligt. Det kan vara illa nog, men det är inget stort och allvarligt samhällsproblem att någon person någon gång behöver det allmännas hjälp när ingen annan hjälp finns att få.

Det allvarliga problemet, som man tvärtom underskattar, är de långvariga socialbidragsberoendena. Det handlar om familjer som år efter år har försörjningsstöd som permanent försörjning och om barn som aldrig ser sina föräldrar gå till jobbet och komma hem med egna inkomster utan bara ser ständiga ansökningar till socialtjänsten. Det är problematiskt.

Socialstyrelsen har pekat på detta i en rapport för några år sedan. Det finns en väsentligt ökad risk för att dessa barn själva får behov av långvarigt försörjningsstöd senare i livet.

Jag tycker inte att man i allmänhet ska förtala socialbidraget som konstruktion. Varje samhälle kommer alltid att behöva ett yttersta skyddsnät när andra, mer normala system inte fungerar. Det ska vi slå vakt om.

Den bortre tidsgränsen är viktig av det enkla skälet att det måste finnas en idé eller en föreställning om när man ska bestämma om detta är en person som ska ha förtidspension – sjukersättning – eller en person som på något vis ska tillbaka till arbetsmarknaden. Det är hela idén bakom detta.

Tanken var att vi skulle pröva en persons förmåga länge, tålmodigt och systematiskt. Om bedömningen är att personen inte ska ha sjukersättning finns det någon förmåga som vi vägrar ge upp på. Då ska den tas till vara. Sedan är det många som efter denna bortre parentes kommer tillbaka och ska komma tillbaka till sjukförsäkringen.

Anf. 135 WIWI-ANNE JOHANSSON (V) replik:

Herr talman! Ulf Kristersson säger att det inte är något allvarligt bekymmer för samhället med försörjningsstöd för den som har det under kort tid. Det är klart att detta inte är något som urholkar vår ekonomi om en enskild får det under kort tid. Men det är väldigt bekymmersamt för den enskilde eftersom kraven för att få försörjningsstöd går ut över vad familjen som helhet har. Äger man sin bostad tvingas man göra sig av med den. För den enskilde är det naturligtvis ett bekymmer.

Stupstocken är hotet för alla som går in i systemet. Vi är överens om att det är jättebra att ha tidsgränser. Vi ska ställa krav och sätta press på sjukvård och rehabilitering och på arbetsgivaren. Men i dag är egentligen all press på den enskilde.

Jag har pratat med ett antal handläggare på Försäkringskassan som beskriver hur pressande deras situation är. Det första de måste göra är att tala om vad som ska ske om personen inte är frisk inom 90 dagar, inom 180 dagar och så vidare. Det är en stressfaktor som knappast kan vara bra

för tillfrisknandet. Dessutom blir man fattigare när man blir sjuk eftersom det är låga ersättningsnivåer.

I detta att man bedömer arbetsförmågan ligger också ett misstroende. När man till slut når stupstocken har jag förstått att om en handläggare vid Försäkringskassan då säger att man har en liten förmåga att arbeta och att de inte kan se att man inte inom överskådlig tid inte kan gå tillbaka till jobbet så står man sedan där utan annan försörjning än försörjningsstöd. Är detta rimligt?

Anf. 136 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Jag har själv jobbat som socialborgarråd i Stockholm med ansvar för Stockholms socialtjänst och de 40 000 personer i Stockholm som någon gång under ett år får försörjningsstöd. Jag vet vilken påfrestning det innebär för människor att gå till socialtjänsten och be om pengar. Jag vet också att det är många människor som låter bli att gå till socialtjänsten, och det på mycket goda grunder. I bästa fall är det för att de har annan hjälp att få i stället.

Det har aldrig varit avsikten att människor lättvindigt ska vända sig till socialtjänsten för försörjningsstöd. Så har det aldrig varit i något samhällssystem. Det har alltid varit ambitionen att detta ska vara ett bortre och yttersta skyddsnät när ingenting annat fungerar.

Det är bra att människor hjälper varandra så att människor som hamnar i temporär knipa kan få hjälp utan att behöva gå till socialtjänsten. Hade människor inte gjort något för varandra hade det inte fungerat över huvud taget. Men det är också lika bra att vi har formella system för att hjälpa den som ingen annan hjälp kan få. Jag tycker att detta är viktigt.

Den bortre tidsgränsen siktar också på att ställa den nästan existentiella frågan: Vem ska försöka försörja sig själv, vem ska förväntas försöka försörja sig själv och om vem ska vi dra slutsatsen att han eller hon aldrig mer kan försörja sig och att vi därför ska försörja vederbörande med sjukersättning? Det är ingen lätt fråga att besvara. Den ska inte vara lätt, och jag vet att det är ett svårt arbete som ligger bakom detta.

Det är klart att man inte alltid är överens om detta. Men allt annat vore väl ett misslyckande än att man hade väldigt långt till att ge upp svaret på den frågan. Man gör allt man kan för att hitta någon arbetsförmåga också i de tuffaste situationer. Ibland ska man dock ge upp. Man tvingas ge upp. Då är det rätt att ge sjukersättning, och det ges också.

Ju mer sömlösa vi kan få gränserna att bli – det får vi dem att bli med tidigare insatser – desto bättre är det för den enskilde och desto lättare för myndigheterna.

Anf. 137 TOMAS ENEROTH (S) replik:

Herr talman! Jag vill ta upp två frågeställningar.

Jag noterade att statsrådet sade att det inte är något misslyckande när någon människa söker socialbidrag. Jag förstår andemeningen i detta, men det *är* ett misslyckande, och det blir ett dubbelt misslyckande för samhället eftersom konsekvenserna väldigt ofta blir så avgörande. Det innebär att man prövas integritetskränkande. Man får ett bidrag under förutsättning att man säljer väldigt mycket av det man äger.

All erfarenhet forskningsmässigt, och det vet statsrådet, visar att man då också kommer allt längre bort från arbetsmarknaden, med en kraftigt

försämrad prognos om att kunna komma tillbaka på arbetsmarknaden. I den meningen blir ett socialbidrag, även om det är ett kortvarigt beroende, ett misslyckande.

Det är en väsentlig skillnad gentemot den ersättning, inte bidrag, som man får från en försäkring som man själv har betalat. Det är en social försäkring som vi har där vi avstår en del av vårt löneutrymme för att få en inkomstbortfallsförsäkring i händelse av sjukdom. I dag går denna försäkring med kraftigt överskott. Ändå reduceras utgifterna ganska kraftigt, får man tillstå, och människor får inte rätt till den ersättning som de rimligtvis borde få. Kraven ställs på den enskilde, men väldigt sällan talas det om vilken rätt man har.

Om jag har en bilförsäkring eller en annan försäkring vet jag att det finns ett antal krav som jag har rätt att ställa på Folksam eller vilket försäkringsbolag det nu kan vara. Vilka krav tycker statsrådet att det är rimligt att den enskilde sjukskrivne ska ha när det gäller rätten till rehabilitering och rätten till stöd?

Den andra frågan rör legitimitetsproblemet. Vi kunde här höra Folkpartiets talesperson säga att man tycker att 80 procent är en rimlig nivå och att taken i sjukförsäkringen borde höjas. Jag har i mitt anförande kraftfullt pläderat för höjning av taken, så att ingenjörer, lärare och andra inte ska behöva ta kompletterande privata försäkringar. Vad tycker statsrådet är en rimlig nivå? Det berättas ju vid flera tillfällen att det i huvudsak är Moderaterna som är motståndare till höjda tak i socialförsäkringen. Låt oss få upp den diskussionen på bordet. Vad är en rimlig nivå, och vad borde taknivån ligga på? Är det 80 procent som flertalet ska ha på arbetsmarknaden?

Anf. 138 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Jag är den förste att hålla med om att ju färre som behöver gå till socialtjänsten och söka försörjningsstöd, desto bättre. Det är självklart. Jag menar ingenting annat. På alla sätt är det bättre.

Men jag menar också att försörjningsstödet får användas. Kommunmännen är ibland så till den milda grad bekymrade över försörjningsstödet att det låter som ett system som inte är tänkt att användas någon gång. Då brukar jag påpeka att det viktiga är att bekämpa och göra väsentliga preventiva insatser för att undvika långvarigt försörjningsstödsberoende. Det är den viktigaste frågan.

Det gäller också att veta vad som är orsak och vad som är verkan. Det är inte så, som jag tycker att ni gång på gång antyder, att det är sjukförsäkringsreformen som leder till socialbidrag. Det är inte så.

Det finns en enda kvalificerad studie gjord på detta område. Den har gjorts av Sveriges Kommuner och Landsting. Det är mindre än 1 procent av Sveriges försörjningsstöds kostnader som har någon koppling till utförsäkringen, mindre än 1 procent. I deras uppföljningsstudie bekräftades resultatet. Det är en marginell del, som Sveriges Kommuner och Landsting uttrycker det. Det vill säga, för att vara noga, att det inte är marginellt att vi har försörjningsstöds kostnader i Sverige, men det är marginellt att sjukförsäkringen leder fram till behov av socialbidrag.

Det betyder inte att det inte finns enskilda människor som kan behöva detta och som ska ha rätt att få det också. Dem vill jag inte moralisera över. Men det är inte där skon klämmer när det gäller svenskt försörj-

ningsstöd. Det är, som vi har påpekat här, för många som inte arbetar, som inte kommer in på arbetsmarknaden. Det är för många människor med utländsk härkomst som inte har fått en chans att etablera sig på svensk arbetsmarknad. Där finns viktiga samhällsproblem, men det är inte välfärdsmodellens fel att det är på det sättet. Jag tycker att ni far med begränsad sanningshalt när ni gång på gång antyder att det är sjukförsäkringen som ligger bakom försörjningsstödet.

Anf. 139 TOMAS ENEROTH (S) replik:

Herr talman! Det är fascinerande att samtidigt som denna sjukförsäkringsreform genomdrivs med omfattande utförsäkringar – det hoppas jag att statsrådet inte förnekar, det är myndigheten som har redovisat de omfattande utförsäkringar som sker – pågår en kraftig ökning av socialbidragskostnaderna i landets kommuner. Det är möjligt att det moderatledda SKL inte tillstår detta i sina rapporter, men det är onekligen så att det finns ett väldigt tydligt samband.

Sedan kan naturligtvis en misslyckad arbetsmarknadspolitik och den långtgående långtidsarbetslöshet som finns på arbetsmarknaden också spela roll, men visst finns det ett samband. Vart tar annars de 50 000 utförsäkrade vägen? Vi hörde tydligt i rapporten att man förlorade 5 000 kronor i snitt. Var har de annars fått sin försörjning?

Jag tycker att det finns ett spår i diskussionen som är lite oroväckande. Jag har hört både statsministern och nu Ulf Kristersson tala om att det inte är så farligt att ta hjälp av familjen och andra stödsystem. Orden är statsministerns.

Börjar vi skönja en utveckling där man än mer börjar fransäga sig samhällsansvaret och säger att socialbidrag är möjligt men först och främst familjen. Jag vill inte ha en sådan utveckling, när man faktiskt innan har haft ett anständigt system där vi avstår en del av vår lön för att betala en försäkring som ska skydda vår inkomst i händelse av att vi tappar arbetsförmågan på grund av sjukdom.

Jag fick heller inget svar på frågan vad som är en rimlig diskussion om taken i socialförsäkringarna. Vi har hört av Ulf Nilsson, Folkpartiets talesperson, att det är någonting som ni diskuterar inom Alliansen. Vad tycker regeringen är rimligt när det gäller taknivåerna? Vad ska lärare, sjuksköterskor, civilingenjörer och andra förvänta sig? Hur mycket ska man själv behöva ha i kompletterande eller privat försäkring? Eller om man vänder på det: Hur stort utrymme ska de privata försäkringsbolagen ha för att kunna sälja sina försäkringar när samhällets skyddsnet inte räcker till?

Anf. 140 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Jag hoppas att Tomas Eneroth talar mot eget bättre vetande. När du antyder att Sveriges Kommuner och Landsting manipulerar statistiken för att gå regeringens vägar tycker jag att du är fel ute. De är mycket tydliga i sin rapport. Det finns goda och allvarliga skäl att oroa sig för det svenska försörjningsstödet, framför allt de långvariga. Det är inte sjukförsäkringen som ligger bakom detta. De är kristallklara. Läs rapporten, läs uppföljningsrapporten! Jag tycker ändå att det är anmärkningsvärt att du antyder att det skulle vara felaktigheter och fiffel i deras rapporter för att gynna regeringens politik.

Låt oss titta på siffrorna exakt som de är. År 2010 lämnade 35 636 personer sjukförsäkringen och skrev efter två och ett halvt år in sig hos Arbetsförmedlingen. Många fler lämnade långt tidigare och gick tillbaka till jobbet. Det är den stora framgången. Av dem var det 17 069 personer som inte återgick till sjukförsäkringen för en ny period med sjukpenning, som var kvar hos Arbetsförmedlingen. 29 procent av dem, 5 000 personer, är i dag i arbete. 8 procent, 1 400 personer, är öppet arbetslösa. 42 procent är i arbetsmarknadspolitiska program. Vi pratar om 13 500 personer. För mig är det ingen bagatell att 13 500 personer, som annars skulle ha varit kvar i evig sjukskrivning, har kommit närmare arbetsmarknaden och i dag får bättre stöd och hjälp än de skulle ha fått tidigare.

Det du i praktiken säger, fast du inte vill vidgå det, är att du vill tillbaka till hur det var förr och jag vill det inte. Där tycker vi helt enkelt olika.

Ni myntade för länge sedan ett begrepp, att verksamheterna ska värnas framför transfereringarna. Jag tycker att vi i dag totalt sett – offentliga försäkringar i kombination med avtalsförsäkringar – ligger på en rimlig nivå och det tycker ni också, med ett halvt basbelopps skillnad i årets budget.

Anf. 141 SHADIYE HEYDARI (S):

Herr talman! Ärade ledamöter och åhörare! Misstro oss inte, säger de utförsäkrade.

Med den svenska modellen har Sverige under lång tid haft en av världens bästa och mest effektiva sjukförsäkringsmodeller. Den bygger på den grundläggande principen att alla är med och att alla får del av nyttan. På så sätt skapas den bästa tryggheten för var och en av oss.

Det skapar också en stabil och hållbar modell som är effektiv och som alla vi medborgare kan lita till vid behov. Vi finansierar den gemensamt genom arbete och avgifter på lönen och får tillbaka efter behov. Det är en försäkring som är jämlik och rättvis.

De dogmatiska tidsgränser som regeringen kallar rehabiliteringskedjan är i själva verket en utsorteringskedja.

Herr talman! Försäkringskassan har ansvaret för att samordna rehabiliteringsinsatserna. Den enskilde måste redan från början få tillgång till ett individuellt anpassat stöd och de insatser som krävs. För den som inte kan återgå till sin tidigare arbetsplats eller sitt tidigare yrke ska insatserna syfta till att komma vidare till något nytt. Ju tidigare och närmare individen och arbetsplatsen åtgärderna sätts in, desto större är chansen att komma tillbaka. Människan måste sättas i centrum. Det är inte en rimlig ordning att den enskilde åläggs allt ansvar. Inte minst arbetsgivaren har en central funktion i en rehabilitering värd namnet.

Kunskapen om ohälsa och lyckade rehabiliteringsinsatser är otillräcklig. Kvinnors ohälsa behöver uppmärksammas mer. Det faktum att kvinnor är överrepresenterade bland dem som anses ha diffusa diagnoser behöver belysas närmare. Vid studier av ohälsans orsaker borde det fästas större vikt vid de skillnader som på grund av kön fortfarande gör sig gällande såväl i arbetslivet som vid fördelningen av det obetalda hemarbetet.

Herr talman! Regeringens försämringar av sjukförsäkringen, dålig samverkan, byråkrati och krångliga regelverk, gör att människor kommer

i kläm och inte får det stöd som de har rätt till. På grund av reformens tidsgränser har många av de utförsäkrade hamnat i fattigdom, oro och lever på sina anhöriga.

Många har hamnat utanför försäkringen. Dessa kan inte ens vända sig till socialtjänsten eftersom de under sina verksamma år har skaffat sig hus och bil. Reformen har skapat ett nytt slags beroende.

Vi ska inte se människor som endast produkter och konsumenter som redovisas i statistiska siffror och resultat. Vår strävan är att skapa förutsättningar och underlätta för människor som är i behov av hjälp vid ohälsa.

Många av de försäkrade kommer sent in i rehabiliteringen. Detta gör att det blir svårare och tar längre tid med rehabiliteringen. Ju tidigare man kommer in desto lättare är det att komma tillbaka till arbete eller praktik.

Herr talman! Enligt de rehabiliteringsenheter jag har pratat med har det varit svårt att få patienterna i ett tidigt skede. Läkarna skickar in dem efter sju åtta års besvär. Detta innebär att kortare insatser inte hjälper denna målgrupp. Det innebär också att den målgrupp som kommer in sent är i behov av längre rehabilitering och långa insatser. En bra och väl fungerande sjukförsäkring förutsätter väl fungerande system för rehabilitering och stöd.

Vi ska skapa förutsättningar och möjligheter så att människor kan utvecklas och få pröva något nytt när de inte klarar av sitt arbete på grund av funktionshinder eller ohälsa. Vi ska underlätta livet för medborgarna, inte tvärtom. Varje människas förmåga ska tas till vara.

Den nya reformen av sjukförsäkringen har lett till omfattande negativa ekonomiska konsekvenser. Cirka åtta av tio har påverkats negativt ekonomiskt av utförsäkringen.

Herr talman! Det är inte alls lätt att komma tillbaka till arbetsplatsen eller att pröva något nytt eftersom de flesta arbetsplatser har fasta arbetstider. Arbetsgivaren måste underlätta att skapa förutsättningar för den försäkrade så att han eller hon kan arbeta på andra arbetstider och med andra arbetsuppgifter. Arbetsplatsen och arbetsuppgifterna ska utformas utifrån den försäkrades arbetsförmåga och hälsotillstånd. Alla behöver inte arbeta mellan 7 och 17. Det ska finnas andra alternativ, till exempel flexibla arbetstider.

Det finns ett annat hinder på arbetsplatsen, nämligen stödet från chefen och arbetskamraterna. Det gör att man känner sig orolig inför arbetsprövningen. Faktum är att det inte finns tillräckliga resurser på arbetsplatsen i dag. Man upplever sig som en belastning utifrån hur man tror att arbetskamraterna ser på en. Det beror på att den försäkrade kan ha svårt att arbeta i samma takt som de övriga i personalgruppen. Arbetsgivaren har svårt att få till stånd praktisk handledning för dem under rehabilitering. Ett effektivt fungerande samarbete mellan arbetsgivare, Försäkringskassan samt primärvården är därför högt prioriterat.

Herr talman! Vi socialdemokrater vill därför satsa ännu mer på förebyggande insatser i form av friskvård, företagshälsovård, bättre arbetsmiljö och en väl fungerande rehabilitering. Vi vill att det ska finnas tydliga tidsgränser för när parternas ansvar för rehabilitering upphör och när de allmänna aktiva insatserna tar vid. Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, landsting och de sociala myndigheterna ska samarbeta med indi-

viden i centrum och erbjuda kvalificerad handledning, rehabilitering, utbildning, arbetsträning och andra insatser utifrån individens behov och inte utifrån stuprörstänkande, det vill säga myndighetsgränser. Genom Finsam får individen ett samlat stöd och faller inte mellan stolarna. Arbetet med finansiell samordning på rehabiliteringsområdet, Finsam, måste därmed utvecklas.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till Socialdemokraternas reservationer nr 8 och 14.

(Applåder)

Anf. 142 SAILA QUICKLUND (M):

Herr talman! Först vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet utom i den del som avser tillkännagivandet om begreppet arbetsförmågeprövning, och där yrkar jag bifall till reservation 6.

Mitt anförande kan härledas till rehabiliteringsdelen. Gunilla Nordgren kommer senare att prata om Finsam.

En väl fungerande sjukförsäkring ska vara ett skydd när vi är sjuka och inte kan arbeta. Den ska vara ett stöd för människor att snabbt komma tillbaka till arbete och egen försörjning när detta är möjligt. Så har det inte alltid varit, men vi är på god väg.

Anledningen till att sjukskrivningarna blir färre och kortare är att man tar ett helhetsgrepp om den sjukskrivne och att insatserna sätts in tidigare. Enligt statistik blir i dag hälften så många sjukskrivna hälften så länge, om man jämför med tidpunkten då sjukskrivningstalet var som allra högst.

Oppositionen vill att mer ska satsas på riktig rehabilitering. Jag undrar vilken typ av rehabilitering man syftar på då.

Vi har arbetslivsinriktad rehabilitering, som Arbetsförmedlingen ansvarar för. Vi har arbetsplatsinriktad rehabilitering, som arbetsgivaren ansvarar för. Vi har medicinsk rehabilitering, som hälso- och sjukvården ansvarar för.

Herr talman! Det är viktigt att vi kan säkerställa att både Försäkringskassan, hälso- och sjukvården och Arbetsförmedlingen har en aktiv samverkan om medicinska och arbetslivsinriktade rehabiliteringsinsatser för dem som befinner sig i sjukförsäkringen. Därför tillför regeringen helt nya 500 miljoner kronor årligen från 2012 för förbättrad samverkan mellan Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan. Syftet är så klart att ge fler tidigare och mer individuella insatser.

För 2011 avsattes 314 miljoner kronor till samverkan mellan Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen, och de bedöms att förbrukas i sin helhet. För 2012 föreslås 738 miljoner kronor, vilket är en förstärkning med hela 422 miljoner kronor jämfört med 2011.

När det gäller Finsam har regeringen beslutat att slopa kopplingen till sjukpenninganslaget, som tidigare finansierat samordningen av rehabiliteringsinsatser. Denna osäkerhet har gjort att det är svårt att etablera en kontinuitet i de samverkansaktiviteter som samordningsförbunden bedriver, eftersom planeringen av verksamheterna blir kortsiktig.

Det nya är att regeringens samlade medel till den finansiella samordningen ska finansieras via det nyinrättade anslaget Bidrag för sjukskrivningsprocessen.

Regeringens bedömning är att förändringen kommer att underlätta för samordningsförbunden att planera och driva sin verksamhet genom att det skapas fleråriga planeringshorisonter, vilket förbättrar förutsägbarheten för de verksamheter som finansieras med dessa medel.

Herr talman! Genom införandet av rehabiliteringskedjan med fasta tidpunkter för prövningen av arbetsförmågan har sjukskrivningsprocessen blivit mer aktiv. Förutsägbarheten i processen har också ökat. Samtidigt innebär sjukförsäkringsreformen en ambitionshöjning när det gäller möjligheterna att ta till vara varje persons förmåga att arbeta.

Hälso- och sjukvården är en central aktör för en väl fungerande sjukskrivningsprocess med viktiga uppgifter att leverera medicinska underlag av god kvalitet och tillhandahålla behandling och medicinsk rehabilitering. En väl fungerande samverkan mellan Försäkringskassan och hälso- och sjukvården är givetvis därför av yttersta vikt för just sjukskrivningsprocessen. De åtgärder som har vidtagits genom sjukskrivningsmiljarden, rehabiliteringsgarantin, företagshälsovården och finansiell samordning är verkligen angelägna.

Låt oss titta på vad regeringen har gjort på rehabiliteringsområdet och vilka resurser som satsas, eftersom det är just det som många motionerat om. Jag måste säga att jag ställer mig frågande till oppositionens krav på mer resurser mot bakgrund av att regeringen nu genomför den största satsningen någonsin på medicinsk och arbetslivsinriktad rehabilitering.

Men det handlar inte bara om pengar. Pengarna ska gå till rätt insatser. Därför är det viktigt med metodutveckling och utvärdering, vilket vi verkligen har satsat på. Jag ska ge några exempel.

- Vi har inrättat rehabiliteringsgarantin, som ger rätt till evidensbaserad behandling i syfte att minska sjukfrånvaron. Regeringen har de två senaste åren avsatt 960 miljoner kronor per år till detta.
- Som jag redan nämnt uppdrar vi också åt Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen att genomföra metodutveckling på rehabiliteringsområdet – mer systematik och så vidare. Vi lägger stor vikt vid metodutveckling och att se till att åtgärderna verkligen leder till att människor kommer tillbaka till arbetsmarknaden.
- Vi har också avsatt medel för forskningsprojekt för att utveckla ny evidens för behandlings- och rehabiliteringsinsatser. Det handlar om 40 miljoner för 2011 och 40 miljoner för 2012. Totalt är det alltså en satsning på 100 miljoner kronor.
- Vi har tidigare satsat 41 miljoner på rehabiliteringsprojekt och forskning i syfte att minska kvinnors sjukfrånvaro.
- Vi har tidigare inrättat Rehabiliteringsrådet, som har följt och föreslagit förbättringar inom rehabiliteringsområdet på vetenskaplig grund.

Jag skulle vilja uppehålla mig en kort stund vid rehabiliteringsgarantin. Som vi tidigare har hört – jag nämner det igen – hade Sverige under början av 2000-talets första decennium ett av världens sjukaste folk. Ryggproblem, depression, ångest och stressrelaterade symtom var de vanligaste skälen till sjukskrivning. Det var en orimlig och givetvis ohållbar situation som regeringen ansåg sig tvungen att åtgärda.

Den 1 juli 2008 tecknade regeringen därför en överenskommelse med Sveriges Kommuner och Landsting om en rehabiliteringsgaranti. Syftet är att patienter i åldern 16–67 år ska få tillgång till behandling och rehabilitering för att lättare kunna återgå i arbete vid en eventuell sjukskrivning. Garantin har också ett förebyggande syfte eftersom den omfattar personer som riskerar sjukskrivning.

Den medicinska behandlingen ska ha vetenskapligt stöd, och den är inriktad på de stora diagnosgrupperna bland långtidssjukskrivna – sjukdomar i rörelseorganen samt lindrig och medelsvår psykisk ohälsa. Redan nu börjar vi se resultatet av regeringens insatser. Landstingen rapporterar att tillgången på just multimodal rehabilitering och KBT har ökat sedan 2008 och fortsätter att öka.

Nyligen kunde Karolinska Institutet, KI, som utvärderat reformen i en rapport, visa att risken för att hamna i sjukersättning – eller förtidspension, som det fortfarande heter i folkmun – mer än halveras för dem som tagit del av just rehabiliteringsgarantin. Det går också att påvisa en signifikant förbättring av den självskattade hälsan och arbetsförmågan.

Att människor kan komma tillbaka till arbetslivet innebär stora samhällsekonomiska vinster, men det har också betydelse för den enskilde i form av fortsatta arbetsgemenskaper, självkänsla och välbefinnande. Det går givetvis inte att sätta en prislapp på.

Rehabiliteringsgarantin ska förstås ses som en naturlig del av arbetslinjen, vilket också förklarar varför just vår regering har infört denna viktiga åtgärd. År 2006 gav Socialdemokraterna 90 miljoner till rehabilitering. Det bör alltså ställas i perspektiv till att alliansregeringen bara i år ger tio gånger så mycket, nästan 1 miljard, till medicinsk rehabilitering och KBT. Lägg därtill sjukskrivningsmiljarden, psykiatrimiljarden och kömiljarden så kommer vi upp i en ännu högre summa. Det är väldigt mycket pengar, och det visar att regeringen tar krafttag för att minska utanförskapet.

Svensk sjukfrånvaro närmar sig numera en nivå jämförbar med andra europeiska länder. För oss är det dock självklart att fortsätta driva en politik som tar ansvar för Sverige. I det ingår att hjälpa dem som är eller riskerar att bli sjuka. Alla är vinnare på en sådan politik.

Herr talman! Regeringens satsningar inom rehabiliteringsområdet är historiskt stora och omfattande. Utmaningar kvarstår – det ska sägas – men ambitionsnivån när det gäller att hjälpa människor att få adekvata insatser och en möjlighet att komma tillbaka till arbetslivet är mycket hög. Jag är helt övertygad om att vi går i rätt riktning.

(Applåder)

I detta anförande instämde Mikael Cederbratt, Gunilla Nordgren och Lars-Arne Staxäng (alla M) samt Ulf Nilsson (FP) och Solveig Zander (C).

Anf. 143 GUNVOR G ERICSON (MP) replik:

Herr talman! Vi har nu hört Saila Quicklund prata om rehabilitering. Rehabiliteringen är dock splittrad på tre olika huvudmän – precis som om vi har tydliga gränser för vad som är vad och som om individen består av tre olika delar.

Faktum är dock att individen befinner sig i en situation. Konsekvensen av införandet av rehabkedjan är att det heter att man jobbar med hela människans behov, men det finns inga pengar till att köpa någon annan form av rehabilitering än det som är utanför den medicinska rehabiliteringen. Konsekvenserna har blivit att enheter och företag som jobbade med rehabilitering utifrån ett helhetsperspektiv har lagts ned. Ett exempel är Alftagården.

Enheter som försöker jobba med en helhet, som utreder varje människas unika behov och sätter in insatser för det, har oerhört svårt att få finansiering. En arbetsgivare kan betala för det, men den som inte har någon arbetsgivare finner inte alltid någon som vill betala. Försäkringskassan har inga pengar. Arbetsförmedlingen har pengar och kan köpa insatser, men det ska bara vara till arbetslivsinriktad rehabilitering. För det som ligger i gränslandet finns ingen finansiering.

Min fråga till Moderaterna och Saila Quicklund är: Är ni nöjda med den splittring som finns i rehabiliteringsansvaret, eller ser ni också att det finns en risk att delat ansvar är inget ansvar?

Anf. 144 SAILA QUICKLUND (M) replik:

Herr talman! Först och främst måste jag säga att det gläder mig att just rehabiliteringen har kommit så pass mycket i fokus bland flera partier. Det är bra.

Jag vill också framhålla att de satsningar regeringen gör just är samverkan. Vi kan se på de nya medel jag tidigare redovisade: Det är 500 miljoner kronor i nya medel till samverkan mellan Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan. Samverkansformerna är alltså till för att ingen ska hamna mellan stolarna och att man koordinerar rehabiliteringsinsatserna. Vi har den totala summan på 738 miljoner och ökningen med 424 miljoner i samma syfte – att göra rehabiliteringen adekvat.

Herr talman! Gunvor G Ericson frågar om vi kan ha andra behandlingsformer än de evidensbaserade. Regeringen har gjort en stor satsning – Gunvor G Ericson har tagit del av den via Rehabiliteringsrådets uttalande – på vikten av att ha evidensbaserade behandlingsmetoder via KBT eller andra medicinska rehabiliteringsformer. Denna del är viktig. Det finns alltid alternativ, men satsningen från regeringen härrör sig från dessa delar, där vi vet att forskning ligger till grund för insatser.

Självklart ska det också utvärderas kontinuerligt om det är rätt metoder och så vidare, och det görs också – allt för att säkerställa det vi ger de personer som har behov av det.

Anf. 145 GUNVOR G ERICSON (MP) replik:

Herr talman! Nej, det jag talar om är inte andra behandlingsmetoder än evidensbaserade. Det jag talar om är just evidensbaserade metoder, som bland annat har utvärderats av Matilda Annerstedt på SLU i Alnarp.

Det handlar om exempelvis grön rehabilitering, som har visat sig väldigt verksam vid stressrelaterade sjukdomstillstånd och utbrändhet. Den sortens behandling, där man ser på en helhet och hela individens situation, finns det inga tydliga medel att köpa tjänster för om inte landstinget eller någon annan ställer upp och gör det. Man måste alltså platsa i något av de tre facken. Det är det som är problemet med att splittra rehabiliteringsansvaret på tre olika myndigheter.

För Miljöpartiets del ser vi det som viktigt att man har evidensbase-
rade metoder, men man måste också titta lite utanför den här boxen med
myndigheterna. Visst är det bra att myndigheterna samverkar. Men det
handlar ju om att ge rehabilitering till den enskilda individen, och där har
vi ett problem. Finsam gör jättemycket som är bra för dem som omfattas
av Finsamverksamheten, men de allra flesta som är sjukskrivna är ju inte
med i Finsam. De kan ha behov av rehabilitering men kanske inte har en
arbetsgivare som är beredd att betala.

Det är viktigt att utgångspunkten för rehabiliteringen är att den ut-
formas individuellt efter varje människas behov. Därför kanske det skulle
finnas en möjlighet att ha ett samlat ansvar för rehabiliteringen så att den
enskilda individen kan få rehabilitering oavsett varifrån man köper tjäns-
ten.

Anf. 146 SAILA QUICKLUND (M) replik:

Herr talman! Självklart ska det vara både individuella utredningar och
planer. Det här är ingenting nytt, utan den viljeansatsen finns redan i dag.
Det är säkert så att det finns förbättringsområden också på den sidan,
men detta ska förstärkas ytterligare.

Ett samlat ansvar är också det som är andemeningen nu och framåt.
Gunvor G Ericson tar upp medel för metodutveckling till Arbetsför-
medlingen och Försäkringskassan. Det är 100 miljoner kronor till forsk-
ningsprojekt kring ny evidens och behandlings- och rehabiliteringsinsat-
ser, 41 miljoner till rehabiliteringsprojekt och forskning kring kvinnors
sjukfrånvaro. Regeringen söker hela tiden evidens för vad som har bäst
effekt för de personer som behöver insatser.

Det finns förslag på andra delar, men nu har man valt den här delen.
Vi inväntar också mer undersökningar och forskningar vad gäller vilka
satsningar man ska göra.

Anf. 147 EVA-LENA JANSSON (S):

Herr talman! I dagens betänkande, utgiftsområde 10, Ekonomisk
trygghet vid sjukdom och handikapp, behandlas också frågan om arbets-
skadeförsäkringen, eller det stora arbetsskadelotteriet som Dagens Arbete
väljer att kalla den – nästan alla drar en nitlott.

I reportaget i Dagens Arbete, som är från juni 2010, skrivs om en
man som enligt en professor haft det tyngsta jobbet som funnits i Sve-
rige. Sedan den dagen han inte kom upp ur sängen har han varit sjukskri-
ven på hel- eller halvtid. Men på grund av den nya förändringen i sjuk-
försäkringen har han utförsäkrats och har inte längre rätt att vara sjuk-
skriven.

Grundtanken med arbetsskadeförsäkringen är att individer som får en
skada eller sjukdom som orsakats av arbetet inte ska drabbas ekonomiskt.
Dess värre är arbetsskadeförsäkringen en försäkring som av många inte
längre uppfattas som vare sig jämställd eller jämlik.

Inspektionen för socialförsäkringen gav i oktober ut en rapport som
visade att i de ärenden som Försäkringskassan under åren 2009–2010
prövade om sjukdom som orsakats genom skadlig inverkan i arbetet
bifölls 24 procent av ansökningarna från kvinnor och 39 procent av an-
sökningarna från män. Med andra ord: Den är inte jämställd.

Trots att riksdagen ändrade lagen 2002 i syfte att göra försäkringen jämställd och att bevisbördan vid bedömning av arbetsskada skulle lättas har förändringen inte fått den effekt som lagstiftaren velat åstadkomma.

I sin rapport skriver IFS, Institutet för socialförsäkringen, följande: Det förekommer att yrkestitel och diagnos är avgörande för rätten till livränta. Den försäkrade saknar information om för vilka yrken och besvär det inte görs någon individuell prövning. Därmed blir beslutet om livränta oförutsägbart och rättsosäkert för den försäkrade. Det finns anledning att vidare utreda fördelar och nackdelar med att införa någon form av lista över godkända arbetssjukdomar och riskfyllda exponeringar. Uppgifterna i Försäkringskassans register är inte tillförlitliga, vilket innebär begränsningar i arbetsskadeförsäkringens ersättningsmönster och begränsningar i att möta försäkringens effekter för kvinnor och män. Antalet individer som ansöker om och beviljas livränta på grund av arbetssjukdom har minskat markant sedan 2007. Det har genomförts stora förändringar i sjukförsäkringen. Det är angeläget att granska hur förändringarna i sjukförsäkringen har påverkat både ansökningar om ersättning och handläggning av arbetsskadeförsäkring.

Detta skriver IFS. Då kan man ställa sig frågan, eftersom Solveig Zander i sitt anförande nämnde att arbetsskadeförsäkringen är en del av det som man borde titta närmare på, hur arbetsskadeförsäkringen genom privatisering skulle göras mer jämställd och jämlik. Jag hoppas kunna få svar på det, för i utskottets betänkande pekar man på att just en privatisering av försäkringen är någonting som den stora socialförsäkringsutredningen ska titta på.

Herr talman! För att synliggöra problematiken i arbetsskadeförsäkringen ska jag lyfta fram några enskilda exempel.

En kvinna som arbetar inom kommunal äldreomsorg skadar sig vid ett olycksfall. Hon blir omplacerad på grund av ryggproblem efter olycksfallet. Försäkringskassan avslår ansökan om livränta med motiveringen att det är degenerativa förändringar, det vill säga att hon har blivit gammal, och att ryggsmärtor är vanliga hos hela befolkningen – detta trots att kvinnan före olyckan aldrig haft problem med ryggen.

I ett annat fall där en kvinna skadat sig via ett olycksfall avslår Försäkringskassan ansökan om livränta med motiveringen att olycksfallet inte kunnat ge upphov till de skador man kunnat fastställa. Trots att kvinnan inte har skadorna har skadorna inte kunnat ge upphov till smärt syndrom, enligt Försäkringskassan.

När det dessutom visar sig att Försäkringskassan inte längre gör några arbetsplatsutredningar mer än i undantagsfall ställer jag mig frågan hur man ändå kan uttala sig om orsakssamband. Det är med andra ord inte så konstigt att arbetsskadeförsäkringen inte uppfattas som rättssäker och att många pekar på att den är rättsosäker.

Herr talman! Därför anser vi socialdemokrater att det är nödvändigt att försäkringen nu ses över inom ramen för den parlamentariska socialförsäkringsutredningen.

(Applåder)

Anf. 148 GUNILLA NORDGREN (M):

Herr talman! Mycket har sagts om detta viktiga utgiftsområde i dag så jag ska fatta mig kort. Vi har en lång kväll framför oss. Men jag vill

gärna säga några ord om Finsam, det vill säga finansiella samordningsförbund, som ligger mig väldigt varmt om hjärtat.

Finansiell samordning inom ramen för samordningsförbund finns nu i de flesta kommuner, runt 215 eller så, och detta samarbete går framåt. Jag konstaterar med tillfredsställelse att denna verksamhet får ett eget anslag i budgeten för 2012. Förutom att det blir en ökning av anslaget till 280 miljoner kronor blir det nu lättare att planera för flera år framåt. Det har nu blivit ett eget anslag och följer inte längre kopplingen till 5 procent av sjukpenningens anslaget. Det gör att arbetet med fleråriga projekt blir väldigt mycket lättare för samordningsförbunden.

Målgruppen för insatserna är de som bedöms ha sammansatta problem och som är i behov av samordnade rehabiliteringsinsatser. En prioriterad grupp är unga med aktivitetsersättning.

Herr talman! Jag är sedan ett antal år själv ordförande i vårt samordningsförbund i min hemkommun och har varit med om att starta upp detta arbete. Jag ser fördelarna med att samarbeta på detta sätt med två statliga myndigheter, Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan, samt i vårt fall med Region Skåne.

Det var lite byråkratiskt i början för att få ihop rutinerna mellan statliga myndigheter, ett landsting och ett par kommuner, men nu flyter samarbetet jättebra. Det sägs från många håll i landet att samarbetet fungerar bättre och bättre. Min syn är att denna typ av samarbete gynnar alla, både de inblandade parterna och framför allt de grupper av människor som får ta del av insatserna. Det finns ett väldigt engagemang och man talar ofta om att jobba med individen i centrum.

Herr talman! Metoder för utvärdering är något som livligt diskuteras bland annat under våra olika nätverkskonferenser. Även ISF har påtalat att utvärderingen av insatserna på något sätt bör centraliseras. Man kan konstatera att här finns mer arbete att göra. Ibland är förbunden så pass små att det är svårt att ha en kontrollgrupp och svårt att få vetenskaplighet i utvärderingen av insatserna. Därför avser regeringen att ge Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen i uppdrag att utveckla förbättrade arbetsmetoder.

Jag kan med stor tillfredsställelse konstatera att regeringen lyssnat på oss angående momsfrågan, som den senaste tiden varit en ganska stor fråga. Tanken har hela tiden varit att dessa samordningsförbund skulle vara att jämföra med kommunalförbund. Det syns också i registreringen av förbunden som sådana, men ordet kom inte med i lagtexten i en av paragraferna till Skatteverket. Skatteverket har alltså inte kunnat medge avdragsrätt för moms då begreppet saknas i den lagtext som de är tvungna att följa.

Vi inom samordningsförbunden har tyckt att det är ganska dumt att man först får ett anslag med pengar och sedan ska det tillbaka i form av moms. Till slut lyckades vi få med oss alla på båten. Detta rättas därför nu till och samordningsförbunden får avdragsrätt. Dessutom föreslås att ändringen ska gälla från den 1 juli 2012 men ska tillämpas från och med den 1 januari 2010. Det är ett glädjande besked till alla, inklusive mig som jobbar med dessa frågor på hemmaplan. Sammanlagt rör det sig om 30–40 miljoner. Det är alltså inga småpengar det handlar om.

Prot. 2011/12:46
12 december

*Socialförsäkrings-
området*

Utgiftsområde 10

Jag vill avslutningsvis yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet utom den del som återfinns i reservation 6, som jag härmed också yrkar bifall till.

(Applåder)

I detta anförande instämde Finn Bengtsson och Lars-Arne Staxäng (båda M) samt Ulf Nilsson (FP) och Solveig Zander (C).

Anf. 149 JASENKO OMANOVIC (S):

Herr talman! Som siste man ut i debatten med startnummer 14 vill jag debattera ur en annan vinkel, inte socialförsäkringens direkta verkan utan förutsättningarna för finansieringen av socialförsäkring.

Det är allmänt känt, hoppas jag, att våra generella försäkringar finansieras solidariskt av alla löntagare på den svenska arbetsmarknaden genom att de avstår en del av löneutrymmet och på sätt säkrar försäkringarnas existens. Det avstådda löneutrymmet kallas sociala avgifter.

Under sina fem år vid makten har borgarna hårt angripit det solidariska generella finansieringssystem som vi har, eller man kan kanske efter fem år säga som vi har haft. Successivt under dessa fem år har man flyttat en del av löneutrymmet från specifika ändamålsenliga avgifter till skatter.

Herr talman! Under detta år har den allmänna löneavgiften varit uppe i 9,23 procent. Nästa år kommer den att ligga på ungefär samma nivå. Om vi tittar på åren 2008, 2009 och 2010 ser vi att man haft 255 miljarder svenska kronor i den allmänna löneavgiften, som alltså gått direkt till den skattekista som finansminister Anders Borg disponerar – 255 miljarder som Sveriges löntagare trodde att de avstod för att få en generell trygg försäkring. Man kan tro mycket när det gäller Alliansen, åtminstone när det gäller retoriken hos Alliansen.

Då kan man fråga sig, herr talman, hur det kunde hända. Hur kunde alla dessa hundratals miljarder hamna någon annanstans och inte i försäkringen? Med genomtänkta manövrer och ett antal politiska beslut har man demonterat den svenska modellen, demonterat den solidariska modellen, solidariteten mellan alla löntagare i Sverige, mellan arbetare och tjänstemän.

Besluten har lett till att endast en av tio löntagare som mister jobbet får 80 procent av sin tidigare inkomst – en av tio! Besluten har lett till att man riskerar att bli utan försäkring även när medicinsk expertis inte kan kämpa mot sjukdomen. Också då riskerar man att bli utan försäkring. Sådana beslut har lett till ett antal begränsningar i försäkringarna, och dessa begränsningar, ett dussin sådana, har försämrat försäkringarna. Å andra sidan har det blivit möjligt att flytta pengar till en skatt, till någonting som finansministern själv får disponera, från det löneutrymme som avstods. Det var det som inträffade, herr talman.

Det finns ett samband. Alla socialavgifter som finansierar det generella systemet har angripits. Endast en avgift har fredats, och det är den avgift som var och en av oss sparar i en egen pension, pensionsavgiften. Varje löntagare sparar till sin egen pension, och den har fredats. Vi vet vad pensionärerna fått. De har fått högre skatt. I själva avgiftssystemet har man fredat den eftersom den inte är generell utan individanpassad.

Herr talman! Frågan är vad man gjort med 255 miljarder på tre år. Jag frågade riksdagens utredningstjänst om det gick att spåra de 255 miljarderna som på tre år, av de fem åren vid makten, tagit vägen någon annanstans. De gick inte att spåra. Jag frågade finansministern här i kammaren. Han iklädde sig rollen av ekonom och vägrade att svara vart miljarderna hade tagit vägen.

Den ekonomiska krisen sprider sig som en epidemi över Europa. Risken finns att den knackar på dörren hos ett exportland som Sverige. Krisen drabbar länder dit vi exporterar, och därmed kan den också komma till oss. I så fall är nedskärningarna ett faktum.

Frågan är vilka grupper som kommer att drabbas mest. Det finns ett antal grupper som redan i dag nätt och jämt klarar sig, nämligen sjuk-skrivna och arbetslösa. Sveriges löntagare hade avstått löneutrymme för att garantera trygghet. Med de försvunna hundratals miljarderna är det de grupperna som drabbas först om krisen kommer till Sverige.

Det är en besk sanning. Det skulle kanske ha varit annorlunda om Alliansen ville lyssna på oss och bestämma sig för att rösta på reservationerna 1, 3, 8 och 14 som jag nu yrkar bifall till.

(Applåder)

Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Utgiftsområde 11

Anf. 150 KURT KVARNSTRÖM (S):

Herr talman! Vi ska gå över till att prata om pensioner utifrån de aktuella sjukförsäkringsfrågorna.

Vi lever ett allt längre och friskare liv. Många pensionärer lever ett gott liv och man vill som pensionär förverkliga sina drömmar. Vi socialdemokrater vill att alla ska kunna se fram mot ett givande och tryggt liv som pensionär. Vi ska ha ett starkt gemensamt pensionssystem. Alla ska kunna lita på pensionssystemet och att det ska ge en trygg inkomst även på ålderns höst.

Pensionssystemet har en stabil politisk förankring. Det är värdefullt för Sverige. Det har vi sett inte minst i den tid vi lever nu. Pensionssystemet är ekonomiskt robust, men studier visar samtidigt på låga statliga pensionsnivåer för breda grupper av löntagare. Det påverkar naturligtvis förtroendet för det gemensamma systemet.

Pensionssystemet står därför inför stora utmaningar under kommande decennier. Den demografiska utvecklingen innebär att de som förvärvsarbetar måste försörja allt fler. Med en hög långtidsarbetslöshet försämrar förutsättningarna att långsiktigt finansiera pensionerna. Vi får därtill en växande grupp medborgare som riskerar att få mycket låga pensioner till följd av att de utförsäkrats eller ställts utanför arbetsmarknaden under en längre tid. De kraftiga försämringar som genomförts i sjukförsäkringen och arbetslöshetsförsäkringen kommer att påverka pensionen för många av de här personerna, men det kommer att visa sig först om 30–40 år.

För att långsiktigt stärka pensionssystemets hållbarhet och trygga bra pensioner för breda yrkesgrupper är det viktigt att sysselsättningen ökar och att åtgärder vidtas för att möjliggöra för många löntagare att arbeta längre. Arbetslivet måste vara utformat så att människor faktiskt orkar arbeta tills de blir 65 år. Det krävs ökade resurser i form av kontroller,

forskning, rehabilitering och utveckling av arbetsmiljöarbetet. Men det krävs också förbättrade insatser för rehabilitering och omställning för att förhindra att man slås ut. Det är alldeles för lite diskussion om arbetslivets villkor och arbetet ute på arbetsplatserna när det gäller sjukförsäkringen. Pensionsgruppen, som består av ledamöter från de partier som står bakom pensionsöverenskommelsen har till uppgift att kontinuerligt följa utvecklingen när det gäller pensionssystemet. Vi har tillsatt en utredning som ska se över de pensionsrelaterade åldrarna och möjligheten till ett längre arbetsliv. Det är viktigt för att det ska hålla framöver.

Det behövs en grundligare analys av effekten av förändringen av åldrar för att få pensionssystemet att hålla. Jag har vid flera tillfällen påtalat att det är viktigt med en dialog med arbetsmarknadens parter och att den ska genomföras inom ramen för den breda pensionsöverenskommelsen över blockgränserna. Det kommer att ha stor betydelse i framtiden. Syftet bör vara att trygga goda pensioner och samtidigt slå vakt om ålderspensionssystemets långsiktiga ekonomiska stabilitet.

Dagens höga arbetslöshet är ett mycket starkt hot mot vårt pensionssystem och våra pensioner. Vårt pensionssystem byggdes med helt andra förutsättningar än den massarbetslöshet som vi har i dag. Det kommer att påverka dagens pensioner men det kommer att slå igenom kraftigt för dem som drabbas av arbetslöshet den dagen det är dags för dem att ta ut sin ålderspension. De kommer att få en låg ålderspension men de kommer också att gå miste om de kollektivavtalsbaserade tjänstepensionerna.

Herr talman! Pensionärer ska inte beskattas hårdare än löntagare. En väl fungerande arbetslinje kräver att det ska löna sig både att arbeta och att ha arbetat. Den borgerliga regeringen har medvetet skapat och behållit en skattekllyfta mellan lön och pension. Vi vill successivt sluta denna klyfta genom att höja grundavdraget för pensionärer. I det socialdemokratiska budgetalternativet tar vi ett första viktigt steg i den riktningen. Den föreslagna förändringen innebär en skattesänkning på mellan 1 200 och 1 500 kronor per år för inkomster mellan 135 000 och 430 000 kronor. Pension är inget annat än uppskjuten lön, och det finns ingen rättvisa i att pensionärer ska beskattas högre än löntagare.

Mina frågor till de borgerliga debattörerna blir därför: Kommer ni att behålla skattekllyftan mellan lön och pension även i framtiden? Om ni tänker göra det hur stor tycker ni att skillnaden ska vara?

Det faktum att kvinnor generellt sett har lägre lön än män påverkar också pensionen. En övervägande del av gruppen med garantipension är kvinnor. Kvinnorna har haft lägre inkomster än män. Det är kvinnor som har förvärvsarbetat minst och arbetat mest deltid. Dessutom utför de ett obetalt hemarbete. För att komma till rätta med det på kort och lång sikt måste jämställdheten öka både i hemmet och i arbetslivet. Kvinnor drabbas särskilt hårt nu när sjukförsäkringen inte riktigt fungerar som tidigare. Rehabilitering tillbaka till arbete är bristfällig för många kvinnor. Vi ser även där en skillnad mellan män och kvinnor. Många lever på försörjningsstöd trots att de är sjuka och borde få tillgång till sjukförsäkringen. Vi hör vittnesmål om att kvinnor tvingas ta ut pension i förtid för att kunna försörja sig. Risken är stor för en återverkning på pensionens storlek för dessa kvinnor. Det är en grupp som vi måste följa.

Herr talman! För de sämst ställda pensionärerna är bostadstillägget ett viktigt tillskott till ekonomin. Redan inför valet 2010 föreslog vi att bo-

stadstillägget skulle höjas, och vi välkomnar att regeringen nu följer vårt förslag. Samtidigt kan vi konstatera att regeringens åtgärder inte på något sätt kompenserar den klyfta i beskattning som regeringen skapat.

Det är viktigt att den som har rätt till bostadstillägg nås av information om möjlighet att ansöka. Det är angeläget att Pensionsmyndigheten fortsätter arbetet med informationsinsatser till gruppen som är berättigad till bostadstillägg.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 18. Den handlar om det jag har pratat om, vikten av att analysera vad en arbetslöshet på 8 procent kommer att ha för betydelse för pensionssystemet. Det förvånar mig att majoriteten i utskottet avslår en sådan framställan.

(Applåder)

Anf. 151 GUNVOR G ERICSON (MP):

Herr talman! Detta handlar om pension, eller ekonomisk trygghet vid ålderdom, som utgiftsområdet i budgeten egentligen heter. Men det handlar också om ett perspektiv och en syn på hur man vill att de ekonomiska möjligheterna ska se ut när man går i pension.

Vi gröna presenterade i vårt budgetalternativ en sänkt skatt för pensionärer, någonting som minskar klyftan mellan de med pension och de som arbetar. För oss gröna är det en viktig princip att pension och inkomst ska beskattas lika.

För Miljöpartiet är budgetöverskott och varsamhet med statens finanser inte målet med politiken. Men det är ett viktigt verktyg för att skapa ett hållbart samhälle med mindre klyftor och god miljö, ett samhälle där vi med gott samvete kan lämna över till kommande generationer utan att vältra över kostnader.

Men för att nå ett långsiktigt hållbart samhälle räcker det inte med det ekonomiska perspektivet. Både det ekologiska, det sociala och det ekonomiska måste finnas med, och de måste hänga ihop om vi ska nå en verklig hållbarhet.

För pensionssystemets del handlar det bland annat om hur man place-rar pengarna så att de kan bidra till en ekologiskt hållbar utveckling och inte till att pumpa upp mer olja som förstör klimatet och så att de pengar som finns i systemet också bidrar till en utveckling i samhället som totalt sett är positiv, och för den delen så att de sociala och ekonomiska aspekterna i systemet gör att tilliten till pensionssystemet fungerar och att den som betalar in till systemet också kan få ut det som man kan förvänta sig i framtiden.

Sedan är pensionärer inte en heterogen grupp, även om vi ofta i debatten klumpar ihop pensionärerna och talar som om alla individer hade samma förutsättningar bara för att de är pensionärer.

Men det är stor skillnad mellan den 89-åriga kvinnan som har jobbat deltid, den 71-åriga direktören och den 66-åriga före detta sjukpensionären. De har olika förutsättningar.

Den flexibilitet som i dag finns i systemet, att man kan ta ut pension tidigare, är inte så stor. Man skulle kunna tänka sig att man skulle kunna ta vara på människors förmåga mer genom att öka flexibiliteten och kunna ta vara på den erfarenhet och kunskap som olika individer har. De skulle kunna bidra med sin förmåga genom att successivt trappa ned och sedan lämna över till nästa generation. Att lära upp skulle kunna vara

enklare om man kunde gå ned på deltid. Därmed skulle den kunskap som äldre har värdesättas.

Men pensionernas utveckling hänger inte bara på det statliga pensionssystemet eller på det som debatten i medierna ofta handlar om, nämligen de 2 ½ procent som man kan placera och välja olika fonder för. Lika betydelsefullt är det om man har ett kollektivavtal och en tjänstepension men också hur avgifterna för att förvalta pengarna tas ut.

Som jag sade tidigare: Hur fungerar detta pensionssystem? Det var intressant att Kurt Kvarnström tog upp de stora problem som finns i systemet, framför allt ur jämställdhetssynpunkt. Kvinnornas lägre löner innebär också att de får en sämre pension. Sjukskrivna och arbetslösa som har fått betala en högre skatt när de inte har haft någon löneinkomst tackas i princip för det genom att få en lägre pension eftersom man räknar varje krona in i pensionssystemet.

Nu har vi levt med detta pensionssystem ganska länge. Men det är kanske dags att lite tydligare se över hur effekterna av det har slagit under en längre period. Vad innebär detta pensionssystem utifrån ett hållbarhetsperspektiv, både socialt och ekonomiskt? Man har i debatten ofta lyft fram de ekonomiska aspekterna. Men vad innebär pensionssystemet utifrån ett socialt perspektiv över tid?

Miljöpartiet vill se ett pensionssystem som är både socialt och ekonomiskt hållbart men som ger en flexibilitet att ta vara på den kunskap som finns.

Anf. 152 ERIK ALMQVIST (SD):

Herr talman! Jag börjar med att yrka bifall till reservation 17.

Det är de äldre som har lagt grunden för det samhälle som vi i dag tar för givet. De allra flesta är sedan länge bortgångna, men det är många som rör sig omkring oss i dag. Det är fäder, mödrar, farmödrar, morfäder och så vidare. En del saknar till och med släktingar och anhöriga.

Samhället tenderar att alltför sällan se dessa människor och att inte se dem tillräckligt. Det är min mening att vi ofta inte visar de äldre den respekt som de förtjänar. I många fall sker det genom en undermålig äldreomsorg där äldre inte får äta varm mat eller kanske får köttbullarna ransonerade på julafton. De får liggsår för att ingen har tid att hjälpa dem till en meningsfull aktivitet. I enstaka fall har vi hört om äldre som har fått tillbringa nätter på golvet på grund av bristande tillsyn.

Herr talman! Vi föreslår en rad reformer. Jag ska tillstå att alla inte hamnar under samma utgiftsområden. Vi föreslår en matreform som är riktad till äldreboenden. Vi föreslår också ett ökat antal trygghetsboenden, parboendegaranti och stärkt anhörigstöd.

Det är också min uppfattning att många pensionärer i dag har det alltför knapert ställt ekonomiskt. Men det är långt ifrån alla, ska jag säga. Det finns många pensionärer som har det mycket bra, men det är stora klyftor inom gruppen pensionärer. De som har det sämst ställt får nöja sig med en garantipension på under 6 800 kronor i månaden före skatt.

Sverigedemokraterna har avsatt 38 miljarder kronor under budgetperioden för att ge pensionärerna en ökad disponibel inkomst. Det är vår enskilt största satsning i budgeten. Vi har huvudsakligen möjliggjort den genom en behovs- och förmågeprövad invandringspolitik.

Vi har tyvärr också under framför allt de senaste 15 åren sett en oroande trend med en ökad grov brottslighet riktad mot äldre. Vi har även avsatt medel för insatser för att motverka dessa brott.

En stor andel av Sveriges pensionärer har det så pass dåligt ställt att de är berättigade till bostadstillägg. Men det är ett par hundra tusen som trots att de är berättigade till bostadstillägg inte söker det. Många känner inte till det, och många upplever nog också att det på något sätt är tabubelagt att ansöka om ett bidrag. De vill inte ligga samhället till last. Därför är det viktigt att vi genomför ytterligare informationsinsatser så att fler äldre faktiskt också kan söka och ta del av det bostadstillägg som de är berättigade till.

Herr talman! En dag är vi gamla. Vi får hoppas att de som då är i den ålder som vi är i nu behandlar oss bättre än vad vi gör med de äldre i dag.

Anf. 153 WIWI-ANNE JOHANSSON (V):

Herr talman! Din pensionsångest bygger deras vinst. Det är rubriken på en artikel i nättidningen E24 i dag. Reportrarna beskriver sedan hur förmedlare tjänar pengar på företag och kunder, företag med anställda som med svårtydda avgifter på pensionssparandet behöver hjälp i pensionsdjungeln. Självklart är det de anställda som mjölkas på pengar. Artikeln beskriver också hur den nya produkten fond-i-fonder har blivit branschens nya och stora kassako.

Uppfinningsrikedomen är stor när det gäller att tjäna pengar på människors okunskap eller ointresse av att vara sin egen börs- och aktiemäklare för att få en rimlig pension.

Men den som har arbetat hårt i krävande jobb – som slitit ut kroppen i byggsvängen, lyft gamla och sjuka eller kanske jobbat i psykiskt tuffa arbeten inom vården – har kanske inte tänkt sig att jobba med fonder, aktier och fondmäklare och fond-i-fonder. Det har inte så många andra heller, får man tro, eftersom det är mäklarna som gör jobbet och tjänar pengarna på våra kommande pensioner som vi inte riktigt förstår.

Herr talman! För dem som varit sjuka i långa perioder och för dem som stannat hemma med ungarna när de var små och nu är pensionärer: För de kvinnorna gäller det att fortsätta att överleva på små marginaler – att suga på ramarna. Många har kanske haft ett arbete på deltid, men någon större inkomst och så många pensionspoäng blev det inte heller.

De har det tufft i dag. En garantipension är inte mycket att hänga i granen, och kostnaderna för läkemedel, mat och hyra måste ju betalas.

Vänsterpartiet vill se ett pensionssystem som utjämnar skillnaderna mellan dem som varit arbetslösa, fött barn, haft otrygga visstidsanställningar och varit sjuka och andra som har haft bättre förutsättningar i livet. Det kan inte vara allt sämre ersättningar i trygghetssystemen, som a-kassa, och sämre sjukersättningar som ska ligga till grund för pensionens storlek för dessa grupper.

Herr talman! Vi har alla blivit handlare på börsen. Men några av oss vägrar och hoppas att vi ska klara oss i alla fall. Men vi som inte byter fonder – ja, vi straffas nu och blir placerade i en högriskfond. Det har vi verkligen inte bett om. Andra – de som har pengar – tar privata pensionsförsäkringar. De som har allra mest pengar får pensionsförsäkringar och bonusar för miljoner – många miljoner – av företag de jobbar för. Eller

kanske det är företagen som jobbar åt dem – åt vd:ar och gd:ar som aldrig blir mätta på bonusar och miljoner.

För många andra ser det verkligen inte lika muntert ut.

De ekonomiska riskerna i det nya pensionssystemet, som egentligen inte är så nytt längre, har överförts från staten till de enskilda pensionärerna. Ett sådant pensionssystem, herr talman, måste förändras i grunden. Staten och samhället måste ta de ekonomiska riskerna, inte de enskilda pensionärerna. Den automatiska bromsen som dras åt eftersom pensionssystemet är underfinansierat och börserna faller och som därmed sänker pensionerna måste bort.

Pensionärerna har fått bära en tung börda till följd av de nedskärningar som gjordes i den generella välfärden under 1990-talet. Många pensionärer, framför allt kvinnor, har i dag svårt att få pengarna att räcka till och känner sig besvikna över att inte värderas högre efter sina år i arbetslivet.

Även många unga tror att de kommer att få svårt att klara sig på sin pension i framtiden. Förhoppningarna ställs till börserna om en pension som går att leva på, samtidigt som våra pensionspengar används för att öka den riskfyllda spekuleringen, vilket i sin tur ökar otryggheten.

Som man kanske kan förstå är Vänsterpartiet mycket kritiskt till det nuvarande pensionssystemet. För att hindra att klyftorna djupnar och för att samhället ska kunna garantera de äldres trygghet och omsorg krävs ett nytt, rättvist system som omfördelar samhällets resurser. När pensionärernas villkor försämrats måste någon kunna ställas till svars. Vi vill riva upp pensionsreformen och införa ett nytt pensionssystem.

Herr talman! Bärande princip i det pensionssystem som infördes är den så kallade livsinkomstprincipen. Den sägs ge bra möjligheter för enskilda att påverka storleken på pensionen genom ökade förvärvsinkomster. Men det är väldigt missvisande, med tanke på att alla tillgängliga fakta visar att män och kvinnor inte har samma möjligheter att öka förvärvsinkomsterna under sin sammanlagda livsinkomsttid. Vänsterpartiet menar att det nuvarande pensionssystemet i sin konstruktion diskriminerar kvinnor som grupp och skapar ökade klyftor mellan pensionärer.

De stora förlorarna i det nuvarande pensionssystemet är LO-arbetare och kvinnor som grupp. Den som tvingas till arbetslöshet eller sjukskrivning under delar av sitt yrkesliv drabbas hårt i det nuvarande systemet direkt genom sänkt pension. Vi vet att arbetslöshet och sjukskrivning är vanligare bland LO-kollektivets medlemmar än i andra grupper. Systemets syfte påstås vara att motivera arbetstagare att skaffa sig högre pension genom att jobba längre. Men stora grupper som har arbeten som sliter både på kroppen och själen till låga löner och ofta dubbelarbete orkar sällan arbeta ens till 65 år. Det gör att möjligheten för en metallarbetare eller en undersköterska att höja pensionen genom ytterligare år av förvärvsarbete förblir väldigt teoretisk och systemet därmed cyniskt.

Men de förvaltande kapitalinstituten har tjänat miljarder, och fortsätter tydligen att tjäna miljarder. Förvaltningen av premiepensionen kostar mer än dubbelt så mycket som betalas ut. Man kan säga att våra farhågor från 1994, när detta klubbades igenom, dess värre har besannats.

Avslutningsvis, herr talman, menar vi att pensionssystemet måste bli stabilt och förutsägbart för dagens och kommande pensionärer – inte för systemet i sig. Pensionerna bör följa löntagarnas löneutveckling i stället

för börsutvecklingen. Pensionssystemet ska garantera att de som har tunga och slitsamma arbeten får en anständig pension och att kvinnor inte missgynnas.

Vi menar att utvärderingen ska vara öppen för alla riksdagens partier och ske i dialog med både pensionärsorganisationerna och de fackliga organisationerna.

Herr talman! Vi tror inte på nya fiffiga fond-i-fonder eller andra system som urholkar de pengar som avsatts till pensioner och som bara gör mäklarna rika. Det är dags att utreda vårt framtida pensionssystem genom en verkligt parlamentarisk utredning.

Jag yrkar därför bifall till reservation 19.

Anf. 154 KURT KVARNSTRÖM (S) replik:

Herr talman! Timmen börjar bli sen, och vi har debatterat länge. Men jag kunde inte låta bli när jag fick möjlighet att debattera med Wiwi-Anne Johansson från Vänsterpartiet om de här frågorna.

Du säger att pensionssystemet i grunden är väldigt orättvist, och du lägger i ditt anförande stor vikt vid de fonder som finns. Jag tycker att det ger en felaktig bild av vårt pensionssystem.

Den stora delen i vårt pensionssystem är den allmänna delen, som är 16 procent av pensionen. PPM, som du pratar mycket om, är 2 ½ procent. Det sker en stor omfördelning mellan generationer – det är där vårt pensionssystem i grunden är stort och starkt. Omfördelningen ligger i att de pengar som du och jag i dag betalar in går direkt till våra föräldrar, om de är i livet. Så ser det ut i grunden.

Jag vill försvara den konstruktion vi har valt. Den innebär att den del som vi sparar på eget konto, PPM, premiepensionen, är 2 ½, medan sparandet på tjänstepensionssidan är 5 procent och mer. Det är för mig kanske en mycket större utmaning på sikt.

Du säger att pensionssystemet i grunden är väldigt orättvist. Jag har i flera exempel kunnat peka på att det är fördelaktigt för kvinnor på flera olika punkter i förhållande till de gamla systemen. Jag skulle gärna vilja att du förklarar för mig: Vad är det i pensionssystemet som är så orättvist och som du i grunden vill ändra?

Anf. 155 WIWI-ANNE JOHANSSON (V) replik:

Herr talman! Jag kan inte riktigt säga vad det är i grunden som jag vill förändra. Vi i Vänsterpartiet säger att vi vill ha ett pensionssystem som utjämnar de skillnader som kan finnas genom att några av oss blir sjuka, några stannar hemma med barnen och andra inte kan arbeta hela tiden fram till pensionen, tills man är 65, 67 eller vad vi så småningom kommer överens om blir vår faktiska pensionsålder.

Vi har sett utredningar som har gjorts. LO är grymt kritisk till pensionsreformen. Det finns saker som man tycker, precis som vi, inte gynnar kvinnor, lågavlönade och dem som har varit borta länge från arbetsmarknaden. Pensionärsorganisationerna, de fem som finns representerade i hela landet, är också väldigt bekymrade och tycker inte att man får ut det man vill ha av pensionssystemet.

Vi tycker också att pensionerna beskattas på ett helt felaktigt sätt. Vi vill ha en lika beskattning, att alla betalar lika skatt oberoende av vad man tjänar.

Jag kan inte säga att vi skulle ändra exakt på det ena eller andra sättet om vi fick bestämma, och även om Kurt Kvarnström är mycket insatt i pensionssystemet tror jag inte att han heller skulle kunna göra det.

Det är lite lustigt när man läser på E24.se, som jag relaterade till förut. Där säger de att inte ens pensionsproffsen har full koll. Det skriver jag under på, för jag tror att inte ens pensionsproffsen har full koll.

Men jag tycker att vi borde se till att alla som finns representerade i riksdagen är med och utvärderar. Det känns som om pensionsgruppen ska vårda systemet. Då vill man inte riktigt se om det finns något som kanske borde förändras i systemet.

Anf. 156 KURT KVARNSTRÖM (S) replik:

Herr talman! På en punkt är Wiwi-Anne och jag väldigt överens. Det gäller beskattningen av pensionerna.

Sedan nämner du två andra delar, som möjligheten att få en bra pension när man har fött barn. Jag tycker faktiskt att vårt system är fördelaktigt bra, när man under fyra år får beräkna sin pensionsinkomst på tre olika sätt även när man är hemma med barn. Det är en klar fördel i förhållande till tidigare system. Man har faktiskt förbättrat ordentligt.

När det gäller sjuka finns det i grunden, som du vet, en antagandeinkomst även för de grupperna. Man kan alltid diskutera om den skulle vara bättre eller sämre. Vi var rätt oense om det i pensionsgruppen för något år sedan. Vi tyckte att det var viktigt att man har en bra grund.

Jag håller också med dig om att det finns synpunkter. Jag tycker att det är bra att LO tar fram en rapport. Men om jag ska vara kritisk mot LO tycker jag att LO alldeles för lite beskriver hela avtalsdelen, som är en så oerhört viktig del av pensionerna. Man lyfter inte alls fram hur utvecklingen sker där.

Jag tror att premiepensionskonstruktionen som sådan, med en möjlighet att spara, är bra. Premiepensionsmyndigheten har också pressat ned kostnaderna för administration, som du tog upp. För sjunde AP-fonden är vi nere i en administrationskostnad på 0,15 procent. När det gäller placeringarna över huvud taget, med rabatten, är vi nere på 0,37 procent.

Jag skulle gärna vilja få några exempel på hur du radikalt skulle vilja förändra något i pensionssystemet. Jag är öppen för det. De utredningar som nu är i gång kommer mycket brett att peka på det, och jag välkomnar en fortsatt debatt om vad vi behöver justera. Men i grunden försvarar jag de principer som finns i pensionsuppgörelsen.

Vad är det du i grunden vill ändra för att det ska bli bättre?

Anf. 157 WIWI-ANNE JOHANSSON (V) replik:

Herr talman! Det är inte lätt att säga exakt vad man vill ändra på, så att det blir bättre.

Man måste se vad som är fel. Vad är problemet? Jag har försökt belysa problemet, och det är inte bara jag som ser problemen. Fackförbunden och pensionärsorganisationerna ser också problemen.

Då måste man ställa sig frågan: Vad är det vi måste förändra? Det är klart att man inte kan ha pensionsförvaltningar som kostar dubbelt så mycket som de tar ut. Det får inte heller vara så att de som har varit sjuk-skrivna eller hemma länge inte får kompensation. Vi menar att systemet inte utjämnar skillnaderna på det sätt som vi skulle önska och inte heller

på det sätt som tydligen LO och pensionärsorganisationerna anser, var och en på sitt sätt.

Inte ens pensionsproffsen har full koll, och det har inte jag heller. Men jag vet vart jag vill. Vi vet vart vi vill. Då tycker vi att vi ska få vara med och utreda och påverka tillsammans med dem som har full koll och är proffs.

Anf. 158 TALMANNEN:

Vi har nu ungefär en och en halv timme anmäld talartid kvar. Det finns en hygglig chans att bli färdiga i kväll. Men vi räknar med att bryta kl. 23. Det som är kvar kommer att hamna sist på talarlistan på onsdag, om det hinns med då. Annars kommer det sist på talarlistan på torsdag.

Anf. 159 LARS-ARNE STAXÄNG (M):

Herr talman! För alla moderna statsbildningar är det viktigt hur ersättningen blir till de människor som lämnar arbetslivet. Tittar man ut i Europa kan man konstatera att det finns en uppsjö av system som på olika sätt försöker fylla pensionärernas behov av försörjning.

Oftast är det förmånsbestämda system, där man redan i förväg kan få veta vilken pension man kommer att få i procent av sin slutlön. Men eftersom de förmånsbestämda systemen sällan följer den ekonomiska utvecklingen kan det bli kraftiga obalanser för ett land om den ekonomiska utvecklingen och demografien går fel. Det läget står nu ett flertal länder i Europa inför, och det kan innebära en allvarlig störning på hela den europeiska utvecklingen.

Sveriges första pensionssystem, folkpensionen, kom 1913. Modellen var enkel. Man fick ett litet belopp, lika för alla, när man hade fyllt 67 år. Det kan vara intressant att veta att medelåldern i Sverige på den tiden var 58 år. Skulle vi ha samma förutsättningar i dag skulle det inte gå att få pension förrän man var över 80 år och kanske 90 år gammal.

Den stora anledningen till att man hade behov av ett pensionssystem var att den tidigare stora befolkningen i jordbruket hade börjat gå över till att bli industriarbetare. Där fanns inte samma trygghetssystem som det tidigare hade funnits ute på landet.

Det gjordes ändringar i systemet på både 30- och 40-talet. Fortfarande var det ett grundsystem, lika för alla, men man tillförde änkepension och andra förmåner vid för tidig död.

I slutet av 50-talet kom en stor förändring av pensionssystemet, då ATP infördes. Det var ett paradigmskifte på det viset att man nu fick en inkomstrelaterad pension efter vad man tjänade upp till ett visst tak.

Pensionsåldern var fortfarande 67 år. Den sänktes år 1976 till 65 år. Det är också intressant att veta att förutom att pensionsåldern sänktes byggdes förmånerna ut flera gånger, så att fler människor omfattades och ersättningarna blev högre för flera grupper i det nya ATP-systemet. Detta gjorde att man fram till 1990-talet fick höja avgifterna och göra basbeloppsjusteringar flera gånger.

Efter flera utredningar kom en stor majoritet i Sveriges riksdag på 1990-talet fram till att man måste göra om pensionssystemet, om det skulle hålla i framtiden. Anledningarna var flera. Framför allt måste systemet relatera till den ekonomiska tillväxten i landet. Dessutom måste det ta hänsyn till medellivslängden för varje årskull och hur mycket man

har arbetat under sin livstid. Den så kallade fempartigruppen låg bakom det förslag som slutligen kom.

Detta nya system infördes 1998. Det är mycket mer kopplat till just arbete, precis som den tidigare Åkessonska utredningen från 1955. Man tjänar in sina pensionspoäng krona för krona upp till en maximnivå, och varje år som man har lön räknas in för pension om man har kommit över en viss miniminivå. Dessutom finns inte längre någon undre eller övre gräns för hur många år som man kan tjäna in en bättre pension.

Men en sak måste poängteras, eftersom många inte har klart för sig hur pensionssystemet är konstruerat: Dagens arbetstagare betalar genom pensionsavgifter dagens pensioner, och framtidens arbetstagare betalar framtidens pensioner. För att vara klar i fråga om detta: Våra barnbarn betalar våra barns pensioner. Så är det i princip. Man förskjuter en generation framåt.

Det är alltför många som fortfarande tror att deras pensionsavgifter har betalats in i några AP-fonder och ligger där och väntar på dem tills de går i pension. Ibland har pensionärsorganisationer, ibland politiska partier medvetet eller omedvetet hjälpt till att sprida den desinformation.

Dessa AP-fonder – eller buffertfonder, som de också kallas – är bara en liten del av den totala pensionsskulden till Sveriges befolkning. Någonstans mellan 10 och 12 procent av den totala skulden finns i dessa fonder. Deras uppgift är att mildra och utjämna skillnader mellan generationer och konjunkturer.

Herr talman! Det är viktigt att poängtera att det finns bara en sak som kan betala framtidens pensioner och se till att pensionssystemet är stabilt under överskådlig tid. Det är jobb, jobb och åter jobb. Det är just därför alliansregeringen behåller i alla lägen prioriterar och stimulerar arbete och återgång till arbete.

Det är heller ingen nyhet för någon att det nya pensionssystemet, som konstruerades för 10–15 år sedan, är mycket stabilare och robustare än det tidigare. Det är ett eget självgående system som skall ticka och gå utan politiska hänsynstaganden som ändrar förutsättningarna för att få pension. Jag anser att detta i grunden är bra, för det ger systemet möjlighet att verka under lång tid över blockgränserna utan stora och snabba förändringar för de försäkrade.

Vi ska veta att många länder också är mycket nyfikna på vårt system och avser att införa hela eller delar av detta i sina stater. Detta är som bekant alldeles nödvändigt i många länder, inte minst i Europa, eftersom de har undermåliga pensionssystem och kommer att gå under om inget görs. Nu har till och med EU-kommissionen tagit upp denna fråga som är viktig för hela samarbetet i Europa.

Men det hindrar inte att vi står inför stora utmaningar framåt. Den demografiska utvecklingen i vårt land gör att pensionssystemet utsätts för stora påfrestningar. Den stora 40-talsgenerationen har nu på allvar börjat gå i pension. Detta gör på sikt att det kommer att fattas människor på många arbetsplatser, inte minst i vården, inte minst när 40-talsgenerationen kommer att behöva vård.

Nu går det tre arbetstagare på varje pensionär. Redan om 20–25 år kommer den siffran att vara två arbetstagare på varje pensionär, om inte villkoren ändras innan dess. Dessutom kommer situationen att se ut så

här i de flesta andra länder i Europa, även om den högsta piken kommer lite senare i Europa. Allt talar för ett större arbetskraftsbehov.

Vi blir också allt äldre i västvärlden. Medelåldern har ökat fem år sedan 1930-talet i Sverige. Medelåldern beräknas dessutom öka fem till sju år fram till 2060 – detta på samma gång som vi faktiskt har sänkt pensionsåldern sedan starten 1913.

Vårt svenska pensionssystem tål och är konstruerat för den här typen av förändringar, men pensionsnivån riskerar att bli alltför låg för många, framför allt för dem som inte har tillräckligt med tjänstepension eller börjat arbeta i tidig ålder. Därför har vi utmaningen att lösa dessa frågor om en högre pensionsålder för utträdet från arbetsmarknaden.

Men det är också viktigt att säga att man ska tänka på de människor som av olika skäl inte orkar eller kan fortsätta till en högre pensionsålder. Vi måste därför i framtiden få till ett flexiblere system för vid vilken ålder man inträder som pensionär på heltid. Det är därför jag med glädje kan konstatera att Pensionsgruppen tillsammans med regeringen har tagit initiativ till flera viktiga utredningar. En av de viktigaste är översynen av pensionsrelaterade åldersgränser och möjligheter för ett längre arbetsliv med utredaren Ingemar Eriksson. Vi har även en utredning för översyn av AP-fondernas regelverk med utredaren Mats Langensjö, och vi har utredningar på gång för att förbättra de tekniska beräkningsreglerna i inkomstpensionssystemet.

Dessa utredningar kommer att vara till hjälp för att få svaren på de utmaningar vi står inför när det gäller pensionssystemet. Det kommer att vara en viktig faktor för att förstärka pensionerna att ungdomar kommer in tidigare. Det handlar också om möjligheten för många att jobba kvar något eller flera år efter 65 års ålder. I pensionärsorganisationerna men även i LO finns tankar om att helt enkelt skrota premiepensionerna. Det ger heller inga högre pensioner, ska vi komma ihåg, även om det finns partier här i kammaren i dag som skulle kunna göra något sådant. Det är ingen lösning på sikt. Däremot är det viktigt att fortsätta att göra justeringar i systemet för att göra det bättre och mer anpassat i tiden.

Herr talman! Vi har en stabil majoritet för vårt svenska pensionssystem. Det är fem partier över blockgränsen som har tagit sitt ansvar så att Sverige har fått ett stabilt pensionssystem som ska klara olika påfrestningar, till exempel demografi, ökning av medelåldern och kraftiga konjunkturväxlingar.

Då kommer min första fråga till de rödgröna partierna Vänstern och Miljöpartiet, framför allt till Vänstern, som redan här har deklarerat att man inte är nöjd med det nuvarande pensionssystemet. Vill ni tillbaka till ATP-systemet? Så länge som jag har varit med i socialförsäkringsutskottet har ni klagat på och opponerat mot nuvarande pensionssystem som kom för drygt tio år sedan. Min motfråga blir alltså: Vill ni verkligen ha tillbaka ATP-systemet? Om svaret är ja undrar jag: Hur ska ni lösa de obalanser detta för med sig? Ska ni höja skatter och avgifter mycket kraftigt? Jag tror att det är viktigt att ni förklarar det för väljarna. Ska ni verkligen prata för LO-arbetarna, snickarna och undersköterskorna om hur de ska kunna få en vettig och bra pension också genom att man höjer skatter och avgifter? Den ekvationen går inte ihop.

Sedan vänder jag mig till Socialdemokraterna. Det är bekant att ni har varit kritiska till Alliansens jobbskatteavdrag, även om ni har godtagit de

Prot. 2011/12:46
12 december

Socialförsäkrings-
området

Utgiftsområde 11

flesta av dem efteråt. I er retorik om jobbskatteavdraget har det många gånger låtit som att pensionärerna har fått höjd skatt jämfört med den tid då ni hade makten 2006. Ni vet mycket väl att det inte är så. Vi har sänkt skatten för pensionärer tre gånger sedan 2006, med 12,8 miljarder. Sanningen är att skattenivån var på en så kallad socialdemokratisk nivå 2006. Och den har blivit lägre under alliansperioden.

Jag har en fråga till er. Den gäller de utspel som bland annat er partiledare Håkan Juholt har gjort vid flera tillfällen, senast i dag i Trollhättan, tydligen, även om han måste ta tillbaka det mesta efteråt. Avser Socialdemokraterna i grunden att ändra pensionsöverenskommelsen, eller står man kvar vid grunderna i den nuvarande breda överenskommelsen?

Herr talman! Jag kan till min glädje konstatera att från och med årsskiftet kommer pensionsnivåerna att gå upp för alla grupper. Tilläggs- och inkomstpensioner och garantipensionen ökar med 3,5 och 2,8 procent. Det ger en ålderspensionär som har 12 000 i pension 420 kronor mer i månaden eller 5 000 mer per år. En pensionär som har den statliga garantipensionen får 213 kronor mer i månaden. Dessutom höjs bostadstillägget med 170 kronor per månad.

Jag såg till min glädje i en undersökning som AMF har gjort – den gjordes för ett år sedan men har även justerats efteråt – att våra pensionärer hör till de nöjdaste och lyckligare i Europa och att deras disponibla inkomst faktiskt har ökat i Sverige till skillnad mot hur det är i de flesta andra europeiska länder.

Herr talman! Jag vill med de här orden yrka bifall till förslaget i sin helhet i socialförsäkringsutskottets betänkande 2011/12:SfU1 och avslag på motionerna och reservationerna.

Jag skulle vilja avsluta mitt anförande med en hemställan om ett tryggare liv för Sveriges pensionärer på det här sättet: ja till ett stabilt pensionssystem, ja till en fortsatt arbetslinje och ja till fortsatt kontroll över statsfinanserna.

(Applåder)

I detta anförande instämde Eva Lohman och Gunilla Nordgren (båda M) samt Ulf Nilsson (FP) och Solveig Zander (C).

Anf. 160 ERIK ALMQVIST (SD) replik:

Herr talman! Jag har egentligen inga synpunkter på pensionssystemet som sådant. Sverigedemokraterna tycker att systemet är bra. Däremot ser vi att många äldre i dag har en alltför låg disponibel inkomst, men det vill vi åtgärda på andra sätt som jag redan har redovisat för. Det är vår enskilt största satsning i den här budgeten.

Den enda fråga jag har till Lars-Arne Staxäng gäller premiepensionssystemet. Jag sitter inte med i Pensionsgruppen. Jag vet att Lars-Arne Staxäng gör det, och jag misstänker att ni har hanterat den här frågan redan. Det gäller standardvalet för den som inte själv gör ett aktivt val. Då hamnar pengarna i Sjunde AP-fondens Såfafond – om jag inte minns fel heter den så.

100 procent av innehavet för den som är upp till 55 år sätts i aktier. Sedan blir det en minskande andel med åren. Har inte ni inom gruppen diskuterat den graden av placering i aktier? Det är en ganska hög andel

när det kanske är så kort tid som sju åtta år kvar till pension, att man har 100 procent placerat i aktier. Det finns ju en risk att den enskilde som redan har en ganska knaper pension får ett betydande bakslag just av att ha en så pass hög risk på sitt sparande.

Anf. 161 LARS-ARNE STAXÄNG (M) replik:

Herr talman! Tack för frågan! Jag ska försöka svara så rakt jag kan.

Långsiktigt har det visat sig, åtminstone med facit i hand, att aktier har gett den bästa avkastningen. Däremot har det alltid funnits under överskådlig tid, under 1900-talet, svackor. De svackorna kan vara uppåt tio år emellanåt. Därför har du helt rätt. När man närmar sig pensionsåldern minskar alla de här pensionsbolagen, mer eller mindre, andelen aktier och ökar andelen räntepapper på olika sätt.

Detta är en av de diskussioner som finns. Har exempelvis Sjunde AP-fonden på något sätt haft en för hög andel aktier? Den diskussionen förs ju.

Som jag berättade i inledningen pågår det just nu en utredning om hur AP-fonderna ska fördelas och hur uppdraget kommer att se ut. Det är möjligt att det kommer att förändras i framtiden. Grunden är dock att när du närmar dig pensionsåldern ska en högre andel ligga i räntepapper.

Anf. 162 ERIK ALMQVIST (SD) replik:

Herr talman! Jag kan tänka mig att Pensionsgruppen är på rätt kurs. Jag vill bara notera att den bästa placeringen har historiskt sett visat sig vara fastigheter. Jag håller med om att aktier historiskt har visat sig vara en bra placering. Däremot kan man ju ha oturen när man har mindre än tio år kvar till pension att man får en svacka lagom till pensionen. Som Lars-Arne Staxäng säger finns det ju längre perioder med uppåt 10–15 år med lågkonjunktur.

Alternativet till aktieinnehav är oftast att man placerar i räntepapper och till viss del som jag har förstått även i obligationer. Om man tittar på de cykler vi har haft är det snarare så att när aktier går ned i värde har generellt sett, i alla fall i modern tid, råvaror varit en bättre alternativ placering än räntepapper. Är det något som man tar hänsyn till också?

Det blir ganska detaljerade frågor. Jag sitter inte med i gruppen, så jag är nyfiken på hur ni har resonerat.

Anf. 163 LARS-ARNE STAXÄNG (M) replik:

Herr talman! Nu kommer vi in på detaljfrågor, och det är möjligt att vi inte ska gå vidare med det, men jag ska ändå försöka ge ett svar. Jag tror, och det är nog en av de saker som ligger till grund för den utredning som kommer, att även de stora AP-fonderna får bredda sina investeringar i mer saker än aktier. Där diskuteras bland annat om man ska öka andelen råvaror. Ska man till och med gå in i infrastruktursatsningar? Det är också väldigt viktigt att man inte ökar riskerna för mycket, så att man kommer in i ett annat riskmönster.

Alla de här frågorna ligger i utredningen. Jag vet att alla både i pensionsberedningen, Pensionsgruppen och regeringen har sett med stort allvar på de här frågorna, så att man har låga avgifter i AP-fonderna – det är möjligt att de har varit för höga; det finns kritik mot det – och att man

har en riskspridning, så att pensionärerna verkligen kommer att få sina pensioner i framtiden.

Anf. 164 ULF NILSSON (FP):

Herr talman! Om en svensk som ska pensionera sig om tio år jämför sig med en framtida pensionär i till exempel Grekland kan han eller hon konstatera att greken får högre pension – på papperet. Om samme svensk jämför sig med medborgare i Grekland eller andra länder kan man se att den stora skillnaden är att svensken faktiskt vet ungefär hur stor pensionen kommer att bli. Inte minst viktigt är också att svensken vet att pensionen över huvud taget kommer att betalas ut.

Sverige har som tidigare talare har sagt ett stabilt pensionssystem som principbeslutades i mitten av 90-talet. Det är stabilt bland annat för att fem partier står bakom det och för att finansieringen ligger utanför statens budget och inte ständigt är föremål för budgetbeslut i riksdagen. Det är slutligen också stabilt för att det bygger på att skulder och utgifter motsvarar tillgångar. Man har byggt upp ett system som tar hänsyn till förväntad livslängd för en generationsgrupp.

Grunden är – och jag får upprepa vad föregående talare har sagt här – att de som arbetar betalar in pengar till dagens pensionärer. Samtidigt som man betalar in pengar till dagens pensionärer får man pensionsrätter, och hur stora pensionsrätterna blir i pengar beror på situationen när pensionen betalas ut. Ju mer man har betalat in, desto större procentuell rätt till pension har man.

Som helhet har pensionerna stigit mer på tio år än vad de hade gjort om hade räknat om efter det gamla systemet. Men som vi alla vet hade vi en stor kris i världsekonomin för några år sedan, och då fick för första gången balansen, eller bromsen, som en del kallar det, reglera så att pensionsbetalningarna blev lägre 2010. Man ska ha i minnet att det var den största ekonomiska kris som världen upplevt sedan 1929 och 1930. Eftersom det kom några bra år efter krisen förväntas nu pensionerna vända uppåt igen. Nästa år är det helt klart att de kommer att stiga med 3,5 procent. Det innebär ungefär 450 kronor i månaden före skatt för en pensionär som har 12 000 i månaden.

Hur det sedan blir återstår att se eftersom vi avvaktar utvecklingen av skuldkrisen i Europa, men vi kan ändå glädja oss åt att Sverige tillhör de länder i Europa som har allra bäst ekonomi.

Det är naturligtvis viktigt med ett pensionssystem som man kan lita på och som håller både i bra och i dåliga tider. Att man arbetade fram det här pensionssystemet berodde på att det gamla inte fungerade längre. Det höll inte i längden.

Sedan Alliansen bildade regering 2006 har pensionärerna som grupp fått det bättre, inte minst på grund av skattesänkningar, som nästan tog udden av den tillfälliga nedräkningen av pensionen häromåret och som dessutom har ökat inkomsterna. Det varierar med vad man har haft för inkomst, men i snitt har en pensionär fått minskad skatt med mellan 4 500 och 6 000 kronor på ett år. Det ger betydligt mer pengar över än vad man hade fått om vi så att säga skulle räkna fram den socialdemokratiska skattepolitiken sådan den såg ut 2006.

Samtidigt får vi inte glömma att många pensionärer verkligen har det svårt att få pengarna att räcka till även om vi varje år minskar den andel

som ligger på så kallad garantipension. Särskilt äldre pensionärer med garantipension är viktiga, och därför tycker jag att det är glädjande att regeringen har tänkt på detta och föreslår höjning av bostadstillägget för dem som har rätt till det.

För att pensionssystemet ska hålla och för att en pensionär som är född ett antal år senare än en annan ska kunna få ut lika mycket i pension behöver människor helt enkelt jobba längre. Det kan vara i början av yrkeslivet eller i slutet av yrkeslivet. Den förväntade livslängden har faktiskt ökat med ett och ett halvt år under de drygt tio år som har gått sedan pensionssystemet konstruerades.

Alliansregeringen har redan försökt uppmuntra människor att stanna kvar längre på arbetsplatser. Vi har till exempel infört ett större jobbskatteavdrag för personer som arbetar efter 65 års ålder. Självklart kan en arbetare i tung industri eller en balettdansör inte hålla på med sitt arbete till 60 års ålder. Men pensionsåldern för alla kan inte sättas efter de allra tyngsta jobben, utan reglerna måste innebära flexibilitet. Det är också viktigt att utveckla arbetsmiljöer som gör det möjligt att ha glädje av också äldre arbetskraft på arbetsplatsen. Man måste också öka möjligheterna att växla arbete i takt med ändrade förutsättningar och högre ålder.

Som Lars-Arne Staxäng nämnde finns det en utredning som Pensionsgruppen har tagit initiativ till och som regeringen har tillsatt. Den ska göra en bred översyn över möjligheterna att jobba flexibelt och längre. Man ska se närmare på övriga system, bostadstillägg, tjänstepension, lagen om anställningsskydd och så vidare, försöka ta ett helhetsgrepp och se vilka ändringar som behöver göras för att människor ska arbeta längre om de vill. Jag tycker att det är väldigt positivt. Folkpartiets utgångspunkt i de här diskussionerna är att i första hand öka rätten och möjligheten att arbeta längre, men inte införa ett tvång att stanna kvar längre på sin arbetsplats.

Vill man stärka pensionssystemet finns också en möjlighet att höja avgifterna till pensionerna. Men det är ingen enkelt anvisad och lätt väg. Den stora nackdelen med en sådan förändring är att det minskar löneutrymmet till stor del för de människor som bildar familj, som har barn och behov av en god ekonomi.

Sammanfattningsvis pågår fyra utredningsarbeten som rör pensionerna. Det är som sagt översynen av pensionsrelaterade åldrar men också en analys av hur pensionssystemets finansiella styrka håller och om justeringar kan behöva göras. Den tredje arbetar med placeringsregler och administrationskostnader för AP-fonden och slutligen sker en teknisk översyn av balanstal och inkomstindex. Det kanske är så att den här balanseringen ska kunna ske lite mjukare och inte ge lika drastiska genomslag. Det är en svår fråga men något som är värt att titta på.

Utgångspunkten är ändå, nu som när pensionssystemet beslutades i mitten av nittiotalet, att pensionssystemet i grunden är bra. Det råder en bred samsyn om det. Justeringar och ändringar ska göras inom huvudramen som redan är satt. Allianspartierna och Socialdemokraterna har efter införandet av den breda pensionsreformen genom åren samarbetat bra om pensionerna. Det kan jag säga. Det är viktigt att det även i fortsättningen finns en bred samsyn om en så viktig fråga som framtidens pensioner.

Prot. 2011/12:46
12 december

*Socialförsäkrings-
området*

Utgiftsområde 11

Därmed yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.
(Applåder)

I detta anförande instämde Finn Bengtsson, Eva Lohman, Gunilla Nordgren och Lars-Arne Staxäng (alla M) samt Solveig Zander (C).

Anf. 165 SOLVEIG ZANDER (C):

Herr talman! Det är alltså pensioner som vi diskuterar nu. Det är en väldigt viktig del, kanske viktigare för våra ungdomar än för oss som sitter här i salen. Man borde ju tänka på att pensionen räknas från den första kronan man tjänar. Kanske är det så att yrkesvägledarna borde informera ungdomarna om att det finns något som heter pension och förbereda dem för det. Fackförbunden kanske borde ta på sig ett större ansvar och förmedla kunskaper om att vi har ett pensionsystem som vilar på inkomsten, likaväl som man förmedlar hur a-kassan fungerar och har synpunkter på arbetsmiljön.

Det är när vi blir äldre, 55-plus, som vi börjar fundera: Oj, ska vi ha en pension också! Då är det nästan för sent att göra något åt den ekonomi som vi ska få på ålderdomen.

Vi har en myndighet i dag som heter Pensionsmyndigheten som är väldigt bra. Den har enbart att förvalta, ta hand om och ge information om pensionerna. Det är väldigt bra. De har ju fått till uppgift från oss i Pensionsgruppen att tydliggöra det orange kuvertet, det kuvert som ingen säger sig öppna ens en gång. Gör man det mer informativt och mer lättillgängligt förstår gemene man också vad pensionen är och hur den fungerar.

Dessutom ska Pensionsmyndigheten via mejl, telefon och också via personliga möten hjälpa personer att fundera över hur de bäst kan förvalta sina pengar för att få en bättre pension. Vi har något som heter minpension.se som alla har möjlighet att gå in på nätet och titta på. Där har vi från Pensionsgruppen sagt att vi vill ha med alla aktörer som medverkar till våra pensioner för att vi ska kunna samla all information på ett enda ställe.

Man talar oftare om pensionerna nu. Det är ingen liten hemlighet längre. Jag håller verkligen med Kurt Kvarnström om att det är viktigt att vi inte sitter i vår lilla klubb, Pensionsgruppen, och pratar om pensionerna utan att vi tar diskussionen brett med fackföreningar, pensionsorganisationer och människor i allmänhet. Det är viktigt.

Vi centerpartister vill framför allt att det ska vara den lägsta pensionen som ska höjas, den som inte grundar sig på inkomst, den så kallade garantipensionen. Det är viktigt att den höjs, för det är de personerna som har allra lägst pension.

Förslaget är att man ska göra det nu genom att höja bostadstilläggen. Det, herr talman, anser vi i Centern inte är det allra bästa sättet, men det är ändå ett sätt som vi har gått med på. Vi vill i stället höja garantipensionen så att man får välja själv vad man ska använda sin pension till. Har vi inte ett bostadstillägg får vi heller ingen höjd pension. Alla söker inte bostadstillägg. Alla vet inte ens en gång att man har möjligheten. Därför slår inte detta igenom hos alla pensionärer som behöver den här extra förstärkningen.

I flera år har vi medverkat till att garantipensionen har höjts. Det är totalt med nästan 6 000 kronor per år för de pensionärer som har de lägsta pensionerna, det vill säga 150 000 kronor om året eller lägre. Nästa år innebär höjningen ytterligare drygt 1 000 kronor, vilket vi har hört tidigare.

För att nämna något om inkomstpensionen, som har varit mest på tapeten i debatten, kan jag notera att Vänsterpartiet i sin reservation säger att vi inte har något stabilt system. Jag skulle vilja säga tvärtom. Vi har ett väldigt stabilt pensionssystem. Tack vare den funktion det har med bromsen har det nu när det har varit svåra tider visat sig att vi har fått ut vår pension i alla fall, och vi har inte nallat av kommande generation utan vi har sett till att ge ut de pengar vi har till pensionärerna nu. Det är att bevisa att vi har ett stabilt system.

Man kan ju verkligen undra, Wiwi-Anne Johansson och Vänsterpartiet, varifrån staten skulle få sina pengar om vi inte hade det system vi har i dag. Skulle vi ta av våra skattepengar, och var får vi våra skattepengar ifrån?

Vi har ett stabilt system. Men det finns mycket att fundera över i det system vi har i dag. Vi har ju hört av de övriga talarna att vi jobbar med det. Vi måste se till att vi har en längre arbetstid, eller rättare sagt att vi ökar ut vår arbetstid över huvud taget. Hur kan vi få våra ungdomar att börja jobba tidigare? I dag etablerar man sig på arbetsmarknaden när man är 27 år. Tänk om vi kunde få våra ungdomar att börja jobba fem år tidigare. Det skulle vara himla viktigt. Kanske man skulle titta på ett tretermssystem för att möjliggöra det.

Arbetsmiljön är också viktig, och vårt socialförsäkringssystem som bara gäller tills vi fyller 65 år måste vi också förbättra för att stimulera folk att vilja jobba längre. Centern har föreslagit, herr talman, att alla som fyller 65 år skulle få en F-skattsedel. Det kanske inte vore så dumt för att möjliggöra att jobba i den takt man själv skulle vilja.

Pensionsgruppen har som sagt tillsatt utredningar, och dem har vi hört om. Därför avslutar jag det här anförandet, herr talman, med att säga att vi har ett bra system som vi ska vårda ömt, förbättra och förbättra men vårda ömt.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga motioner och reservationer.

I detta anförande instämde Finn Bengtsson, Eva Lohman och Gunilla Nordgren (alla M) samt Ulf Nilsson (FP) och Lars Gustafsson (KD).

Anf. 166 LARS GUSTAFSSON (KD):

Herr talman! Som sista anmälde talare i det här ärendet kan jag säga att pensionssystemet rent tekniskt sett är till för nördar eftersom det är så svårt att förstå. Men för pensionärer är det till för att vara stabilt så att de vet vilka inkomster de får framöver. Det är också enkelt att förklara att om vi ska ha ett stabilt system måste inkomster och utgifter gå ihop. Det går inte att betala ut mer ur ett system än vad det finns i det. Jag kan inte se något annat sätt än att antingen ha ett fonderat system, och då finns det något att tillgå, eller att det ska vara ett balanserat system, som vi har, som väger tillgångar och utgifter. Jag tror att det för många länder är avgörande för framtiden hur stabilt pensionssystem de kan skapa.

Sverige har ett av de mest stabila systemen i världen. Vi kan se andra länder i världen där pensionssystemen ifrågasätts. Finns det över huvud taget något att betala ut om ett antal år? Det är viktigt att komma ihåg. Det är därför också viktigt att pensionssystemen inte hänger fritt i luften utan också har en koppling till hur den ekonomiska situationen i varje nation ser ut.

Jag ska koncentrera mig på att tala om framtida frågor. Jag behöver inte göra en historisk återblick, det har Lars-Arne gjort väl, men jag kan titta på utmaningen hur vi i framtiden ska få tillräckligt höga intäkter, ett avgiftsunderlag, och många arbetade år för att vi ska få en vettig pension. Systemet kan i sig vara balanserat men ge så pass låga pensioner att det inte väcker tilltro hos pensionärerna eller befolkningen. Det är de framtidsfrågorna som Pensionsgruppen sysslar med. Vi tittar på fondfrågorna. Vi tittar på utredningar om åldersrelaterade frågor. Det gäller inte bara åldersrelaterat uppåt utan även nedåt. Precis som Kurt Kvarnström så förtjänstfullt framförde vet vi att systemet riggades för att arbetskraften ska arbeta en viss tid. Det var den tiden som beräkningarna gjordes på. Därför är det viktigt att stora satsningar görs på ungdomsarbetslösheten. Det är också en viktig faktor för att få ett bra pensionssystem framöver.

Det finns en sak i samhället som vi måste ändra på som också är kopplad till den tidigare debatten om sjukförsäkringen, nämligen att många människor tyvärr har gått kvar på arbetsplatser och blivit utbrända i onödan när de egentligen skulle ha fått möjlighet att byta till ett annat arbete. Då hade de haft möjlighet att arbeta kvar längre i arbetslivet. Det ser vi effekten av. Tyvärr kommer många att på grund av tidiga pensioneringar att ha mycket låga pensionsinkomster, vilket också är ett bekymmer.

Det som är glädjande, herr talman, är att antalet garantipensionärer faktiskt sjunker framöver. Låt oss hoppas att vi kan arbeta för att vi ska minska antalet som behöver garantipensionen. Givetvis måste vi kristdemokrater och Alliansen se till att även dessa har vettiga levnadsomständigheter. Det är också därför vi har siktat på skatteprofilen och de historiska skattesänkningarna de senaste tre fyra åren. Vi har sänkt skatten för pensionärer med sammanlagt 12,8 miljarder. Det är bra gjort med tanke på att vi är inne i den andra ekonomiska krisen. Vi kristdemokrater har drivit på att det ska bli ytterligare sänkningar.

Vi tror också att det förbättrade bostadstillägget för pensionärerna med 170 kronor i månaden träffar selektivt säkert dem med de lägsta inkomsterna. Det är därför som jag tycker att stödet är bra, även om jag skulle vilja se en total förbättring för garantipensionärerna. Jag tror att vi träffar väl. Vi bör också påpeka att äldreförsörjningsstödet kommer också att höjas så att vi hjälper dem som har det allra mest knapert.

En annan fråga på pensionsområdet man sällan talar om i debatten är att många människor inte har en medfödd förmåga att arbeta, men de måste ändå ha rätt att få en vettig inkomst. Det tillhör människovärdet att ha en rättvisa även på det området. Därför behöver vi alla gemensamt bidra efter förmåga att arbeta och försörja oss och därmed betala in till pensionssystemet.

Jag säger detta inte minst för att det finns flera grupper som tyvärr kommer för sent in på arbetsmarknaden eller där det tar tid för dem att komma in. Jag tänker exempelvis på de nya svenskarna. De måste

komma in tidigare på arbetsmarknaden för att skaffa sig ett eget pensionsunderlag. Här finns en stor utmaning. Det finns många försyndelser under lång tid som har bidragit till att de har hamnat i ett utanförskap, vilket är olyckligt. Därför måste vi arbeta vidare på många fronter för att minska segregeringen i samhället.

Med detta väljer jag att avsluta mitt anförande och yrka bifall till förslaget i betänkandet. Jag konstaterar att jag har underskridit talartiden med 20 procent!

(Applåder)

I detta anförande instämde Eva Lohman, Gunilla Nordgren och Lars-Arne Staxäng (alla M) samt Ulf Nilsson (FP) och Solveig Zander (C).

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Anf. 167 ANNELIE KARLSSON (S):

Herr talman! För två veckor sedan var jag på en förskola i Kristianstad. Det var en helt vanlig dag på förskolan men det var en ovanlig dag för mig. Det var många år sedan jag besökte ett dagis, ända sedan min son började skolan för många år sedan.

Alla vi som har haft eller har barn på dagis vet att dagarna kan börja knöligt. På morgonen är det mycket som ska hinnas med, och det är mycket stress och jäkt innan man är på plats. När man väl är där väntar en fantastisk personal på barnet. Barnet ger mamma eller pappa en kram, puss och säger hej då. Sedan startar dagen där. Barnen kliver in i sin vardag, och det är som en vanlig dag på jobbet för dem.

När jag var på förskolan fick jag många nya kompisar den dagen. Ungar är härligt spontana. De kollar på en några minuter, och sedan kör de. Vi läste, lekte, åt och myste tillsammans. När vi lekte koka spagetti låg alla ungarna i en hög på mattan och kokte så att det rök – alla tillsammans, oavsett vilken situation familjen hade därhemma. När vi lekte den där leken att hitta en stol när musiken tystnar var alla med. Någon var vinnare, och någon var förlorare, men alla var med på lika villkor, oavsett familjens förutsättningar.

En del av barnen på förskolan hade särskilda behov. Men det spelade liksom ingen roll i leken om man hade en cp-skada, var autistisk eller hade dålig syn. I leken var man med helt utifrån sina egna förutsättningar, och man delade den upplevelsen med alla de andra barnen. Då är det naturligtvis självklart viktigt att det finns tillräckligt med personal, kunskap och engagemang. Personalen jag hade förmånen att jobba tillsammans med var fantastisk. De var så fyllda av energi. En bra förskola skapar en bra grund för våra ungar, och en bra förskola är en enormt viktig pusselbit i barnfamiljers vardag.

Men i fikarummet på förskolan uppstod plötsligt ett problem. En förskollärare från en annan avdelning kom in och berättade att hon hade upptäckt att ett barn hade löss. Alla vi som har eller har haft barn på dagis eller i skolan vet att det inte är helt ovanligt, men det måste så klart behandlas. Här uppstod problemet. Mamman till barnet hade absolut inga pengar alls för tillfället. Medlet som måste användas för att behandla lössen kostar pengar. Vad gör man då? Så klart kan man inte ha barnen kvar på förskolan med löss. Det förstår var och en. Men lika självklart är

Prot. 2011/12:46
12 december

*Socialförsäkrings-
området*

Utgiftsområde 11

Utgiftsområde 12

att inget barn ska behöva ha lössen kvar i huvudet. Detta måste behandlas illa kvickt. Utan pengar, inget lusmedel.

Herr talman! År 2011, i välfärdslandet Sverige, tvingas barn att ha lössen kvar för att en del människor har blivit så fattiga. Det är faktiskt inte värdigt vårt land. Om barns föräldrar har jobb eller inte har jobb, om barns föräldrar inte längre har rätt till sjukersättning eller arbetslöshetsförsäkring, eller vilken anledning det än vara månne att pengarna är slut och plånboken är tom, är det inte värdigt vårt välfärdsland att vi ska ha de problemen. Att bekämpa barnfattigdomen är vårt viktigaste uppdrag i barn- och familjepolitiken.

Den jämställda förskolan och skolan är inte alltid så jämställd som vi skulle önska. Även om skollagen är tydlig förekommer det att en del familjer får hem ett inbetalningskort och förväntas delfinansiera skolverksamhet som absolut ska vara för var och en och avgiftsfri. Ingen av oss tror väl att det är sant när barn säger att de inte hänger med på skolresan för att de inte gillar att åka buss? Och ingen tror väl att någon har oturen att alltid vara krasslig när en avgift är på agendan i skolan?

Nej, det är väl känt för oss att många barnfamiljer sliter för att få vardagen att gå ihop och ekonomin att räcka till. Många har inte den marginalen att de kan lägga några hundralappar till skolan, som alltså enligt skollagen ska vara avgiftsfri. Det är vårt gemensamma ansvar att se till att skolorna följer lagen och inte tar ut avgifter. Alla barn har nämligen rätt till samma förutsättningar oavsett föräldrarnas plånböcker. Det är också viktig familjepolitik.

För de flesta barnfamiljer är vardagen ett pussel. Ibland passar bitarna bra och det går lätt att få ihop – bilden blir helt perfekt. Men ofta är det svårare. Då passar inte alltid bitarna ihop. Ibland kanske det fattas bitar, och ibland kanske någon kastar in en bit som inte tillhör pusslet från början. Hux flux blir det helt omöjligt att få ihop det.

Att använda fil och sandpapper ger inget bra resultat när man pusslar, och det är samma sak i familjelivet. Det måste vara enkelt, bitarna måste passa och det fungerar allra, allra bäst när vi pusslar tillsammans.

I familjelivets pussel handlar det om jobben. Att ha ett jobb är en viktig bit. Men det handlar också om att ha fungerande arbetstider och att jobben ger en lön man kan leva av.

När man får barn finns föräldraförsäkringen, som skapar bra förutsättningar för familjens start. Vi socialdemokrater vill dock se föräldraförsäkringen i tre bitar – en för mamma, en för pappa och en man delar lika utifrån familjens förutsättningar. Att politiskt stimulera ett jämnare uttag av föräldraförsäkringen är ett led i det jämställda föräldraskapet. Vi vet nämligen att barn mår väl av en vardag med både sin mamma och sin pappa. För barnens skull måste vi tillsammans fundera över hur vi bäst ser till att barn får rätten till båda sina föräldrar.

För att en småbarnsförälder ska klara jobbet är förskolan en avgörande pusselbit. Den ska inte bara vara trygg och bra för barnen, utan den måste också vara tillgänglig när man behöver den. Därför måste vi se till att det finns dagis även på kvällar och helger för dem som behöver det. En väl utbyggd och fungerande förskola skapar en bra grund för barnen.

Vi socialdemokrater ser inte alls vårdnadsbidraget som alternativ. Det verkar i helt fel riktning, och vi tror inte på den modellen. I alla andra sammanhang pratar vi om arbetslinjen. Vårdnadsbidrag motverkar det

jämställda föräldraskapet och den jämställda arbetsmarknaden, och det har dessutom en inläsningseffekt – inte minst när det gäller invandrarkvinnor. Resultatet visar faktiskt att väldigt få tycker att det är ett bra alternativ. Inte ens alla regeringspartier står upp för vårdnadsbidraget som en bra modell i familjepolitiken.

Barn blir sjuka då och då. En del har ont i öronen med jämna mellanrum, andra har snuva och några har tyvärr problem som kräver längre frånvaro- och sjukperioder. Oavsett om barnen är sjuka ett par dagar eller under en längre tid är det självklart att det ska finnas en ekonomisk trygghet när man är hemma och tar hand om dem. Därför behöver vi höja taket i den tillfälliga föräldrapenningen, så att inte barnens sjukdom dessutom blir ett ekonomiskt problem för familjen.

Varje viktigt trygghetssystem vi har byggt upp i det här landet är till för dem som behöver det och ska vara en inkomsttrygghet när någonting händer. Att använda denna möjlighet när det inte finns behov är självfallet helt fel, och vi ska så klart göra vad vi kan för att se till att det inte missbrukas. Men att låta personalen på förskolorna agera kontrollanter känns som ett resursslöseri med duktiga pedagoger. Det måste finnas andra, enklare och mer träffsäkra sätt att kontrollera att rätt personer får rätt till ersättning.

I barns uppväxt varierar behoven över tid, och det är självfallet stora skillnader mellan barn och deras familjer. Vi socialdemokrater tror på en mer flexibel föräldraförsäkring där man inom ramen för dagens föräldrapenning skulle kunna ta ut dagar upp till att barnet fyller 16 år. En viktig pusselbit är nämligen tid, och många känner att den biten är för liten och inte räcker till.

Barnbidraget är en pusselbit som utjämnar skillnader mellan familjer med barn och familjer utan barn. Med tanke på det jag tidigare nämnde om behovet av ett jämställt föräldraskap borde staten här vara tydlig och dela barnbidraget mellan föräldrarna. Eftersom barnbidraget är till för barnet och ska följa barnet borde vi inte diskriminera någon förälder på grund av kön.

I familjepolitiken finns generella problem, och dem kan vi klara med generella lösningar. Det krävs dock särskilda lösningar för en del familjer. Underhållsstödet är en viktig pusselbit. Ensamstående föräldrar är ekonomiskt utsatta, och vi socialdemokrater vill att det görs en översyn av underhållsstödet. Alltför många barn med ensamstående föräldrar lever i fattigdom, och detta måste vi ta på allvar. Det är inte värdigt vårt välfärdsland att våra ungar har så olika uppväxtvillkor.

Herr talman! När familjer pusslar har de olika ingångar. Många kan välja motiv, och de kan välja storlek på pusslet. En del får bara ett pussel de förväntas lägga, och i en del familjer hjälps man åt medan det i andra familjer är någon som förväntas fixa det helt på egen hand. Politikens ansvar är att se till att det finns tillräckligt med bitar och att skapa förutsättningar så att bitarna passar ihop. Det handlar nämligen om barnen. Barnen är vår framtid, och vi måste lägga det välfärdspussel som ger alla barn en bra start i livet.

Herr talman! Även om vi självfallet står bakom alla våra reservationer yrkar jag här bifall enbart till reservationerna 33 och 42.
(Applåder)

Anf. 168 MAGNUS EHRENCRONA (MP):

Herr talman! Ett barn kan inte välja sina föräldrar. Politikens uppgift måste vara att kompensera detta, så att alla barn ges en sjyst chans att utvecklas på jämlika villkor och får en bra start i livet.

Jag har personligen i min omgivning sett hur svårt det kan vara att klara sig på dagens grundnivå, som är 180 kronor per dag före skatt. Min familj har skänkt en del gamla barnkläder till mindre bemedlade. Tänk er vilken hemsk känsla av att inte räcka till som det är för ganska många föräldrar i dagens Sverige – att inte kunna köpa det mest nödvändiga till ungarna! Visst skulle ni känna er illa till mods om ni inte var säkra på att kunna uppfylla något av de önskemål barnen skrivit på sin önskelista inför julen?

Herr talman! Vi miljöpartister menar att regeringens familjepolitiska mål inte sätter barnens behov av ekonomisk och social trygghet främst. Ej heller fokuserar deras mål på att minska ekonomiska skillnader mellan de familjer som har barn och de familjer som inte har det. Miljöpartiet föreslår därför att målet i stället ska formuleras enligt följande:

”Familjepolitiken ska ge förutsättningar för goda ekonomiska och sociala levnadsvillkor för alla barnfamiljer. Skillnaderna i de ekonomiska villkoren mellan familjer med och utan barn ska minska och jämställdhet mellan könen ska uppmuntras inom ramen för den generella politiken.”

Herr talman! Vi vill i vårt budgetalternativ höja grundnivån i föräldraförsäkringen så att alla nyblivna föräldrar oavsett tidigare situation ska kunna komma upp i den nivå som motsvarar det så kallade golvet i arbetslöshetsförsäkringen. Grundnivån i föräldraförsäkringen är i dag som sagt 180 kronor per dag, och skulle då omräknat bli motsvarande 229 kronor per dag.

De flesta barn bor efter en separation mellan föräldrarna hos mamman. Det underhållsstöd som Försäkringskassan betalar ut till en del av dessa barn för att kompensera försörjningsbortfallet har sedan 1994 bara höjts en enda gång, med 100 kronor. Det innebär en kraftig urholkning av realvärdet på underhållsstödet. Detta har främst drabbat hushållstypen ensamstående kvinnor med barn. Miljöpartiet har därför ett förslag i årets alternativa statsbudgetförslag om att höja detta med 150 kronor per månad från nästa år.

Herr talman! Ett centralt syfte med trygghetssystemen har varit en solidarisk omfördelning i Sverige mellan barnfamiljer och andra grupper samt över individens livscykel. Vi miljöpartister menar att regeringen har tagit bort den omfördelande ambitionen för den ekonomiska familjepolitiken. Det kan inte tolkas på så många andra sätt än att man inte aktivt vill jobba mot ökade klyftor.

Miljöpartiet vill som sagt revidera målet så att den ekonomiska familjepolitiken ska motverka ekonomiska orättvisor men också tydligt slå fast att även jämställdhet ska ingå i målet.

Herr talman! Jag står givetvis bakom alla gröna reservationer, men för tids vinning yrkar jag här bifall endast till reservation nr 21 om målet i familjepolitiken.

Anf. 169 ERIK ALMQVIST (SD):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservationerna 22, 25, 30, 36 och 43. Med tanke på hur mycket klockan är ska jag försöka hålla mig lite kort och fokusera på våra reservationer.

Jag konstaterar att familjen är samhällets grundpelare. Det är en entitet som det är viktigt att vi värnar, vårdar och främjar. Det är viktigt att vi ser till att skapa bra förutsättningar för familjebildning i Sverige, eftersom det är kommande generationer som ska bära samhället i framtiden.

Det gläder mig därför att kunna bifalla eller senare i kammaren rösta för KD-motionen Sf305, som går ut på att öka nativiteten i samhället. Kristdemokraterna adresserar i motionen problemet med att förstagångsföderskor i Sverige blir allt äldre, vilket är något som har lett till en kraftigt ökande ofrivillig barnlöshet.

Vi tycker som sagt att det är viktigt att underlätta familjebildning. Det innebär att vi vill ge allt fler människor förutsättningar, både ekonomiskt och regelmässigt, att bilda familj i det skede då man vill i livet men också forma sin tillvaro på det sätt som passar den egna familjen. Det kan ju som bekant skilja sig.

Därför föreslår vi en rad reformer inom föräldraförsäkringen. Vi vill höja själva ersättningen i föräldraförsäkringen med totalt 2,1 miljard under budgetperioden. Vi har som målsättning att föräldraförsäkringen ska motsvara 90 procent av SGI på sikt.

Vi vill ta bort kvoteringen. Jag vill uppehålla mig lite vid den här punkten. Jag tycker att det är minst sagt anmärkningsvärt att vi har en regering som i alla fall i någon mening utger sig för att vara höger samtidigt försvarar ett system som kvoterar dagar för våra föräldrar. Man bestämmer och pekar med hela handen från regeringens sida, från statens sida, för att styra hur svenska föräldrar ska fördela tiden med och uppfostra sina barn. Man beskattar familjer och betalar tillbaka mer i stöd till de föräldrar som dessutom följer regeringens påbud extra väl och kvoterar extra mycket. Jag tycker att det är illa nog med kvotering till bolagsstyrelser, universitet eller vad det nu må vara. Men det är helt horribelt att man går in och styr familjer på det här sättet. Vi föreslår som sagt att vi avskaffar kvoteringen, de 16 öronmärkta dagarna, och att vi slopar jämställdhetsbonusen.

Vidare vill vi utöka vårdnadsbidraget. Även det är en viktig reform för familjens valfrihet och för att göra familjebildningen mer tillgänglig för fler.

Det är inte sant, som har sagts tidigare i den här talarstolen från Socialdemokraterna, att vårdnadsbidraget skulle späda på segregationen. Det är tvärtom. Om vi ser till välfärdskonsumtion över lag är medborgare och personer med invandrarbakgrund generellt överrepresenterade. Men när det kommer till vårdnadsbidraget är överrepresentationen helt försumbar, knappt mätbar. Det är alltså en obetydlig skillnad i bakgrund och uttag av vårdnadsbidrag. Dessutom har man helt fel när man säger att det skulle vara en kvinnofälla. Det är nästan tre gånger vanligare att män tar hand om vårdnaden av barn genom vårdnadsbidraget än vad det är genom förskolan, så det är snarare en jämställdhetsreform, om man nu ska se det i det perspektivet.

Vi har också med en annan jämställdhetsfråga: barnbidraget, som vi föreslår ska ha som utgångspunkt att fördelas mellan vårdnadshavarna och inte som i dag gå till den ena föräldern, i första hand efter kön.

Vi har också uppmärksammat problemet att de familjer som oftare än andra är resurssvaga är just familjer där det finns en ensamstående förälder – det är inte alla familjer som består av två föräldrar. Där ser vi att de ekonomiska svängrummen har krympt och är alltför snäva i dag. Vi vill höja underhållsstödet med 1 ½ miljard kronor under budgetperioden. Och vi vill höja bostadsbidraget riktat till ensamstående med 1,1 miljard under budgetperioden.

Sverige har i dag, herr talman, en med europeiska mått ganska hög nativitet eller en av de allra högsta. Trots det ligger vi en bit under de 2,1 barn per kvinna som är jämviktspunkten för när en befolkning smängd upprätthålls. Vi tror att vår åtgärd är en bra bit på vägen för att ytterligare underlätta för fler att bilda familj då det i livet passar en, om man känner för det.

Med detta vill jag återigen yrka bifall till våra reservationer.

Anf. 170 MAGNUS EHRENCRONA (MP) replik:

Herr talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till Erik Almqvist om motionen som han framhöll, Sf305 från Tuve Skånberg, Kristdemokraterna. Står ni i Sverigedemokraterna bakom hela texten i motionen?

Anf. 171 ERIK ALMQVIST (SD) replik:

Herr talman! Vi ställer oss bakom det som står i förslaget till riksdagsbeslut, det vill säga: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om resurser till barnfamiljerna.

Ja, det som anges i motionen om resurser till barnfamiljerna står vi bakom.

Anf. 172 MAGNUS EHRENCRONA (MP) replik:

Herr talman! Okej, det var intressant, för i hemställanspunkten i motionen står det: "Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om resurser till barnfamiljerna." Jag ska citera vad som står i sista stycket i motionen: "Det är dessutom viktigt att värna den öppenhet mot utlandet som regeringen fört oss in på och fortsätta med vår generösa invandringspolitik. Det har en positiv utveckling på befolkningsutvecklingen. Arbetskraftsinvandringen har varit betydelsefull för Sverige historiskt sett och lär kunna komma att bli det igen."

Det är mycket intressant att ni yrkar bifall till en motion med den andemeningen i brödtextern. Det tror jag att det är fler som får anledning att notera. Har ni verkligen varit medvetna om den skrivningen?

(Applåder)

Anf. 173 ERIK ALMQVIST (SD) replik:

Herr talman! Vi har varit fullt medvetna om den skrivningen i motionen. Men som jag sade är förslaget till riksdagsbeslut det som anförs i motionen om resurser till barnfamiljer. Det här anges inte ens i brödtextern som en resurs till barnfamiljer i Sverige, så jag har svårt att se hur det skulle hamna inom det uppdrag som motionen innebär till regeringen.

Om jag ska göra något slags personlig reflexion, och det tror jag att vem som helst läser den här motionen skulle göra, är det att den sista meningen inte passar in med resten av texten. Det finns egentligen inget samband. Jag uppfattar det som ett sätt att förklara att man tänker politiskt rätt, så som man ska, att man har lagt till ett stycke som över huvud taget inte har med vare sig själva yrkandet eller andemeningen i övrigt i motionen att göra.

Anf. 174 WIWI-ANNE JOHANSSON (V):

Herr talman! Fattiga barn i Sverige, finns de? Ja, tyvärr finns de, för fattiga vuxna betyder fattiga barn, barn som inte kan åka med på skolresa, barn till föräldrar som får problem när vinterkläderna är urvuxna och inga pengar finns att köpa nya för. Så ser det ut i dagens Sverige med massarbetslöshet. Allt fler vänder sig till kyrkan och andra frivilligorganisationer, och kommunernas utgifter för försörjningsstöd ökar.

Fattigast av alla familjer med barn är de ensamstående, och de ensamstående mammorna har det allra sämst; en ensam förälder är oftast en kvinna. Fortfarande är det kvinnorna som har huvudansvaret för barnen. Fortfarande tar män som blir föräldrar bara ut drygt 20 procent av föräldraledigheten. Jämställdhetsbonusen har många inte fattat vitsen med, men Alliansen försöker nu göra den moroten tydligare så att papporna ska förstå att även de kan vara hemma med sina barn om de vill. Det som är självklart för mammorna är i stället förhoppningar och morötter för papporna.

Hittills är resultatet av regeringens så kallade jämställdhetsarbete väldigt klen, och med den låga farten lär det ta drygt 30 år innan män och kvinnor delar föräldraledigheten lika. Under tiden diskrimineras kvinnorna på arbetsmarknaden och männen biter oftast i gräset vid vårdnadstvist. Det är avigsidorna med dagens föräldraförsäkring vad gäller de vuxna. Och det är fromma förhoppningar om ett mer jämställt liv.

På samma sätt som i fråga om andra försäkringar, såsom arbetslöshetsförsäkringen och sjukförsäkringen, måste vi politiker ta vårt ansvar för de långsiktiga och storskaliga effekterna av hur skattemedlen används.

Herr talman! Argumenten för att inte dela föräldraförsäkringen mellan föräldrarna är många. Än handlar det om amningen, än om inkomstförluster om pappan "tvingas" stanna hemma, men framför allt talar motståndarna om valfrihet för de enskilda familjerna – ingen ska lägga sig i vårt familjeliv.

Sverige har en av de mest generösa föräldraförsäkringarna i världen. Föräldrarna har tillsammans rätt till 480 dagars betald ledighet från arbetet för att ta hand om sina barn. Av dessa är 60 reserverade för varje förälder. Under resten av dagarna utgår ersättning på sjukpenningnivå, och det går mycket bra att pussla med dagarna och dela upp ledigheten mellan sig på det sätt som passar familjen bäst.

Barn behöver naturligtvis nära och trygga relationer med båda sina föräldrar, och den relationen grundläggs tidigt i livet. Därför är det viktigt att båda föräldrarna tillbringar tid med barnet under det första året så att det från början byggs upp en intim och trygg relation till båda. Därför, herr talman, vill vi i Vänsterpartiet ha en jämställd föräldraförsäkring, en individuell föräldraförsäkring där föräldrarna delar lika på dagarna. Vi är

övertygade om att det är bäst för barnen att tidigt få möjligheten till en nära relation med båda föräldrarna. Vi tycker att det är bra att föräldrarna tillsammans nu kan vara hemma i 30 dagar men förvånas över att det då inte blir någon jämställdhetsbonus för dem som tycker att jämställdhetsbonus är ett bra alternativ.

Herr talman! Den absoluta motsatsen till en jämställd föräldraförsäkring är vårdnadsbidraget. I tre och ett halvt år har vårdnadsbidraget funnits i Sverige och gäller för föräldrar med barn upp till tre år. För 3 000 kronor i månaden kan man vårda sitt eget barn. Jag undrar hur många av de ensamstående mammorna som fixar hushållskassan med en sådan budget. Nej, då måste de nog se till att ha någon annan som de blir försörjda av, så som det var förr i tiden, innan vi marscherade och ropade och skallade om daghem åt alla.

Som jag sade i början av mitt anförande är det de ensamstående med barn, som alltså fortfarande domineras av ensamstående mammor, som har det allra sämst ekonomiskt av barnfamiljerna. Riktigt uselt är det för dem som får underhållsstöd. Underhållsstödet är i dag 1 273 kronor per barn. Det höjdes med en hundralapp för fem år sedan. Det är på tok för lite, och vi vill fortsätta att höja och nivåsäkra det. Vi tycker dessutom att det ska vara högre när barnen blir äldre och kostar mer. Därför föreslår vi att underhållsstödet höjs med 200 kronor för varje barn upp till 13 år och med ytterligare 200 kronor det året barnet fyller 13, för tonåringar kostar mer.

Herr talman! Det är inte konserverande och bakåtsträvande vårdnadsbidrag som familjer med barn behöver för sin ekonomiska trygghet. Det är arbete som behövs, med heltid som norm och deltid som möjlighet och med jämställda villkor för kvinnor och män. Det behövs barnomsorg på obekvämt arbetstid och bra förskolor. Det behövs högre tak i föräldraförsäkringen, och vi behöver en individualiserad föräldraförsäkring för alla barns bästa och för jämställdheten. Det är vad barnen behöver, och det är vad vi alla behöver.

För att vinna tid yrkar jag bifall endast till reservationerna 38 och 42 men står givetvis även bakom Vänsterpartiets övriga reservationer.

Anf. 175 ERIK ALMQVIST (SD) replik:

Herr talman! Det är lika beklämmande som vanligt att höra Vänsterpartiet diskutera familjepolitik. Wiwi-Anne Johansson menar att svenska familjer inte behöver vårdnadsbidrag. Jag bara undrar varför Wiwi-Anne Johansson ska berätta för svenska familjer vad de behöver. Varför kan inte svenska familjer själva få bestämma det?

Samma sak är det när Wiwi-Anne Johansson säger att svenska familjer har förhoppningar om ett mer jämställt liv. Med det menar Wiwi-Anne Johansson att man fördelar exakt lika mycket tid till barnen. Återigen: Vems förhoppningar är det Wiwi-Anne Johansson talar om? I varenda undersökning som gjorts i modern tid vill en absolut majoritet av föräldrarna, av både männen och kvinnorna, inte att Wiwi-Anne Johansson ska bestämma hur de ska fördela sin tid med barnen. De vill kunna bestämma det själva. Den siffran brukar till och med vara högre för kvinnor än för män. Därför undrar jag vem det är Wiwi-Anne Johansson talar om.

Jag förstår inte den extrema paternalismen där man ska gå in och berätta för nyblivna föräldrar hur de ska uppfostra sina barn, hur de ska spendera tiden med sina barn och vilka former de ska använda sig av. Kan inte svenska barnfamiljer själva få bestämma det?

Anf. 176 WIWI-ANNE JOHANSSON (V) replik:

Herr talman! När det gäller att uppfostra barnen överlåter vi det förstås åt föräldrarna, hur familjekonstellationen än ser ut. Det enda vi vet är att det är förbjudet med aga. I övrigt tycker vi att föräldrar ska uppfostra sina barn.

Däremot har vi från samhällets sida ett ansvar att förändra, inte bara förvalta. Vi vill naturligtvis gå framåt. Det är klart att om man som Erik Almqvist och Sverigedemokraterna inte tycker att det är bra att vi till exempel har en jämställd arbetsmarknad där män och kvinnor behandlas lika förstår jag att man tycker att det är helt ointressant om vi har en individualiserad föräldraförsäkring.

Föräldraförsäkringen är mycket generös i vårt land, och det är jättebra. Ingen vill göra den mindre generös. Med det sagt finns det också en rimlighet i att man delar den mellan sig, att det är en individualiserad försäkring, så att båda har samma möjlighet att vara hemma och känslomässigt binda sig till barnet.

Erik Almqvist säger att kvinnorna är de som kanske är mindre intresserade av att dela. Det är mycket möjligt att det är så, för de sitter på makten. I det här fallet är det ju fråga om makt, att vara den som har förmånen att vara hemma. Det är ingen som gärna släpper ifrån sig den, men om vi nu har ett så förmånligt system finns det ingenting som säger att vi som politiker inte vill gå före och säga att detta erbjuder vi. Sedan måste man naturligtvis ta del av det på det sätt som man själv önskar.

Anf. 177 ERIK ALMQVIST (SD) replik:

Herr talman! Jag förstår fortfarande inte vem Wiwi-Anne Johansson talar för. Det är väl även i dag möjligt för den familj som vill att dela dagarna lika mellan föräldrarna. Varför ska Wiwi-Anne Johansson bestämma hur familjerna ska fördela föräldradagarna? Jag tror att Wiwi-Anne Johansson själv kan tala med sin man om hur de ska fördela dagarna. Jag tror att det gäller de flesta familjer.

För att uppfostra sina barn krävs naturligtvis att man spenderar tid med barnen. Min poäng är att hur man spenderar tid med sina barn de första åren borde vara upp till varje familj. Det är inte upp till Wiwi-Anne Johansson i första hand, som jag ser det.

När det gäller ansvar att förändra framåt undrar jag vem som har gett Wiwi-Anne Johansson ansvaret att ha synpunkter på hur andra familjer väljer att spendera tid med varandra. Vem har gett Wiwi-Anne Johansson i uppdrag att förhindra dem att spendera tid på det sätt de vill? På vilket sätt skulle det vara framåt att man tvingar familjer i Sverige att spendera tid med varandra på ett sätt som man inte själv vill utan som Wiwi-Anne Johansson vill?

Jag tycker att det är bra att folk får leva som de vill så länge det inte går ut över andra. Jag ser ingen anledning till att politiker ska gå in i folks hem och styra och ställa när det handlar om hur de ska spendera tid med varandra. För mig är det verklighetsfrånvänt. Jag förstår inte vem

som har gett Wiwi-Anne Johansson det ansvar som hon anser sig ha, vem som har gett henne uppdraget att mot människors vilja bestämma hur de ska leva sina liv. Jag har inte fått svar på frågan.

Anf. 178 WIWI-ANNE JOHANSSON (V) replik:

Herr talman! Det är naturligtvis svårt att argumentera med varandra när man står så långt ifrån varandra som Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet gör också när det gäller familjepolitiken.

Erik Almqvist undrar vem som har givit mig och andra politiker ett ansvar. Jag är en av 349 i Sveriges riksdag. Vi fattar en massa beslut som inkräktar på familjers liv. Det gäller till exempel sjukförsäkringen och utförsäkringarna som Sverigedemokraterna står bakom. Vi får ibland stryk när vi vill förbättra a-kassan till exempel. Det är väl också beslut som går in i varje familjs hem. Vi fattar också beslut, även om jag inte tycker att det är något bra beslut, om att betala ut ett vårdnadsbidrag för att konservera att kvinnor stannar hemma och tar hand om barnen. De måste då ha någon som försörjer sig; ingen kan ju leva på 3 000 kronor i månaden och försörja sina barn. Vem ska ta ansvar för att kvinnor på arbetsmarknaden ska behandlas på samma sätt som män? Vem ska ta ansvar för att en man som blir förälder ska kunna ta föräldraledigt utan att bli motarbetad på sin arbetsplats? Vem ska ta ansvar för att det ska vara fullständigt självklart? Det gör man bra genom att ha en individualiserad föräldraförsäkring. Då behöver ingen ta hela striden. Det enda som har visat sig fungera ganska bra när det gäller att ta steg framåt är pap-pamånaderna.

När politiken ingriper, vilket politiken och politikerna ska göra, för det saken framåt. Jag förstår att Erik Almqvist inte är intresserad av att man ska ha ett jämställt familjeliv.

Anf. 179 GUNILLA NORDGREN (M):

Herr talman! Jag börjar med att yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Målet för utgiftsområde 12, ekonomisk trygghet för familjer och barn, är att ge förutsättningar för en god ekonomisk standard. Som några har varit inne på har hushåll med barn generellt lägre ekonomisk standard än hushåll utan barn. De som har det sämst ställt är ensamstående föräldrar med barn, i synnerhet med flera barn i hushållet.

Ett annat mål med regeringens familjepolitik är att underlätta för föräldrar att kombinera yrkesliv med familjeliv.

Ett tredje mål är att förbättra förutsättningarna för jämställdhet mellan män och kvinnor.

Ett fjärde mål är ökad valfrihet och stärkt makt över sin egen livssituation. Där kan vi ta in vårdnadsbidraget som ni resonerade om tidigare. Frågan är vem som ska bestämma om man vill vara hemma med sina barn upp till tre års ålder.

Herr talman! Jag kan konstatera att riksdagen har fattat beslut om en höjning av flerbarnstillägget från den 1 juli 2010. Man har även beslutat om en förenkling av jämställdhetsbonusen. Nu hoppas vi att fler kan tänka sig att använda jämställdhetsbonusen eftersom den har blivit väldigt mycket enklare att använda.

Riksdagen har också beslutat att föräldrar ska kunna vara hemma samtidigt i 30 dagar under barnets första levnadsår.

Utgiftsområdet innehåller som bekant barnbidrag, föräldraförsäkring, underhållsstöd – som jag återkommer till – bidrag till adoptioner, barnpensioner och efterlevandestöd. Det är ett stort och brett område. Budgeten på detta område är på nästan 77 miljarder kronor.

Den ekonomiska familjepolitiken är ett av många utgiftsområden som påverkar hushåll med barn, till exempel hög subvention av förskola och fritidshem, sjukvård med mera. En central del av den ekonomiska familjepolitiken är barnbidragen inklusive flerbarnstillägen. De utgör ca 35 procent av de totala kostnaderna.

Den ekonomiska familjepolitiken bidrar på så sätt till att höja den disponibla inkomsten. Barnbidragen är generella bidrag, och de behovsprövade förmånerna går och ska gå främst till familjer med låga inkomster eller stor försörjningsbörda. Barnfamiljernas inkomster kommer främst från arbete, vilket gör att konjunkturer påverkar i högsta grad. Den största inkomsten handlar om att komma i arbete.

Herr talman! Den reala ekonomiska standarden har ökat under senare år, men förändringarna har varit olika. Sammanboende familjer med barn har en högre ekonomisk standard än ensamstående hushåll med barn. Betydelsen av familjepolitiken ökar ju fler barn som finns i hushållen. Regeringen anser därför att det är särskilt viktigt att följa utvecklingen för hushåll med låg ekonomisk standard, och denna tanke återfinns ju också i de förslag som föreligger här i dag, till exempel särskilt bostadsbidrag till barnfamiljer samt till unga utan barn. Det är en tydlig fördelningspolitisk inriktning.

I förslagen till höjda bostadsbidrag ligger tyngdpunkten på de personer som behöver höjda bostadsbidrag mest, så den fördelningspolitiska inriktningen är tydlig. Det finns också problem. Drygt 25 procent av ensamstående hushåll med ett barn och av svenskt ursprung har relativt låg ekonomisk standard medan siffran är över 60 procent för motsvarande hushåll med utländsk härkomst. Då förvärvsarbete är den största inkomstkällan för alla hushåll är det viktigt att på alla sätt ge dessa människor chans till egen försörjning. Det är alltså större risk att hamna i en låg ekonomisk standard i ensamstående hushåll, och dessa ökar i antal. I dag lever nästan 500 000 barn med särlevande föräldrar. Därför är utredningen om villkor med mera för särlevande föräldrar så viktig. Den syftar bland annat till att anpassa dagens regelverk till hur många av dagens familjer lever sina vardagsliv. Bland annat tas underhållsstödet upp. Det visar sig att omkring 40 procent skulle få ett högre underhållsstöd om man skrev avtal och inte gick på miniminivån. I de lägsta inkomstklasserna handlar det om så mycket som 90 procent.

Det finns således mycket att fortsätta att arbeta med inom familjepolitiken för att göra den ännu bättre. Vi kommer att få anledning att återkomma i dessa frågor framöver – förutom till utredningen om särlevande föräldrar till de uppdrag som är givna till Försäkringskassan och ISF. Man pratar där om överlåtelse rätt av tillfällig föräldrapeng till annan om man är ensam och fördelning av alla föräldradagar om man i praktiken är ensam. Man ska titta på borttagande av vab-intyg. Man ska titta på om studerande ska kunna överlåta tillfällig föräldrapeng till någon annan. Sist men inte minst ska man titta på frågan om graviditetspenning. Där

behövs det uppenbarligen förbättringar, det vill säga en anpassning till dagens arbetsmarknad.

Vi har varit inne på barnfattigdom också. Det är ett område som diskuteras. Där finns det också en utredning. Man kan också konstatera att det finns mellan 10 och 13 olika sätt att räkna på barnfattigdom. Men vad vi ser är att ju fler barn man har, desto större är risken att man hamnar i barnfattigdom. Men den absoluta fattigdomen har varit någorlunda konstant.

Man kan också konstatera när det gäller relativ barnfattigdom att om alla i ett land får det bättre men vissa får 1 000 kronor i månaden och vissa får 500 kronor i månaden har den relativa barnfattigdomen ökat, vilket är lite märkligt.

Jag ska inte förlänga debatten utan yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.

(Applåder)

I detta anförande instämde Finn Bengtsson, Eva Lohman, Lars-Arne Staxäng (alla M), Ulf Nilsson (FP) och Solveig Zander (C).

Anf. 180 ERIK ALMQVIST (SD) replik:

Herr talman! Jag noterar att skiljelinjen i syn på familjen i denna församling numera går mellan Sverigedemokraterna och de sju övriga partierna. Mellan Vänsterpartiet och Moderaterna finns det inte längre någon större skillnad i synen på familjen, utan skillnaden kan mätas i grader, eller rättare sagt i dagar i detta fall. Man får inte reda på skillnaden genom att ställa frågan om svenska familjer själva ska få bestämma hur många dagar de vill spendera med sina barn. I stället får man ställa frågan: Hur många dagar ska staten tillåta att svenska föräldrar själva får bestämma fördelningen av när det gäller att vara med sina barn? Då får man svaret på skillnaden mellan Moderaterna och Vänsterpartiet. Svaret är en siffra.

Jag bara undrar: Hur blev det så här? För 10–15 år sedan skulle jag tro att detta hade varit otänkbart hos den dåvarande borgerliga majoriteten. Varför blev det så här?

Det är samma resonemang när Wiwi-Anne Johansson talar om något slags ansvar att leda utvecklingen framåt genom att tvinga föräldrarna att fördela dagarna med sina barn på ett sätt de inte vill. Det ser hon som framsteg. Gunilla Nordgren, du beskriver det med samma ord. Du ser det som en framgång. Hur blev det så här? Det är min korta och enkla fråga.

Anf. 181 GUNILLA NORDGREN (M) replik:

Herr talman! Vi har inte lagt fram några förslag om att öka detta antal dagar i föräldraförsäkringen. De 60 dagar som inte kan överlätas ligger fast. Vi har inga andra förslag. Jag kan tycka att det är lagom. Därför förstår jag inte riktigt resonemanget. Vänsterpartiet vill dela 50–50 i fråga om alla dagar. Det har vi inte sagt någonting om. Det är möjligt att du har missuppfattat mig, Erik Almqvist, eller också har jag uttryckt mig luddigt. Men det är svaret på din enkla fråga.

Vi är också för vårdnadsbidrag för att vi vill att människor ska kunna välja denna form om de vill. Vi tycker inte att vårdnadsbidraget behöver utökas för tillfället som ni vill. Men vi vill inte ta bort det, tvärtom.

Anf. 182 ERIK ALMQVIST (SD) replik:

Herr talman! Gunilla Nordgren förstår inte frågan men bekräftar frågeställningen eftersom svaret blir just en siffra för henne. Ni förespråkar 60 dagar, och Vänsterpartiet förespråkar fler dagar.

Utöver det har ni, ska jag nämna, infört en jämställdhetsbonus som gör att även om ni inte tvingar familjer att dela mer än 60 dagar per förälder tar ni pengar från Sveriges alla barnfamiljer via skatt och fördelar dem genom en extra bonus till dem som utöver dessa 60 dagar fördelar så nära Vänsterpartiets önskemål som möjligt. Om målsättningen är att uppnå det som Vänsterpartiet vill uppnå genom att införa bonusar för dem som närmar sig Vänsterpartiets uppfattning om hur familjen ska fördela sina dagar, varför löper man då inte bara linan fullt ut och förespråkar samma politik som Vänsterpartiet? Å andra sidan, vad vet jag? Det är väl det som är på väg. Det är ditåt det har barkat under en längre period. Då är min följdfråga: När står Moderaterna på samma sida som Vänsterpartiet i fråga om antalet dagar? När har ni kommit fram till samma siffror? Hur långt har vi dit?

Anf. 183 GUNILLA NORDGREN (M) replik:

Herr talman! I min värld tror jag aldrig att vi möts. Vi kan tycka att det är lagom med de 60 dagar som gäller i dag och som har gällt ett tag, långt innan både du och jag hamnade i denna församling. Jag är inte säker på att Vänsterpartiet håller med dig, Erik Almqvist, om att vi är så lika.

När det gäller jämställdhetsbonus finns det de som uppskattar att båda föräldrarna kan vara hemma samtidigt under den första perioden. Då tycker vi att de ska få lov att välja det. De tar ju dessa dagar från sina vanliga dagar. Det är egentligen bara fråga om att de gör den prioriteringen att de vill vara hemma tillsammans under den första kanske lite oroliga tiden då det kanske inte blir så mycket sömn och så vidare. Men de får inte fler föräldradagar då, utan de väljer att ta ut dem samtidigt.

Som svar på din fråga tror jag inte att vare sig moderater eller vänsterpartister kommer att mötas i fråga om detta.

Anf. 184 ANNELIE KARLSSON (S) replik:

Herr talman! Gunilla Nordgren talade om god ekonomisk standard, och vi talade om barnfattigdom. Jag blir lite nyfiken när du säger att det naturligtvis krävs en utredning för att man ska kunna bestämma var normen ska ligga, och man talar om absolut och relativ barnfattigdom.

Då vill jag fråga dig, Gunilla Nordgren: Vad tycker du? När är man tillräckligt fattig för att falla inom ramen för barnfattigdom?

Min andra fråga är: Tror du, Gunilla Nordgren, att det spelar någon roll att människor har trillat ur sjukförsäkringen och att människor inte kvalificerar sig till någon arbetslöshetsersättning och att det hänger ihop med den ökade barnfattigdomen? Tycker du att det är fel siffra som används när man talar om 220 000 barn som i dag faller inom begreppet

barnfattigdom och att man har gjort beräkningen på fel sätt? Är de inte tillräckligt fattiga?

Anf. 185 GUNILLA NORDGREN (M) replik:

Herr talman! När det gäller underhållsstöd tar man många gånger till den här miniminivån på 1 279 kronor. Däremot skulle man kunna skriva avtal och komma överens. Det visar sig att fler barn då skulle få mer. Det är det som denna utredning tittar på. Detta har blivit normgivande, men tanken var att detta skulle vara ett lägsta belopp. Ni lägger fram förslag om att ni vill höja denna norm, medan vi kanske tycker att det vore bättre om man kunde få avtal mellan föräldrarna i stället.

När är man fattig? Det är fullständigt omöjligt för mig att säga det. Annelie Karlsson tog själv upp detta med att inte kunna följa med på utflykter och så vidare. Siffran 220 000 stämmer. Man kan säga att samhället så att säga inte har godkänt att något barn ska leva i barnfattigdom.

Men när det gäller relativ och absolut barnfattigdom tittade jag hur det är i min egen lilla kommun. Där var antalet omkring 320. Men bland många familjer jobbade bägge föräldrarna i Köpenhamn och på Kastrup. Deras barn räknades in i denna barnfattigdom. Det kunde handla om piloter och alla möjliga människor som tjänar hur mycket som helst. Men ingen av föräldrarna deklarerade en inkomst i Sverige. Här fanns felkällor också.

Därför menar jag att även om alla i ett land får det bättre ökar barnfattigdomen. Det blir lite konstigt. Men 220 000 är ett absolut tal. Jag tror man kan säga att ingen av oss här vill att det ska finnas någon barnfattigdom. Där tror jag att vi har ett gemensamt mål.

Anf. 186 ANNELIE KARLSSON (S) replik:

Herr talman! Jag är ganska övertygad om att majoriteten av de 220 000 barnen vi talar om inte har föräldrar som är piloter.

Jag är också ganska övertygad om att det är ganska ointressant för dessa familjer att höra oss säga i debatten att vi ska utreda om de är tillräckligt fattiga. Jag tycker att det är ganska osmakligt, när vi vet att barn inte får vinterjackor och vinterskor när kylan kommer, att vi nu talar om att vi ska utreda om de är tillräckligt fattiga. Vi jämför dessa barn med barn som bor någon helt annanstans.

Ni har fört en politik under ganska lång tid som har sett till att vissa har blivit fattigare och att vissa har blivit rikare. Men det är fortfarande så att några barn inte kan hänga med på skolresan, inte kan få sina vinter skor och inte kan få sin vinterjacka.

Är det inte nog för Gunilla Nordgren när vi säger att det inte är okej i välfärdslandet Sverige att barn har blivit fattiga?

Jag frågar en gång till, eftersom du inte svarade på frågan: Tror du att urholkningen av trygghetssystemen vad gäller bland annat sjukförsäkring och arbetslöshetsförsäkring hänger ihop med att vi har fått fler fattiga barn?

Jag har en sista fundering. Det lät på dig, Gunilla, som om vi skulle kunna bli överens om att vi ska se till att få en översyn av underhållsstödet. Skulle vi kunna bli överens om det eftersom det är en del i våra yrkanden att vi vill ha en översyn av underhållsstödet?

Anf. 187 GUNILLA NORDGREN (M) replik:

Herr talman! Komma överens – det finns en utredning, och låt oss titta på den när den kommer. Det är ett problem att så många kommer överens på miniminivån i stället för att teckna ett avtal. Det är mycket möjligt att vi kan komma överens, men det är för tidigt att säga det innan vi har fått in alla remissvar.

Arbetslös – ja, jag var inne på det, att i och med att du är arbetslös minskar dina möjligheter.

När det gäller barnfattigdomen var den på all time low, eller hur man ska säga, 2007 och det var en liten ökning 2008. Jag kan mycket väl tänka mig att den ökade 2009 också i och med finanskrisen. Det får vi se när de siffrorna kommer. Men det är inga enorma förändringar. Det blev en väldigt stor debatt om någonting som var en ganska liten ökning i procent från en väldigt låg nivå, om man jämför med 1991 och framåt.

Sedan kan jag tycka – jag tror att vi är överens om det – att det är tråkigt med varje barn som är fattigt. Då är frågan: Hur löser man det? Arbete är naturligtvis det första och att man har ett underhållsstöd som fungerar vid särlevnad.

När det gäller skolresor får skolan inte längre ta betalt. De skolor som gör det kan bli anmälda till Skolinspektionen. Det står klart och tydligt i skollagen att skolan, inklusive resor och utflykter, ska vara gratis.

Någon var inne på att vi har en generös föräldraförsäkring. Det har vi, men man kan göra allting bättre. Den är generös i Sverige i jämförelse med många andra länder. Vi var förra veckan tillsammans i Ryssland när det var val, och i det landet är folk väldigt fattiga. Man inser att vi har det ganska bra i detta land, men vi ska alltid sträva efter att bli bättre.

Anf. 188 ULF NILSSON (FP):

Herr talman! De flesta barnfamiljer som jag känner begär av tillvaron ekonomisk trygghet, barnvänlig bostad, bra förskola, bra skola, möjlighet att vara hemma en del med sina barn och så vidare. De vill ordna vardagen så att det blir tid över både för barn och familj och för karriär. Väldigt sällan träffar jag några mammor och pappor som har en bestämd politisk åsikt om kvotering eller individuell försäkring och så vidare.

De flesta jag pratar med säger att situationen ser väldigt olika ut vid olika tidpunkter. När det första barnet föddes var kanske mamman hemma mest, och när det andra föddes var kanske pappan hemma mest det första året. Vi vet alla att uttaget ur föräldraförsäkringen fortfarande är väldigt ojämnt, även om det har bättrats under de senaste tio åren.

Jämställdhet är av tradition en viktig fråga för oss liberaler. Det ska inte vara så att strukturer i samhälle och arbetsliv gör att kvinnor och män har olika förutsättningar för att kombinera arbete och barn. Det är också viktigt för barnen att de har tillgång till båda föräldrarna.

Samtidigt måste vi inse att vi talar om flera olika mål, som ibland går emot varandra. Det handlar om ekonomi, jämställdhet, kvalitet i förskola och så vidare.

Vi har i Folkpartiet dragit slutsatsen att det är bra med en viss balansering, med de reserverade månaderna som vi har varit med om att införa, men det är inte aktuellt att göra fler kvoteringar eller individualisering av föräldraförsäkringen.

Jag tror att jämställdhetsbonusen är en bra avvägning mellan att uppmuntra jämställdhet och att samtidigt inte låsa föräldrarna vid en stenhård kvotering. Den har utnyttjats väldigt dåligt, och det beror på att det har varit krångligt. Det är bra att regeringen nu har tagit steg för att det ska vara enkelt att få jämställdhetsbonusen utbetalad samtidigt som man får föräldrapengen. Om man delar det lika kan det bli max 13 500 kronor på ett år.

Sedan har kommunerna också fått rätt att införa vårdnadsbidrag. Det är ingen hemlighet att Folkpartiet inte har drömt om vårdnadsbidraget, men vi tycker att i kombination med jämställdhetsbonusen är det ett bra inslag för dem som vill ytterligare dryga ut sin barnledighet lite grann. Ofta tar folk ut det i anslutning till övrig föräldraledighet, ofta i skarven mellan förskola och skola.

Familjer kan, som sagt var, se väldigt olika ut. Ibland glömmar man bort att det finns många ensamstående föräldrar. Som flera har sagt är det de som ofta har särskilt behov av samhällets stöd. Det är 135 000 barn i Sverige som har ensamstående föräldrar, oftast mammor.

Visst lever många barn i ekonomiskt utsatta miljöer. Vi kallar det barnfattigdom, men det är egentligen familjen, de vuxna, som är fattiga. Men det drabbar barnen. Vad vi däremot inte ska glömma bort – och det är inte att försöka sopa problemen under mattan – är att barnfattigdomen har minskat. Den är mycket lägre nu i absoluta tal räknat än vad den var för tio år sedan. Det är viktigt att komma ihåg det. Men samtidigt finns det alldeles för många barn som lever i miljöer som på många sätt är utsatta, men även rent ekonomiskt.

Regeringen har gjort en hel del. Det är så många saker som påverkar det vi kallar barnfattigdom.

Det är viktigt med arbete och egen försörjning. Tack vare regeringens politik där har vi, som vi har sagt tidigare, klarat oss väldigt bra i den europeiska kris som tyvärr har kommit och gått och nu har kommit igen.

Man har fått mer att leva på av sin lön, vilket också är väldigt bra både för ensamstående föräldrar och för föräldrar med låg inkomst.

Satsningar på snabbare integration av nyanlända flyktingar och invandrare så att de kommer in i arbetslivet är viktigt för deras barn.

Sedan är det rena socialförsäkringsreformer. Höjda flerbarnstillägg infördes förra året. År 2012 införs en kraftig höjning av bostadsbidraget så att en ensamstående mamma eller pappa med tre barn kan få upp till 725 kronor mer i månaden i bostadsbidrag. Det är viktiga insatser.

Sedan finns det en hel del som vi diskuterar och som vi i Folkpartiet tycker är viktigt att genomföra. Det är bland annat det som finns nämnt i budgeten här: jobbstimulans i försörjningsstödet så att man inte förlorar på att börja arbeta utan under en övergångstid får behålla en del av försörjningsstödet. Det tycker vi är viktigt, och vi tycker att det är roligt att regeringen har börjat titta på det.

Vi vill också förbättra underhållsstödet. Som nämndes tidigare vore det väldigt bra om det inte blev bara en norm utan snarare blev ett förskott på det som man har avtalat mellan två parter när det gäller underhåll.

Herr talman! Jag har haft en ovanlig fart på pratandet, beroende på den sena timmen. Jag får bara avsluta med att säga att det är barnen som är huvudmålet för hela familjepolitiken. Målet är att alla ska få en trygg och stimulerande uppväxt. Viktiga förutsättningar är jobb och inkomst som räcker, naturligtvis, men också trygga socialförsäkringar som skydd.

En liberal familjepolitik vill skapa möjligheter, men samtidigt ska vi passa oss för för mycket låsningar i stela regelverk. I stället ska politiken underlätta för familjer att bestämma över vardagen som det är bäst just för dem. Politiken ska helt enkelt syfta till att barnen har goda utvecklingsmöjligheter och att barn ska ha det bra i Sverige.

Med det yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet, herr talman.
(Applåder)

I detta anförande instämde Finn Bengtsson, Eva Lohman, Gunilla Nordgren och Lars-Arne Staxäng (alla M).

Anf. 189 SOLVEIG ZANDER (C):

Herr talman! Nu gäller det familjepolitiken och tryggheten för våra barn. Vem är det som bäst bestämmer hur våra barn ska ha det? Jo, det är naturligtvis vi föräldrar som ska göra det. I Centerpartiets verklighet är det inte vi i riksdagen som ska bestämma hur föräldradagarna ska tas ut.

Nej, men det finns de i denna kammare som tycker att det är lika viktigt att förbjuda föräldrarna att bestämma över föräldradagarna som att förbjuda barnaga.

Vi vet att det är föräldradagar som brinner inne, som inte nyttjas. Vems fel är det? Inte är det barnens fel i alla fall, utan det är systemets. Det är därför vi borde se till att förändra systemet.

En del i det har vi hört om. Det är att kvinnor tjänar mindre än vad män gör och att det därför är kvinnorna som stannar hemma. Det innebär att de som förhandlar löner har ett stort ansvar för att se till att kvinno-lönerna höjs.

Barnfattigdomen har vi pratat om här i kammaren. Då ska vi veta att den absoluta barnfattigdomen har minskat sedan 1990-talet. Men det finns familjekonstellationer som har en mycket svår ekonomisk situation. Det är dem vi avser när det gäller barnfattigdomen. Vi ska självklart stödja dem.

Men vilka är då dessa familjer? Vi har hört att det är ensamstående kvinnor. Det är tre gånger högre skäl till att de har sämre ekonomi än sammanboende föräldrar. Då kan man undra: Varför är det så? Är det så att separerade föräldrar ofta har låga inkomster? Nej, naturligtvis är det inte så.

Förklaringen är att man inte betalar tillräckligt mycket till den som mestadels har vårdnaden om barnen, det vill säga kvinnan, där barnen ofta bor. Man håller sig på samma nivå som underhållsstödet, 1 173 kronor i månaden. Vi vet att även pappor som inte bor ihop med sina barn också har fått jobbskatteavdrag och högre inkomst och alltså borde avsätta mer till sina barn som de inte bor hos jämt.

Varför är det så? Den utredning som har tittat på särlevande föräldrar säger att 90 procent av alla barn i de lägsta inkomstklasserna skulle, om båda föräldrarna tog ansvar, få en inkomstförstärkning på – lyssna nu –

1 000 kronor i månaden. Det är viktigt att ha med sig i sammanhanget. 1 000 kronor är oerhört mycket pengar.

Flerbarnstillägget har vi hört ska höjas. Det är en mycket viktig reform för barnfamiljerna. Som kuriosum kan jag nämna att det var under Thorbjörn Fälldin-regeringen som flerbarnstillägget infördes. Det är nutidshistoria, kan vi berätta för dem som eventuellt lyssnar.

Det har gjorts mycket inom familjepolitiken – det har vi redan hört. Alliansen har kommit med flera olika förslag, och ytterligare nya ska träda i kraft den 1 januari, om en halv månad.

Men Centern har ambitioner att göra det ännu bättre, bland annat för de familjer som har låga inkomster. Att kunna kombinera försörjningsstödet med arbetsinkomst, som Ulf Nilsson från Folkpartiet talade om, är viktigt. Man måste alltid tjäna på att arbeta. Det är något som Alliansen har tryckt på, och då borde det märkas också i det här sammanhanget.

Försörjningsstödet i kommunerna behöver ses över och räknas om i dagens verklighet. Man måste medverka till att det också blir ersättning för till exempel internetabonnemang, mobiltelefoner och annat som är en del i den moderna familjens vardag och något som är viktigt också för barnen.

En annan sak som Centern tycker är viktig är stödet till ensamstående. Det måste ses över. Kanske behövs det ett extra barnbidrag eller också att man höjer underhållsstödet och medverkar till att den som inte bor med barnen betalar en högre andel av sin inkomst.

I sammanhanget vill jag nämna delat barnbidrag. Det är något som Centern ser som en viktig del i jämställdhetsprocessen.

Jag måste också nämna graviditetspeng, som är en viktig del i sammanhanget. Kvinnor som är egna företagare ska också få del av den, vilket inte är möjligt i dag. Vi vet att trygghetssystemet är viktigare för kvinnor än för männen när det gäller att starta eget. Precis som beträffande arbetsskadeersättningen, som vi har diskuterat tidigare i kväll, är det lika viktigt att kvinnor får en trygghet när det gäller graviditetspenningen.

Vi har gjort mycket på området kvinnor och trygghetssystemet. Att den sjukpenninggrundande inkomsten räknas om, så att man får högre ersättning när man är hemma och är föräldraledig är till exempel viktigt, liksom att man under de första åren i sitt starta-eget-företagande får behålla sin sjukpenning. Det är oerhört viktigt för jämställdheten.

Det är, herr talman, mycket som påverkar familjerna och föräldraförsäkringen och barnens väl och ve. Vi är på god väg, men även här har vi som sagt en del att göra.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga motioner och reservationer.

(Applåder)

I detta anförande instämde Finn Bengtsson, Eva Lohman, Gunilla Nordgren och Lars-Arne Staxäng (alla M) samt Ulf Nilsson (FP).

Anf. 190 EMMA HENRIKSSON (KD):

Herr talman! I kväll är det kvällen före lucia. Bakom rullgardinerna ligger en och annan liten unge, efter att ha repeterat den vers de ska säga

i morgon i luciatåget. Det vet att just deras mamma och pappa, som har hjälpt dem med lussekläderna, kommer att sitta där och lyssna.

Men vi vet också att det inte är alla barn som sover så här kvällen före lucia, framför allt inte tonåringarna. Lussevakan är fortfarande en av de värsta fylleättarna.

Vi vet inte om våra två pappalediga utskottskolleger har vakna småttingar just nu. Men vi vet att det är rätt mycket vakande när man har en väldigt liten. Man märker ganska snabbt att de väldigt små kan ta otroligt mycket tid i anspråk.

Föräldraskapet har många olika faser. Vad de har gemensamt är att för att barnen ska må bra behöver de sina föräldrar. Det är ganska lätt att känna sig otillräcklig som förälder. Vi kan behöva stöd i vårt föräldraskap, ibland ganska mycket stöd. Det ligger väldigt mycket klokhets i det afrikanska ordspråket som säger: Det behövs en by för att uppfostra ett barn.

Stödet till föräldrarna i de olika faserna av uppväxten är samhällets roll. Det är vi som ska vara den by som omsluter föräldrarna, för ingen annan än föräldrarna, ingen annan än mamma och pappa, kan ge den villkorlösa kärleken, den som är helt utan förbehåll, helt utan restriktioner.

När föräldrarna brister i föräldraskapet måste samhället gripa in. Men hur mycket vi än anstränger oss vet vi tyvärr att samhället är en dålig styvförälder. Därför måste vi göra allt vi kan för att se till att stödja föräldrarna i deras viktiga roll.

Herr talman! När vi fick vårt andra barn slogs jag ganska snabbt av hur olika våra två tjejer var. Det var en helt ny liten varelse, en alldeles unik individ med egna vanor, egen vilja och egna behov. Hur stor skillnad är det då inte på andra barn som har andra föräldrar, som, jämfört med oss, har andra vanor, andra viljor och andra behov?

Det är den här insikten som gör att det för oss kristdemokrater är självklart att det måste vara föräldrarna som fattar besluten om hur familjens vardag ska organiseras.

Ingen kan bättre än föräldrarna se just deras barns behov. Ingen kan bättre möta just det barnets behov. Då måste vi visa att vi kan lita på föräldrarna, att det är de som kan avgöra hur de ska fördela sina föräldradagar och hur omsorgen om just deras barn ska lösas för att deras barn ska må så bra som möjligt.

Då kanske någon argumenterar genom att säga: Ja, men alla barn behöver både mamma och pappa. Absolut, visst är det så. Självklart behöver barn både sin mamma och sin pappa. Skillnaden är att jag tror att mammorna och papporna också vet det här. De försöker göra allt utifrån sina förutsättningar för att finnas där för sina barn.

Det är oftast papporna vi pratar om. Den pappa som inte själv har insett vikten av att finnas där, av att vara en närvarande förälder, kommer vi knappast att kunna övertyga med politiska tvångsmedel.

Visst kan det vara lockande att använda den sociala ingenjörskonsten, men att dra räta linjer varhelst vi kan bara för att vi ska kunna använda familjepolitikens verktyg för att rätta till brister på helt andra områden är dömt att misslyckas. Jag skulle nästan vilja säga: Tack och lov!

Föräldrar låter sig inte hunsas, även om de förvisso anpassar sig till systemen. Vi kan mäta effekter i uttag av föräldrapenning, men det som verkligen betyder någonting, hur man är närvarande som förälder, kan vi aldrig mäta i uttagna ersättningsdagar.

Föräldrar gör de rätta och de bästa valen för sina barn därför att föräldrar är de som bäst vet vad deras barn behöver.

Den svenska familjepolitiken är ett oerhört kraftfullt verktyg. Vi har under debatten fått höra om många av de förslag, förändringar och satsningar som vi gör som är otroligt viktiga. Vi skapar en grund för goda uppväxtvillkor för våra barn och ungdomar, och det är en väg vi ska fortsätta på.

Därför, herr talman, yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet. Och jag tänker fortsätta att arbeta för att vi ska bemyndiga föräldrarna. Vi ska låta dem lägga sitt vardagspussel.

(Applåder)

I detta anförande instämde Finn Bengtsson, Eva Lohman, Gunilla Nordgren och Lars-Arne Staxäng (alla M) samt Solveig Zander (C).

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 14 december.)

10 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

EU-dokument

KOM(2011)817 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EG) nr 294/2008 om inrättande av Europeiska institutet för innovation och teknik

KOM(2011)822 Förslag till Europaparlamentets och rådets beslut om det strategiska innovationsprogrammet för Europeiska institutet för innovation och teknik (EIT): institutets bidrag till ett mer innovativt Europa

Trafikutskottets betänkande

2011/12:TU1 Utgiftsområde 22 Kommunikationer

Arbetsmarknadsutskottets betänkande

2011/12:AU2 Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv

Civilutskottets betänkande

2011/12:CU1 Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning, byggande samt konsumentpolitik

Socialutskottets betänkande

2011/12:SoU1 Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg

11 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Prot. 2011/12:46
12 december

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 12 december

2011/12:233 Ekonomiskt bistånd i Jönköpings län

av *Carina Hägg* (S)

till statsrådet *Maria Larsson* (KD)

2011/12:234 Kvalificerade arbetstillfällen vid Statens folkhälsoinstitut

av *Per Åsling* (C)

till socialminister *Göran Hägglund* (KD)

2011/12:235 Kuben och organiserad brottslighet

av *Anders Karlsson* (S)

till justitieminister *Beatrice Ask* (M)

2011/12:236 Taxibranschen och redovisningscentraler

av *Anders Karlsson* (S)

till statsrådet *Catharina Elmsäter-Svärd* (M)

2011/12:237 Tullverkets beslag i postförsändelser

av *Anders Karlsson* (S)

till finansminister *Anders Borg* (M)

2011/12:238 Taxibranschen och redovisningscentraler

av *Raimo Pärssinen* (S)

till statsrådet *Catharina Elmsäter-Svärd* (M)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 20 december.

12 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 9 december

2011/12:192 Samfälligheter, moms och parkering

av *Hans Olsson* (S)

till finansminister *Anders Borg* (M)

den 12 december

2011/12:149 Irans kärnvapenambitioner

av *Maryam Yazdanfar* (S)

till utrikesminister *Carl Bildt* (M)

2011/12:184 Utvecklingen i Egypten

av *Carina Hägg* (S)

till utrikesminister *Carl Bildt* (M)

Prot. 2011/12:46
12 december

2011/12:196 Inskränkningar i hbt-personers yttrandefrihet i Sankt Petersburg

av *Hans Linde* (V)
till utrikesminister Carl Bildt (M)

2011/12:205 Sveriges placering i jämställdhetsrankning

av *Carina Hägg* (S)
till statsrådet Nyamko Sabuni (FP)

2011/12:210 Översyn av regeringsformens bestämmelse om kungens immunitet

av *Lena Olsson* (V)
till justitieminister Beatrice Ask (M)

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 20 december.

13 § Kammaren åtskildes kl. 22.54.

Förhandlingarna leddes

av talmannen från sammanträdets början till och med 6 § anf. 26 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med 8 § anf. 56 (delvis),
av talmannen därefter till och med 8 § anf. 78 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med 9 § anf. 90 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med 9 § anf. 127,
av talmannen därefter till och med 9 § anf. 159 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

CHARLOTTE RYDELL

/Eva-Lena Ekman

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Meddelande om frågestund.....	1
3 § Anmälan om inkomna protokollsutdrag från utskott	1
4 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen	1
5 § Hänvisning av ärenden till utskott	1
6 § Fortsatt svenskt deltagande i den internationella säkerhetsstyrkan i Afghanistan (ISAF).....	2
Sammansatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande 2011/12:UFöU2	2
Anf. 1 MIKAEL JANSSON (SD)	2
Anf. 2 HANS LINDE (V)	5
Anf. 3 URBAN AHLIN (S).....	8
Anf. 4 HANS LINDE (V) replik	10
Anf. 5 URBAN AHLIN (S) replik	10
Anf. 6 HANS LINDE (V) replik	11
Anf. 7 URBAN AHLIN (S) replik	12
Anf. 8 KARIN ENSTRÖM (M).....	12
Anf. 9 HANS LINDE (V) replik	15
Anf. 10 KARIN ENSTRÖM (M) replik.....	16
Anf. 11 HANS LINDE (V) replik	16
Anf. 12 KARIN ENSTRÖM (M) replik.....	17
Anf. 13 PETER RÅDBERG (MP)	17
Anf. 14 HANS LINDE (V) replik	20
Anf. 15 PETER RÅDBERG (MP) replik	20
Anf. 16 HANS LINDE (V) replik	20
Anf. 17 PETER RÅDBERG (MP) replik.....	21
Anf. 18 ALLAN WIDMAN (FP).....	22
Anf. 19 STAFFAN DANIELSSON (C).....	23
Anf. 20 MIKAEL OSCARSSON (KD).....	25
Anf. 21 Utrikesminister CARL BILDT (M).....	27
Anf. 22 HANS LINDE (V) replik	30
Anf. 23 Utrikesminister CARL BILDT (M) replik	31
Anf. 24 HANS LINDE (V) replik	31
Anf. 25 Utrikesminister CARL BILDT (M) replik	32
Anf. 26 ÅSA LINDESTAM (S).....	32
Anf. 27 BODIL CEBALLOS (MP).....	33
Anf. 28 KERSTIN LUNDGREN (C).....	35
Anf. 29 JULIA KRONLID (SD).....	36
Anf. 30 MIKAEL OSCARSSON (KD) replik	38
Anf. 31 JULIA KRONLID (SD) replik	38
Anf. 32 MIKAEL OSCARSSON (KD) replik	38
Anf. 33 JULIA KRONLID (SD) replik	39
(Beslut skulle fattas den 14 december.).....	39

7 § Fortsatt svenskt deltagande i den internationella Kosovostyrkan (Kfor).....	39
Sammanstatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande 2011/12:UFöU3.....	39
Anf. 34 MIKAEL JANSSON (SD).....	39
Anf. 35 URBAN AHLIN (S).....	40
Anf. 36 KARIN ENSTRÖM (M).....	41
Anf. 37 PETER RÅDBERG (MP).....	42
Anf. 38 ALLAN WIDMAN (FP).....	43
Anf. 39 STAFFAN DANIELSSON (C).....	43
Anf. 40 TORBJÖRN BJÖRLUND (V).....	44
Anf. 41 MIKAEL OSCARSSON (KD).....	45
Anf. 42 CLAS-GÖRAN CARLSSON (S).....	45
(Beslut skulle fattas den 14 december.).....	46
8 § Internationellt bistånd.....	46
Utrikesutskottets betänkande 2011/12:UU2.....	46
Anf. 43 KENNETH G FORSLUND (S).....	46
Anf. 44 VALTER MUTT (MP).....	48
Anf. 45 JULIA KRONLID (SD).....	50
Anf. 46 HANS LINDE (V).....	54
Anf. 47 JULIA KRONLID (SD) replik.....	57
Anf. 48 HANS LINDE (V) replik.....	57
Anf. 49 JULIA KRONLID (SD) replik.....	58
Anf. 50 HANS LINDE (V) replik.....	58
Anf. 51 CHRISTIAN HOLM (M).....	59
Anf. 52 JULIA KRONLID (SD) replik.....	62
Anf. 53 CHRISTIAN HOLM (M) replik.....	62
Anf. 54 JULIA KRONLID (SD) replik.....	62
Anf. 55 CHRISTIAN HOLM (M) replik.....	63
Anf. 56 HANS LINDE (V) replik.....	63
Anf. 57 CHRISTIAN HOLM (M) replik.....	64
Anf. 58 HANS LINDE (V) replik.....	64
Anf. 59 CHRISTIAN HOLM (M) replik.....	65
Anf. 60 KENNETH G FORSLUND (S) replik.....	66
Anf. 61 CHRISTIAN HOLM (M) replik.....	66
Anf. 62 KENNETH G FORSLUND (S) replik.....	66
Anf. 63 CHRISTIAN HOLM (M) replik.....	67
Anf. 64 VALTER MUTT (MP) replik.....	67
Anf. 65 CHRISTIAN HOLM (M) replik.....	68
Anf. 66 VALTER MUTT (MP) replik.....	68
Anf. 67 CHRISTIAN HOLM (M) replik.....	68
Anf. 68 CHRISTER WINBÄCK (FP).....	69
Anf. 69 HANS LINDE (V) replik.....	70
Anf. 70 CHRISTER WINBÄCK (FP) replik.....	71
Anf. 71 HANS LINDE (V) replik.....	71
Anf. 72 CHRISTER WINBÄCK (FP) replik.....	72
Anf. 73 KERSTIN LUNDGREN (C).....	72
Anf. 74 VALTER MUTT (MP) replik.....	74

Anf. 75 KERSTIN LUNDGREN (C) replik.....	75
Anf. 76 VALTER MUTT (MP) replik	75
Anf. 77 KERSTIN LUNDGREN (C) replik.....	75
Anf. 78 DÉSIRÉE PETHRUS (KD)	76
Anf. 79 KENNETH G FORSLUND (S) replik	79
Anf. 80 DÉSIRÉE PETHRUS (KD) replik	80
Anf. 81 KENNETH G FORSLUND (S) replik	80
Anf. 82 DÉSIRÉE PETHRUS (KD) replik	81
Anf. 83 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M).....	81
(Beslut skulle fattas den 14 december.).....	83
9 § Socialförsäkringsområdet	83
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2011/12:SfU1	83
<i>Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp</i>	<i>83</i>
Anf. 84 TOMAS ENEROTH (S)	83
Anf. 85 FINN BENGTTSSON (M).....	88
Anf. 86 TOMAS ENEROTH (S) replik	92
Anf. 87 FINN BENGTTSSON (M) replik	93
Anf. 88 TOMAS ENEROTH (S) replik	93
Anf. 89 FINN BENGTTSSON (M) replik	94
Anf. 90 GUNVOR G ERICSON (MP).....	95
Anf. 91 FINN BENGTTSSON (M) replik.....	98
Anf. 92 GUNVOR G ERICSON (MP) replik	98
Anf. 93 FINN BENGTTSSON (M) replik.....	99
Anf. 94 GUNVOR G ERICSON (MP) replik	100
Anf. 95 ULF NILSSON (FP)	100
Anf. 96 TOMAS ENEROTH (S) replik	103
Anf. 97 ULF NILSSON (FP) replik	103
Anf. 98 TOMAS ENEROTH (S) replik	104
Anf. 99 ULF NILSSON (FP) replik	104
Anf. 100 GUNVOR G ERICSON (MP) replik	105
Anf. 101 ULF NILSSON (FP) replik	106
Anf. 102 GUNVOR G ERICSON (MP) replik	106
Anf. 103 ULF NILSSON (FP) replik	107
Anf. 104 SOLVEIG ZANDER (C)	107
Anf. 105 ERIK ALMQVIST (SD)	109
Anf. 106 FINN BENGTTSSON (M) replik.....	112
Anf. 107 ERIK ALMQVIST (SD) replik	112
Anf. 108 FINN BENGTTSSON (M) replik.....	113
Anf. 109 ERIK ALMQVIST (SD) replik	113
Anf. 110 TOMAS ENEROTH (S) replik	114
Anf. 111 ERIK ALMQVIST (SD) replik	114
Anf. 112 TOMAS ENEROTH (S) replik	115
Anf. 113 ERIK ALMQVIST (SD) replik	115
Anf. 114 WIWI-ANNE JOHANSSON (V).....	115
Anf. 115 ULF NILSSON (FP) replik	118
Anf. 116 WIWI-ANNE JOHANSSON (V) replik	118
Anf. 117 ULF NILSSON (FP) replik	119
Anf. 118 WIWI-ANNE JOHANSSON (V) replik	119

Anf. 119	FINN BENGTTSSON (M) replik	120
Anf. 120	WIWI-ANNE JOHANSSON (V) replik	120
Anf. 121	FINN BENGTTSSON (M) replik	121
Anf. 122	WIWI-ANNE JOHANSSON (V) replik	121
Anf. 123	LARS GUSTAFSSON (KD)	122
Anf. 124	TOMAS ENEROTH (S) replik	125
Anf. 125	LARS GUSTAFSSON (KD) replik	125
Anf. 126	TOMAS ENEROTH (S) replik	126
Anf. 127	LARS GUSTAFSSON (KD) replik	127
Anf. 128	Statsrådet ULF KRISTERSSON (M)	127
Anf. 129	GUNVOR G ERICSON (MP) replik	130
Anf. 130	Statsrådet ULF KRISTERSSON (M) replik	130
Anf. 131	GUNVOR G ERICSON (MP) replik	131
Anf. 132	Statsrådet ULF KRISTERSSON (M) replik	131
Anf. 133	WIWI-ANNE JOHANSSON (V) replik	132
Anf. 134	Statsrådet ULF KRISTERSSON (M) replik	133
Anf. 135	WIWI-ANNE JOHANSSON (V) replik	133
Anf. 136	Statsrådet ULF KRISTERSSON (M) replik	134
Anf. 137	TOMAS ENEROTH (S) replik	134
Anf. 138	Statsrådet ULF KRISTERSSON (M) replik	135
Anf. 139	TOMAS ENEROTH (S) replik	136
Anf. 140	Statsrådet ULF KRISTERSSON (M) replik	136
Anf. 141	SHADIYE HEYDARI (S)	137
Anf. 142	SAILA QUICKLUND (M)	139
Anf. 143	GUNVOR G ERICSON (MP) replik	141
Anf. 144	SAILA QUICKLUND (M) replik	142
Anf. 145	GUNVOR G ERICSON (MP) replik	142
Anf. 146	SAILA QUICKLUND (M) replik	143
Anf. 147	EVA-LENA JANSSON (S)	143
Anf. 148	GUNILLA NORDGREN (M)	144
Anf. 149	JASENKO OMANOVIC (S)	146
	<i>Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom</i>	<i>147</i>
Anf. 150	KURT KVARNSTRÖM (S)	147
Anf. 151	GUNVOR G ERICSON (MP)	149
Anf. 152	ERIK ALMQVIST (SD)	150
Anf. 153	WIWI-ANNE JOHANSSON (V)	151
Anf. 154	KURT KVARNSTRÖM (S) replik	153
Anf. 155	WIWI-ANNE JOHANSSON (V) replik	153
Anf. 156	KURT KVARNSTRÖM (S) replik	154
Anf. 157	WIWI-ANNE JOHANSSON (V) replik	154
Anf. 158	TALMANNEN	155
Anf. 159	LARS-ARNE STAXÄNG (M)	155
Anf. 160	ERIK ALMQVIST (SD) replik	158
Anf. 161	LARS-ARNE STAXÄNG (M) replik	159
Anf. 162	ERIK ALMQVIST (SD) replik	159
Anf. 163	LARS-ARNE STAXÄNG (M) replik	159
Anf. 164	ULF NILSSON (FP)	160
Anf. 165	SOLVEIG ZANDER (C)	162
Anf. 166	LARS GUSTAFSSON (KD)	163

<i>Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn</i>	165	Prot. 2011/12:46
Anf. 167 ANNELIE KARLSSON (S).....	165	12 december
Anf. 168 MAGNUS EHRENCRONA (MP).....	168	<hr/>
Anf. 169 ERIK ALMQVIST (SD)	169	
Anf. 170 MAGNUS EHRENCRONA (MP) replik.....	170	
Anf. 171 ERIK ALMQVIST (SD) replik	170	
Anf. 172 MAGNUS EHRENCRONA (MP) replik.....	170	
Anf. 173 ERIK ALMQVIST (SD) replik	170	
Anf. 174 WIWI-ANNE JOHANSSON (V).....	171	
Anf. 175 ERIK ALMQVIST (SD) replik	172	
Anf. 176 WIWI-ANNE JOHANSSON (V) replik	173	
Anf. 177 ERIK ALMQVIST (SD) replik	173	
Anf. 178 WIWI-ANNE JOHANSSON (V) replik	174	
Anf. 179 GUNILLA NORDGREN (M).....	174	
Anf. 180 ERIK ALMQVIST (SD) replik	176	
Anf. 181 GUNILLA NORDGREN (M) replik.....	176	
Anf. 182 ERIK ALMQVIST (SD) replik	177	
Anf. 183 GUNILLA NORDGREN (M) replik.....	177	
Anf. 184 ANNELIE KARLSSON (S) replik	177	
Anf. 185 GUNILLA NORDGREN (M) replik.....	178	
Anf. 186 ANNELIE KARLSSON (S) replik	178	
Anf. 187 GUNILLA NORDGREN (M) replik.....	179	
Anf. 188 ULF NILSSON (FP)	179	
Anf. 189 SOLVEIG ZANDER (C)	181	
Anf. 190 EMMA HENRIKSSON (KD).....	182	
(Beslut skulle fattas den 14 december.).....	184	
10 § Bordläggning	184	
11 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	185	
12 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	185	
13 § Kammaren åtskildes kl. 22.54	186	

Tryck: Elanders, Vällingby 2012